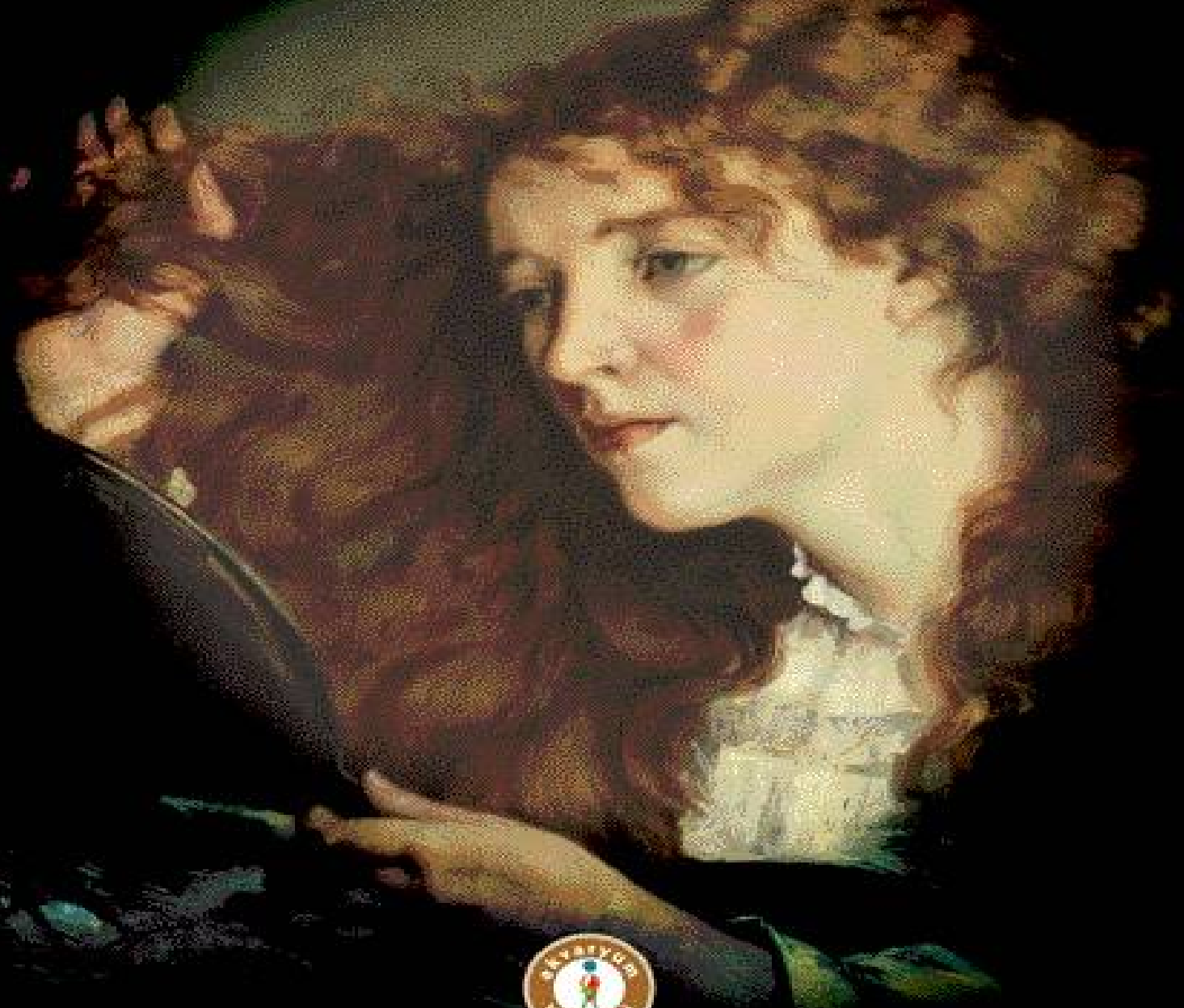

Akvaryum Dünya Klasikleri / Roman

KAMELYALI KADIN

ALEXANDRE DUMAS FILS

A. DUMAS FİLS
KAMELYALI KADIN

Çeviren

ZAHİR GÜVEMLİ

Neşreden

V A S İ F Ü L K Ü
G Ü V E N B A S I M v e Y A Y I N E V İ

CağaloğLu Yokuşu, Narlıbahçe sokağı, 11

İ s t a n b u l

B u s e r i

VAHDET GÜLTEKİN'in

başkanlığında bir heyet tarafından hazırlanmaktadır.

PDF: cala

EPUB: balci60

[ESKİ KİTAPLARIM](#)

GAUMONT

ISABELLE HUPPERT

GIAN MARIA VOLONTE · BRUNO GANZ

UN FILM DE MAURO BOLOGNINI

LA DAME AUX CAMELIAS

avec FABRIZIO BENTIVOGLIO · direction artistique de FERNANDO REY
CLIO GOLDSMITH scénario · CARLA FRACCI dialogues
musique de MAURO BOLOGNINI · production de ENZO GIARDINO · réalisation de MAURO BOLOGNINI
costumes de PIERO TOSI · montage de JEAN SCHENCK · son de VINCENZO PATRIZI · adaptateur et dialoguiste de ENRICO MEDDA
présenté par MARGHERIT MONTAGNÉ et MAURO BOLOGNINI pour GAUMONT · LES FILMS DU LIONEL · présenté par OPUS FILM

ALEXANDRE DUMAS Fils
ve “Kamelyalı Kadın,,

KAMELYALI KADIN, ilkin 1848 yılında basıldı. O zamanın Paris'i en çılgın devirlerini yaşıyordu. Eserin yazarı Dumas Fils (Oğul Dumas) konusunu gerçek hayattan aldı. Ama, gerçek hayatı olduğu gibi yazmadı da az çok değişiklik yaptı. İşte burada, kitabın ve kişilerin gerçeğini, konuda değiştirilmiş kısımları kısaca açıklayacağız.

ROMANIN İÇYÜZÜ

Romanın baş kadın kahramanı Marguerite Gautier adındadır. Bu, uydurma bir addı. Aslında, Marguerite Gautier, Alexandre Dumas Fils'in hayatında önemli bir yer tutmuş olan Marie Duplessis'tir.

Marie Duplessis bir köylü kızıydı. Ailesi çok fakirdi. Çoğu zaman aç yatarlardı. Öyleki Marie «çorba içerken

bir adam görmüş ve yerinde mihlanıp kalmıştı, adamın bıyıklarından sızan damlaları yalamak için yanıp tutuşmuştu. Giydiği pelâspareleri çöpçü bile almıyordu. Nihayet, bir tas sıcacık çorbanın hatırı için kendini bir erkeğe teslim etti. Onbir yaşında, anasını, kızkardeşini bırakıp evinden kaçtı, Parise geldi. Talihi biraz yardım etti. Okuyup yazması bile yokken, güzelliği sayesinde, kendine bir mevki edindi. Kısa zamanda, onbeş, onaltı yaşındayken, Paris'in en tanınmış yosması oldu. Okadar güzeldi ki, şair Theophile Gautier onun için «yüzündeki güzellik geometriyi utandıracak nefasetteydi» diye yazmıştır. Marie, atlar, arabalar, süs, saltanat içinde yaşıyordu. Dış görünüşünün güzelliğine, eşsizliğine karşılık ahlâkça gayet âdi, gayet yırtık bir kızdı. Paris'in atlı spor klübünde onunla düşüp kalkmamış zengin kalmamıştı. Daima çok şık giyiniyordu. Alexandre Dumas Pere'in yakın dostu olan Jules Janin — ki Akademi üyesiydi ve Dumas Pere'in ölümünün ertesi yılı (1871) onun üzerine bir kitap yayınlamıştı — bu Marie Duplessis'i «Kamelyalı Kadın» ın ikinci baskısına yazdığı önsözde şöyle tarif eder:

«İnsan ondaki o harikulâde içgüdüyü, büyük resmî çevrelere alışkanlığı, asıl kibar sanat âlemine yatkınlığı görünce elde olmadan kendi kendine acaba bukadar âşinâ görünen, asil'halli, ilk gördüğüne rahatça sokulabilen, ilk sözlerden sonra karşısındaki sanki kendisine Londra'da Kraliçe tarafından, yahut Sutherland Düşesi vasıtasıyla tanıtılmış gibi şöyle yüksekten hitabeden kadın kim? diye sorardı».

DUMAS FILS ÂŞIK OLUNCA...

Sahiden de Marie Duplessis, bütün âdiliğine rağmen, gayet zarif, seçkin bir kızdı. Nevarki, toy Dumas Fils, onun görünüşüne kapılınca, adiliğini kat'iyyen kabul etmek istememiş, ona sahip olmadığı bir ruh inceliği lütfetmiş, onu gözünde putlaştırmıştır. Dumas Fils, duygulu bir genç olduğundan, sevdiği kadını da öyle görmüş, romanında öyle göstermiştir.

Şüphesiz Marie Duplessis'in dürüst bir tarafı vardı. Hiçbir zaman Dumas Fils'e olduğundan başka türlü görünmek istemedi, onu aldatmadı. Neysem oyum dedi. Ama, beriki gerçeği görmemekte ayak diredi.

Sevişmeleri uzun sürmedi. Marie zaten ileri derecede veremdi. O hayata can mı dayanırdı ki! Dumas Pere oğlunu aldı seyahate götürdü: İspanya'ya... Belki ömründe ilk defa gerçek bir aşk nedir öğrenmiş olan Marie de acısını kimseye belli etmemek istedi. Bir kontla beraber yaşamaya başladı. Yaşayışındaki aşırılık onu yatağa düşürdü. Doktor Chomel, Devaine, Kroff gibi tanınmış hekimlerin tavsiyelerini dinlediği halde iyileşemiyordu. Nihayet tanınmış besteci Liszt'le yaşamaya başladı. Liszt, o sırada, Lola Montez'den yakasını yeni kurtarmıştı. Marie için elinden geleni yapmak istedi ama, başaramadı. Çünkü kendisi de kendine ait olmaktan çıkmıştı. Anlaşmaları yüzünden diyar diyar geziyor, Marie'yi yalnız bırakıyordu. Bunun üzerine Marie, eski tanıdığı Kont Perregaux'yla yeniden münasebet kurdu. Onunla İngiltere'ye gitti. Orada evlendiler. Paris'e dönünce de boşandılar. Marie. yine kamelya demetiyle tiyatrodaki locasında görünmeye başladı. Ama, okadar zayıflamış, öylesine bitmişti ki

halk Kamelyalı Kadın yerine ona Kürklü Hortlak adını taktı. Nihayet, yirmiüç yaşında öldü. Malımülkü satıldı. Alacaklılardan kalan parayı, vaktiyle yüzüne tükürmüş olan kızkardeşine bıraktı. Dumas Fils, bu müzayede üzerine Paris'e dönmüştü. Mezada o da katıldı.

Marie'yi Montmartre mezarlığına gömmüşlerdi. Beş yıl sonra, yağmurlu bir gün, Alexandre Dumas Fils, Kont Perregaux'la birlikte oraya gitti. Mezarı açtırdı. Cesetten kalanları aldılar, Kont'un yaptırdığı güzel bir mezara naklettirdiler. Mermer mezartaşında kadının asıl adı: Alphonsine Duplessis yazılıydı. Öldüğü zaman yirmiüç yaşında olduğu taştaki tarihten anlaşılıyordu. O günbugündür, «Kamelyalı Kadın» ı okuyanlardan çoğu, Paris'e yolları düştüğü zaman, bu mezarı ziyaret ederler. Marie Duplessis'in mezarına çiçek olarak yalnız kamelya götürmek de âdet haline gelmiştir.

BABA DUVAL KİMDİ?

Bu romanda, Armand Duval'ın babası, C ... kasabasında namuslu bir tahsildar olarak anlatılmıştır. Son derecede dürüst, aile bağları kuvvetli, ahlâk kurallarında titiz bir adam. Dumas Fils gerçeği en çok bu adamın kişiliğinde değiştirmiştir. Çünkü kendi babası, Alexandre Dumas Pere, Baba Duval'ın tam tersidir: cemiyetin hemen hiçbir kuralına aldırmış etmiyen, romancı oğlunu bile neden sonra resmen evlât olarak tanıyan derbeder bir adam... Dumas Fils, böyle yapmakla, babasını olduğu gibi değil, kendi görmek istediği gibi anlatmış, felâketli çocukluk yıllarından içinde kalan gerçek baba hasretini gidermiştir. Romanda,

Marguerite Guatier'le Baba Duval konuşup anlaştıkları halde gerçekte Dumas Pere Marie Duplessis'le oğlu hakkında görüşmemiştir! Sadece oğlunu alıp seyahate götürdü, okadar. Romancı, gerçekteki olayı böyle değiştirmekle eserin dokunaklılığını büsbütün artırmış, ona büsbütün romantik bir konu sağlamıştır.

DUMAS FİLS'İN ROMANDAKİ YERİ

Dumas Fils, bu eserde kendini iki kişi halinde gösterir: biriP olayları dinleyen, kendi düşüncelerini katmadan roman haline getiren yazar olarak. Bu, kısmen, gerçekte Dumas Fils'in mezarı birlikte naklettirdikleri, Marie'nin eski âşıklarından Kont Peregaux'yu andırır. Öbürü de asıl vaka kahramanı, Armand Duval.

Armand Duval, gerçekte Alexandre Dumas Fils'tir. Yalnız, romancı eserde Armand'ın Marguerite Gautier'le olan sevdasını anlatır; hayatının bütünü anlatmaz. Burada, sırası gelmişken Dumas Fils'in gerçek hayatına kısa bir göz atıp neden dolayı bu kadar içli bir roman yazdığını açıklıyalım.

DUMAS FİLS'İN HAYATI

Meşhur Fransız romancılarından Alexandre Dumas (Pere), o sıralarda Catherine Lebaye adında bir genç kadınla nikâhsız yaşıyordu. Places des Italiens'de, 1 numarada oturan bu kadının, Dumas'dan, 1824 yılı haziran ayının son günlerinde bir erkek çocuğu oldu. Lâkin nikâhsız doğduğu için Napoleon Kanunu gereğince eve gelen memurlar çocuğun soyadını

Lebaya olarak yazdılar, babasını da, annesinin bütün itirazlarına rağmen «babası meçhuh diye kaydettiler. Catherine, ne olur ne olmaz diye, oğluna sevdiği adamın küçükkadını (Alexandre) vermişti.

Küçük Alexandre babasız büyüdü. Alexandre Dumas Pere aklına estikçe eve geliyor, oğluna hediyeler getiriyor, birtürlü nikahlamadığı Catherine'yi sefalet içinde bırakıyordu. Kendisi binbir kadınla yaşamaktaydı. Sonradan nasılsa onlara bir ev bulmuştu. Bir müddet sonra, satın aldım dediği bu evin ipotekH olduğu, satılacağı, son dakikada anlaşıldı. Bunun üzerine Catherine, küçük Alexandre'yi elinden tuttuğu gibi, kaynanasının yanına koştu. Lakin Dumas'ı bulmak kabil olamıyordu. Nihayet bir noterin önünde, şık bir arabadan indiğini gördüler. Catherine, oğluna: «İşte baban, koş yakaa!» dedi. Çocuk: «Baba, baba!» diye bağırarak koştuğu sırada arabadan şık bir hanımm, kucağında bir kız çocukla bir de dadı indi. Mesele anlaşıldı: Dumas (Pere) evlenmişti. Kızını notere kaydettiriyordu, ki mirasını ona bırakabilsin. Catherine onun aynı şeyi oğlu için de yapmasını istedi. Bu sayede, aynı noterde, Alexandre da, üvey kız kardeşiyle birlikte babasının soyadını taşımak hakkını kazandı.

Aradan birkaç ay geçince bir iki adam gelip Alexandre'yi anasının elinden aldılar: babası çocuğu yatılı okula gönderiyordu.

ACI HÂTIRALAR

Okul hayatı, Alexandre'nin içinde daima acı hâtıralar bırakmış, ukde olmuştur. Cılız bir çocuktur.. Boyuna

herkesten dayak yiyordu. Yalnız, cesareti, döğüşme azmi eşsizdi. Karşısındaki kendisinden iki misli büyük de olsa, hemen saldırırdı. Çocuklar ona katiyen rahat vermiyorlardı. Ne piçliği kalıyordu, ne anasının orospuluğ. Büyücek arkadaşları çirkin imalarında akıl almıyacak kadar ileri gidiyorlardı. Alexandre'nin içine berbat bir şüphe girmişti. Acaba o melek annesi sahiden dedikleri gibi miydi? Babasına daima sadık kalmış olan annesinin ne suçu vardı? Bütün kabahat babasında değil miydi? Adam, annesini nikâhlamadıysa bundan ne diye kadın sorumlu olsundu? İçinde yaşadığımız toplumun kötü düzenlenmesinden üerigelmiyor muydu bütün bu aksaklıklar?

Bu okul yılları, Alexandre'de düşkün kadınları kutsallaştırma hissini geliştirdi. Annesine edilen iftiralar yüzünden (bunlar gerçekten de iftiraydı), lâyük olmasa dahi, düşkün kadınları feleğın sillesini yemiş, gayet duygulu kimseler diye daima tuttu.

Çocukluğundan beri babasını çok severdi, hem, her şey e rağmen. Çünkü babası seyrek gelişleri, sürekli neşesi, getirdiği son derece pahalı, güzel oyuncaklarla onun çocukluğunda ideal erkek, bir masal kahramanı olmasını bilmişti. Dumas Fils delikanlılığında da fabrika gibi para kazanan babasının arkadaşlığından, cömertliğinden faydalandı.

PARİS'TE SEFAHAT HAYATI

O zamanlar Paris, cinsiyet hayatının merkeziydi. Yaşamak kolaydı. Sefahet aşırı derecedeydi. Dumas Pere birçok tanınmış kadınları oğlu Alexandre'ye

devretmekten hoşlanıyordu. Bu çevre ve şartlar içinde, azçok zayıf iradeli olarak yetişen yakışıklı Alexandre, kendini o hayata kaptırmakta gecikmedi.

Bu hususta okadar ileri gitti ki, bir seferinde şair Alfred de Musset ve bir başka arkadaşıyla, Moskova'da yapamıyacıklarını Pariste yapmaya gelen üç Pius hanımıyla görüşürlerken söz düşkün kadınlara gelmişti. Acaba düşkün kadınlar zavallı insanlar mıdır, yoksa yaptıkları işten ziyadesiyle zevk alırlar mı? diye bir soru ortaya çıkmıştı. Alexandre, bunu kendi başlarına anlamaları için, o üç güzel Rus kadınıyla bir umumhane açmayı teklif etti. Kadınlar bunu hoşnutlukla karşıladılar, fikrin gerçekleşmesine yardım ettiler.

İşte Marie Duplessis'i bu sıralarda tanıdı. Borsa meydanından geçerken bir gün karşı kaldırıma bir araba yanaştığını, içinden onun indiğini gördü. Bir görüşte de âşık oldu..

Bir gece babasıyla tiyatroydaydılar. Babası damdan düşer gibi: «E,» dedi, «söyle bakalım, Alexandre, nasıl buluyorsun?»

Delikanlı az daha elindeki dürbünü düşürüyordu:

— «Kimi?»

— «Marie Duplessis'i. Deminden beri hep onu seyrediyorsun.»

Alexandre kıpkırmızı oldu. Babası gülererek devam etti: «Demek âşıksın?»

— «Ne münasebet! Daha tanışmadık bile.»

— «Paran varsa kolayca tanışırısın. Salonda, ön sırada oturan şu şişman kadına bak. İşte o, bu iki kişilik şirketin muhasebecisidir. Parayı o tesbit eder, alır, malı da teslim eder.»

Bu, romanda adı Prudence olarak geçen kadındı.

Alexandre saflık meleği gibi gördüğü Marie'den babasının böyle bahsetmesine incindi. Dumas Pere çok zeki adamdı. Oğlunun kırgınlığını anlayınca, yaraya daha beter neşter vurmakta gecikmedi:

— «Sen mektep talebesi değilsin. O da kişizade değil. Ücretini ödedin mi, elde edersin. Bak, locaya yaşlı biri giriyor. İşte o, Kont Stackelberg'dir. Seksenlik bir ihtiyar, Marie'ye tutkun. Bunu da kıskanlığıyla belli ediyor. Avuç dolusu para döküyor. Marie'yle ahbaplık edersen, Kont'un bulunmadığı saatleri kolla.»

Kont Stackelberg'den de romanda Dük diye bahsedilmiştir. Münasebetleri başladıktan sonra da Alexandre, Kont'a karşı daima azçok saygı besledi.

Lâkin hastalıklı bir kadınla bu şekilde düşüp kalkmak, o sefahet hayatı, o uykusuzluklar, Alexandre'nin de sıhhatini bozmakta gecikmedi. Körpe vücudü erkenden yıpranıyordu. Hoş, bu fırtınalı, üzüntülü gençlik günlerine rağmen yetmişini aşacaktı ya...

Dumas Pere bu hali farkedince oğlunu seyahate götürdü. Alexandre gözünü kapamış, kendini babasına bırakmıştı. Dönüşte Marie'nin ölüm haberini alacağını elbette bilmiyordu.

BU AŞKIN ROMANI

Marie'nin ölümünden sonra Alexandre Dumas Fils, onu bir türlü unutmadı. İlk önemli romanı «Kamelyalı Kadın» oldu (1848). Roman, zamanın karışıklığı yüzünden pek öyle ilgiyle karşılanmadı. Neden sonraki ikinci basılışı yapıldı, tşte o zaman kıyametler koptu. İlk, Dumas Fils'in romanda güttüğü düşünceler önemli görülmemişti. Zamanla cemiyetin birçok bakımlardan yeniden düzenlenmesi ihtiyacı herkesçe kabul edilince, «Kamelyalı Kadın» bunu en dokunaklı şekilde anlatan roman olarak şöhret kazandı. Yazar, sonradan eserini piyes haline getirmişti. Piyes büyük bir başarı elde etti.

Açılış gecesi Dumas Pere kalktı tâ Brüksel'den Paris'e geldi. Sırf oğlunun piyesini görmeye. Herkesten çok da o alkışladı. Halk: «Yazarı isteriz, yazar, yazar!» diye tempo tutmaya başlayınca Baba Dumas, gururla locasında ayağa kalktı. Biri: «Ne o? Yoksa bu da benim eserim mi diyecek?» diye seslendi. Dumas Pere o zaman: «Evet, dolayısıyla» diye haykırdı. «Yazarın dünyaya gelmesine ben sebep oldum. İki eser de benim sayılır. İhtimal geelcekte, meşhur piyes yazarı Dumas Fils'in babası diye anarlar beni...»

Halk, bu sözleri de çılgınlar gibi alkışladı.

Dumas Fils, başka piyesler de yazmıştır: «La Question d'Argent» (Para Meselesi); «Le Fils naturel» (Piç); «L'Ami des Femmes» (Kadınların dostu); «Princesse Georges»; «Denişe»; «Francillon». En kuvvetli tiyatro eseri bu sonuncusu sayılır. Kendisi de daha çok tiyatro yazarı olarak tanınmıştır.

KÖTÜLÜĞÜN DÜŞMANI

Dumas Fils'in eserlerinde değişmiyen bir fikir hâkimdir: cemiyetin bozulması, aile düzeninin de bozulmasına yol açıyor. Aaleyî eşitlik, adalet, sevgi temellerine dayanarak yeniden kurmak lâzımdır. Evlenme işini bozan onca paradır; bu bakımdan paranın düşmanıdır. Erkeğe kadından geniş davranan geleneklere hücum eder. Bütün bunları da mükemmel bir hukukçu ağzıyla, parlak sözlerle yazar. Bu bakımdan, kuvvetli bir ahlâkçıdır. Nevarki, ahlâkçılığı, meselâ bu romanının roman olarak değerinden birşey kaybettirmez. Piç doğmuş, öyle bir babanın oğlu olmuşken, Dumas Fils'in bu derece sağlam bir karakter elde etmesi cidden dikkatle değer bir olaydır.

Bu karakterini, kişiliğinin bu teşekkülünü biraz da yaşayış tarzına borçlu olsa gerek. Babası Academie'ye giremediği halde sonradan kendisi Fransız Akademisi üyeliğine kadar yükselen usta romancı gençliğinde cemiyetin kötülüklerini okadar yakından tanımasaydı o kötülükleri bu derece iyi tahlil edemezdi. Babasının siğ ve şeyi yaşayışına karşılık hayatta o derece ıstırap çekmiş olmasaydı hayatın ıstıraplı yönlerini bukadar kuvvetle tasvir edemezdi.

«Kamelyalı Kadın», roman olarak, gencecik bir çocuğun kalem denemesi mahiyetinde olduğu halde, çok okunmuş, çok sevilmiş bir kitap oldu. Niçin? Bu, sadece onun romantik konusundan, bu konunun hisli işlenişinden mi ilerigeliyor? Guy Endore «The King of Paris» (Paris Kralı) adıyla Baba Dumas'm hayatını anlatan bir roman yazdığı zaman, söz Alexandre'nin

çocukluk ve sevda hayatına gelince, bunu kendisi yazmaktansa hemen aynen «Kamelyalı Kadın» dan aktarmayı daha uygun görmüş. Neden? Konu hep aynı konu olduğu halde, o gençlik çağında bile Dumas Fils'in anlatışındaki dikkat ve teknik özellikten. Gerçi o, Flaubert gibi son derece titiz bir üslûp ustası değildir. Temiz, arı ve duru bir dille yazmak ona yeter. Marie Duplessis gibi bir güzel sokak kızına, duygularını, böyle bir kızın katiyyen söyletemeyeceği kadar güzel, akıcı cümlelerle söyler. Romanda Marguerite Guatier'in, Baba DuvaVin, Prudence diye anılan aracı kadının öyle uzun nutukları vardır ki insana «Ah bitmese, daha sürse!» dedirtir. Çünkü, konu icabı, konuşanlar filân veya falan kişidir ama, yazış ve deyişteki akıcılık, mantık, sağlamlık, güzellik romancıya aittir. Gerçekte o insanlar o kelimelerle, öyle cümlelerle, okadar güzel konuşamazlarmış. Varsın konuşmasınlar. «Kamelyalı Kadın»ın yazıldığı devirde zaten roman kişilerinin gerçekte olduğu gibi konuşmalarına değil, güzel konuşmuş olmalarına bakılırdı.

Romancının, okadar gençliğinde yazdığı halde, bu romanda gösterdiği bir başka ustalık da olayların gelişmesini adım adım tertipliyebilmiş olmasıdır. İnsan, bellibelirsiz, ilerisini sezer oma, yine de bunu romancının anlatmasını sabırsızlıkla bekler.

«Kamelyalı Kadın» piyes olarak da uzun zaman dünya sahnelerine hâkim oldu, klâsik repertuvara girdi. Piyes bizde ilkin 1880de, Ahmet Mithat Efendi'nin kalemiyle ve «Ld Dam o Kamelya» adıyla dilimize çevrildi. Daha sonra çeşitli tercümeleri çıktı. Yaşı kırkın

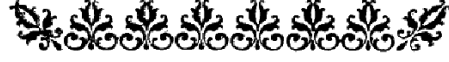
üstünde olanlar, 1930 civarında, Şehzadebaşı tiyatrolarında bu eserin nasıl tekrar tekrar oynandığını hatırlarlar. Öte yandan, konunun dokunaklı oluşu, azçok değişiklikle, piyesin bizim halk ve tuluat tiyatrosuna geçmesini de sağladı.

«Kamelyalı Kadın» ın filmi de yapıldı. Meşhur isveçli yıldız Greta Garbo eserde Marguerite Gautier rolünü unutulmaz bir başarıyla canlandırdı. Yine konusu bu eserden alınarak bizde de bir film çevrilmiştir.

«Kamelyalı Kadın» yazarı Alexandre Dumas Fils 1895 te Paris'te öldü.

KAMELYALI KADIN

I

BENCE bir dil nasıl iyice öğrenildikten sonra konuşulabilirse, bir eserin kahramanları da insanlar iyice incelendikten sonra yaratılabilir. Ben, daha, yaratma çağına gelmediğim için, gördüklerimi anlatmakla kalacağım.

Asıl olaylar başından geçen kadın bir yana, bu hikâyenin bütün kişileri daha hayatta. Bunun için, okuyucunun anlatacaklarıma inanmasını isterim. Zaten, buraya topladığım olayların çoğunu görmüş olanlar var Paris'te. Benim şahitliğim yetişmezse, anlattıklarımı onlar da tasdik ederler. Olup bitenleri, hususî bir durumdan Ötürü, yalnız ben yazabilirdim. Çünkü son tafsilâtı sade ben biliyordum. Onlar olmadan, ilgi çekici ve tam bir hikâye yazmak imkânsızdı.

Bakın o tafsilâtı nasıl öğrendim:

12 mart 1847 günü Laf fitte Sokağında duvara yapıştırılmış sarı kâğıtlı bir ilânda zengin ve değerli eşya

satılacağını okudum. Satış ölüm dolayısıyla yapıyordu. İlânda ölenin adı yazılı değildi ama, satış Antin Sokağında 9 numarada, ayın 16'sında, saat on ikiden beşe kadar yapılacaktı. İlânda, bundan başka, apartımanın ve satılacak şeylerin ayın 13 ve 14 ünde görülebileceği de yazılıydı.

Ben, oldum olasıya, böyle satışları severim; bu fırsatı kaçırmayım, almasam bile bir göreyim, dedim.

Ertesi günü Antin Sokağında 9 numaraya gittim.

Erkendi. Öyleyken, apartımanda erkek, hattâ kadın ziyaret

çiler vardı. Her ne kadar bu kadınlar şık kupa arabalarıyla gelmişler, kadife esvaplar giyip şallara bürünmüşlerse de etraftaki süse, şatafata şaşkınlıkla, hattâ hayranlıkla bakıyorlardı.

Sonradan bu şaşkınlığın, bu hayranlığın sebebini anladım. Kendim de etrafı şöyle dikkatlice gözden geçirince, bir kapatmanın apartımanında bulunduğumu farkettim. Öyle ya, kibar bir kadının — burada sahiden kibar kadınlar vardı — görmek istiyeyeceği şey, böyle bir kadının eviydi. Her gün bu çeşit kadınların arabaları onların arabalarına çamur sıçratıyordu; kendileri gibi onların da gerek Opera'da, gerek Theâtres des Italiens'de, yanibaşlarında locaları vardı. Rezaletlerindeki, mücevherlerindeki, güzelliklerindeki zenginliği de bütün Paris'e saygısızcasına yayıyorlardı.

Evinde bulunduğum kadın Ölmüştü: en namuslu kadınlar bile artık onun yatak odasına kadar

girebilirlerdi. Ölüm bu ihtişamlı çirkef yatağının havasını arıtmıştı. Zaten bu namuslu kadınlar, sıkışınca, nereye geldiğimizi bilmiyorduk ki, bir satışa gelmiştik, diyebileceklerdi. İlânları okumuş, görmek, ne alacaklarını önceden seçmek istemiş olurlardı. Ne vardı bunda? Ama, kapatmaların hayatına dair o zamana kadar türlü şeyler dinlemişlerdi, bu hârikulâde eşya arasında o hayatın izlerini aramaktan kendilerini alamazlarmış, o da başka mesele.

Yazık ki, kendisine tapınılan kadınla birlikte o hayatın sırları da ölüp gitmişti. Bu hanımefendiler, bütün iyi niyetlerine rağmen, ancak ölümden sonra satılacakların neler olduğunu öğrenebildiler; orada kira ile oturmuş olan kadın sağken neler satıldığını anlayamadılar.

Satın almaya değer şeyler vardı. Eşya pek nefisti. Gül ağacından, meşhur marangoz Boule'nin elinden çıkma mobilyalar; Sevre ve Çin vazoları; Saksonya işi heykelcikler; ipekliler, kadifeler, danteleler, herşey, herşey vardı.

Apartımanda dolaştım, benden Önce gelmiş meraklı kibar hanımların peşinden gittim. Acem halılarıyla döşenmiş bir odaya girdiler. Ben de girecektim ki, ters yüzüne geri döndüler: merak etmemeleri gereken birşeyi görmüş de utanmış gibi gülümsüyorlardı. Bütün bütüne oraya girmek istedim. Burası, ölen kadının tuvalet odasıydı. Burayı dolduran, özenle seçilmiş çeşitli ufaktefekten, kadının aşırı müsrifliği belli oluyordu.

Duvara dayanmış üç ayak genişlikte, altı ayak uzunlukta bir masanın üstünde Aucoc ve Odio mağazalarının bütün hazineleri ışıl ışıl yanıyordu. Cidden muhteşem bir koleksiyondu. Böyle bir Jkadının tuvaletine gerekli o binbir çeşit şeyin bir teki yoktu ki som altından, gümüşten yapılmış olmasın. Bununla beraber, koleksiyon, yalnız bir sevdalının eseri değildi; zamanla, değişik kimselerin himmetiyle tamamlanmıştı.

Bir kapatmanın tuvalet odasından ürkecek değildim ya... Hangisi olursa olsun en ufak eşyayı bile gözden geçiriyordum. Ustaca işlenmiş olan bu süs eşyasında başka başka markalar, taşlar gördüm.

Bütün bu şeylere bakıyorum, herbirinde zavallı kızın kendisini satışının bir izini görüyordum, içimden: «Tanrı ona acımış herhalde» diyordum. Çünkü kızcağızı her vakitki cezaya çarptırmamış, aksine, süs ve saltanat içinde Ölmesine izin vermişti. Hele bu kabil kibar yosmaların ilk ölümü sayılan ihtiyarlığa hiç düşürmemişti.

Sahi, kötü kadının ihtiyarlığını görmekten acı ne vardı? İhtiyarlamış bir kötü kadında ne itibar kalır, ne ilgi çekicilik. Tutulan kötü yoldan değil de, yanlış hesaplardan, parayı idare edememekten doğan o ezelî pişmanlık insanın işiteceği en acı şeylerdendir. Bir zamanlar, bir «sabık yosma» tanımıştım. Geçmişteki hayatından kala kala bir kızı kalmıştı. Kadının gençliğini bilenlerin dediğine göre, kız da anası kadar güzeldi. Bu zavallı kıza, anası hiçbir zaman «Sen benim kızımsın» demedi. Sade, «Çocukluğunda ben sana nasıl baktımsa sen de bana ihtiyarlığında öyle bak,» dedi. Zavallı

kızcağızın adı Louise'di. Anasının sözünü tutmuştu: elinde olmadan, heves duymadan, tat almadan, sanki ona meslek diye bu öğretilmiş gibi, önüne gelene kendini veriyordu.

Boyuna sefahat sahneleri görmek, hem de vaktinden önce görmek, hiç düzelmiyen sıhhsiz durumunun da desteğiyle, kızdati iyiyi kötüden ayırdetme gücünü söndürmüştü. Belki Tanrı ona tu gücü bağışlamıştı ama, geliştirmek kimsenin aklına gelmemişti.

Bu genç kızı hep hatırlarım. Hemen her gün aynı saatte bulvarlardan geçirdi. Anası hiç yakasını bırakmazdı. Tıpkı öz kızının yanından ayrılmıyan gerçek bir ana gibi. O zamanlar ben pek gençtim. Çağımın kolay ahlâkçılığını benimsemeye hazırdım. Öyleyken, iyice hatırlarım, kadının kızla bu kadar yakından ilgilenişindeki kepazelik beni tiksindiriyordu.

Buna kızın yüzündeki o hiçbir kızıoğlan kızda görölmiyen saflığı, o kederli ıstırap ifadesini de ekleyin. Gören, Tevekküldün canlı timsali derdi.

Günün birinde bu kızın yüzü aydınlanıverdi: Anasının idare ettiği sefahat hayatı ortasında günahkâr kıza öyle geldi ki güya Tanrı ona saadet bahsetmiştir. Öyle ya, onu böylesine âciz yaratan Tanrı, ne diye ıstıraplı ömrünün ağırlığı altında tesellisiz bıraksındı? Hasılı, günün birinde kız gebe olduğunu farkediverdî. İçinde hâlâ kalmış olan namus hissiyle sevinçten ürperdi. İnsan ruhunun garip sığınakları vardır. Louise, kendisini bu kadar sevindiren haberi anasına

yetiştirmeye koştı. Söylemesi ayıp ama, biz burada ahlâksızlıktan keyif için bahsetmiyoruz. Olmuş bir vaka anlatıyoruz. Sussak daha iyi olurdu belki ama inanıyoruz ki bu yaratıklar arasındaki kurbanları zaman zaman gözönüne sermek lâzımdır. Onları dinlemeden mahkûm eder, muhakeme etmeden hor görürüz. Evet, utandırıcı bir şey ama, anası kızma gelirlerinin iki kişiyi bile geçindirmedeğini, üç kişiye hiç yetmiyeceğini, böyle peydahlanan çocukların faydasız olduğunu, gebelikle boşu boşuna vakit kaybedileceğini söyledi.

Ertesi günü bir ebe — ana dostu diyelim — Louise'yi görmeye geldi. Kız birkaç gün yataklarda yattı. Eskisinden daha solgun, daha zayıf kalktı.

Üç ay sonra, adamın biri kıza acıdı, maddî, manevî kalkınmasıyla uğraştı. Neyliydim ki son sarsıntı epey şiddetli olmuştu, Louise çocuk düşürmekten dolayı öldü.

Ana, el'an yaşıyor. Nasıl? Orasını Tanrı bilir!

Gümüş tuvalet eşyasını seyrederken bu macera aklıma gelmişti. Anlaşılan o düşünceler içinde epey de zaman geçmişti. Apartımanda benden, bir de kapıda, öteberi aşırıp aşırıyacağımı gözliyen bekçiden başka kimse kalmamıştı.

Babacan adama yaklaştım. Onu epey tedirgin etmiştim.

— «Bayım» dedim ona, «burada oturan kimdi, söyleyebilir misiniz bana?»

— «Matmazel Marguerite Gautier'di.» Bu adı duymuştum, kızı da görmüştüm.

— «Ne?» dedim bekçiye, «Marguerite Gautier öldü mü?»

— «Evet, efendim.»

— «Nezaman öldü?»

«Uç hafta var, galiba.»

— «Ya apartımanı niye gezdiriyorlar?»

— «Alacaklılara kalırsa böylesi satış fiyatını yükseltmeye yaararmış. Bir şey alacak olanlar önceden kumaşları, eşyayı görürlerse, anlarsınız ya, cesaretleri artar, heveslenirler.»

— «Demek borçları vardı?»

— «Hem nekadar, efendim, bilseniz!»

— «Herhalde satış o borçları karşılar.»

— «Geçer bile.»

— «Ust yanı kime kalacak öyleyse?»

— «Ailesine.»

— «Demek ailesi var?»

— «Öyle görünüyor.»

— «Teşekkür ederim.»

Bekçi, kötü niyetim olmadığını anlayınca selâm verdi, ben de çnktım. Yolda kendi kendime: «Zavallı kız...» diyordum, «üzüntü içinde ölmüş olmalı. Onun gibilerin sade sağ-salimken eşi-dostu olur.»

Elimde değildi; Marguerite Gautier in kaderine acıyordum. Benim bu duygum, çoğu kimseye gülünç gelir. Kötü kadınlar için tükenmez bir hoşgörölüğüm vardır. Bu hoşgörüş üzerinde düşünmem bile.

Bir gün, emniyet müdürlüğünden pasaport almaya gidiyordum. Sokaklardan birinde iki jandarma gördüm: bir kötükadını götürüyorlardı. Ne yapmıştı, bilmiyorum. Bildiğim, yakalandığı için kendisinden ayırdıkları birkaç aylık bir çocuğu, iki gözü iki çeşme, sevip öptüğüydü. O günbu gündür, bir kadını ilk görüşte kat'iyyen ayıplamam.

II

SATIŞ ayın 16'sındaydı. Ziyaretlerle satış arasında bir gün bırakmışlardı: koltukçular gelip perdeleri, duvarları kaplayan kumaşları söksünler diye. O tarihte, seyahatten yeni dönmüştüm. Seyahatten her dönen eşi dostu mühim havadisleri bildirirler ama, Marguerite'nin ölümü bana yetiştirilecek haberlerden değildi elbet.

Marguerite güzeldi, güzel olmasına. Nevarki, böyle kadınların ölümleri, dedikodulu hayatlarından daha az ilgi çeker. Bunlar, parıltısız doğdukları gibi parıltısız batan güneşlerdir. Ölümlerini, genç öldülerse, sevdalılarının hepsi lâhzada Öğrenirler, çünkü Paris'te, bir tanınmış yosmanın âşıkları hemen hemen hep birbirinden haberli yaşar. Aralarında kıza dair birkaç hâtıra anlatırlar. Herbirinin hayatı böyle bir olaydan dolayı bir damla gözyaşıyla olsun bulanmadan sürer, gider.

Bugüne-bugün yirmibeş yaşındayım. Gözyaşlarını öyle her önüme gelen için dökemiyeceğim kadar azaldı. Üstelik, insan, arkalarından ağlansın diye para veren anasmababasına bile, verdikleri para kadar ağlıyor.

Bana gelince, Marguerite'nin tuvalet eşyasından hiçbirinde adımın ilkharfleri yoktu, içimden gelen hoşgörme ihtiyacı, şu demin sözünü ettiğim acıma

huyum yüzünden onun ölümünü düşünüyordum. Hem belki lâıyk olmadığı kadar uzun boylu düşünüyordum.

Marguerite'ye Champs-Elysées Caddesinde rastlardım, hatırlıyorum; hem sık sık. Mutlaka, her gün gelirdi. Çok güzel iki doru at koşulu mavi, ufak bir kupa arabasına kurulurdu. Dikkat etmişim, hatırlıyorum, benzerlerinde bulunmıyan bir seçkinlik vardı onda. Az görülür güzelliği bu seçkinliği bütün bütün artırırđı.

Bu talihsiz mahlûklar nezaman gezmeye çıksalar, kim olursa olsun, yanlarında biri bulunur. Hiçbir erkek, böyleleriyle geceleri âşıkdaşlık ettiğini elegüne ilân edemiyeceğine; bugibi kadınlar da en çok yalnızlıktan korktuklarına göre, yanlarında ya kendilerinden daha az talihli, arabası olmıyan bir kadın vardır, ya da bir «sabık yosma». Yosmalıktan nasipleri kalmadığına göre, arkadaşlık ettikleri güzeller üzerine birşeyler sormak, onlara söz atmak daha da kolay olur.

Marguerite'nin durumu böyle değildi. Champs-Elysées'e hep yalnız gelirdi. Arabasının köşesine, becerebildiği kadar büzülür, kışın büyük bir şala bürünür, yazın gayet sade giyinirdi. Gezmeyi sevdiği bu yolda pek çok tanıdığa rastlasa bile, kazara birine gülürriyecek olsa, bunu ancak gülümsediği kimse farkedirdi. Allah için, bir düşes de ancak böyle gülümserdi.

Hani öyle kadınlar hep, Champs-Elysées Caddesinin başındaki o meydanda dolaşırlar; o zamanlar da dolaşırlardı ya... Marguerite öyle yapmazdı. Çift atlı arabası, onu dosdoğru Bulonya

Ormanına çeker, götürürdü. Orada arabadan iner, bir saat gezip yürür, yeniden kupasına biner, dörtnala evine dönerdi.

Arasıra benim de kendi gözümle gördüğüm bütün bu haller şimdi zihnimde canlanıyor, güzel bir eser mahvolunca insan nasıl üzulürse, ben de, bu kızın ölümüne öyle üzüliyordum.

Vallahi, şu Marguerite'deki kadar büyüleyici güzelliğe rastlamak kaabil değildi. Uzun boylu, endamlıydı. Son derece nârindi. Tabiatın kendisinden esirgediklerini, giydiği şeyleri şöyle bir düzenleyivermekle unutturmak sanatının en yüce noktasına ulaşmıştı. Şalının ucu yerlere sürünür, her yandan ipekli esvabının eteğine firdolayı dikilmiş oyalar, geniş danteller görünürdü. Göğsüne bastırıldığı elleri saklayan kalın manşon öyle becerikli katlarla çevrilmiş olurdu ki, en güçbeyenir göz bile endamındaki kusursuzluğa diyecek söz bulamazdı.

Harikulade güzel başı görülmemiş bir zarafet örneğiydi. Bu baş pek de ufacıktı. Şair Musset olsa, anası daha özenebezene süsleyebileyim diye mahsus böyle dökmüş, derdi.

Anlatılmaz derecede biçimli beyzî bir yüz alın, kalemlle çekilmiş kadar tatlı, hilâl kaşların altına simsiyah gözler koyun; bu gözleri uzun kirpiklerle tülleyin; o kirpikler gözler eğildiği zaman pembe yanakları gölgelesin; sonra, çekme bir minnacık burun çizin ama, kanatlan sevişme zamanı ateşli ateşli açılacak gibi enlice olsun; yalnız onda görülen düzgün

bir ağız çizin, ki dudakları tatlı tatlı aralandığı zaman sütbeyaz dişleri görünsün; cildini de hiç el değmemiş şeftalilerin kadifeli rengiyle renklendirin..., o güzelim başı meydana çıkarmış olursunuz.

Siyah kehlibar koyuluğunda saçlarının kendinden, ya da yapma kıvrımları alnın iki yanına doğru açılırdı. Kulak uçlarını azıcık meydanda bırakıp iki geniş parçayla başın arkasında kaybolurdu. Kulaklarında, herbiri dörder, beşer bin frank değerinde iki pırlanta ışıldardı.

Marguerite'nin ateşli hayatı nasıl olmuş da yüzündeki o masum, o çocukça ifadeyi silememiş, birtürlü anlamazdık ama, kabule mecbur olurduk.

Marguerite'de kendisinin bir portresi vardı; Vidal yapmıştı. Onun resmini yapabilecek tek kalem sahibi de oydu zaten. Ressam öldükten sonra, bu resim birkaç gün bende kalmıştı. Şaşılacak kadar aslına benziyordu. Aklımda tutamadığım noktalarda bana bu resmin yardımı olmuştur.

Kitabımın bu bölümüne ait teferruatın bir kısmını sonradan öğrendim ama, bu kadının başından geçenleri yazarken bir daha bu konuya dönmiyeyim diye hemen kaydediverdim.

Marguerite her temsilin ilk gecesinde bulunurdu. Gecelerini de ya tiyatrolarda, ya da balolarda geçirirdi. Nezaman yeni bir piyes oynansa, herkes bilirdi ki o, hiç ayırmadığı üç şeyiyle orada bulunacaktır; bu üç şey de, birinci kattaki locasının önünde duracaktır: Küçük

dürbünü, bir külah şekerlemesi, bir demet de kamelya çiçeği.

Ayın yirmibeş günü kamelyalar beyaz olurdu, beş gün de kırmızı kamelya getirirdi. Bu renk değişmesinin sebebi birtürlü anlaşılmadı. Onun için, açıklamaya kalkmadan işaret edip geçiyorum. En çok gittiği tiyatroya gelenlerle, dostları da, benim gibi, bu hali farketmişlerdi.

Marguerite'nin kamelyadan başka çiçek taktığı hiç mi hiç görülmemişti. Böylece, çiçekçisi Madame Barjon'un dükkânında adı Kamelyalı Kadın çıktı, sonunda bu lâkap yayıldı gitti.

Bundan başka Paris'te, böyle bir çevrede yaşayanların hepsi gibi ben de biliyordum: Marguerite en şık, en kibar gençlerle metres yaşıyordu. Bunu hem kendi açıkça söylüyor, hem de âşıkları böbürlene böbürlene ilân ediyorlardı. Demek, âşıklarla metres birbirlerinden hoşnuttular ki böyle diyorlardı.

Bu ara, üç yıl kadar, Bagneres'e seyahat edeli beri yabancı, yaşlı, çok zengin bir dükten başkasıyla yaşamamış deniliyordu. Güya adam onu geçmişteki yaşayışından çekip ayırmak için elinden geleni yapmış, kız da elinden geldiği kadar buna gayret etmiş.

Bu konuda, bana işte şunları anlattılar:

1842 yılının ilkbaharında Marguerite öyle zayıflamış, öyle değişmişti ki hekimler kaplıcalara gitmesini salık vermişlerdi. O da Bagneres'e gitmişti.

Oraya tedaviye gelen hastalar arasında bu dükün kızı da vardı. Kızda sade Marguerite'ninki gibi bir

hastalık değil, tıpkı ona benzer bir yüz de vardı. Hem nasıl benzeyişi Gören ikisini kardeş sanırdı. Yalnız, genç düşes, veremin üçüncü devresindeydi. Marguerite oraya geldikten birkaç gün sonra da hayata gözlerini kapadı.

Bagneres'te kalakalmıştı Dük. Kalbinin bir parçasını örten topraklar üstünde bir insan nasıl kalırsa, öyle. Bir sabah, ağaçlı yolun bir dönemecinde Marguerite'yi gördü.

Sanki çocuğunun hayali geçiyormuş gibi geldi adama. Ona doğru yürüdü. Ellerini eline aldı. Ağlaya ağlaya öptü. Kim olduğunu bile sormadan yalvardı: Kendisini görmesine müsâde etsin; onda ölmüş kızının canlı hayalini sevmesine izin versin diye yalvardı.

Marguerite, Bagneres'te hizmetçisiyle yapıyaldı. Hoş, namusuna leke gelir diye de tasalanmıyordu. Dük'ün istediğini kabul etti.

Bagneres'te onun cemaziyülevvelini bilenler çıkıyordu. Bunlar gelip Dük'e resmen, Matmazel Gautier'in ne dediğini bildirdiler. Bu, ihtiyar için ağır bir darbe oldu. Çünkü bu noktada, kızıyla Marguerite arasındaki benzeyiş ortadan kalkıyordu. Yazık ki iş işten geçmişti artık. Genç kadın onun gönlünün tesellisi, ihtiyacı, kalan ömrünün de biricik vesilesi, varlık sebebi olmuştu.

Kıza hiç sitem etmedi. Hakkı da yoktu zaten. Sade, yaşayışını değiştirmek elinden gelir mi acaba diye sordu. Fedakârlığına karşılık, istiyebileceği herşeyi verip kayıplarını kapatacaktı. Marguerite söz verdi.

Şunu da söylemek lâzım: o sıralarda, yaratılıştan ateşli bir kız olan Marguerite hastaydı. Geçmişteki yaşayışı ona hastalığının başlıca sebebi gibi görünüyordu, izah edemediği bir inançla sanıyordu ki, uslanır da yaşayışını değiştirirse Tanrı ona güzelliğini, sağlığını bağışlardı.

Sahiden de şifalı sular, gezip yürümeler, açık hava yorgunluğu, uyku, yaz sona erdiği zaman, onu aşağıyukarı canlandırmıştı.

Dük Paris'e Marguerite'yle geldi. Paris'te de Bagneres'te olduğu gibi kızı görmeye devam etti. Bu bağlantının nasıl doğduğu, gerçek sebebi bilinmiyordu ama, burada. Paris'te büyük heyecan yarattı. Çünkü büyük servet sahibi olduğu herkesçe bilinen Dük şimdi de israfiyle kendini gösteriyordu.

Yaşlı Dük'le genç kadının bu yakınlığını ihtiyar zenginlerde çok görülen hovardalığa yoranlar oldu. İşin aslı bir yana, herşey akla geldi.

Halbuki bu babanın Marguerite'ye karşı hisleri öyle dürüst bir sebepten doğuyordu ki yürekte bağlı olmaktan gayrî herhangi bir bağlantı adama öz kızıyla münasebet kurmuşçasma ahlâksızlık olarak görünüyordu. Kızma söyleyemeyeceği tek kelime bile söylememişti ona.

Hikâyemizin kahramanı olan kızı olduğundan başka birşey yapmak fikrinde değiliz. Yalnız diyeceğiz ki, Dük'e verdiği sözü tutmak onun için Bagneres'te kaldıkları müddetçe kolaydı. Tutmuştu da. Ama, bir kere Paris'e döndükten sonra işler sarpa sardı. Eğlence içinde,

balolarda, içki ve sefahet âlemlerinde yaşamaya alıştı o. Dükün muntazam ziyaretleriyle kesilen sürekli yalnızlık, herşeyden eletmek çekmiş olmak kızı can sıkıntısından öldürecekti. Eski yaşayışını andıran kavak yelleri zaman zaman başında esiyor, o yakıcı hava yüreğini dağlıyordu.

Şunu da ekleyin: Marguerite, bu seyahatte, ozamana kadar olduğundan bin kat güzelleşmiş, öyle dönmüştü. Yirmi yaşındaydı. Hastalığı yenilmemişti ama, uyuşmuştu. Ona, sonucu hemen daima göğüs illetleri olan, ateşli arzular vermekte devam ediyordu.

Dostlarına kalırsa Dük bu genç kadınla yaşayıp kendini kepaze ediyor, dile düşürüyordu. Bu yüzden hepsi tetikteydiler: genç kadının bir rezaletini yakalayacaklardı. Bunlar kendisine gelip de kızın, Dük gelmiyeceği için içi rahat olduğu günler ziyaret kabul ettiğini, çok kere bu ziyaretlerin ertesi sabaha kadar sürdüğünü yetiştirdikleri zaman, adamcağız pek üzüldü.

Sorunca da, Marguerite herşeyi Dük'e açıkça itiraf etti. Gıllığışsız olarak, kendisiyle uğraşmamasını tavsiye etti. Çünkü verdiği sözleri yerine getirecek kuvvette görmüyordu kendini artık. Aldattığı adamdan öyle uzun boylu yardım görmeye de elbette dayanamazdı.

Dük, sekiz gün ortalıkta görünmedi. Yapabildiği de bundan ibaret kaldı. Sekizinci günü geldi, Marguerite'ye yalvardı: ona eskisi gibi müsâde etsindi. Kızı, nasılsa, öyle kabul edecekti. Yeter ki, görsündü. Ölse, bir daha sitem etmiyeceğine yeminle söz verdi.

İşte, Marguerite'nin Paris'e dönüşünden üç ay sonra, yani kasım veya aralık 1842 de işler bu merkezdeydi.

III

AYIN onaltıncı günü saat birde, Antin Sokağındaydım. Mezat memurlarının bağıırışı daha arabalık kapısından duyuluyordu. Apartıman meraklılarla doluydu. Kibar sefahet âleminin bütün tanınmış kadınları oradaydılar.

Bazı hanımefendiler onları, gizli gizli tetkik ediyorlardı. Bu hanımefendiler, nasıl olsa ömürlerinde bir daha bu gibi kadınlarla bir araya gelmiyeceklerinden, ihtimal onların kolay zevklerini gizlice yaşamak istediklerinden, bir kere daha satışı bahane edip gelmişlerdi.

Düşes De F... Hazretleri Paris'teki zamane yosmalarının en âdisi olan Matmazel A ile dirsek dirseğeydi. Markiz De T...çağımızın en tanınmış, en şık günahkârı Madam D... pey sürdü diye bir eşyayı almakta tereddüt ediyordu. Madrid'de yaşayan eşine-dostuna göre Paris'te iflâsa sürüklenen, Paris'tekilere göreyse Madrid'de har vurup harman savuran, ama aslında gelirini bile tamamiyle harcamıyan Dük D'Y... Madam M... le konuşuyordu. Madam M... açık saçık fıkralar anlatmakla, arasıra anlattıklarını yazmakla, bazı yazdıklarına da imza atmakla tanınmış pek zeki bir kadındı. Bir yandan onunla konuşan Dük, Öte yandan gizli gizli Madam De N... le bakışıyordu: Madam De N... Champs-Elysées de dolaşmayı âdet edinenlerdendi.

Hemen her vakit ‘ pembeler, yahut maviler giyer, iki yağız at koşulu arabasını sürdürürdü. Bu atları ona Tony onbin franga satmıştı. Kadın da, elhak, borcunu ödemişti. Sonra, Matmazel R... de vardı. Sırf şahsî kabiliyetiyle, kibar kadınların çeyizleriyle elde ettiklerinin iki mislini, başka kadınların aşklarıyla sağladıklarının üç mislini elde etmişti. Hava soğuk dememiş, alışverişe gelmişti. Kendisine en çok bakılan kadın da oydu.

Bu salonda bir araya gelen, buna kendileri de şaşan daha nice insanın isimlerinin ilk harflerini sayabiliriz ama, okuyucuyu yormaktan korkarız. Yalnız şu kadarını söyleyelim: Herkes deli gibi neşeliydi. Kadınlardan çoğu öleni, bildikleri halde, hatırlamaz görünüyorlardı.

Kahkahalarla gülüyorlardı. Mezatçılar kafa şişirircesine bağırıyorlardı. Satış masası önüne konulan sıralara oturmuş esnaf takımı boş yere etrafı susturmaya çabalıyordu. Ortalık sükûta kavuşsundu ki onlar da işlerini rahatça görebilsinler... Hiçbir toplantı böylesine değişik, böylesine gürültülü olamazdı.

Borçlarını ödemek için eşyası satılan zavallı kızın canverdiği yatak odasının yakınında olduğumu düşünerek, bu üzücü patırdı ortasında, sessizsadasız süzülüyordum. Birşey almak için değil, seyretmek için gelmiştim. Satışı yaptıran alacaklıların suratlarına bakıyordum: satılan şeylerden biri umduklarının üstünde bir fiyata erişince yüz çizgileri nasıl da yayılıveriyordu!..

Hey gidi namuslu herifler hey! Bu kadının orospuluğunu harcamışlar, hem de yüzde yüz kazanmışlardı. Ömrünün son dakikalarını pullu

kâğıtlarla takibetmişler, ölümünden sonra ise, şerefli hesaplarının meyvalarını, ona açtıkları utanç verici veresiyeleri fayiziyle almaya gelmişlerdi. Hırsızlarla esnaf takımı için bir tek tanrı kabul eden eski insanların nekadar hakları varmış!

Esvaplar, şallar, mücevherler inanılmaz bir elçabukluğuyla satılıyordu. Bunların hiçbiri bana göre değildi ama, yine de bekliyordum.

Ansızın birinin bağırdığını duydum:

— «Mükemmel ciltli bir kitap, sırtı yaldızlı. Adı: «Manon Lescaut.» İlk sayfasında yazılı birşeyler var: on frank!»

Uzunca bir sessizlikten sonra bir ses: «Oniki!» dedi.

— «Onbeş!» dedim.

Neden dedim? bilmiyordum. Besbelli şu «yazılı birşeyler»den ötürü.

Mezatçı: «Onbeş...» diye tekrarladı.

İlk peyi süren, daha fazla artırılmasın der gibi bir meydan okuyuşla: «Otuz...» dedi.

İş çekişmeye dökülmüştü. Aynı sesle bağırdım:

— «Otuzbeş!»

— «Kırk!»

— «Elli!»

— «Altmış!»

— «Yüz!»

İtiraf edeyim ki, göze çarpmak istemiş olsaymışım başaracaktım bu işi. Çünkü son artırıştan sonra muazzam bir sessizlik oldu ve «şu kitabı mutlaka elde etmeyi aklına koymuş olan bu adam da nenin nesi?» gibilerden bana baktılar.

Anlaşılan, son kelimeyi söyleyişim rakibime pes dedirtmişti: kitabı bana olduğundan on misline maletmeye yarayan mücadeleyi bırakma yolunu tercih etti. Geç de olsa, eğildi, büyük bir nezaketle: «Size bırakıyorum, efendim» dedi.

Hiçkimse ağzını açmadığından, kitap üstüme yazıldı.

Onur meselesi yapıp yeni bir inatlaşmaya girişmekten çekmiyordum. Kesem epey zedelenmişti. Adımı kaydettirdim, kitabı ayırttım, aşağı indim. Şu sahneyi görmüş olanlar, hangi akla hizmet edip de o, her yerde on, en çoğu onbeş franga bulabileceğim kitaba yüz frank verdiğimi anlamak için epey kafa patlatmış olsalar gerektir.

Bir saat sonra, aldığım kitabı getirttim.

Birinci sayfasında mürekkeple, hem de çok güzel bir yazıyla kitabı hediye edenin ithafı vardı. İthaf, sadece şu kelimelerden ibaretti:

Marguerite'ye, Manon...

Tevazu.

Armand Duval diye de imzalanmıştı. Ne demektir bu kelime «Tevazu»?

O romandaki Manon, Armand Duval'ın düşünüşüne göre, Marguerite'nin kişiliğindeki sefahat veya gönül üstünlüğünü mü belirtiyordu?

Bunu gönül yüceliğine yormak daha uygun görünüyordu. Birincisiyse, küstahça bir açıklıksözlülük sayılacağından, kendi hakkında kendi fikri ne olursa olsun, Marguerite bunu kabul edemezdi.

Yeniden sokağa çıktım. Kitapla tâ akşam, yatacağım zaman meşgul olabildim.

«Manon Lescaut» sahiden dokunaklı bir hikâyedir. Hemen her yerini bilirim. O ara, kitabı elimin altında bulunca sevgim uyandı, yüzüncü defa, açtım papaz Prevost'un kadın kahramanıyla birlikte yaşadım. Nitekim bu kadın okadar gerçektir ki bana onu tanıyormuşum gibi geliyordu. Hele şimdiki şartlar içinde, Marguerite ile onun arasında bir ölçme yapıldıktan sonra kendimi büsbütün kitabın konusuna kapılmış buluyordum. Şu kitabı terekesine borçlu olduğum zavallı kadın hakkındaki müsbet duygularım gitgide merhamete kadar yükseldi, hattâ bir çeşit aşk halini aldı. Manon bir çölde ölmüştü, doğru; ama, ruhunun bütün gücüyle kendisini seven adamın kolları arasında ölmüştü. Ölünce de bu adam ona mezar kazmış, toprağını gözyaşlarıyla sulamış, sevgisiyle örtmüştü. Halbuki Marguerite de Manon gibi günahkârdı, ihtimal onun gibi doğru yola dönmüştü. Muhteşem bir zenginlik ortasında ölmüştü, gördüklerime inanmak câizse, kirli geçmişinde yattığı

yatakta ölmüştü. Ama, yine de ölümü Manon'cin gömüldüğü yerden çok daha insafsız, daha engin, çok daha çorak bir sevgisizlik çölünde olmuştu.

İki ay süren ağır, ıstıraplı can çekişmesinde, son zamanlardaki halini bilenlerden Öğrendiğime göre, Marguerite'nin başucuna gerçek bir teselli sunmaya, kimsecikler gelmemiştir, muhakkak.

Manon'dan, Marguerite'den sonra aklım hiç değişmiyen Ölüme gaflet içinde yürümüş başka tanıdık kadınlara kaydı...

Zavallı mahlûklar! Şayet onları sevmek bir kusursa, onlara acımak daha hafif bir kusurdur. Günün ışıklarını hiç görmemiş bir köre, tabiattaki sesleri hiç duymamış bir sağıra, ruhunun sesini dile getirememiş bir dilsiz acırsınız da, namusluluk taslar, şri zavallı üzgün kızı deliye çeviren, istese bile iyiyi görmez, Tanrı'yı işitmez, sevginin, imanın temiz lisanını konuşmaz hale getiren bu kalb körlüğüne, bu ruh sağırlığına, bu vicdan dilsizliğine acımak istemezsiniz!

Hugo, «Marion Delorme» yi yazdı, Musset «Bernette» yi, Alexandre Dumas da «Fernande» yi. Her devrin şairleri, düşünürleri yosmalara merhamet ve şefkat sundular. Bazen da bir büyük adam çıktı, o kadınlara sevgisiyle, hattâ adını vererek yeniden itibar kazandırdı. Bu noktada böyle ısrar edişimin sebebi şu: kitabımı okuyacak olanlar içinde ihtimal hemen elinden fırlatıp atacaklar çoktur. Kitapta kötülüğe, namussuzluğa övgü bulacaklarından korkarlar. Yazarın yaşı da herhalde bu korkunun beslenmesine yardım eder. Böyle

düşünenler yanılıyorlar; onları, okumaktan yalnız bu korku alıkoyuyorsa, hiç durmayıp devam etsinler.

Ben pek basit bir kaideye inanmışımdır: iyinin ne olduğunu terbiyeyle öğrenmemiş bir kadını Tanrı daima iki yoldan o sonuca ulaştırır. Bunlar da aşk ve ıstıraptır. Güç yollardır. Bu yollara dökülenlerin ayakları kan revan içinde kalır; elleri şerha şerha yarılr; ama, aynı zamanda yolun iki yanındaki böğürtlen dikenlerinin üzerinde kötülüğün yakut damlalarını bırakırlar, Tanrının huzurunda utanmıyacakları bir çıplaklıkla hedeflerine ulaşırlar.

Bu cesaretli kadınlara rastlıyanlar onlara yardım etmeli, rastladıklarını herkese söylemelidirler. Böyle yapmakla o yolu göstermiş olurlar.

Söz konusu olan, hayat yolunun giriş yerine sadece iki direk dikip birinin üstüne iyilik Yolu, öbürünün üstüne Kötülük Yolu yazmak, sonra gelenlere «Seçin bakalım!» demek değil. iş, Hazreti İsa'nın yaptığı gibi, yoldan çıkmış olanlara ikinci yoldan birinciye geçebilecekleri başka yollar bulup göstermektedir. İki ana yolu birbirine bağlayacak olan bu yolların başlangıcı ne pek ıstıraplı olmalı, ne de geçilmez hissi vermeli.

Hıristiyanlık bizi bağışlamaya, hoş görmeye alıştırmak için bu konuda Cömert Çocuk hârikasını misal getirmiş, insanların hırslarıyla yaralanmış ruhlara karşı İsa'dan cömertçe sevgi taşardı. Yaraları iyileştirmek için gereken merhemi de o, yine yaranın kendisinden elde etmesini severdi. Madeleine'ye böyle diyordu: «Bol bol affa kavuşacaksın, çünkü bol bol

sevdin!» Yüce bir iman uyandırması gereken yüce bir şefaattir bu.

Neden İsa'dan daha katı yürekli olalım? Neden güçlü görünmek için sertleşen dünya düşüncelerine saplanıp yaralan kanayan ruhları reddedelim? Hele bu yaralardan, bir hastanın kötü kanı akar gibi, geçmişteki hayatlarının kötülükleri akıp giderken, hele onlar yaralarını saracak, gönüllerini nekahate kavuşturacak bir dost eli beklerlerken...

Ben, kendi neslime hitabediyorum. Onlar için artık Voltaire'nin nazariyeleri birşey ifade etmiyor, çok şükür. Onlar da benim gibi, insanlığın onbeş yıldan beri en cüretli hamlelerinden birini yaptığını anlamışlardır, iyilik ve fenalık bilgisi ebediyen kazanılmıştır; iman yeniden kurulmuştur. Kutsal şeylere karşı saygıya erişilmiştir. Dünya şayet en mükemmel şekilde değilse bile ona yakın hal almıştır. Zekâsı olan insanlar hep aynı hedefe yöneliyorlar. İradeleri büyük olanlar aynı temele dayanıyorlar: İyi olalım, genç olalım, gerçek olalım! Fenalık kibirden ibarettir, asıl iyilikten gururlanalım; hele hiç ümidimizi kaybetmiyelim. Ne ana, ne kardeş, ne kız, ne evli olamamış kadını küçümsemiyelim. Bencilliği hoş görmeyi, aileye saygı göstermeyi yabana atmıyalım. Mademki Tanrı yola gelmiş bir günahkârı hiç günah işlememiş yüz doğru insandan çok seviyor, Tanrı'yı hoşnut edelim. Yolumuzda rastlayacağımız, dünya zevkleri yüzünden mahvolmuş insanları bağışlıyalım. Belki ilâhî bir ümit onları kurtarır. Bir ilâç salık verdikleri zaman ninelerin dediği gibi, bu hareketimiz iyileştirmese bile zarar da vermez.

Elbette, yazdığım Şu küçük konudan öyle büyük büyük sonuçlar çıkarmak istemek aşırı görünebilir; ama, ben herşeyin küçük gerçeklerde yattığına inananlardanım. Çocuk küçüktür ama, büyük insan onda gizlidir. Beyin dardır ama, düşünceyi barındırır; göz nokta kadar ama, engin mesafeleri kucaklar.

IV

I Kİ gün sonra, satış tamamlanmıştı. Yüz elli bin frank sağlanmıştı. Bunun üçteikisini alacaklılar paylaşmışlardı. Bir kızkardeşe bir küçük yeğenden ibaret aile erkânı kalanı miras olarak almıştı, işi yürüten adam kendisine elli bin frank miras kaldığını bildirince, o kızkardeşin gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

Yedi, sekiz yıl vardı ki bu genç kız, kardeşini görmemişti, çünkü beriki, hiç habersiz, günün birinde ortadan kayboluvermişti. Kaybolduğu zamandan beri de nasıl yaşadığına dair kimsenin en küçük fikri yoktu.

Havadisi alınca, kız bir koşu Paris'e gelmişti. Marguerite'yi tanıyan herkes, onun biricik mirasçısının o zamana kadar köyünden ayrılmamış tombalak bir köylü kızı olduğunu görünce şaşır kalmıştı.

Kız, ummadık bir anda, neye uğradığını anlayamadan, birdenbire zengin oluvermişti. Bana dediklerine göre, kızkardeşinin ölümünden duyduğu büyük bir acı içinde köyüne dönmüş. Bereket, yüzdeditbuçuk fayizle bir işe yatırdığı para, acısını karşılayormuş.

Rezaletler anası Paris'te sık sık görülen bu haller unutulmaya başlıyordu. Ben de bu olaylara ne yüzden

karıştığımı unutmaya başlıyordum ki bir yeni hâdise Marguerite'nin tekmil hayatını önüme seriverdi. Öyle dokunaklı tafsilât elde ettim ki, bu hikâyeyi yazmak hevesine karşı koyamadım, yazdım.

★ ★ ★

Bir sabah, kapımın zili çalındığı zaman, Marguerite'nin eşyası satılmış, boş kalan apartıman kiraya çıkarılmış bulunuyordu.

Uşagım, daha doğrusu bana uşaklık eden kapıcım, açmaya gitti; sonra da elinde bir kartla döndü. Dediğine göre kartı veren adam benimle konuşmak istiyormuş.

Karta bir göz attım, iki kelime gördüm: Armand Duval.

«Bu adı nerde gördüm daha önce?» diye düşündüm, «Manon Lescaut» un ilk sayfası aklıma geldi. O kitabı Marguerite'ye veren kimse benden ne isteyebilirdi? Uşagiıma, geleni hemen içeri almasını söyledim.

Ozaman bir genç adam gördüm: boyluboslu, sarışın, soluk yüzlü... Üstünde, kaç gündür sırtından çıkarmadığı belli bir seyahat elbisesi vardı. Hattâ Paris'e gelince tozunu silkelemek, fırçalamak zahmetine bile katlanmamıştı.

B. Duval çok heyecanlıydı. Heyecanını gizlemeye de savaşıyordu. Söze başlar başlamaz sesi titredi, gözlerinden yaşlar boşandı:

— «Rica ederim ziyaretimi, kılık kıyafetimi mazur görün, efendim. Bereket, gençler arasında tekliftekellüf yoktur. Ayrıca, sizi bugün hemen görmek geliyordu içimden. Sandıklarımı yolladığım otele bile inemedim. Vakit erken olduğu halde, sizi belki bulamam korkusundan, hemen buraya koştum »

Ateşe yakın oturmasını rica ettim. Oturunca cebinden bir mendil çıkardı, bir müddet yüzünü mendile gömdü. Sonra, kederli kederli içini çekti, yeniden sözü aldı:

— «Bu saatte, böyle tanımadığınız bir misafir sizden ne ister, aklınız ermemiştir belki. Hem de böyle ağlaya ağlaya... Sadece, sizden büyük bir hizmet rica etmeye geldim, efendim.»

— «Söyleyin» dedim. «Emrinizdeyim.»

— «Marguerite Gautier'e ait satışta siz de bulundunuz, değil mi?»

Bu sözü söylerken genç adamın heyecanı yine baskın çıktı, ellerini gözlerine kapadı.

— «Kimbilir size ne gülünç görünüyorumdur!» diye devam etti. «Kusura bakmayın rica ederim. Beni nasıl sabırla dinlediğinizi hiç mi hiç unutmayacağım.»

Cevap verdim:

— «Şayet size yapabileceğim hizmet duyduğunuz acıyı yatıştıracaksa, bunun ne olduğunu hemen söyleyin. Herhalde size yardım etmekten şeref duyan bir adam karşısında olduğunuza inanın.»

Duval'ın ıstırabı içime dokunuyordu. Elimde olmadan, ona faydam dokunsun istiyordum.

Ozaman bana: «Marguerite'nin eşyasından birşey satın aldınız mı?» diye sordu.

— «Evet, efendim, bir kitap aldım.»

— «Manon Lescaut» mu?»

— «Tamam.»

— «Kitap hâlâ sizde mi?»

— «Yatak odamda.»

Bu haberi işitince, Armand Duval, sırtından büyük bir yük kalkmış gibi, ferahladı. Kitabı muhafaza etmekle kendisine büyük bir hizmetim dokunmuş gibi bana teşekkür etti.

O vakit kalktım, yatak odamdan kitabı getirdim, delikanlıya verdim.

İlk sayfadaki ithafa bakıp kitabın sayfalarını karıştırırken, «Evet, o» dedi. «Evet, o kitap...» İki iri damla gözyaşı sayfalara düştü. Başını bana doğrultarak: «Peki, efendim,» dedi, «buna çok para verdiniz mi?»

Ağladığını, yine de ağlamak üzere olduğunu saklamaya lüzum görmüyordu.

— «Neden sordunuz?» dedim.

— «Bana bırakmanızı istiyecektim de...»

— «Merakımı mazur görün» dedim, «bunu Marguerite Gautier'e veren siz misiniz yani?»

— «Benim.»

— «Öyleyse kitap da sizindir, alın. Size geri vermekle gerçekten seviniyorum.»

Duval, sıkıntılı sıkıntılı söze başladı:

— «Ama... hiç olmazsa verdiğiniz parayı geri vereyim...»

— «Müsâde edin de kitabı size takdim edeyim. Böyle bir satışta bir kitabın fiyatından n'olacak! Hem zaten ne verdiğimi hatırlamıyorum bile...»

— «Yüz frank verdiniz...»

— «Öyle ya... Ne biliyorsunuz?» Şimdi de ben sıkılıyordum.

— «Kolay öğrendim» dedi. «Marguerite'nin eşyası satılırken Paris'e gelirim diye umuyordum. Bu sabah gelebildim. Muhakkak ona ait birşey alayım istiyordum. Doğru açık arttırma memuruna koştum. Satılan şeylerle alanların adlarını listede görmeme müsâde istedim. Kitabı sizin aldığınızı gördüm. Siz de bu parayı verdiğinizize göre kitabı benim kadar ehemmiyetli buluyorsunuz diye korktum. Rica edersem belki bana bırakırlar diye düşündüm.»

Böyle söylerken, Armand Duval, acaba ben de Marguerite'yi kendisi kadar yakından mı tanıdım diye âdeta korkuyordu. Hemen kendisini yatıştırdım:

— «Matmazel Gautier'i uzaktan tanıdım» dedim. «Güzel bir kadının ölümü onu uzaktan görmek zevkini tatmış bir gençte ne tesir bırakırsa, onun ölümü de bende o tesiri bıraktı. Satıştan birşey almak istedim. Neden bilmem, bu kitaba pey sürmekte ayak diredim. Sırf, kitabı almak için bana meydan okuyan bir adamı kudurtmak zevki için olacak. Yine söylüyorum, efendim, bu kitap size aittir. Açık arttırma memurundan benim alışım gibi değil de, öylece kabul etmenizi yine rica ediyorum. Aramızda daha uzun bir tanışıklığı, daha yakın bir dostluğu sağlasın diye...»

Armand elini uzattı, elimi sıktı:

— «Öyle olsun, efendim,» dedi, «kabul. Ömrümce size minnettar kalacağım.»

Armand'a Marguerite üzerine birşeyler sormak istiyordum. Kitaptaki ithaf, genç adamın seyahati, kitabı elde etmek isteği merakımı kamçılıyordu; lâkin, işlerine burnumu sokmak için para kabul etmedim mânası çıkarır diye korktum.

Sanki isteğimi keşfetmişti. Dedi ki:

— «Okudunuz mu kitabı?»

— «Baştan sona kadar» dedim.

— «Yazdığım iki satır yazıya ne dediniz?»

— «Kitabı verdiğiniz kızcağz sizin gözünüzde alelade bir insan değil, hemen anladım, çünkü o satırlarda âdi bir iltifat görmek istemiyordum.»

— «Haklıydınız, efendim. O kız bir melekti. Bakın, şu mektubu okuyun.»

Defalarca okunduğu belli bir kâğıt uzattı bana.

Açtım. Şunlar yazılıydı:

Mektubunu aldım. İyi insan olarak kalmışsın, şükür Allah'a. Evet, dostum, hastayım, hem de pek amansız hastalıklardan biriyle hastayım. Bereket, bana karşı ilgin ıstırabımı hayli azaltıyor. Çok yaşamıyacağım besbelli. Aldığım iyi mektubu yazan eli sıkacak kadar bile yaşıyamıyacağım. Şayet beni bir şey iyileştirirse, ancak o mektuptaki sözler iyileştirebilirdi. Seni göremiyeceğim. Çünkü ölüm yanibaşımda. Sense benden fersahlarca uzaktasın. Zavallı sevgili! Senin bir zamanlardaki Marguerite'n çok, ama çok değişti. Şimdiki haliyle görmektense, onu hiç görme daha iyi. Seni affettim mi diye soruyorsun... Hem cânügönülden, dostum; çünkü senin bana yapmak istediğin kötülük bana karşı sevginin ispatıydı. Bir ay var ki yataklara d.üştüm. Beni takdir etmene öyle ehemmiyet veriyorum ki, birbirimizden ayrıldığımız andan başlayarak günü gününe hayatımı yazıyorum, kalem tutamıyacak hale gelinceye kadar da yazacağım.

Şayet bana karşı ilgin gerçekse, Armand, Paris'e dönünce Duprat'lara git. Julie Duprat sana bu hâtıraları verecek. Aramızda geçenini sebebini de, mazeretini de bunlarda bulacaksın. Julie beni sever, sık sık senden

bahsederiz. Mektubun geldiği zaman o da vardı. Okurken birlikte ağladık.

Ben, dönüşünü bana haber veremeyeceğin durumda olacağım zaman, bu kâğıtları sana o verecek, sen Fransa'ya geldiğinde. Bu yüzden bana karşı minnet duyma. Her gün ömrümün biricik saadet anlarına dönmek bana pek iyi geliyor. Sen bunları okudukça nasıl, geçen olayların mazeretini bulmak durumundaysan, ben de sürekli bir teselli buluyorum.

Beni sana daima hatırlatacak bir şeyler bırakmak isterdim. Ama, evimde herşeye haciz konmuş. Bana ait çöp bile yok.

Anlıyor musun, dostum? öleceğim. Yatak odamdan salonda gezen bekçinin ayak seslerini duyuyorum. Bu adamı evime, öteberi kaçırmamasın, ölmezsem de bana birşey kalmamasın diye, alacaklılarım soktular. İnşallah, satışı yapmak için ölmemi olsun beklerler.

Ah, insanlar ne insafsız! ihtimal aldaniyorum, asıl Tanrı adaletli ve eğilmez!

İşte böyle, canım sevgilim, eşyalarımın satışına gelersen, birşeyler alırsın. Senin için bir kenara en küçük birşey saklasam da öğrenseler, hacizli eşyayı kaçırdı diye senin başına iş açarlar, o yaratılışta insanlar bunlar.

Bıraktığım hayat hiç de tamah edilecek birşey değil!

Ölmeden seni görmeme izin verseydi Tanrı ne büyük iyilik edecekti! Her ihtimale karşı, elveda, sevgilim! Daha uzun yazamadımsa afet beni; beni iyi

edeceklerini söyleyenler, kan ala ala beni kuvvetten düşürdüler, elim yürümüyor birtürlü.

Marguerite Gautier.

Gerçekten de son kelimeler güç okunuyordu.

Mektubu Armand'a geri verdim. Ben yüzünden okurken o da, şüphesiz, zihninden okuyordu. Çünkü alırken: «Bunları yazanın bir kapatma olduğuna kim inanır!» dedi.

Hâtıralarıyla heyecanlanıp bir müddet mektuptaki yazıyı süzdü, sonra kâğıdı dudaklarına götürdü.

— «Ne zaman düşünsem,» dedi, «ben göremeden öldüğünü, bir daha göremeyeceğimi düşünsem; benim için, kızkardeşimin bile yapamıyacaklarını yaptı diye düşünsem, onu öyle ölmeye bırakışını katiyyen af edemiyorum... Ölmüş! Ölmüş! beni düşünerek, adımı yazıp söyleyerek ölmüş! Canım Marguerite'ciğim!...»

Armand, düşüncelerini de, gözyaşlarını da alabildiğine serbest bırakıp elini bana uzatıyor, devam ediyordu:

— «Ölmüş bir kadının, hele böylesinin ardından dövünüp durduğumu görenler beni çocuk sanır. Ama, bu kadına nasıl ıstırap çektirdiğimi kim bilecek! Nekadar zalim davranmışım da o nasıl yine de iyi ve itaatli kalmıştı! Onu af etmek bana düşer sanıyordum. Bugünse onun affına bile lâayık olmadığımı düşünüyorum. Ayakları dibinde bir saat ağlamak için, ah! ömrümün on yılını verirdim...»

İnsan bilmediği bir acıyı teselli edemez. Bununla beraber, delikanlıyı öyle cana yakın buluyordum, beni ıstırabına öyle açık yüreklilikle yakınlaştırmıştı ki, sözlerimi yabana atmaz diye düşündüm :

— «Anânız-babanız,"eşiniz-dostunuz yok mu?» dedim. «Yese kapılmayın, gidin onları görün, sizi teselli ederler... Ben ancak acınızı tazelerim.»

— «Doğru», dedi, kalkıp odanın içinde geniş adımlarla dolaşmaya başladı. «Canınızı sıkıyorum. Hoş görün. Benim ıstırabımdan size ne! Akıl edemedim bunu. Sizi ilgilendirmemesi gereken, ilgilendiremiyecek olan bir şeyle canınızı sıktım, boş yere.»

— «Sözlerimi yanlış anlıyorsunuz» dedim. «Size yardım etmek isterim; yalnız, üzüldüğüm nokta, acınızı yatıştıramayışım. Benim içinde yaşadığım çevre, eşim-dostum sizi oyalayabilirse, ne yolda olursa olsun bana ihtiyacınız varsa bundan pek memnun olurum...»

— «Af edin, af edin» dedi. «İstırap duyguları aşırılaştırıyor. Birkaç dakika daha izin verin de, gözlerimi şileyim, sokakta gelip geçenler ağlayıp duran koca bebeğe hayretle bakmasınlar. Şu kitabı vermekle beni pek bahtiyar ettiniz. Size minnetimi nasıl ödiyeceğim, hiç bilmiyorum.»

— «Bana azıcık dostluk göstererek» dedim. «Acınızın sebebini bana söyliyerek. İnsan neden ıstırap çektiğini anlatırsa daha kolay teselli bulur.»

— «Haklısınız. Ama, bugün ağlamak ihtiyacı bende pek fazla. Size söyleyeceklerimin sonu gelmeyiverir.

Günün birinde bu macerayı anlatmm, kızcağıza bukadar acımakta haklı olduğumu siz de görürsünüz. Şimdi,» son bir kere gözlerini silip aynaya baktı «söyleyin hadi, beni çak budala bulmuyorsunuz, değil mi? Müsâde edin de, sizi bir daha ziyarete geleyim.»

Bu delikanlının bakışı iyi ve tatlıydı; hanideyse sarılıp kucaklayacaktım.

Ona gelince, gözleri yeniden yaşlarla perdelenmeye başlıyordu; bunu gördüğümü farkedince bakışlarını benden kaçırdı.

— «Haydi,» dedim «cesaret gösterin azıcık...»

— «Allahısmarladık,» dedi.

Ağlamamak için iyice gayret ederek, evden çıktı değil de canını dar attı sokağa.

Penceremin perdesini araladım, kapıda bekleyen paytona bindiğini gördüm, ama, daha binerken gözyaşları boşanmış, o da yüzüne mendilini kapamıştı.

V

E PEY uzun bir zaman Armand'ın adını bile duymadım. Tersine, Marguerite'den sık sık bahsediliyordu. Bilmem dikkat ettiniz mi, sizce bilinmemesi gereken, hiç değilse ilgilenmiyeceğiniz bir kimsenin adı bir kere yanınızda geçti mi, arkası sökün eder. Bu adla ilgili tafsilât, bir de bakarsınız, onun etrafında birikmiş. Bütün ahbablarınız, ozamana kadar lâfım etmedikleri şeyleri size anlatırlar. Ozaman anlarsınız ki o kimse, sürünecek kadar yakınınızdan geçmiş, hiç farkına varmadığınız halde kaç kereler hayatınıza girmiş. Size anlatılan olaylarla kendi öz varlığınız arasında bir benzerlik, bir yakınlık bulursunuz.

Marguerite'yle aramda, gerçekte, hiçbir şey yoktu; onu birkaç kere uzaktan görmüştüm, yüzünü bu tesadüflerden tanıyordum. Şu satış olalı beriye adı sık sık kulağıma çalınıyordu. Daha önceki bölümde anlattığım duruma göre bu ad pek büyük bir acıyla karışmıştı. Bu yüzden şaşkınlığımla birlikte merakım da arttı.

Sonunda, o vakte kadar kendilerine Margueirte'den hiç söz etmediğim eşimedostuma şu tarzda cümlelerle lâf açıp sokulur oldum:

— «Marguerite Gautier adında birini tanır mısınız?»

— «Kamelyalı Kadın mı?»

— «Tamam.»

— «Çok iyi tanırım!»

Bu «çok iyi tanırım»lar bazan gülümsenerek söylenirdi. Bu gülümseyişlerin ne demek olduğunu anlamamaya imkân yoktu. Devam ederdim:

— «Pekâlâ, nasıl bir şeydi bu kız?»

— «İyi kızdı.»

— «O kadarcık mı?»

— «Hoppala! Evet, öbürlerinden daha zeki, hattâ daha duyguluydu...»

— «Ona dair şöyle bildiğiniz birşeyler yok mu yani?»

— «Baron De G... yi o mahvetti...»

— «Sade onu mu?»

— «İhtiyar Dük De.... nin de metresiydi bir zamanlar...»

— «Sahiden metresi miydi?»

— «Öyle derler. Herhalde adam kıza epey para yediriyordu.»

Hep böyle umumî tafsilât. Halbuki, Marguerite'yle Armand'ın münasebetine dair birşeyler öğrenseydim, daha memnun olurum.

Bir gün, ömrüğünü tanınmış kadınların hususî hayatlarına yakından karışmakla geçmiş birine rastladım. Sorguya çektim.

— «Marguerite Gautier'i tanır mıydınız?» Aynı «çok iyi tanırdım» cevabını aldım.

— «Nasıl kızdı?»

— «Güzel, iyi bir kızdı. Ölümü beni çok üzdü.»

— «Armand Duval diye bir sevgilisi varmış, değil mi?»

— «İri kıyım, sarışın bir genç?»

— «Evet.»

— «Vardı.»

— «Nenin nesiydi bu Armand?»

— «Galiba, varının birazını kızla beraber yiyen biriydi. Zorla bıraktırdılar kızı oğlana, bence. O yüzden deli olmuş diyorlar.»

— «Ya kız?»

— «O da oğlanı çok seviyordu, derler. Ama, bu çeşit kızlar nasıl severse. Verebileceklerinden fazlasını öylelerinden istemek doğru değildir.»

— «Armand ne oldu dersin?»

— «Bilmem. Pek az tanırız zaten. Marguerite'yle beş, altı ay kadar kaldı; ama, köyde. Kız geri geldiği zaman, o gitmişti.»

— «Ozamandan beri görmediniz mi?»

— «Hiç.»

Ben de Armand'ı bir daha görmemiştim. Kendi kendime soruyordum: acaba bana geldiği sırada, Marguerite'nin ölümünü yeni haber almış olması eski sevgisini körüklememiş miydi? İstiraba bu yüzden artmış olamaz mıydı? ihtimal ölen kızla beraber, beni bir daha görmeye gelmek için verdiği sözü de çoktan unutmuştu.

Başka biri olsa, böyle bir tahmin gerçeğe uyardı belki ama, Armand'm ümitsiz halinde çok samimî bir eda vardı. Az önce onun vefasızlığına, unutkanlığına hükmetmişken bu sefer tam tersini, ıstıraptan yataklara düştüğünü, ondan haber alamıyorduydum bunun hastalığından, belki de Ölmüş olmasından ilerigeldiğini düşünüyordum.

Elimde olmadan bu delikanlıyla ilgileniyordum. İhtimal bu ilgide bencillik de vardı. İhtimal onun ıstırapı altında acıklı bir aşk masalı sezmiştim. Belki de o sevda masalını öğrenmek isteği Armand'dan haber alamamakla düştüğüm telâştan ileri geliyordu.

Mademki Armand Duval bana gelmiyordu, ben onun evine gitmeye karar verdim. Bahane mi yoktu? Nevarki, adresini bilmiyordum. Sorduklarımdan da kimse çıkıp söyleyemedi.

Antin Sokağına gittim. Marguerite'nin apartıman kapıcısı Armand'ın nerede oturduğunu belki bilirdi. Kapıcı yeniydi. O da benim gibi, bilmiyordu. Ozaman

Marguerite Gautier'in hangi mezarlığa gömüldüğünü öğrendim. Montmartre Mezarlığındaymış.

★ ★ ★

Nisan gelmişti. Hava güzeldi. Mezarlarda kışın verdiği kasavetli, acılı görünüşten eser kalmamıştı. Havalarda dirilerin ölülerini hatırlayıp ziyarete gelecekleri kadar ılınmıştı. Mezarı görür görmez Armand'da ıstıraptan iz kalıp kalmadığını, hattâ çocuğun ne olduğunu anlarım diye kendi kendime söylenerek kabristanın yolunu tuttum.

Mezarlık bekçisinin kulübesine girdim, şubatın yirmiikisinde oraya Marguerite Gautier adlı bir kadın gömülüp gömülmediğini sordum.

Adam kalın bir cildi karıştırdı; Burada son istirahat yerine girenlerin adları yazılı ve numaralıydı. Gerçekten de 22 şubat öğle üzeri bu adda bir kadın gömülmüştü.

Rica ettim beni mezara götürmesi için. Sokakları dirilerin şehirlerindeki benziyen bu ölüler beldesinde kılavuz olmadan yolunu bulmak imkânsızdı. Bekçi bir bahçıvan çağırdı. Ona gerekli talimatı verdi. Bahçıvan bekçinin sözünü kesti:

— «Biliyorum, biliyorum...» dedi. Sonra bana döndü: «O mezarı bulmak gayet kolaydır.»

— «Neden kolaydır?» diye sordum,

— «Ötekilerden bambaşka çiçekleri var da...» dedi.

— «Siz mi bakıyorsunuz o mezara?»

— «Evet, efendim. Keşke öteki mezarlardakilerin akrabaları da bunu bana ısmarlayan delikanlı gibi, iyi bakmamı tembihleseler...»

Birkaç dönemeçten sonra, bahçıvan durdu.

— «İşte geldik.» dedi.

Sahiden de gözümün önünde çiçekten bir dörtgen vardı. Üstüne bir ad yazılı beyaz mermer olmasa, mezar demeye bin şahit isterdi.

Mermer diklemesine konmuştu. Satın alınmış toprağı demir bir parmaklık çerçevesiyordu. Çevrili yer baştan aşağı beyaz kamelyalarla kaplıydı.

Bahçıvan: «Buna ne dersiniz?» dedi.

— «Çok güzel.»

— «Emir verdiler bana, bir kamelya solunca yerine yenisini koyuyorum.»

— «Kim verdi size bu emri?»

— «İlk geldiğinde hüngür hüngür ağlayan bir delikanlı. Ölen kadının eski göz ağrılarından olacak. Kadıncağız pek de sağlam ayakkabı değilmiş anlaşılır. Çok güzelmiş diyorlar. Tanır mıydınız?»

— «Evet.»

Bahçıvan kurnaz bir gülüşle: «Tıpkı o delikanlı gibi!» dedi.

— «Yo, kendisiyle ben hiç görüşmemiştim,» dedim.

— «Sonra da buraya, ziyarete geliyorsunuz? Kibarlık ediyorsunuz doğrusu. Kızcağızın ziyaretçileri kabristanı doldurup taşırmıyorlar da, yani...»

— «Hiç gelen olmuyor mu?»

— «Hiç. Bir, o, bir kere gelen genç efendi hâriç.»

— «Bir kerecik mi geldi?»

— «Evet, efendim.»

— «Ondan sonra hiç uğramadı mı?»

— «Hayır; ama, dönüşünde yine gelecek.»

— «Öyleyse seyahatte...»

— «Evet.»

— «Ner'de, biliyor musunuz?»

— «Galiba Matmazel Gautier'in kızkardeşinde.»

— «Ne yapıyor orada?»

— «Müsâde almaya gitti. Ölünün mezarını açmak için. Başka yere gömdürecek.»

— «Niye burada bırakmıyor?»

— «Bilirsiniz, efendim, Ölüler hakkında yerleşmiş düşünceler vardır. Biz mezarcılar her gün görürüz. Bu toprak beş yıl için satın alınmıştır. O genç adam ise daimî olarak almak istiyor. Hem de daha büyük bir yer, yeni mahallede, daha iyi olur.»

— «Yeni mahalle diye nereye diyorsunuz?»

— «Yeni satılmaya başlanan, şu soldaki arazi. Mezarlık eskiden beri şimdiki halde tutulmuş olsaydı dünyada bir eşi daha bulunmazdı. Ama, gereken hali alması için yapılacak çok şey var. İnsanlar da öyle antika ki...»

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Diyeyeğim şu: gururunu mezarına kadar getirenler var. Bayan Gautier'i alalım ele. Anlaşılan sağlığında azbuçuk şenlikliymiş. Sözlerimi hoş görün. Şimdi, zavallı kız öldü ya... sağlıklarında gözünün üstünde kaşın var bile denemeyecek olanlarla aynı hale girdi. Tembüh etseler de etmeseler de, onun mezarını biz yine ötekilerinki gibi sularız. Derken, efendim, gömülenlerin aileleri onun kim olduğunu Öğrenince, buraya gömülmesine itiraz etmezler mi! Kimin aklına gelir böyle şey! Fakirler nasıl ayrı mezarlığa gömülüyorsa böyle kadınlar için de ayrı bir mezarlık yapılmalıymış, bu da oraya gömülmeliymiş?... Böyle şey görülmüş, işitilmiş midir? Ama, yılda dört kere bile Ölülerini yoklamaya gelmiyen, çiçeklerini de kendileri getiren o varlıklı insanlara ağızlarının payını verdim elbette. Hem ne çiçekler, şu hale bakın! Ölülerimize ağlıyoruz derler, yine de ölülerine başkasının himmetini beklerler! Mezartaşlarma, hiç dökmedikleri gözyaşlarını yazdıran, mezar komşuları için güçlük çıkaran hep onlar... İster inanın, ister inanmayın, efendim, şu kızcağızı tanımıyorum, ne yaptığını bilmem. Yine de onu seviyorum, zavallı yavrucağı; bakıyorum ona; kamelya çiçeklerini tam fiyatına alıyorum. Ölüler arasında gözdemdir o benim. Biz mezarcılar, efendim, Ölülerini

sevmek zorundayız, Ömrümüz onlarla öylesine doludur ki, başka şeyleri sevecek vaktimiz yoktur...»

Şu adama bakıyordum; okuyucularımdan bir kısmı, izaha hacet kalmadan, onu dinlerken nasıl heyecanlandığımı anlayacaklardır.

O da bunu gördü herhalde ki, devam etti:

— «Bu kız uğruna vannıyoğunu feda etmiş kimseler çıktı diyorlar. Ona tapınan sevdalıları varmış. Olsun. Ama, hiç kimsenin gelip de ona bir çiçek almadığını düşündükçe hüzünleniyorum. Hoş, şikâyet edecek şeyi de yok; mezarı var, onu hatırlıyan tek kişi, başkalarının yapacağını yapıyor. Ama, burada o yaşta, o biçim ne kızlar var: hepsi müşterek mezara atılıyor. Zavallı vücutçağızlanm toprağa düştüğünü işittikçe yüreğim paralanıyor. Bir kere olmiyegörsünler... tek bir Tanrı kulu gelip de hatırlarını sormuyor. Gördüğümüz iş hoş değil, hele insanda azbuçuk duygu kalmışsa... Ne yapalım? Elden gelen birşey yok ki... Yirmi yaşında, güzel bir kızım var. Onun yaşında bir cenaze getirdiler miydi hemen onu hatırlarım. Gelen ister bir hanımefendi olsun, ister bir sokak sürtüğü... Üzülmeden edemem.

«Bu lâflarla sizi sıkıyorum, muhakkak. Bunları dinlemeye gelmediniz ya buraya. Bana, sizi Bayan Gautier'in mezarına götür dediler, işte getirdim, size başka hayrım dokunur mu?»

— «Bay Armand Duval'ın adresini biliyor musunuz?» diye sordum.

— «Biliyorum» dedi. « sokağında oturuyor, galiba. Gördüğünüz bütün bu çiçeklerin parasını gidip bu adresten alıyorum.»

— «Teşekkür ederim, dostum.»

Bu çiçekli mezara son defa bir baktım. Elimde olmadan, içine attıkları bu güzel yarattığı toprağın ne hale koyduğunu görmek arzusuyla âdeta delmek istemiştim. Geldiğimden daha üzgün ayrılıyordum.

Yanımdan yürüyen bahçıvan: «Beyefendi acaba Bay Duval'ı görmek isterler mi?» diye sordu.

— «Evet.» dedim.

— «İyi biliyorum, daha dönmedi; yoksa, muhakkak buraya gelirdi.»

— «Demek, Marguerite'yi unutmadığına inanıyorsunuz?»

— «Sade buna inanmak şöyle dursun, mezarı naklettirmek isteyişinin bile onu görmek için olduğuna bahse girerim.»

— «Ne biliyorsunuz?»

«Mezarlığa geldiği zaman bana ilk sözü şu olmuştu: «Ne etsem de onu bir kerecik görebilsem?» Mezarın yerini değiştirmedikçe buna imkân yoktu. Bu değiştirmeyi sağlamak için gerekli bütün muameleyi ona anlattım. Bilirsiniz, bir cenazeyi bir mezardan başkasına nakletmek için önce onun aynı kimse olduğunu tanımak lâzımdır. Bu işe yalnız Ölünün ailesi yetkilidir. Bir de polis nezaret eder. Bay Duval işte bu müsâdeyi ölünün

ailenden almak için Marguerite Gautier'in kızkardeşini görmeye gitti. İlk ziyareti de elbet buraya olacak.»

Mezarlık kapısına gelmiştik. Avucuna biraz para sıkıştırıp bahçivana yeniden teşekkür ettim. Verdiği adrese doğruldum.

★ ★ ★

Armand dönmemiştir. Birkaç satır yazıp bırakarak döner dönmez beni görmeye gelmesini, yahut onu nerede bulacağımı bildirmesini rica ettim.

Ertesi gün, sabahleyin, Armand'dan bir mektup aldım. Döndüğünü haber veriyor, yorgunluktan bitik halde olduğunu, çıkması kabil olmadığını bildiriyor, kendisine uğramamı rica ediyordu.

VI

A RMAND'I yatağında buldum.
Beni görünce ateşler içinde yanan elini uzattı.

— «Ateşiniz var» dedim.

— «Birşey değil, seyahat hızlı geçti de ondan» dedi.

— «Marguerite'nin kızkardeşinden mi geliyorsunuz?»

— «Evet, size kim söyledi?»

— «Biliyorum; istediğinizi elde ettiniz mi bari?»

— «Evet; ama kim size seyahatimi, seyahatteki maksadımı bildirdi? »

— «Mezarlıktaki bahçıvan.»

— «Mezarı gördünüz mü?»

Cevap vermek cesaret meselesiydi; çünkü cümlenin soruluşu bana isbat etti ki genç adam, kim bu konuya dokunsa, daha önce gördüğüm heyecana kapılmaya hazır durumdaydı. Üstelik o heyecan daima iradesine üstün geliyordu.

Sade başımı eğerek cevap vermekle yetindim.

Armand: «Bakımlı mıydı?» diye sordu.

iki iri damla gözyaşı bana göstermemek için başını duvardan yana çeviren hastanın yanaklarından aşağı yuvarlandı. Görmemiş gibi yaptım, sözü değiştirmeye çalıştım.

— «Siz gideli üç hafta oldu» dedim. Armand, elini gözlerinden geçirdi;

— «Tam da üç hafta» dedi.

— «Seyahatiniz uzun sürmüştü.»

— «Yo, boyuna seyahatte değildim ki... Bir kere onbeş gün hasta yattım. Yoksa, çoktan dönmüş olurum. Ama, oraya varır varmaz ateşim çıktı, yatak odasından çıkmamak zorunda kaldım.»

— «İyice iyileşmeden de yeniden yola koyuldunuz.»

— «O memlekette bir hafta daha kalsaydım ölürdüm.»

— «İşte şimdi döndünüz, artık kendinize bakmanız lâzım. Dostlarınız sizi görmeye gelirler. Ben, izin verirseniz, ilk gelen olacağım.»

— «İki saate kalmaz, kalkarım.»

— «Tedbirsizlik etmiş olursunuz.»

— «Öyle lâzım.»

— «Ne işiniz var bukadar acele?»

— «Polis komiserine gitmem icabediyor.»

— «Daha beter hasta olacaksınız. Niye bu işi başkasına havale etmiyorsunuz?»

— «Beni iyileştirecek tek şey bu da ondan. Onu görmem lâzım. Ölümünü işittiğimden beri, hele mezarını gördüğümünden beri beni uyku tutmuyor, Okadar gençken, öylesine güzelken bıraktığım o kadının ölmüş olacağını birtürlü kafam almıyor. Okadar sevdiğim o vücudu Tanrı ne hale koydu, göreyim. Belki manzaranın uyandıracacağı tiksinti hâtıranın doğurduğu üzüntünün yerini alır. Siz de benimle geleceksiniz, değil mi?... Şayet pek betinize gitmezse...»

— «Kızkardeşi size ne dedi?»

— «Hiç. Yabancı birinin toprak alıp Marguerite'ye mezar yaptırmak istemesine pek şaşıtı. Ondan istediğim izinnameyi hemencecik imzaladı.»

— «Dinleyin beni, bu nakil işi için adamakıllı iyileşmeyi bekleyin.»

— «Yo! tasalanmayın, dayanırım. Bu işi tamamlamak ıstırabım için bir ihtiyaç, bir deva haline geldi; bunu böyle çabucak gerçekleştiremeseydim, çıldırırdım. Marguerite'yi görmedikçe, yemin ederim, bana rahathuzur yok. Beni yakan belki bir humma ateşi, yahut da, uykusuz gecelerimin bir rüyası, çılgınlığımın neticesi... De Rance gibi, sonra büsbütün zıvanadan çıkacakmışım, zararı yok, yine göreceğim...»

Armand'a: «Halinizi anlıyorum» dedim.
«Emrinizdeyim; Julie Duprat'ı gördünüz mü?»

— «Gördüm ya... Ah! onu daha dönüşümün ilk günü gördüm. »

— «Marguerite'nin size bıraktığı kâğıtları verdi mi?»

— «Verdi, işte...»

Armand yastığının altından bir tomar kâğıt çekti, sonra hemen yerine soktu.

— «Kâğıtlarda yazılı olanları ezbere biliyorum» dedi. «Uç haftadan beri, günde on kere okudum. Siz de okuyacaksınız; yalnız, daha sonra. Hele biraz daha yatışayım, hele bu itirafların belirttiği gönül ve sevgiyi size anlatabilecek hale geleyim... Şimdilik sizden bir şey rica edeceğim.»

— «Ne gibi? »

— «Aşağıda arabanız var, değil mi?»

— «Evet.»

— «İyi öyleyse. Pasaportumu alıp da postaneye gider, bana gelmiş mektup var mı, yok mu, lütfen bakar mısınız? Babamla kızkardeşim, bana, Paris'e yazmış olmalılar. Öyle telâş içinde yola çıkmıştım ki, gitmeden önce arayıp soramamıştım. Siz postaneden dönünce, birlikte polis komiserliğine gider yarınki töreni haber veririz.»

Armand pasaportunu bana verdi, ben de postaneye, JeanJacques Rousreau Sokağına gittim. Duval adına iki mektup vardı, aldım, geldim.

Ben görüdüğüm zaman Armand giyinmişti, sokağa çıkmaya hazırdı.

Mektupları alarak: «Teşekkür ederim,» dedi, adreslere baktı. «Evet, babamdan, kızkardeşimden.

Cevap yazmayışıma bir mâna verememişlerdir herhalde.»

Mektupları açtı. Ama, okumuyordu, yazılanları önceden biliyordu âdeta. Çünkü herbiri dörder sayfaydı. Bir dakika sonra ikisini de katlamıştı bile.

— «Gidelim,» dedi, «yarm cevap yazarım.»

Polis komiserine gittik. Armand orada Marguerite'nin kızkardeşinden aldığı izinnameyi gösterdi.

Komiser de, ona mezarlık bekçisine verilecek bir kâğıt uzattı; nakil işinin ertesi gün yapılmasında mutabık kaldılar. Nakil sabah saat onda yapılacaktı. Ben, bir saat önce gelip Armand'ı alacaktım, birlikte mezarlığa gidecektik.

O sahnede hazır bulunmayı ben pek isteyordum. İtiraf edeyim, o gece hiç uyumadım. Zihnime musallat olan düşüncelere bakıyordum da, o gecenin Armand için nasıl bitip tükenmek bilmediğini anlıyordum.

★ ★ ★

Ertesi gün saat dokuzda evine gittiğim zaman yüzünü korkunç derecede soluk, kendisini oldukça sakin buldum. Bana gülümsedi, elini uzattı.

Odasındaki mumlar dibine kadar yanmıştı. Çıkmadan önce Armand üstü babasına yazılı pek kalın

bir mektubu aldı. Herhalde içinde geceki çektiklerini açıklıyordu.

Bir yarım saat sonra Montmartre mezarlığına vardık. Komiser gelmişti bile. Bizi bekliyordu.

Marguerite'nin mezarına doğru ağır ağır yola koyulduk. Komiser önden gidiyordu, Armand'la biz birkaç adım gerisinden.

Zaman zaman, arkadaşımın sanki bütün vücudu ansızın sarsılıyormuş gibi ürpertiler geçirdiğini kolundan hissediyordum. Ozaman ona bakıyordum; bakışımın anlıyor, bana gülümsüyordu ama, evinden çıktığımızdan beri tek kelime konuşmamıştık.

Mezara varmazdan az önce Armand durdu, yüzünden akan iii ter damlalarını sildi. Bu duruştan faydalandım, nefes almak için; çünkü benim de yüerğim âdeta mengeneğe kısılmış gibi sıkışıyordu.

Böyle seyirlerden alınan o ıstıraplı zevk nereden geliyor? Mezara vardığımızda bahçıvan teknil çiçek saksılarını kaldırmıştı. Demir parmaklık sökülmüştü. İki adam toprağı kazıyordu.

Armand bir ağaca dayandı, baktı. Sanki bütün ömrü gözlerinin önünden geçiyordu.

Ansızın, kazmalardan biri, toprakta bir taşa çarptı. Bu sesi duyunca Armand, elektrik cereyanına tutulmuş gibi kendini geri attı. Elimi acıtacak kadar sıktı.

Bir mezarıcı geniş bir kürek yakaladı, azar azar çukuru boşalttı; sonra, tabutu örten taşlardan başka

birşey kalmayınca, onları da birer birer dışarı attı.

Armand'a bakıyordum, çünkü her dakika, gözle görülürcesine artan heyecanının patlak vermesinden korkuyordum; ama, o boyuna bakıyordu; deli gibi gözlerini açmış, bir noktaya dikmiş, bakıyordu. Yanaklarında, dudaklarında hafif ürpertiler geziniyor, şiddetli bir sinir nöbetine yakalandığını ancak bunlar belli ediyordu.

Bana gelince, tek birşey söyleyeyim, geldiğime bin pişman olmuşum.

Tabut iyice meydana çıkınca komiser mezarcılara: «Açın!» emrini verdi.

Dediğini yaptılar, sanki dünyanın en basit işiymiş gibi.

Tabut meşedendi. Adamlar kapak durumundaki üst kısmın vidalarını açmaya koyuldular. Toprağın rutubeti vidaları iyice paalandırmıştı. Epey gayretten sonra tabut açılabilirdi. Tabut güzel kokulu otlarla sarılmış olduğu halde berbat bir koku yükseldi.

Armand: «Aman yarabbi! yarabbi!» diye mırıldandı, büsbütün sarardı.

Mezarcılar bile gerilediler.

Bazı kıvrımları belli olan cesedi geniş bir beyaz kefen örtüyordu. Bu kefenin uçlarından biri hemen tamamiyle yenmiş, ölünün bir ayağı meydanda kalmıştı.

Hanideyse fenalaşacaktım. Şu satırları yazdığım sırada bile o sahne, bütün gerçekliğiyle gözlerimin

önüne geliyor.

Komiser: «Çabuk olalım,» dedi.

Ozaman iki adamdan biri elini uzattı, kefenin dikişini sökmeye koyuldu, ucundan tutup birdenbire Marguerite'nin yüzünü açtı.

Bunu görmek müthiş bir şeydi, anlatmak daha korkunç.

Gözler, artık iki oyuktan ibaretti. Dudaklar kaybolmuş, beyaz dişler birbirine kenetlenmişti. Kupkuru, uzun, siyah saçlar şakaklara yapışmış, yeşilimsi yanak çukurlarını gölgeliyordu. Bununla beraber, bu yüzde okadar sık gördüğüm o pembe beyaz, şen çehreyi tanıyiverdim.

Armand, gözlerini bu yüzden kurtaramadan, mendilini ağzına götürmüştü, ısıırıyordu.

Bense, başımı bir demir çemberle sıkıyorlar sandım. Gözlerim perdelendi, kulaklarımı uğultular doldurdu; bütün yapabildiğim, tesadüfen yanımda getirdiğim bir şişeyi açıp içindekini kuvvetle koklamak oldu.

Bu şaşkınlık ortasında komiserin Armand'a: «Tanıyor musunuz?» diye sorduğunu işittim.

Genç adam boğuk bir sesle: «Evet» cevabını verdi.

Komiser: «Öyleyse kapatın, götürün,» dedi.

Mezarcılar kefeni yeniden ölünün yüzüne attılar, tabutu kapadılar, herbiri bir ucundan tutup, kendilerine

işaret edilen yere yöneldiler.

Armand kımıldamıyordu. Gözleri o boş çukura çakılıp kalmıştı. Az önce gördüğümüz ceset kadar renksizdi... Taş kesilmişti sanki.

Manzara göz önünden kalkıp da ıstırap hafifleyince arkadan gelecekleri, onun da buna dayanamıyacağını anladım.

Komisere yaklaştım, Armandı göstererek: «Bayın burada bulunması şart mı?» diye sordum.

— «Hayır,» dedi, «hattâ götürseniz iyi olur. Hasta görünüyor.»

O vakit Armand'ı kolundan tuttum:

— «Haydi, gelin,» dedim.

Beni tanımazmış gibi yüzüme baktı:

— «Ne?» dedi.

— «Bitti artık. Gidelim, dostum. Pek solgunsunuz, üşüdüünüz, bu heyecanlarla kendinize kıyıyorsunuz...»

Makine gibi cevap verdi:

— «Haklısınız. Gidelim burdan.»

Ama, bir adım bile atmadı. Ozaman kolundan yakaladım, sürükledim.

Çocuk gibi kendini sürüklesinler diye bırakmıştı. Yalnız, arasıra mırıldanıyordu:

— «Gözlerini gördünüz mü?»

Sanki o manzara kendisini çekiyormuş gibi, dönüp dönüp bakıyordu.

Yürüyüşü sarsaktı; sanki itiyorlarmıs da öyle yürüyormuş gibiydi. Dişleri birbirine vuruyordu, elleri buz kesilmişti, bütün benliğini şiddetli bir sinir buhanı kaplıyordu.

Lâf söyledim, cevap vermedi. Elinden gelen tek şey, kendini bırakmış olmasıydı.

Kapıda bir araba bulduk. Tam zamanıydı.

Daha oturur oturmaz titremesi arttı, tam bir sinir sarsıntısı halini aldı. Bu arada, beni korkutmuş olmak endişesiyle elimi sıkıyor, mırıldanıyordu:

— «Birşey değil, birşey değil, ağlamak istiyorum.»

Göğsünün şiştiğini işitiyordum. Gözleri kan çanağına dönmüştü ama, ağlıyamıyordu. Benim de işime yaramış olan şişeyi koklattım.

Evine geldiğimiz zaman sade ürpermeleri devam ediyordu.

Uşağın yardımıyla yatırdım, yatak odasında büyük bir ateş yaktırdım, birkoşu gidip hekimimi buldum, olup bitenleri anlattım. Doktor acele geldi.

Armand mosmordu. Sayıklıyordu, ipesapa gelmez kelimeler kekeliyordu. Bunca lâf arasında yalnız Marguerite'nin adı seçilebiliyordu. Doktor hastayı muayene edip bitirdikten sonra «Peki?» diye sordum.

— «Pekiyisi bu. Beyin humması. Ne eksik, ne fazla. Tanrı beni af etsin ama, çıldıracakmış sanırım. Bereket maddî rahatsızlığı manevî hastalığını altedecek. Bir aya kalmaz, ikisinden de kurtulur, belki.»

VII

ARMAND'IN tutulduğu cinsten hastalıklarda hoş bir taraf vardır: ya hemen öldürür, ya çabucak geçer. Anlattığım olaylardan onbeş gün sonra, Armand, nekahet devrine girmişti. Dostluğumuz da iyiden iyiye sıkılaştı, Hasta yattığı müddetçe onu pek az yalnız bırakmıştım.

İlkbahar çiçeklerini, yapraklarını, kuşlarını, şarkılarını her yana bol bol dağıtmıştı. Dostumun penceresi güzel kokuları kendisine kadar varan bir bahçeye âdeta neşeyle açılıyordu.

Doktor, Armand'ın kalkmasına müsaade etmişit. Çoğu zaman, öğlenin en sıcak zamanında, saat onikiyle iki arası, pencere önüne oturur, konuşur dururduk.

Hastanın sakin görünüşü altında küllenmiş bir acıyı körüklemesin diye, Marguerite'den söz açmamaya pek dikkat ediyordum. Armand'sa, tam tersine, onun lâfını etmekten hoşlanır görünüyordu. Hem eskisi gibi gözyaşları içinde de değil; ruh durumu hakkında bana emniyet veren tatlı bir gülümsemeye...

Mezarlığı son ziyaretinden, onda dehşetli bir buhran yaratan o sahneden beri, ıstırapı hastalığı yüzünden en yüksek derecesine ulaşmış, Marguerite'nin ölümü bana

artık onun gözünde geçmişe ait bir olay halini almış gibi görünüyordu. Elde ettiği bu kesin kanaatten bir çeşit teselli doğmuştu. Sık sık gözünün Önünde canlanan kara hayali defetmek için Marguerite'yle münasebetlerine ait tatlı hâtıralara sığmıyor, bundan başka şeyi de aklına getirmek istemiyor gibiydi.

Hastalık onu epey zayıflatmıştı. Ateşi düştüğü için hisleri daha da keskinleştiğinden, dünyayı kaplamış şu ilkbahar neşesi, istese de istemese de, onu şen hayalleri hatırlamaya sevk ediyordu.

İçine düştüğü tehlikeli durumu ailesine haber vermemekte ayak diremişti. Şimdi iyileşmişti ya, yine de babasının bundan haberi yoktu.

Bir akşam, pencere önünde her zamankinden çok oturmuştuk. Hava pek güzeldi. Güneş lâcivert üstüne altın sarısı renklerle uykusuna dalıyordu. Paris'teydik ama, bizi çevreleyen yeşillik sanki dünyayla ilgimizi kesmişti. Yalnız arasıra bir araba gürültüsü konuşmamızı kesiyordu. Armand beni dinleyecek yerde kendi düşüncelerine dalmıştı:

— «Aşağıyukarı yılın bu mevsimiydi; böyle bir gündü Marguerite'yi tanıdığım akşam...» diyordu.

Hiç cevap vermedim. Ozaman bana döndü, dedi ki:

— «Bu mâcerayı herhalde anlatmam lâzım; bir kitap yazarsınız. Kimse inanmasa bile ilgi çekici olur.»

— «Daha sonra anlatırsınız, dostum,» dedim. «Daha okadar iyileşmediniz.»

— «Bu akşam hava sıcak. Pilicimin beyaz etlerini de yedim,» dedi, gülümseyerek. «Ateşim düştü; yapacak bir işimiz yok. Size herşeyi anlatacağım.»

— «Mademki bukadar istiyorsunuz, dinliyorum.»

— «Alelâde bir hikâye» diye ilâve etti. «Olayları sırayla anlatacağım. Şayet siz sonradan bunu kitap haline koyarsanız, dilediğiniz gibi anlatırsınız.»

işte bana anlattıkları. Bu dokunaklı hikâyede birkaç kelime ya değiştirdim, ya değiştirmedim.

Armand: «Evet,» diye, başım koltuğun arkalığına yaslayıp, yeniden söze başladı:

★★★

Evet, tam da bu akşamki gibi bir akşamdı... Arkadaşlarımdan biriyle, Gaston R. ile o günü kırdan geçirmiştik. Akşamına Paris'e döndük. Ne yapacağımızı bilemediğimizden Varietes Tiyatrosuna gittik.

Bir perdearasında dışarı çıktık koridorda bir hanımefendinin geçtiğini gördük. Arkadaşım ona selâm verdi.

— «Kim bu selâm verdiğın?» diye sordum.

— «Marguerite Gautier...» dedi.

Hemen sebebini anlayacağınız bir heyecanla: «Bana pek değışmiş gibi geldi. Âdeta tanıyamadım» dedim.

— «Hastaydı. Zavallı kız pek yaşamaz.»

Bu sözleri daha dün söylenmiş gibi hatırlıyorum.

Şunu bilmelisiniz, dostum, ki bu kızı gördüm görelı, yani iki yıldır, üzerimde tuhaf bir tesir bırakıyordu. Neden, bilmem, hemen rengim uçuyor, yüreğimi bir çarpıntıdır alıyordu. Gizli ilimlerle uğraşan, faldan anlayan bir dostum vardı; buna «aynı mayadan olmak» derdi. Bense, sadece Marguerite'yi sevmek kaderim diye düşünüyor, bunu önceden seziyordum.

Bir alay dostum şahittir: üzerimde gözle görülürcesine gerçek bir tesiri vardı. Bu dostlar o tesirin kimden geldiğini öğrenince katıla katıla gülüyorlardı.

Onu ilkin Borsa Meydanı'nda, Susse'nin kapısında görmüştüm. Açık bir araba durmuş, içinden beyazlar giymiş bir kadın inmişti. Mağazaya girişı hayranlık mırıltılarıyla karşılanmıştı. Bana gelince, daha girdiği ândan çıktığı âna kadar, yerime çakılmış kalmıştım. Dükkânda öteberi satın alışını camekânların ardından seyrediyordum. Girsem olurdu ama, cesaret edemedim. Bu kadının nasıl bir kadın olduğunu bilmiyordum. Mağazaya girişimin sebebini keşfeder de kızar diye korkuyordum. Bir daha da göreceğimi sanmıyordum.

Pek şık giyinmişti; kırmalarla çepeçevre sarılı bir müslin esvabı vardı, köşeleri altın sim ve ipekle çiçek işlenmiş dortköşe bir Hind şalı atmıştı omuzlarına; başına da italyan işi bir hasır şapka giymişti. O sıralarda moda olmaya başlayan kalın bir altın zincir bilezikten başka birşey takmamıştı.

Arabasına bindi, gitti.

Mağaza tezgâhtarlarından biri, kapıda dikilmiş, bu cici müşterinin arabasını gözleriyle takibediyordu. Sokuldum, kadının adını söylemesini rica ettim.

— «Matmazel Gautier, efendim» diye cevap verdi. Doğrusu, cesaret edip de adresini soramadım; oradan uzaklaştım.

Bu hayalin hâtırası daha Önce gördüğüm hayaller gibi zihnimden çıkmadı. Sahiden de gerçekten çok hayale benziyordu. Her yerde bu şâhâne güzeli, beyazlı kadını arıyordum.

Ondan birkaç gün sonra, Opéra-Comique Tiyatrosunda büyük bir temsil verildi. Gittim. Sahneye bitişik bir üst kat locasında ilk gördüğüm kimse Marguerite Gautier oldu.

Beraberimdeki delikanlı da onu hemen farketti, çünkü adını söyliyerek bana: «Şu güzel kıza bakın!» dedi.

Tam o anda Marguerite ufak dürbünüyle bizden yana bakıyordu, arkadaşımı gördü, ona gülümsedi, kendisini görmeye gelmesi için işaret etti.

Beriki: «Gideyim bakayım, bir merhaba diyeyim, hemen dönerim» dedi.

— «Ne talihlisin!» demekten kendimi alamadım.

— «Neden?»

— «Bu kadınla görüşeceksin ya...»

— «Yoksa ona âşık mısın?» Neden, bilmem, kızardım:

— «Yo!» dedim, «ama, tanışmak isterdim yani.»

— «Gel benimle de, seni tanıştırayım.»

— «Hele önce ondan müsâde al da...»

— «Yok, daha neler! Yahu, ona karşı bukadar külfete hâcet yok, gel!»

Arkadaşımın bu sözleri beni üzmüştü. Marguerite'nin, kendisi için duyduğum hislere lââyık olmaması düşüncesiyle titriyordum.

Alphonse Karr'ın «Tütün Üzerine» adlı eserinde bir adam vardır. Bir akşam, geç vakit çok şık bir kadının peşine düşer, zaten ilk görüşte o kadına abayı yakmıştır, okadar güzeldir kadın. Yalnız elini öpmek için bile herşey yapmaya hazırdır, herşeyin üstelinden gelecek kadar azimlidir, herşeye cesareti vardır. Halbuki, kadının çamura sürünmesin diye eteklerini topladığı zaman çapkınca açılan bacağına bakmaya bile güç cesaret eder. Tam onu elde etmek için neler, neler yapmayı kurarken kadın, bir köşebaşında adamı durdurur, acaba

evine gelmek ister mi diye soruverin Adam başını çevirir, karşıya geçer, kırgın bir halde evine döner.

O sahneyi hatırladım. Bu kadın için üzölmeye dünden razı olan ben, uzun bir bekleyişle, yahut bir fedakârlıkla ödemek istediğim sevgime hemencecik mukabele eder, beni kabul ediverir diye korkuyordum. Biz böyleyiz, biz erkekler; iyi ki hayal kurma gücümüz bu şiiri duygulara bırakıyor, ruhun hayallerini de beden isteklerine devrettiriyor.

Hulâsa, bana: «Bu akşam bu kadın senin olacak, yarın da öleceksin» deselerdi, hiç durmaz kabul ederdim. «On altın verin de bu kadınla sevişin» deselerdi reddeder, rüyasında gördüğü saraylar uçup gitmiş bir çocuk gibi ağlardım.

Yine de onunla tanışmak istiyordum. Bu, ona karşı tutumumu kararlaştırmak için bir çare, hem tek çareydi.

Arkadaşıma ondan kendisiyle tanışmak müsâdesini koparmasını söyledim. O ânda beni göreceğini tasarlıyarak sabırsızlık içinde koridoru arşınlamaya başladım. Bakışları karşısında ne yapacağımı kestiremiyordum. Söyliyeceğim sözleri bile önceden kararlaştırmaya uğraşıyordum. Şu aşk ne yüce bir çocukluktur!

Bir dakika sonra arkadaş indi.

— «Bekliyor bizi» dedi.

— «Yalnız mı?» diye sordum.

— «Başka bir kadın daha var.»

— «Erkek yok mu?»

— «Yok.»

— «Hadi gidelim.»

Arkadaşım tiyatronun kapısına doğruldu.

— «Oradan değil, canım!..» dedim. — «Önce şekerleme alacağız, istedi.»

Opera geçidinde bir şekerciye girdik. Bütün dükkânı satın almak isterdim. Kesekâğıdına neler sığdırmalı diye düşünürken arkadaşım: «Yarım kilo üzüm şekerlemesi,» dedi.

— «Bunu sevdiğini biliyor musun?»

— «Başka şekerleme yemez ki. Herkes bilir bunu.»
Çıktığımız sırada arkadaşım devam etti:

— «Ya... nasıl bir kadınla tanıştıracığımı biliyor musun seni? Bir düşes bekleme, dostum, alelade bir kapatma, hem de en kullanılmışı... Tatlı canım sıkıntıya koyma, aklına eseni söyle kendisine.»

— «İyi, iyi..» diye kekeledim peşinden giderken, içimden de «Beni kavuran bu histen kurtulacağım» diyordum.

Locaya girdiğim sırada Marguerite kahkahalarla gülüyordu. Halbuki ben onu kederli olsun isterdim.

Arkadaşım beni ona takdim etti. Marguerite beni hafiften birbaş eğmesiyle selâmladı.

— «Hani şekerlemelerim?» dedi.

— «İşte.»

Şekerlemeleri alırken bana baktı. Gözlerimi önüme eğdim, kızardım.

Öbür kadının kulağına eğildi, fısıll fısıll birşeyler söyledi. İkisi birden kahkahayı bastılar.

Bu keyiflenmeye sebep elbette ki bendim. Bu yüzden, iki kat sıkıldım. O sıralarda çok yumuşak, çok duygulu, orta tabakadan bir metresim vardı. Yazdığı hüznü mektuplar beni güldürürdü. Şimdi ben o duruma düşünce, yaptığım fenalığı daha iyi anladım. Beş dakika için onu dünyada hiçbir kadının sevilmediği kadar kuvvetle sevdim.

Marguerite bana aldırış etmeden üzümlelerini yiyordu. Tanıştıran arkadaşım, beni bu gülünç durumda bırakmak istemedi.

— «Marguerite» dedi, «Bay Duval birşey söylemiyorsa sakın şaşma, onu öyle heyecanlandırıyorsun ki, söyleyecek söz bulamıyor.»

— «Ben gene buraya yalnız gelmek senin canını sıkıyor da on< dan sana arkadaşlık etti sanıyordum.»

Bunun üzerine: «Öyle olsaydı,» dedim, «sizinle tanışmama müsâde alsın diye Ernest'e rica etmezdim.»

— «İhtimal bu da, felâket ânını geciktirmek için bahaneydi.» Marguerite cinsinden kızlarla az da yaşasa, ilk gördükleri kimseye takılmaktan, ona eziyet etmekten hoşlandıklarını bilir insan. Belki her gün gördükleri

kimseler onları aşığılaştırıyorlardır da bu hal onun bir çeşit intikamıdır.

Onlara cevap vermek için anlayacakları dili bilmek gerektir. Bense buna alışık değildim. Sonra, Marguerite'yi gözümde büyütüşüm onun şakasını da büyütüyordu. Bu kadından gelecek hiç birseye ilgisiz kalamazdım. Sesimde birtürlü iyice gizliyemediğim bir titreyişle: «Benim için düşünceniz buysa, hanımefendi, rahatsız ettiğim için özür dileyip çekilmek düşer bana. Bir daha tekrarlamam. Müsâdenizle...» deyip kalktım, selâm verip çıktım.

Daha kapıyı yeni kapamıştım ki, üçüncü bir kahkaha tufanı duydum. O ânda biri bana çatsa ne iyi olurdu...

Yerime döndüm. Perde açılacağını bildiren vuruşlar duyuldu.

Ernest yanıma geldi. Otururken: «Ne biçim savuşmaktı o! Seni deli sandılar» dedi.

— «Ben gidince ne dedi Marguerite?» diye sordum.

— «Güldü. Senin gibi tuhaf insan görmediğine yemin etti. Kendini yenilmiş sayma; yalnız, bu makule kızlara ciddiye alınmak şerefini de verme. Terbiye, zarafet nedir bilmezler. Üstlerine güzel kokular sürülmüş köpekler gibidir bunlar; fena kokuyor sanırlar, temizlemek için suya koşarlar.»

İlgisiz görünmeye gayret ederek: «Adam sen de, ne çıkar!» dedim. «Zaten bir daha göreceklenden değilim. Tanımadan önce hoşuma gidiyorduyduysa bile şimdi iş değişti.»

— «Hıh! günün birinde seni elbet onun locasında, uğruna harap olduğunu anlatırken görürüm. Eh, hakkın da olur, iyi terbiye görmemiştir ama, insan onu metres edinmek ister.»

Çok şükür, perde kalktı da arkadaş sustu. Oyun neydi, size söylememe imkân yok. Bütün hatırladığım şu: vakit vakit gözlerimi o locaya çeviriyordum, şu pat! diye çıkıp gittiğim locaya; her dakika yeni bir ziyaretçi görüyordum.

Öyleyken yine de Marguerite'yi düşünüyordum. Başka bir duyguya kapılıyordum bu sefer. Bana ettiği hakareti, gülünç durumumu unutturmak lâzım gibi geliyordu. «Elimden geleni yapmalıyım, çabucak bırakıp kaçtığım yeri de, kızı da elde etmeliyim» diyordum.

Oyun bitmeden önce Marguerite ile kadın arkadaşı localarından çıktılar. İstemedem ben de yerimden kalktım. Ernest: «Gidiyor musun?» dedi.

— «Evet.»

— «Neden?»

Tam o anda locanın boş olduğunu gördü.

— «Git, git» dedi, «talihin açık olsun; hem, adamakıllı açık olsun!»

Çıktım.

Merdivende etek hışırtıları, gürültülü sesler duydum. Kenara çekildim. İki kadının, onlara eşlik eden iki gencin geçtiğini, kendimi göstermeden, gördüm.

Tiyatronun sütunlu taşlığında küçük bir uşak kadınlara yaklaştı.

Marguerite: «Git arabacıya söyle, Caf Anglais'in kapısında beklesin» dedi, «oraya kadar yürüyeceğiz...»

Birkaç dakika sonra, bulvarda dolaşırken, lokantanın büyük kabinelerinden birinin penceresinde Marguerite'yi gördüm: parmaklığa dayanmış, elindeki kamelya demetinde çiçeklerin yapraklarını birer birer yoluyordu.

İki gençten biri, omuz başına sokulmuş, birşeyler fısıldıyordu.

Gittim, tam karşıdaki Maison d'Or'a girdim, birinci kat salonunda bir yere yerleştim. Bahsettiğim pencereyi hiç gözden kaybetmedim.

Sabahın birinde, Marguerite,  ahbabıyla birlikte, arabasına bindi.

Ben de iki tekerlekli hafif bir arabaya atladım, peşlerine düştüm.

Araba Antin Sokağı 9 numarada durdu.

Marguerite indi, evinden içeri yalnız girdi.

Bu bir tesadüftü elbet; ama, bu tesadüf beni pek bahtiyar etti. O günden sonra Marguerite'ye sıklıkla tesadüf ettim: tiyatrodaki, yahut Champs-Ellyses'de. Onda hep aynı neşe, bende hep aynı heyecan.

Aradan bir onbeş gün geçti, hiçbir yerde onu görmedim. Beraber olduğumuz sırada, Gaston'a sordum

ne olduğunu.

— «Kızcağız fena hasta» dedi.

— «Nesi var acaba?»

— «Göğsünden rahatsız. Sürdüğü hayat onu iyileştirmez ki... Yatağa düştü, ölüm halinde...»

Gönül acayıptır; şu hastalığa âdeta memnun oldum.

Her gün hastanın halinden haber almak için evine gittim. Ne adımı yazdırdım, ne kartımı bıraktım, iyileşmeye başladığını, Bagneres'e gidişini bu sayede öğrendim.

Sonra, zaman geçip gitti. Marguerite'nin üzerimdeki tesiri, hiç değilse hâtırası, yavaş yavaş zihnimden silinir gibi oldu. Seyahate çıktım. O fikrin yerini alışkanlık, münasebetler, işgüç aldı. Şu ilk macera aklıma geldikçe bunu, insanın pek gençken başından geçip de sonra gülmeden edemediği tutkunluklardan biri gibi görmek ister oldum.

Hasılı, bu hâtırada öyle böbürlenecek bir taraf yoktu. Marguerite'yi gittigideli gözden kaybetmişim. Dedimdi ya size, Varietes Tiyatrsunun koridorunda, yanımdan geçtiği zaman tanıyamamıştım.

Peçeliydi, orası öyle ama, iki yıl Önce olsaydı, istediği kadar örtünsün, tanımak için yüzünü görmeye hacet kalmazdı, o olduğunu bulur çıkarırdım.

Bu kadının o olduğunu anlayınca yürek çarpıntısına tutuldum gene; görmeden geçen iki yıl, bu ayrılığın

getirmiş görüdüğü sonuçlar daha eteğinin sürünmesiyle aynı duman içinde eriyip kayboluverdi.

VIII

BÖYLECE, hâlâ âşık olduğumu anlayınca kendimi eskisinden daha kuvvetli hissettim. Marguerite'yle buluşmak istememde kendisinden üstün olduğumu göstermek isteği de vardı. Gönül istediğine ulaşmak için ne sebepler icadeder, ne yollar tutturur!

Bunun üzerine, koridorda daha fazla duramadım, tiyatronun Ön sırasındaki yerime döndüm. Onun hangi locada olduğunu anlamak için çabucak salona bir göz attım.

Alt katta, sahneye bitişik locadaydı, yalnızdı da. Dediğim gibi, değişmişti. Ağzında o ilgisiz gülümseyişi göremiyordum artık. Acı çekmişti, hâlâ da çekiyordu.

Nisan ayındaydık ama, o kışlıklarını değiştirmemiş, kadifeler giymişti.

Öyle ısrarla kendisine bakıyordum ki, bu hal dikkatini çekti. Birkaç dakika beni süzdü, daha iyi görmek için küçük dürbününü aldı, herhalde tanıdık geldim, kim olduğumu açıkça bilmese de. Çünkü, dürbününü yerine korken, kadınların o hoş selâm şekli, o gülümseme dudaklarını aydınlattı. Benden beklediği selâma karşılık vermiş oluyordn ama, ben ona üstün

gelmiş olmak, o hatırladığı halde unutmuş görünmek için hiç mukabele etmedim.

Aldandığma hükmetti, başını çevirdi.

Perde kalkıyordu. Marguerite'yi tiyatrodaki çok gördüm, lâkin oynanan kulak astığınsı hiç görmedim. Bana gelince, oyun beni de pek az ilgilendiriyordu. Ondaki başka birşeyle meşgul değildim. Farketmemesi için elimden geleni yapıyordum.

Böylece, tam karşısında bulunan locada oturan kimseyle bakışır gördüm. O locaya baktım. Epey teklifsiz olduğum bir kadın vardı.

Eski bir kapatmaydı bu kadın. Tiyatroya girmeye çalışmış, becerememişti. Paris'li şık hanımlarla münasebetlerini hesaba katarak ticarete atılmış, bir moda mağazası açmıştı.

Marguerite'yle karşılaşmam için bu kadın mükemmel vasıta olurdu. Benden yana baktığı bir ândan faydalanıp elimle, gözümle bir merhaba dedim.

Tahmin ettiğim gibi oldu; kadın beni locasına çağırıldı.

Prudence Duvernoy —moda mağazası işleten kadının güzelim adı buydu— kırkına varmış tombul hatunlardandı. Böylelerinden insan fazla siyaset yapmadan istediğini öğrenebilir. Benim ondan istediğim ise gayet sade bir şeydi.

Marguerite'yle işaretleşmeye başlamasından faydalandım:

- «Böyle kime bakıyorsunuz?» diye sordum.
- «Marguerite Gautier'e,» dedi.
- «Tanır mısınız?»
- «Evet; terzisiyim, hem de komşumdur.»
- «Öyleyse Antin Sokağında oturuyorsunuz?»
- «7 numarada. Tuvalet odasının penceresi benimkinin penceresine bakar.»
- «Çok güzel kızmış diyorlar.»
- «Siz tanımıyor musunuz?»
- «Yo; ama, tanımak isterim doğrusu.»
- «Locamıza gelsin mi? Söyliyeyim mi?»
- «Hayır, beni ona takdim etseniz daha hoşuma gider.»
- «Evinde mi?»
- «Evet.»
- «Bu daha zor.»
- «Neden?»
- «Çok kıskanç bir koruyucusu var. yaşlı bir dük.»
- «Koruyucu mu? Bu hoş işte!»
- «Evet, koruyucu. İhtiyarcığın ona âşık geçinmesi hayli sıkıcı olurdu...»

Prudence ozaman bana Marguerite'nin Bagneres'te Dük'le nasıl tanıştığını anlattı.

— «Bu yüzden mi burada yalnız?»

— «Elbette.»

— «Peki, onu evine kim götürecek?»

— «Dük.»

— «Öyleyse gelip alacak?»

— «Ner'deyse gelir zaten.»

— «Ya siz? Sizi kim götürecek?»

— «Hiç kimse.»

— «Ben varım.»

— «Ama, sizin bir arkadaşınız var, galiba.»

— «Öyleyse ikimiz varız.»

— «Kim o arkadaşınız?»

— «İyi bir çocuktur, nükte yapmayı sever, sizi tanımak pek hoşuna gidecektir.»

— «İyi öyleyse. Bu oyundan sonra dördümüz birlikte gideriz; ben sonraki oyunu biliyorum.»

— «Hayhay. Gidip arkadaşıma haber vereyim.»

— «Haydi.»

Tam çıkacakken Prudence: «Hah, işte Dük Marguerite'nin locasına giriyor,» dedi.

Baktım. Yetmiş yaşında bir adam, sahiden de genç kadının arkasındaki yere oturuyordu. Ona bir külah şekerleme uzatmıştı. Kadın da gülümseyerek hemen

elini daldırdı. Sonra külahı locasının önüne, Prudence'ye doğru uzattı. Sanki: «İster misiniz?» demek istiyordu.

Prudence: «Hayır» diye işaret etti.

Marguerite külahı geri aldı, dönüp Dük'le konuşmaya koyuldu.

Bütün bu teferruatı anlatmak çocukça görünüyor ama, bu kızla ilgili herşey hafızamda öylesine canlı ki bugün bir daha hatırlamaktan kendimi alamıyorum.

Kendisi için de, benim için de verdiğim sözü bildirmek üzere Gaston'un yanına indim. Kabul etti. Prudence Duvernoy'un locasına çıkmak niyetiyle yerimizden kalktık.

Tiyatro salonunun ön sıralara çıkılan kapısını henüz açmıştık ki Marguerite'yle Dük geçsinler diye durmak zorunda kaldık.

Şu ihtiyar adamcağızın yerinde olmak için ömrümün on yılını verirdim.

Sokağa çıkınca Dük onu bir paytona bindirdi. Arabayı kendi kullanıyordu. İki nefis atın tırısı kalkması üzerine uzaklaşıp gittiler. Prudence'nin locasına girdik.

Piyes bittiği zaman, inip alelade bir arabaya bindik. Araba bizi Antin Sokağı 7 numaraya götürdü. Kadın bize o bilmediğimiz, kendisinin pek gururlandığı eşyasını görmek için yukarı çıkmamızı teklif etti. Nasıl hemencecik kabul ettiğimi anlarsınız.

Yavaş yavaş Marguerite'ye yaklaşıyorum gibi geliyordu bana. Az sonra konuşmayı onun üzerine çevirdim.

— «Yaşlı Dük komşunuzda mı?» diye sordum. Prudence: «Yok, değil; Marguerite yalnızdır herhalde» dedi.

Gaston da: «Fena halde canı sıkılır öyleyse,» dedi.

— «Hemen her gecemiz beraber geçer. Yahut eve dönünce beni çağırır. Sabahın ikisinden önce katiyen yatmaz. Daha erken uyuyamıyor.»

— «Niçin?»

— «Göğsünden rahatsız. Hemen her zaman ateşi var.»

— «Kimseleri dost tutmuyor mu?» diye sordum.

— «Ayrılırken benden sonra kimsenin kaldığını hiç görmedim. Ama, ben gittikten sonra kimse gelmiyor diyemem; çok kere, evinde Kont De N... diye birine rastlarım. Saat onbirde ziyarete gelirse münasebeti daha ilerletmiş olur sanıyor. Kıza istediği kadar mücevher gönderiyor. Ama, kızın onu görmeye bile tahammülü yok. İyi yapmıyor, çünkü çocuk çok zengin. Zaman zaman söylerim: «Yavrucuğum, bu tam sana göre» derim ama, nafile! Her vakit sözümü dinlerken bunda lâfı arkaya atar, «Budalanın biri!» der. Budala olsun, kabul. Ama, onun için bir dayanak demektir; halbuki şu ihtiyar Dük'ün bir ayağı çukurda, akşamlıksabahlık. İhtiyarlar da bencil olur ha... Marguerite'yi tutuyor diye Dük'ün ailesi, boyuna adamın

başını şişiriyormuş. işte kıza zırnık bırakmaması için iki mükemmel sebep. Nasihat ederim; «Daha vakit var, hele Dük Ölsün, Kont'a ozaman yüz veririm» der.

«Onun yaşadığı gibi yaşamak her zaman hoş değil. 'Bilirim.

Ben olsam, isime gelmez, ihtiyarcığızı çoktan yolcu ederdim. Çok yavan şey şu ihtiyar. Ona kızım diyor, çocuğu gibi üstüne titriyor, her vakit ensesinde. Eminim, şu ânda uşaklarından biri, kim çıkıyor, hele içeri kim giriyor diye görmek için, sokağı arşınhyordur.»

Gaston piyanoya oturdu, bir valse başlarken: «Vah zavallı Marguerite!» dedi, «bak bunu bilmiyordum ben. Tevekkeli değil bir zamandır keyifsiz görünüyor...»

Prudence kulak kabartarak: «Şşşşşt!» dedi.

Gaston durdu.

Sahiden, biri «Prudence!» diye sesleniyordu. Prudence Duvernoy bize: «Haydi, yallah, beyler» dedi, «güle güle...»

Gaston gülerek: «Ay, sizin evsahipüğünüz bukadarlık mıydı?» dedi. «Ne zaman canımız isterse ozaman gideriz.» Ben de: «Neden gidecekmışiz?» diye sordum.

— «Marguerite'ye gidiyorum» dedi.

— «Biz bekleriz burada.»

— «Olmaz öyle şey.»

— «Eh, biz de sizinle geliriz.»

— «O hiç olmaz.»

Gaston: «Marguerite'yi tanırım ben, canım... Pekâlâ ziyaretine gidebilirim» dedi.

— «Armand tanımıyor ki...»

— «Takdim ederim.»

— «Kabili yok, olmaz.»

Marguerite'nin sesini yeniden duyduk: hâlâ Prudence'yi çağırıyordu.

Beriki tuvalet odasına koştu. Gaston'la ben de peşinden gittik. Pencereyi açtı.

Dışarıdan görülmeyecek gibi gizlendik.

Marguerite, penceresinden, âdeta hükmedercesine seslendi:

— «On dakikadır seni çağırıyorum.»

— «Ne istiyorsun»

— «Hemen gelmeni istiyorum.»

— «Niçin?»

— «Çünkü Kont De N.. hâlâ burada. Beni can sıkıntısından öldürecek.»

— «Şimdi gelemem ki...»

— «Ne mâni var?»

— «İki genç var misafirim, gitmek bilmiyorlar.»

— «Dışarı çıkacağım dersin.»

— «Dedim.»

— «Öyleyse onları evde bırak gel. Çıktığını görünce giderler.»

— «Ya! herşeyi altüst ettikten sonra...»

— «Canım, ne istiyorlar?»

— «Seni görmek istiyorlar.»

— «Adları ne?»

— «Birini tanırırsın: Gaston R...»

— «Ha, evet, biliyorum. Ya öteki?»

— «Bay Armand Duval. Tanımıyor musun?»

— «Hayır; ama, ikisini de getir. Kont'tan gayri herkese râzıyım. Bekliyorum, çabuk gelin.»

Marguerite penceresini kapadı, Prudence de kendi penceresini.

Yüzümü bir ân hatırlamış olan Marguerite adımı çıkaramamıştı. Aleyhimde birşey hatırlamasını bile bu unutkanlığa tercih ederdim.

Gaston: «Bizi görmekle memnun olacağını gayet iyi biliyordum» dedi.

Prudence şalını omuzlarına alır, şapkasını giyerken: «Memnun olmak denemez buna» dedi. «Sizi Kont'a inat kabul ediyor. Ondan daha sevimli olmaya gayret edin. Marguerite'yi bihrim, benimle bozuşur yoksa.»

Aşağı inen Prudence'nin peşinden gittik. Titriyordum; bu ziyaret hayatıma çok tesir edecek gibi geliyordu bana. Opéra-Comique'de ona takdim edildiğim geceden daha heyecanlıydım.

Bildiğiniz apartımanın kapısına gelince öyle bir yüreğim çarpmaya başladı ki aklım fikrim darmadağın oldu.

Piyano sesleri bize kadar geliyordu. Prudence zili çaldı. Piyano sustu.

Hizmetçiden çok arkadaşlık eden birine benzer bir kadın gelip kapıyı açtı.

Misafir odasına, oradan da yatak odasına bitişik olan odaya girdik. Burası ozaman da, sizin gördüğünüz gibiydi.

Genç bir adam ocağa yaslanmıştı. Marguerite, piyanosunun önüne oturmuş, parmaklarını tuşlar üzerinde alabildiğine koşturuyor, bir parçaya başlıyor, sonra yarım bırakıp başkasına geçiyordu.

Tam bir cari sıkıntısı sahnesiydi bu: adam hesabına acizliğin verdiği şaşkınlıktan, kadın hesabına da bu somurtuk ziyaretçiden doğuyordu.

Prudence'nin sesini duyunca Marguerite yerinden kalktı, ona teşekkür yollu baktıktan sonra bize doğru geldi:

— «Buyurun beyler,» dedi, «hoş geldiniz...»

IX

MARGUERİTE arkadaşına: «Merhaba, azizim Gaston» dedi. «Seni görene ne mutlu! Varietes Tiyatrosunda neden locama gelmediniz?»

— «Rahatsız etmekten çekindim.»

— «Dostlar...» Marguerite oradakilere, karşılamadaki teklifsizliğine rağmen Gaston'un sadece bir dost olduğunu anlatmak istermiş gibi bu kelimeyi belirtti... «dostlar hiçbir zaman rahatsız etmezler insanı...»

— «Öyleyse, müsâdenizle size Armand Duval'ı takdim edeyim...»

— «Zaten Prudence'ye bu izni daha önce vermiştim.» Ozaman eğildim, ancak duyulabilir bir sesle: «Öyle, sizinle tanışmak şerefini daha önce de kazanmıştım.» dedim.

Marguerite'nin güzel gözleri hafızasını yoklar gibi göründü ama, hiçbirşey hatırlıyamadı, yahut hatırlamamış gibi yaptı. Ozaman ben devam ettim:

— «O ilk tanıştırılmamı unutuşunuza minnettarım, hanımefendi. Öyle gülünç düşmüştüm, sizi öyle

sıkmıştım ki... İki yıl önceydi, Opéra-Comique'de. Ernest De... le gelmiştim.»

Marguerite gülümsedi:

— «Ha, bildim, bildim! Gülünç olan siz değildiniz, ben şaka etmiştim; şimdi de şakacıyım ama, eskisi kadar değil. Beni af ettiniz mi, bayım?»

Elini uzattı, öptüm.

— «Doğru» dedi yeniden. «Düşünün, ne kötü alışkanlığım var. ilk gördüğüm kimsenin canını sıkmak... Sersemlik, işte. Doktorum diyor ki sebebi hep hasta oluşum, sinirliliğimmiş. İnanın doktoruma.»

— «Sihhatiniz pek iyi görünüyor ya...»

— «Aman, ne hastaydım bilseniz!»

— «Biliyorum.»

— «Kimden duydunuz?»

— «Herkes biliyordu; sık sık gelip haber alıyordum, iyileştığınızı öğrendiğim vakit pek sevindim.»

— «Kartınızı hiç vermediler bana.»

— «Hiç bırakmadım ki.»

— «Sakın hastalığımda her gün gelip haber soran, adını hiç söylemek istemeyen genç siz olmiyasmız? »

— «Benim.»

Marguerite: «Öyleyse siz sade beni af etmekle de kalmamışsınız, büyüklük göstermişsiniz,» dedi.

Kadınların, sözlerini tamamlarken yaptıkları gibi bana bir baktıktan sonra Kont De N...’ye dönüp ilâve etti: «İşte siz bunu yapmadınız. Kont...»

Kont da cevap verdi:

— «Sizi tanıyalı topuputu iki ay oluyor...»

— «Bu bay ise daha beş dakikadır tanıyor. Hep böyle budalaca cevaplar verirsiniz zaten...»

Kadınlar sevmedikleri kimselere karşı dehşetli insafsızdırlar.

Kont kızardı, dudaklarını ısırıldı. Ona acıdım. Benim gibi o da âşık görünüyordu. Marguerite'nin katı acharsözölülüğü ona pek acı gelmiş olsa gerekti, hele iki yabancıнын Önünde.

Konuyu değiştirmek için: «İçeri girdiğimiz sırada piyano çalıyordunuz galiba» dedim. «Beni eski bir tanıdık saymak zevkini bağışlasanız da devam etseniz olmaz mı?»

Kendini kanepeye bıraktı. Bize aynı yeri işaret etti:

— «Ah! Gaston ne biçim çaldığımı bilir; Konfla yalnız olduğum zaman neyse ama, sizi böyle bir işkenceye lâyıık görmüyorum.»

Kont De N..., alaylı alaylı gülümsemeye çalıştı:

— «Yani beni mi tercih ediyorsunuz?»

— «Bana sitem etmeyin bunun için: sizi tercih ettiğim tek nokta bu!»

Anlaşılan zavallı delikanlıya ağız açtırmamaya iyice karar vermişti O da genç kadına gerçekten yalvarırcasına baktı. Marguerite devam etti:

— «E, Prudence, söyle bakayım, ricamı yaptın mı?»

— «Evet.»

— «İyi. Sonra anlatırsın. Konuşacaklarımız var, ben söyleyeceklerimi söylemeden gitme.»

Bunun üzerine: «Anlaşılan sizi rahatsız ediyoruz» dedim. «İlkini unutturacak bir ikinci takdimi de elde ettiğimize, daha doğrusu elde ettiğime göre, biz, Gaston'la ben çekilelim.»

— «Hiç de rahatsız etmiyorsunuz. Bunu sizin için söylemedim. Tersine, kalmamızı isterim.»

Kont, çok şık bir saat çıkarıp baktı:

— «Kulübe gitme vaktim gelmiş» dedi. Marguerite hiç cevap vermedi.

Bunun üzerine Kont, ocağın yanından ayrıldı, ona doğru gelerek: «Allahısmarladık, hammefendi» dedi. Marguerite kalktı.

— «Güle güle, azizim Kont... Bukadar erkenden mi gidiyorsunuz?»

— «Evet, canınızı sıkmaktan korkuyorum.»

— «Bugün bundan önceki günlerden fazla canımı sıkmadınız ki... Nezaman görüşüyoruz?»

— «Nezaman müsâde ederseniz...»

— «Öyleyse ve dalaşalım...»

İtiraf edin ki bukadan zulümdü. Bereket, Kont gayet iyi terbiye görmüştü, gayet iyi huyluydu. Marguerite'nin gevşek gevşek uzattığı eli öpmekle kaldı, bizi selâmlayıp çıktı.

Kapıdan çıkarken Prudence'ye bir baktı. Beriki «Ne yapayım? elimden geleni yaptım,» der gibi omuzlarını kaldırdı.

Marguerite seslendi:

— «Nanine!.. Kont'a ışık tut...» Dönüp gelirken haykırıyordu:

— «Çok şükür! Gitti hele! bu çocuk dehşetli sinirime dokunuyor!»

Sokak kapısının açıldığını, sonra kapandığını duyduk.

Prudence: «Yavrucuğum,» dedi, «ona karşı sahiden pek fena davranıyorsun. Halbuki o sana karşı ne iyi, ne düşünceli hareket ediyor! Bak işte, ocağın üstünde sana yeni hediye ettiği bir saati Hiç değilse ona bin eküye malolmuştur, eminim.»

Ocağa yaklaşmış olan Prudence Duvernoy, sözünü ettiği mücevherle oynuyor, akli kaldığını belli ederek bakıyordu.

Marguerite piyanosunun başına otururken: «Şekerim, bir yandan verdiklerini, öte yandan söylediklerini tartıyorum da, ziyaretleri bana hayli ucuza malolmuş gibi geliyor» dedi.

— «Çocukçağız sana âşık ama.»

— «Bana âşık olan herkese kulak vermem icabetse akşam yemeğine vakit bulamam.»

Parmaklarını piyano tuşları üzerinde koşturdu. Sonra bize döndü:

— «Birşeyler içelim mi? Ben birazıcık punç içerim.» Prudence de: «Ben azıcık piliç yerdim,» dedi, «yesek mi?» Gaston: «Mademki öyle, yiyelim,» dedi.

«Burada yeriz birşeyler.»

Marguerite çingırağı çaldı. Nanine göründü.

— «Yiyecek birşeyler aldır.»

— «Ne aldırayım?»

— «Ne istersen. Ama çabuk, hemen.» Nanine çıktı.

Marguerite çocuk gibi zıplamaya başladı:

— «İşte oldu. Burada yiyeceğiz. Şu Kont budalası ne de cansıkıcı ya!»

Bu kadını gördükçe, beni büyülüyordu. Bakılmaya doyulacak gibi değildi. Zayıflığı bile güzelliğini artırıyordu. Seyre dalmış gitmişim.

İçimden geçenleri anlatamam. Sürdüğü hayata karşı şefkat, merhamet duyuyor, güzelliğine karşı hayranlıkla doltuyordum. Onun için herşeyini feda etmeye hazır, zengin, şık, genç bir adamı kabul etmemekle gösterdiği ilgisizlik örneği, benim gözümde, bütün geçmişteki günahlarını mazur gösteriyordu.

Bu kadında temiz birşeyler vardı.

Henüz sefahetin bakir tarafında kaldığı belliydi. Kendinden emin yürüyüşü, kıvrak endamı, pembe açık burunkanatları, çevresi hafifçe gölgeli iri gözleri ateşli bir yaratılışa delâlet ediyordu; bu yaratılış etrafına Doğu içkilerinin o nekadar sıkı kapatılmış olursa olsun yine sızan güzel kokuları gibi bir şehvet kokusu yayıyordu.

Nihayet ister yaratılışından olsun; ister hastalık halinden, bu kadının gözlerinde zaman zaman, sevdiğine gökten gelen bir uyarış tesiri yapacak arzu şimşekleri çakıyordu. Ama, Marguerite'yi sevmiş olanları saymak kabil değildi. Onun sevdikleri ise henüz sayılacak dereceye gelmemişti.

Velhasıl, bu kızın hiç yüzünden sokağa düşmüş bir bâkire olduğu, yine bir hiç yüzünden dünyada en çok seven, en temiz bir bâkire olabileceği besbelliydi. Onda gurur da vardı, kendibaşına buyruklu da: yaralayan olursa utancın yapabileceği herşeyi sağlamaya yeter iki duygu. Birşey demiyordum, ruhum tamamiyle kalbime hücum etmiş, kalbim gözlerimde aynalaşmış gibiydi.

Birdenbire Marguerite: «Demek ben hastayken gelip halimi soran sizdiniz?» dedi.

— «Evet.»

— «Ne güzel şey, bilir misiniz bu! Size nasıl teşekkür etsem?»

— «Arasıra sizi görmeye gelmeme müsâde ederek.»

— «İstediğiniz kadar, beşle altı arasında, bir de onbirle geceyarısı arasında. Bana bak, Gaston, «Valse Davet» i birlikte çalalım.»

— «Niçin?»

— «Önce beni memnun etmek için; sonra tek başıma beceremiyorum da ondan.»

— «Neresi olmuyor?»

— «Üçüncü kısımdaki diyezli aranağme.»

Gaston kalktı, piyanoya oturdu. Notası açık duran parçayı, \Veber'in bu hârikulâde melodisini çalmaya başladı.

Marguerite, bir eli piyanoya dayalı, gayet hafif sesle eşlik ettiği notaları nota defterinden gözleriyle takibediyordu. Gaston, işaret ettiği aranağmeye gelince burasını parmaklarını piyanonun üstünde gezdirerek söyledi:

— «Re, ini, re, do, re, fa, mi, re... İşte yapamadığım burası. Bir daha çalın.»

Gaston yeniden başladı.

Neden sonra Marguerite: «Şimdi bırakın da ben bir deneyeyim» dedi.

Yerine geçti, o da çaldı; çaldı ama, dediğimiz notaya gelince şaşırıyordu.

Tam bir çocuk haliyle: «İnanılır şey değil!» dedi, «şu aranağmeyi çıkaramayışım inanılacak şey değil! İnanın ki bazan sabahın ikisine kadar yalnız bunu

tekrarlıyorum! Hele şu budala Kont notaya bile bakmadan bir âlâ çalmıyor mu, beni kan boğuyor...»

Yeniden başladı, hep aynı sonuç. Defteri odanın öbür ucuna fırlattı:

— «Allah Weber'in de, notanın da. piyanoların da belâsını versin! Neden ardarda sekiz diyez yapamıyayım, anlaşılır şey mi bu?»

Bize bakıp ayağını yere vurarak kollarını kavuşturuyordu. Yanaklarına kan çıktı, dudakları hafif bir öksürükle aralandı.

Prudence şapkasını çıkarmış, kurdelelerini aynanın önüne bırakıyordu:

— «Haydi haydi,» dedi, «yine kızacaksın şimdi. Kendine zararı. Haydi, birkaç lokma birşey yiyelim, daha iyi; ben açlıktan ölüyorum.»

Marguerite yeniden çingırağı çaldı. Sonra yine piyanoya oturdu, hafif sesle açıksaçık bir şarkıya başladı; hiç sıkılmıyordu da. Gaston bu şarkıyı biliyordu, birlikte bir çeşit düo yaptılar. Marguerite'ye teklifsiz bir yalvarışla:

— «Şu pis şeyleri söylemeyin allahaşkına!» dedim. Gülümsedi, elini uzatarak: «Namusunuza dokundu galiba?..» dedi.

— «Kendim için demiyorum, sizin için söylüyorum.» Marguerite bir işaret yaptı: «Ohhooo! ben nezamandır, namusla ilişigimi kesmişim...» demek istiyordu.

O ânda, Nanine sükün etti. Marguerite sordu:

— «Yemek hazır mı?»

— «Evet, Hanımefendi, bir dakikaya kadar.»

Prudence bana: «Bu fırsatta, gelin de size apartımanı gezdireyim; görmemişsinizdir...» dedi.

Biliyorsunuz, salon bir hârikaydı. Marguerite biraz bizimle geldi, sonra Gaston'u çağırdı, onunla herşey hazır mı, değil mi diye anlamak için yemek salonuna geçiyorlardı, o sırada Prudence, bir etajere bakıyordu, oradan bir Saksonya işi heykel aldı, yüksek sesle: «A!» dedi, «bu küçüğü ben bilmiyordum.»

Marguerite: «Hangisini?» diye sordu.

— «Elinde kafesle kuş tutan çobancığı...»

— «Beyendinse al.»

— «A, yo, seni ondan mahrum etmek istemem.»

— «Oda hizmetçime vermek istiyordum. Bence pek çirkin; ama, mademki hoşuna gitti, al.»

Prudence hediyeye değer veriyordu, hediyein yapıldığı maddeye değil; çocukcağızını bir kenara ayırdı, beni tuvalet odasına götürdü, orada asılı iki minyatürü gösterdi:

— «İşte Kont De G...; Marguerite"ye adamakıllı âşıktı; onu kibarlar arasında tanıtan da o oldu. Tanırsınız.»

— «Tanımam. Ya bu kim?» Öteki minyatürü gösteriyordum.

— «Vikont De L...’nin oğlu. Zorla uzaklaştırıldı.»

— «Niçin?»

— «Hemen hemen meteliksiz kalmıştı. İşte bu, Marguerite’yi gerçekten sevmiş biri!..»

— «O da onu herhalde çok seviyordu.»

— «A, pek tuhaf kızdır; insan ona karşı nasıl davranacağım birtürlü kestiremez. Adamın ayrılıp gittiği günün akşamı Marguerite, her vakitki gibi, tiyatrodandı. Ayrılırlarken çok ağlamışts halbuki.»

Bu ânda Nanine göründü, yemeğin hazır olduğunu bildirdi.

Yemek salonuna girdiğimiz zaman Marguerite duvara dayanmıştı. Gaston da onun ellerini tutmuş, alçak sesle birşeyler söylüyordu.

Marguerite: «Delisiniz siz,» dedi, «gayet iyi biliyorsunuz kî sizi istemiyorum. Benim gibi bir kadın ancak iki yıllık tanışıklıktan sonra anlaşılır da dost tutulmak istenir. Bizler ya hemen kendimizi veririz, yahut da hiç vermeyiz. Haydi, beyler, sofraya.»

Marguerite, Gaston'un elinden kurtuldu, onu sağma oturttu, beni soluna aldı, Nanine'ye döndü:

— «Oturmadan önce mutfağa tembih et de, gelen olursa kapıyı açmasınlar» dedi.

Bu tembih gecenin saat birinde yapılıyordu.

Güldük, eğlendik, yedik, içtik. Kısa bir müddet sonra neşe son haddini buldu. Bazı çevrelerde pek hoşa giden

sözler, nükteler vakit vakit Nanine'yi, Prudence'yi, Marguerite"yi kahkahadan kırıp geçiriyordu. Gaston iyice coşmuştu; açık yürekli bir delikanlıydı, ama, ilk zamanlar edindiği alışkanlıklar yüzünden azıcık zihni bulanmıştı.

Ben, bir ara, çakırkeyif olmak, gözlerim önündeki sahneden kalbimi, zihnimi uzaklaştırmak, sofraya konulan yemeklerden biriymiş gibi görünen bu canlı neşeden payımı almak istedim ama, gittikçe bu patırdıdan uzaklaştım. Bardağımı dolu unutuyordum. Şu, yirmi yaşındaki güzel kadını hamallar gibi içer, konuşur, anlatılan şey ne kadar kepazece oluras okadar güler gördükçe bayağı üzülüyordum.

Bununla beraber, bu neşe, bu konuşma, içki içme tarzı başka davetlerde bana sefahat eseri, alışkanlık, yahut da zoraki birşey gibi geldiği halde, Marguerite'de bir unutma ihtiyacı, bir humma, asabı bir alınganlık neticesi halinde görünüyordu. Her şampanya kadehinde yanakları ateşli bir kızılığa bürünüyor, yemeğin başlangıcındayken hafif, git gide daha kuvvetli, sürekli bir öksürük başını iskemlenin arkalığına doğru deviriyordu. Her öksürüşünde elleriyle göğsünü bastırıyordu.

Bu her günkü aşırılıkların o narin vücade ne kötülükler edeceğini düşündükçe acı çekiyordum.

Önceden sezdiğim, şüphelendiğim şey nihayet oldu. Yemeğin sonuna doğru Marguerite geldim geleli görmediğim kuvvette bir öksürük tufanına yakalandı. Göğsü içinden yırtılıyormuş gibi geldi bana. Kızcağız

mosmor kesildi, acıyla gözlerini yumdu, peçetesini ağzına götürdü: peçete bir damla kanla kızardı. Ozaman, hemen kalktı, tuvalet odasına koştu.

Gaston: «Marguerite'nin nesi var?» diye sordu.

Prudence: «Hiç, nesi olacak!» dedi. «çok güldü, kan tükürüyor. Her gün olur böyle. Şimdi döner gelir. Rahat bırakın, daha memnun olur.»

Bense yerimde duramıyordum. Prudence'yle arkamdan seslenen Nanine şaşkın şaşkın bakarken Marguerite'nin yanına kostüm.

X

MARGUERİTE'NİN sığındığı oda masa üstündeki tek mumla aydınlanıyordu. Büyük bir kanepeye serilmişti. Elbisesi buruşmuştu. Bir eli kalbinin üstündeydi, Öbürünü sarkıtmıştı. Masa üstünde yarıya kadar su dolu gümüş bir leğen vardı; suda da iplik iplik kan...

Marguerite, sapsarı, ağzı aralık, nefes almaya çalışıyordu. Arasına göğsü geniş bir nefesle şişiyor, bırakınca biraz ferahlamış görünüyor, birkaç saniye rahatlıyordu.

Kımıldamasına meydan vermeden yaklaştım, oturdum kanepeye bıraktığı elini aldım.

Gülümseyerek: «Ha, siz misiniz?» dedi. Anlaşılan, yüzüm altüst olmuştu ki, ilâve etti:

— «Siz de mi hastasınız yoksa?»

— «Hayır. Acı çekiyor musunuz hâlâ?»

— «Pek az; alıştım artık..»

Öksürük zorundan yaşaran gözlerini mendiliyle sildi. Heyecandan titreyen bir sesle dedim ki:

— «Kendinizi öldürüyorsunuz, hanımefendi, sizinle dost olmak isterdim; akrabanız olmak isterdim,

kendinize böyle kötülük etmeye bırakmamak için...»

Azbuçuk acı bir sesle cevap verdi:

— «Değmez, ayol! Böyle telâş etmenize hacet yok; ötekilerin umurunda mı, baksanıza... Bu illete deva yok, bilirler de ondan istifleirnî bozmazlar...»

Sonra kalktı, mumu aldı, ocağın üstüne koydu, aynada kendine baktı. Esvabını düzeltir, parmaklarını dağınık saçları üzerinde gezdirirken: «Aman ne sararmışım...» dedi. «Adam, neyse! gidip sofraya oturalım. Geliyor musunuz?»

Ama, ben oturmuştum, kımıldamıyordum.

Bu sahnenin bende uyandırdığı heyecanı anladı, elini uzattı:

— «Haydi, canım, gelin,» dedi.

Elini aldım, dudaklarıma götürdüm, uzun zamandır tuttuğum gözyaşları bu elin üstüne düştü.

— «A! bu iyi! Amma da çocuksunuz! Şimdi de ağlıyorsunuz, neniz var, kuzum?» diye yanıma oturdu.

— «Kimbilir beni ne budala sanıyorsunuz... Ama, gördüğüm şeye sahiden çok üzüldüm.»

— «Çok iyi yüreklisiniz de ondan! N'apalım! Uykuya hasretim; onun için, azıcık oyalanmak lâzım. Hem benim gibi kızlar ha bir eksik olmuş, ha bir fazla, ne çıkar? Doktorların dediğine göre tükürdüğüm kan nefes borularından geliyormuş; inanır, görünüyorum onlara, başka ne yapabilirim?»

Hâkim olamadığım bir heyecanla söze başladım:

— «Dinle, Marguerite,» dedim, «hayatıma ne tesirin olur, bilmem ama, bildiğim şu ki, seni görünceye kadar kimsem yoktu, kızkardeşim bile; kimseyle ilgilenmemiştim. Seni gördüğümünden beriye, işte bu durumdayım. N'olursun! kendine bak, yaşadığın şekilde yaşama artık.»

— «Kendime baksaydım ölürdüm.» dedi. «Beni ayakta tutan, sürdüğüm hummâlî hayat... Sonra, kendine bakmak ailesi, eşidostu olan kibar kadınlarına göredir. Ama, bizler sevdalılarımızın gururlarına, keyiflerine hele bir hizmet etmemeye başlayalım, hemen bizi yüzüstü bırakırlar, uzayan günleri uzayan geceler kovalar. İyi bilirim bunu, iyi... İki ay hasta yattıydım da üç hafta sonra kimse kapımı açmadıydı...»

— «Senin gözünde hiçbir şey değiyim, elbet, Marguerite» dedim. «Ama, istersen, sana erkek kardeşin gibi bakardım, hiç ayrılmazdım yanından, iyileştirirdim seni. Kuvvetlenince de dilediğin gibi yaşamaya yeniden başlardın, nasıl istersen; biliyorum, eminim ki sükûn içinde yaşamak seni daha bahtiyar eder, güzelliğini daha süreklileştirir.»

— «Bu akşam böyle konuşursunuz, çünkü şarap sizi hüzünlendirdi; ama, övündüğünüz kadar sabırlı olamazsınız.»

— «Müsâde et de söyliyeyim, Marguerite, iki ay hasta yatmıştın; bu iki ay boyunca her gün gelip seni sormuştum.»

— «Doğru. Neden yukarı çıkmamıştınız, peki?»

— «Ozaman tanışmamıştık ki...»

— «Benim gibi bir kadından öyle çekinir mi insan?»

— «Kadın kısmından insan daima çekinir; bence böyle.»

— «Demek bana bakardınız?»

— «Evet.»

— «Tanrının günü yanımda kalırdınız ha?»

— «Evet.»

— «Hattâ gecelen de mi?»

— «Canın sikılmadıkça, bütün vaktimi seninle geçirirdim.»

— «Sizce bu nedir?»

— «Fedakârlık.»

— «Ner'den geliyor bu fedakârlık?»

— «Sana karşı duyduğum dayanılmaz yakınlıktan, Marguerite.»

— «Yani bana âşıksınız, öyle mi? Hemen söyleyin, daha kolay olur.»

— «Olabilir; belki sana günün birinde bunu da söylerim ama, bugün değil.»

— «Hiç söyiemeseniz daha iyi edersiniz.»

— «Neden?»

— «Bu itiraftan sade iki şey çıkar da ondan.»

— «Neler?»

— «Ya sevginizi kabul etmem, ozaman siz beni yine seversiniz; yahut kabul ederim, ozaman da tatsız bir metresiniz olur; sinirli, hasta, kederli, yahut neşesi ıstıraptan beter bir kadın; kan tüküren, yılda yüz bin frank harcayan bir kadın; Dük gibi bir zengine göre hava hoş, ama sizin gibi genç bir adam için üzücü. Delili de şu: nekadar genç sevdiyse beni hepsi çabucak bırakıp gitti.»

Hiç cevap vermiyor, dinliyordum. Bir içini dökme sayılacak olan bu açık yüreklilik, yaldızlı örtü altında gördüğüm bu ıstıraplı hayat, kızın bu hayat gerçeğinden sefahate, içkiye, uykusuzluğa kaçıışı bana öylesine dokunuyordu ki, söyleyecek söz bulamıyordum, Marguerite devam etti:

— «Haydi, haydi, çocukça şeyler söylüyoruz! Elinizi bana verin de yemek salonuna dönelim. Neden kaybolduğumuzu bilmezler, mâna verirler.»

— «Sen istersen git; bana izin ver, burada kalayım,» dedim.

— «Niçin?»

— «Çünkü neşen bana pek dokunuyor.»

— «İyi ya, ben de kederlenirim.»

— «Bak, Marguerite, müsâde et sana birşey söyleyeyim; hoş çok işitmişsindir ya böyle sözleri; ihtimal

kanıksadığın için inanmazsın da. Yalnız, inan ki gerçektir, bir daha da tekrarlıyacak değilim.»

Anneleri çocuklarının haşarılığını dinlerken nasıl gülümserlerse öyle bir gülümsedi:

— «Yani?» dedi.

— «Seni gördüğüm andan beri, niçinini, nasılını bilmiyorum ama, hayatımda yer aldın. Hayalini zihnimden uzaklaştırmak için boşuna uğraştım, birtürlü söküp atamadım. İki yıl seni görmediğim halde, bugün rastlayınca gönlüme, zihnime eskisinden daha kuvvetle taht kurdun. Hele şimdi beni evine kabul ettikten, seninle tanıştıktan, sendeki başkalığı farkettikten sonra benim için zaruret haline geldin. Beni sevmezsen değil, seni sevmeme izin vermezsen bile deli olurum.»

— «Meğer ne talihsizmişsiniz!» dedi. «Madam D..."nin söylediklerini söylüyeyim size: Demek pek zenginsiniz! Demek benim ayda altı, yedi bin frank harcadığımı bilmiyorsunuz; bu masraf yaşamam için şarttır. Demek, zavallı dostum, varmızıyoğunuzu lâhzada mahvedeceğimi, ailenizin benim gibi bir mahlûkla yaşamanıza engel olacağını bilmiyorsunuz! Beni sevin elbette ama; dostça, sevin, başka türlü değil. Ziyaretime gelin, güler eğleniriz, sohbet ederiz, ama, olduğumdan fazla değer vermeyin bana, çünkü pek bir matah değilim. Çok iyi yüreklisiniz, sevmeye ihtiyacınız var, aramızda yaşıyamıyacak kadar duygulusunuz, toysunuz. Evli bir kadınla münasebet kurun. Görüyorsunuz ya ne iyi kızım; sizinle dobra dobra konuşuyorum.»

Geldiğini işitmemiştik, Prudence bağırdı:

— «Hoppala! Ne halt karıştırıyorsunuz orada?»

Kapının ağzında durmuştu. Saçları darmadağındı; bu dağınıklıkta Gaston'un parmağı olduğunu anlamıştım.

Marguerite: «Uslu uslu konuşuyoruz,» dedi. «Bizi biraz yalnız bırakın, şimdilik gelir, sizi buluruz.»

Prudence, giderken kapıyı çeki:

— «Konuşun, konuşun, yavrucuklarım...» dedi. Hareketiyle sözlerine daha bir mânalılık vermek istiyordu, anlaşılan.

Marguerite yine sözü aldı:

— «Anlaştık, değil mi? Yalnızsak beni sevmiyeceksiniz.»

— «Ozaman buralardan giderim.»

— «Bukadar seviyorsunuz demek...»

Geri donmiyecek kadar ileri gitmiştim; zaten kız aklımı başımdan alıyordu. Bu neşe, keder, saflık, fattanlık karması; hattâ onda, sinirlerinin çabucak alevlenmesi gibi hisliliği artıran o hastalık; herşey bana anlatıyordu ki, daha ilk tesadüften itibaren bu unutkan, bu hafif yaratılış üzerinde saltanat kuramamıştım, benim için kaybolmuştu.

Yine: «Söylediğiniz ciddî demek?..» dedi.

— «Çok ciddî.»

— «Neden bana daha önce soylemediniz?»

— «Nezaman söyleseydim yani?»

— «Opéra-Comique'de bana tanıtıldınızdı ya, işte«
ertesi gün...»

— «Sizi görmeye geldim diye kızar, beni fena
karşıyorsunuz sanmıştım.»

— «Niçin?»

— «Bir gün önce pek sersemlik etmişim de...»

— «Orası öyle. Yoksa ozaman da seviyor
muydunuz beni?»

— «Evet.»

— «Ama, oyunu seyrettikten sonra bu sevginiz gidip
horul horul uyumanıza engel olmadı... Öyle büyük
sevdaların ne olduğunu biliriz biz.»

— «Ya?.. Aldanıyorsunuz, ama. Opéra-Comique
gecesi ne yaptım, biliyor musunuz?»

— «Yo...»

— «Café Anglais kapısında sizi bekledim. Bindiğiniz
arabayı takibettim. Sizi ve üç dostunuzu götüren
arabayı...Siz yalnız inip de evinize tek başınıza dönünce
pek sevinmişim...»

Marguerite gülmeye başladı.

— «Niye gülüyorsunuz?» diye sordum.

— «Hiç,» dedi.

— «Söyleyin, kuzum, yalvarırım. Yoksa hâlâ benimle eğleniyorsunuz derim.»

— «Kızmayacaksınız ya?»

— «Ne hakla kızacakmışım!»

— «İyi öyleyse. Yalnız dönmem için mükemmel bir sebep vardı.»

— «Ne sebebi?»

— «Beni burada bekliyorlardı.»

Öyle bir bıçak savurmuştu ki, ne yapsa beni daha beter yaralayamazdı. Kalktım, elini tuttum:

— «Vedâlaşalım,» dedim.

— «Kızacağınızı biliyordum» dedi. «Erkek kısmı kendilerini üzecek şeyleri öğrenmek için deli olur.»

Büyük sevgimden ebediyen kurtulduğumu isbat etmek istermiş gibi soğuk bir halde hemen atıldım:

— «İnanın ki kızmadım. Sizi birinin beklemesinden tabii ne olabilirdi! Sabahın saat üçü oldu, benim de gitmem öylece gayet tabî..»

— «Yoksa sizin de evde bekleyininiz mi var?»

— «Hayır ama, gitmem gerek.»

— «Öyleyse, gülegüle.»

— «Beni tersliyorsunuz.»

— «Katiyen!»

— «Neden beni üzüyorsunuz?»

— «Ne yaptım da üzdüm sizi?»

— «Evde bekleyeniniz varmış o gece, öyle söylediniz.»

— «Yalnız dönmem için böyle bir sebep varken ortada, sizin tutup da beni öyle görünce sevinmeniz fikrine gülmekten kendimi alamadım.»

— «İnsan bazan hiç yoktan şeylere çocukça sevinir. Bu sevinci yok etmek kötü şeydir. İlişmemekle sevinen daha bahtiyar edilir.»

— «Siz kiminle alışveriştesiniz sanıyorsunuz? Ben ne düşesim, ne de kızıoğlan kız. Sizi daha bugün tanıdım, hareketlerimden size hesap verecek de değilim. Günün birinde metresiniz olacağım: farzetsek bile, sizden başkalarıyla sevişmiş olduğumu bilmelisiniz. Böyle, şimdiden kıskançlık kavgalarma başlarsanız sonrası ne olur bunun, olursa şayet? Sizin gibi adam görmedim ömrümde!»

— «Sizi hiç kimse benim sevdiğim gibi sevmeyi de ondan.»

— «Yani, sözün kısası, beni çok mu seviyorsunuz?»

— «İnsan ne kadar sevebilirse, sanırım.»

— «Nezamandan beri bu böyle?»

— «Üç yıl önce, sizi Susse'nin Önünde bir açık arabadan inip mağazaya girer gördüğüm günden beri...»

— «Bunun ne güzel bir şey olduğunu biliyor musunuz bâri. Peki, bu büyük sevgiye minnetimi göstermek için ne yapayım?»

— «Beni azıcık sevin,» dedim; yürek çarpıntısından âdeta konuşamıyordum; çünkü, konuşma boyunca onun yüzündeki yarı alaycı gülümsemeye rağmen, Marguerite heyecanıma ortak oluyor, bunca zamandır beklediğim saat yaklaşıyor sanıyordum.

— «Peki, ya Dük ne olacak?» diye sordu.

— «Hangi Dük?»

— «Benim, kıskanç ihtiyar.»

— «Ruhu bile duymaz.»

— «Ya anlarsa?»

— «Hoş görür.»

— «Ne münasebet! bırakır beni, ben ne olurum sonra?»

— «Başkası için, bu bırakılışı göze alıyorsunuz...»

— «Ne biliyorsunuz?»

— «Bu gece kimseyi içeri almayın diye tembih edişinizden anladım.»

— «Bak bu doğru; ama, o gelecek olan ciddî bir dosttu.»

— «Pek öyle ehemmiyetli biri değil; o saatte kapınızı kapattığınıza göre...»

— «Bana bu yüzden sitem edebilecek kimse herhalde siz değilsiniz; mademki bunu sizi ve dostunuzu kabul etmek için yaptım...»

Usul usul Marguerite'ye sokulmuştum. Ellerimi arkadan belinde kavuşturmuş, kıvrak vücudünün hafiften ağırlığını duyuyordum.

Alçak sesle: «Seni nasıl sevdiğimi bir bilsen, Marguerite!» dedim.

— «Sahi mi?»

— «Yemin ederim.»

— «Peki, şayet her istediğimi gık demeden yerine getirir, hiç itiraz etmez, sorup eşelemezseniz, belki sizi severim.»

— «Her istediğini yaparım!»

— «Ama, önceden haber vereyim, canım ne isterse serbestçe yaparım, size de hayatıma dair en küçük birşey anlatmam. Nezamandır beni hükmetmeden sevecek, güvenerek, sorgusuz sualsiz sevecek, hak iddia etmiyecek bir genç sevdalım olsun istiyordum. Şimdiye kadar hiç böyle birine raslamadım. Erkeklere ummaya cesaret edemedikleri kadar cömert davransanız bile memnun olacak yerde beraber yaşadıkları kadınlardan sade o günün değil, geçmişin, hattâ geleceğin hesabını sorarlar. Kadına alıştıkça hükmetmek isterler, öyle zorba kesilirler ki, ne isteseler elde ederler. Şimdi yeni bir âşık edinmeye karar versem, onda kolay bulunmıyan üç meziyet ararım: bana güveni olsun, uysal olsun, saygılı olsun isterim.»

— «İyi ya, her istediğın bende olacak.»

— «Görürüz.»

— «Nezaman görecekiz?»

— «Sonra.»

— «Niye?»

Marguerite kollarımdan sıyrıldı, o sabah getirilmiş iri bir demet kamelyadan bir çiçek alıp yakama taktı:

— «Çünkü anlaşmalar imzalandıkları gün yürürlüğe girer.» Kolay anlaşılacak bir şeydi bu.

Onu kollarımda sıkarken: «Nezaman görüşecekiz bir daha?» diye sordum.

— «Bu kamelya nezaman renk değiştirirse.»

— «Nezaman değiştirecek?»

— «Yarın, gece onbirden onikiye kadar. Memnun musunuz ? »

— «Soruyor musun!»

— «Bütün bunlardan ne arkadaşınıza, ne Prudence'ye, ne de herhangi bir kimseye tek kelime söylemek yok.»

— «Söz veriyorum.»

— «Şimdi öpün beni de, yemek salonuna dönelim.» Dudaklarını uzattı, saçlarını düzeltti., o şarkı söyleye söyleye, ben yarı deli, odadan çıktık.

Salonda duraladı, yavaşça: «Dünden hazırmışım gibi size hemen evet deyişim tuhaf görünür ama, neden böyle yaptım, biliyor musunuz?» dedi.

Elimi tutup göğsüne bastırdı. Kalbi hızlı hızlı çarpıyordu, duydum.

— «Başkalarından daha az yaşayacağım için daha çabuk yaşamaya karar verdim de ondan,» dedi.

— «Yalvarırım bana böyle şeyler söyleme!» dedim. Güldü:

— «Aman, üzölmeyin, canım! Nekadar az yaşarsam yaşayayım, Ömrüm yine de sizin sevginizden uzun olur...»

Şarkı söyleyerek yemek salonuna girdi. Gaston'la Prudence'yi yalnız görünce: «Nanine nerde?» diye sordu. Prudence cevap verdi:

— «Siz yatıncaya kadar odanızda uyuyor...»

— «Alçak! Onu öldürürüm! Haydi, efendiler, çekilip gidin, vakittir!»

On dakika sonra Gaston'la ben çıktık. Marguerite «güle güle» diye elimi sıktı. Kendisi Prudence'yle kaldı. Sokağa çıkınca Gaston bana sordu:

— «E, anlat bakalım, Marguerite'yi nasıl buluyorsun?»

— «Melek... Deli oluyorum.»

— «Tahmin etmiştim; haberi var mı?»

— «Evet.»

— «Sana inandığını söyledi elbet?»

— «Hayır.»

— «Prudence gibi değil, desene.»

— «Prudence sana vaadde bulundu mu?»

— «Daha fazlasını bile yaptı, azizim! İnsanın inanacağı gelmiyor ama, bu şişko Prudence'de hâlâ iş var!»

XI

ARMAND Duval hikâyesinin burasında, durdu: «Camı kapar mısınız?» dedi, «üşümeye başladım. Ben de yatağa gireyim.» Pencereyi kapadım. Armand hâlâ toparlanamamıştı, robdöşambrını çıkardı, yatağına girdi, birkaç dakika, uzun bir yürüyüşten yahut acı hâtıraların heyecanıyle yorulmuş bir kimse gibi, başını yastığa bırakıp dinlendi.

— «Galiba fazla konuştunuz,» dedim. «İsterseniz ben gideyim, siz de uyuyun. Sonunu başka bir gün anlatırsınız.»

— «Yoksa anlattıklarım canınızı mı sıktı?»

— «Tam tersine.»

— «Öyleyse devam ederim; beni yalnız bırakırsanız uyuyamam.»

Armand bütün teferruat aklındaymış gibi, hiç düşünmeden devam etti:

Eve dönünce yatmadım. O gün olanları düşünmeye koyuldum. Tesadüf, tanışma, Marguerite nin bana karşı taahhüdü, hepsi öyle çabuk, öyle umulmaz şekilde olmuştu ki, bazan rüya gördüm sanıyordum. Bununla beraber, Marguerite gibi bir kızın bu; kendisinden isteneni görüştüğünün ertesi günü için ilk vaad edişi değildi.

Kendimi nafile yere böyle düşüncelerle avutmaya çalışıyordum; ileride metresim olacak kadının üzerimdeki tesiri çok kuvvetliydi, bu tesir sürüp gidecekti de. Onun da öteki yosmalardan farklı olmadığına boş yere inat ediyordum. Bütün erkeklerde müşterek olan bir böbürlenmeyle, handiyse onun da bende, benim onda bulduğum karşı konulmaz çekicilikten bir parça bulduğuna inanacaktım.

Gerçi elde tam tersini gösteren örnekler de vardı, Marguerite'nin sevgisi mevsim mahsulleri gibi ya pahalı, ya ucuz olur denildiğini çok işitmiştim ama, bu şöhreti evinde bulduğumuz Kont'u boyuna reddedişiyle nasıl bağdaştırmalıydı? Adamdan hoşlanmıyordu, Dük ona mükellef bir kapatma hayatı sağladığına göre, bir dost tutacaksa bile bari hoşlanacağı biri olsun istiyordu diyeceksiniz. Gaston pekâlâ hoş, nükteci, zengin bir çocuktü, onu istemeyip de neden ilk görüştüğü zaman gülünç bulduğu halde beni ister görünüyordu?

Gerçekten öyle bir ânlık hâdiseler vardır ki, yıl süren âşıkdaşlıktan fazla tesir eder.

O gece yemeğe katılanlar arasında Marguerite'nin sofrayı bırakıp gitmesinden telâşlanan bendim.

Ardından gitmişim, saklıyamıyacağım kadar heyecanlanmışım, elini öperken ağlamışım. İki ay süren hastalığı boyunca her günkü ziyaretlerime eklenen bu haller ona benim ozamana kadar tanıdığı kimselerden farklı olduğumu göstermiş olabilirdi. İhtimal, «şimdiye kadar kaç kere verdiğim halde müsbet bir netice elde edemediğim sevme iznini, sevgisini bu şekilde belirten birine vermekle pekâlâ ederim,» demiştir.

Bütün bu düşünceler, görüyorsunuz ya, gerçeğe azçok uyuyordu. Razi oluşunun sebebi neyse ne; muhakkak bir şey varsa o da razı olduğuydu.

Hâsılı, Marguerite'ye âşıktım, benim olacaktı, ondan daha fazlasını isteyemezdim. Bununla beraber, tekrar ediyorum size, o bir kapatma kız da olsa, ben bu sevgiyi, ihtimal şiirleştirmek için, öyle ümitsiz bir aşk haline sokmuştum ki, beklediğim ân yaklaştıkça, artık ümit bahis konusu bile olmadığı halde, daha beter şüpheye düşüyordum.

Gece gözlerimi yummadım.

Kendimde değildim. Yarıdeliydim. Bazan, öyle bir kadına sahip olmak mevzuunda kendimi ne yeteri kadar yakışıklı, ne yeteri kadar zengin, ne de yeteri kadar şık buluyordum; bazan oluyor, onu elde etmek fikriyle müthiş böbürleniyordum. Derken, acaba Marguerite için birkaç gün sürecek bir heves mi bu, diye bir korku alıyordu beni. Çabucak ayrılırsak bunda bir felâket sezinleyerek kendi kendime, akşama evine gidecek yerde korktuklarımı kendisine yazıp buralardan

uzaklaşsam belki daha iyi ederim, diyordum. Ardından, hudutsuz ümitlere, sınırsız bir güvene kapılıyordum. Gelecek için inanılmaz hayaller kuruyordum: O zavallı kız ruhan da, vücutçe de iyileşmesini bana borçlu olacaktı, bütün ömrümü onunla geçirecektim, sevgisi beni en temiz, en sâf aşklardan çok mesut edecekti.

Velhâsıl, gönlümden beynime hücum eden, tanyeri ağarırken daldığım uykuda yavaş yavaş eriyen o binbir düşünceyi size anlatamam.

Uyandığım zaman saat ikiydi. Hava fevkalâdeydi. Yaşamamanın bana o günkü kadar güzel, saadetle dolu göründüğünü hatırlamıyorum. Bir gün öncesini engelsiz, ^ölgesiz, akşamki ümitlerle desteklenmiş olarak hatırlıyordum.

Acele giyindim. Sevinçliydim, en iyi işleri görebilecek kabiliyetteydim. Zaman zaman kalbim, göğsümde aşkla, şevkle hopluyordu. Tatlı bir hummayla yerimde duramaz olmuştum. Uyumadan önce aklımı çelen düşüncelere aldırđığım yoktu. Sırf neticeyi görüyor, yalnız Marguerite'yi tekrar görmem icabeden saati düşünüyordum.

Evde oturamaz hale geldim. Odam saadetimi sığdıramıyacağım kadar küçük görünüyordu, yayılmak için koskoca tabiata ihtiyacım vardı.

Sokağa çıktıım.

Antim Sokağından geçtim. Marguerite'nin kupa arabası kapısında onu bekliyordu; Champs-Elysées

tarafına yöneldim. Yoluma çıkan bütün insanları, tanımasam da, seviyordum.

Sevgi insanı nasıl iyi adam yapıyor!

Bir saat, Champs-Elysées'teki Marly Atları denen heykel grupundan Rond-Point meydancığına, bu yol kavşağından yine Marly Atları'na mekik dokuduktan sonra, uzaktan Marguerite'nin arabasını gördüm. Daha doğrusu, görmeye vakit kalmadan o olduğunu anlayıverdim.

Champs-Elysées'e sapacakken arabayı durdurdu. İrikiyım bir delikanlı konuştuğu ahbablarından ayrıldı, geldi Marguerite'yle konuşmaya başladı.

Birkaç dakika görüştüler. Sonra genç adam arkadaşlarının yanına döndü. Atlar yola. koyuldu, ben de topluluğa yaklaştım, Marguerite'yle konuşanın Kont De G. olduğunu tanıdım. Prudence bana onun portresini göstermiş, «Marguerite durumunu ona borçlu» demişti.

Bir akşam önce kızın içeri almadığı işte o adamdı. İhtimal, bu sakınışın sebebini sormak için arabayı durdurmuştu. Bu gece de onu kabul etmemek için Marguerite yeni bir bahane bulmuştur inşallah, diyordum.

Günün kalan kısmı nasıl geçti, bilmiyorum. Yürüyüş yaptım, cigara içtim, konuştum; ama, akşam saat on olduğu sırada, ne kimlere rastladığımı, ne de konuştuğumu hatırlıyordum.

Bütün bildiğim şuydu: Evime döndüm, üç saat giyimkuşamla uğraştım, cep saatime, duvar saatine yüz

kere baktım; bunlar da birbirini tutmuyordu mübarekler.

Saat onbuçuğu vurunca kendi kendime «yola çıkma zamanıdır» dedim.

O sırada ben, Provence Sokağında oturuyordum: Mont Blanc Sokağını takibettim, bulvarı geçtim, LouisGrand Sokağını tutturdum, PortMahon Sokağından sonra Antin Sokağına geldim. Marguerite'nin pencerelerine baktım.

Işık yanıyordu.

Kapıyı çaldım.

Kapıcıya: «Matmazel Gautier evde mi?» diye sordum. Dediğine göre onbirden, onbiri çeyrek geçeden önce katiyen' eve dönmezmiş.

Cep saatime baktım.

Çok yavaş geldim sanmıştım; Provence Sokağından Marguerite'nin evine toputopu beş dakikada gelmişim.

Bir müddet, dükkân filân da olmıyan, bu تنها sokakta gezindim durdum.

Yarım saat kadar sonra Marguerite geldi. Birini arar gibi etrafına bakınarak kupa arabasından indi.

Araba, ahırlarla arabalık evde olmadığına göre, ağır ağır uzaklaştı. Marguerite tam kapıyı çalacakken yanına yaklaştım:

— «Merhaba!» dedim.

Beni orada bulmaktan pek de hoşnut görünmiyen bir sesle: «A, siz misiniz?» dedi.

— «Bu akşam ziyaretinize gelmeme müsâde etmemiş miydiniz?»

— «Sahi... unutmuşum.»

Bu söz sabahki hayallerimin hepsini târümâr etti, o günkü bütün ümitlerimi perişan etti. Bununla beraber, onun konuşma tarzına, davranışına alışıyordum; başka zaman olsa kırılır, ayrılırdım ama, bu sefer gitmedim.

İçeri girdik.

Kapıyı Nanine açmıştı. Marguerite sordu:

— «Prudence döndü mü?»

— «Hayır, Hanımefendi.»

— «Git söyle, döner dönmez gelsin. Daha önce salondaki ışığı söndür, eğer gelen olursa eve dönmediğimi, dönriyeceğimli söyle.»

Amma da meşgul kadındı, belki de bir sıkıntısı vardı. Ne demeli, nasıl bir tavır takmmalı, kestiremiyordum. O, yatak odasına doğru oldu, ben yerimde kaldım.

— «Gelin» dedi bana.

Şapkasını, kadife mantosunu çıkardı, yatağın üstüne attı, sonra ateşin yanında başka bir koltuğa kendini bıraktı. Yaz başlayıncaya kadar ateş yaktırırdı.

Saatinin zinciriyle oynayarak: «Oldu işte...» dedi.
«Bana anlatacak yeni neleriniz var bakayım?»

— «Hiç. Yalnız, bu gece gelmekle hatâ mı ettim, diyorum.»

— «Neden?»

— «Sıkılmış görünüyorsunuz, muhakkak sizi sıkıyorum.»

— «Beni siz sıkılmıyorsunuz. Sadece hastayım, bütün gün de hastaydım, uyuyamadım; müthiş başım ağrıyor.»

— «İsterseniz ben gideyim, siz de yatın.»

— «Yak canım! Kahn. Yatmak istesem siz varken de yatarım.»

O ânda kapı çalındı. Sabırsız bir davranışla: «Yine kim geldi?» diye sordu.

Birkaç saniye sonra yeniden kapı çalındı:

— «Gelecek kimse yoktu, gidip kendim açayım bâri...» Sahiden de kalktı:

— «Bekleyin burada» dedi.

Apartımanın öbür tarafına gitti, iç kapıyı açtığını duydum. Dinledim.

Kapıyı açtığı kimse yemek salonunda durdu. Daha ilk kelimelerden gelenin genç Kont De N... olduğunu tanıdım.

— «Bu akşam nasılsınız?» diyordu. Marguerite kuru kuru: «Fenayım,» dedi.

— «Sizi rahatsız mı ediyorum?»

— «İhtimal.»

— «Ne biçim karşılıyorsunuz beni! Ne yaptım ben size, sevgili Marguerite?»

— «Aziz dostum, siz bana birşey yapmadınız. Hastayım, yatmam lâzım, giderseniz, iyilik etmiş olursunuz. Nezaman eve dönsem beş dakika sonra sizi karşımda arziendâm etmiş görüyorum, bu hal beni boğuyor. Ne istiyorsunuz? Metresiniz mi olayım? Size daha önce yüz defa olmaz demedim mi? Canımdan bezdiriyorsunuz beni. Başka kapıya gidin! Son defa söylüyorum bugün: sizi istemiyorum! Kararım bu; elvedâ! Bakın, işte Nanine eve geliyor, size ışık tutar. Gülegüle!»

Tek kelime eklemeden, delikanlının kekelediği lâflara kulak asmadan, yatak odasına döndü, kapıyı gümbür gümbür kapadı. Hemen ardından, Nanine de ansızın içeri girivermişti.

Marguerite ona: «Dinle beni,» dedi, «bu sersem nezaman gelirse evde yoğum, yahut da «sizi kabul etmek istemiyor» dersin. Hep gelip benden aynı şey isteyen, sonra da ödeşmişiz farzedip para veren insanlar görmekten bıktım usandım artık be! Şu bizim utanç verici yola yeni dökülenler bunu bilseler, hizmetçi olurlardı, daha iyi... Ama, yok, işin içinde cici esvaplar giymek, arabalar, elmaslar edinmek gibi şeyler var;

koltuk kabartıcı şeyler bunlar, sürükler insanı, insan işittiğine inanıyor; orospuluğun da şanışerefi var. Ama, sonra bir bakıyorsun kalbin, vücudün, güzelliğin harap olmuş. Yırtıcı hayvan gibi senden çekiniyorlar, paryalar gibi hor görülüyorsun, etrafını az verip çok alan insanlar çevirmiş; herkesi, hattâ kendini bile kaybettikten sonra, güneşli bir günde, köpek gibi geberip gidiyorsun...»

Nanine: «Aman, sinirlenmeyin, n'olur, Hanımefendi, bu aksam sinirleriniz gergin...» dedi.

Marguerite, korsasını tutan kopçaları açarken: «Bu esvap da pek sıkı,» dedi. «Bana bir gecelik ver. Hah, oldu. Prudence geldi mi?»

— «Daha eve dönmemişti ama, gelir gelmez buraya gönderecekler...»

Marguerite esvabı çıkarırken, devam etti:

— «Bir malın gözü de o.» Beyaz geceliğini giydi. «Bana ihtiyacı, oldu muydu hemen bulur beni. Ama, karşılık beklemeden bir hayrı dokunduğunu görmedim daha. Getireceği cevabı beklediğimi, tasalandığımı, bana lâzım olduğunu biliyor ya, eminim zerre kadar umursamadan, havasında gezmektedir.»

— «Sakın bir yere tıklıp kalmasın?»

— «Bize punç yap.»

Nanine: «Yine kendinize kötülük edeceksiniz,» dedi.

— «İyi ya işte. Meyva da getir, pasta yahut piliç kanadı getir. Birşeyler getir hemen, karnım aç.»

Bu sahnenin bende bıraktığı tesiri size anlatmamda fayda yok; tahmin edersiniz, değil mi?

Marguerite: «Siz de benimle birkaç lokma yiyin,» dedi. «Ben gelinceye kadar da bir kitap alın, tuvalet odama geçiyorum.»

Bir şamdanın mumlarını yaktı, yatağının ayak ucunda bir kapı açtı, gözden kayboldu.

Bana gelince, bu kızın hayatını düşünmeye koyuldum; ona karşı sevgim acıma derecesine yükseldi.

Prudence geldiği zaman düşünme düşünme yatak odasını aışınılıyordurn.

— «Ay, siz jmisiniz?» dedi. «Marguerite ner'de?»

— «Tuvalet odasında.»

— «Beklerim. Bana bakın, sizden hoşlanıyor, biliyor musunuz ? »

— «Hayır.»

— «Çıtlatmadı mı hiç?»

— «Hiç, katiyen.»

— «Ne demeye buradasınız?»

— «Ziyarete geldim.»

— «Geceyarısı mı?»

— «N'olurmuş?»

— «Alaycı!»

— «Üstelik pek fena karşıladı beni.»

— «Daha iyi de karşılar.»

— «Sahi mi?»

— «İyi bir haberim var ona.»

— «Mesele yok; demek size benden bahsetti?»

— «Dün akşamüstü, daha doğrusu dün gece, hani arkadaşlarınızla gittinizdi ya... Ha, arkadaşınız nasıl? Adı Gaston R... di; galiba, değil mi?»

— «Evet,» dedim ama, Gaston'un bana söylediklerini hnturladığım için gülümsemekten kendimi alamadım. Prudence onu n adını zor tutmuştu aklında:

— «Kibar çocuk, doğrusu; ne iş görür?»

— «Yirmibeş bin frank geliri var...»

— «Ya, sahi mi? Bize gelelim; Marguerite sizin için bana sualler sordu, kimmişsiniz, ne yapıyormuşsunuz, kimler metresiniz olmuşmuş; hâsılı, sizin yaşınızda bir adam için sorulacak herşeyi sordu. Bütün bildiklerimi söyledim, hoş çocuktur diye de ilâve ettim, hepsi bu işte...»

— «Teşekkür ederim; şimdi söyleyin bakayım, dün gece size nasıl bir iş havale etti?»

— «Hiç; dediği Kont'un pasaportunu eline vermem içindi; bugün de bir şey söyledi, bu akşam onun cevabını getiriyorum.»

O esnada Marguerite tuvalet odasından çıktı. Başına, kadınların o zaman «lahana» dedikleri biçimde,

sarı kurdelelerle çevrili cici bir gece başlığı geçirmişti. Böyle, pek de şirin olmuştu.

Çıplak ayaklarında ipekliden terlikler vardı, tırnaklarını düzeltiyordu.

Prudence'yi görünce: «Hoş geldin,» dedi. «Dük'ü gördün mü?»

— «Gördüm!»

— «Ne dedi? »

— «Verdi.»

— «Nekadar?»

— «Altı bin..»

— «Sende mi?»

— «Evet.»

— «Canı sıkıldı mı?»

— «Yo...»

— «Zavallı adam!»

Bu «zavallı adam» ı anlatılmaz bir ahenkle söyledi. Prudence'den altı tane binlik aldı.

— «Tam sırasıydı,» dedi, «Prudence'çiğim, para lâzım mı?»

— «Biliyorsun, yavrum, ayın onbeşine iki gün var daha; üç, dört yüz frankçık ödünç verirsen iyi edersin.»

— «Yarın gönderirim, şimdi çok geç oldu, para bozduramam ki...»

— «Unutma sakın.»

— «Unutmam, üzülme. Bizimle birşeyler yer misin?»

— «Hayır, evde Charles beni bekliyor.»

— «Hâlâ delicesine seviyor musun onu?»

— «Delicesine, canım! Yarın görüşürüz. Allahısmarladık, Armand.»

Prudence Duvernoy gitti.

Marguerite konsolun çekmesini açtı, paraları içine attı. Sonra gülümseyerek: «Müsâdenizle yatayım!» dedi, yatağına doğruldu.

— «Müsâde ne demek! Bilhassa rica ederim,» dedim. Yatağın üstündeki dantel Örtüyü ayakucuna attı, girip yattı.

— «Şimdi gelin yanıma oturun da konuşalım,» dedi. Prudence'nin hakkı vardı: Marguerite'ye getirdiği cevap kadını neşelendirmişti. Elimi tuttu:

— «Bu akşamki suratsızlığımdan dolayı kusuruma bakmazsınız, değil mi?»

— «Daha nelerden dolayı kusurunuza bakmam, bilseniz...»

— «Beni seviyorsunuz ya?»

— «Çıldırasıya.»

— «Kötü huylu olduğum halde mi?»

— «Herseye rağmen.»

— «Yemin edin bakayım!»

Gayet yavaş bir sesle: «Yemin ederim...» dedim. Nanine o sırada, elinde tabaklarla soğuk piliç, bir şişe Bordeaux şarabı, meyvalar ve iki kişilik takım getirdi:

— «Size punç yaptırmadım, Bordeaux daha iyi gelir. Öyle değil mi, Beyefendi?»

— «Muhakkak,» diye cevap verdim.

Marguerite'nin son sözlerinden, bana diktiği ateşli gözlerinden hâlâ heyecanlıydım.

— «İyi ya. Hepsini şu küçük masanın üstüne bırak, yatağa yanaştır. Kendi işimizi kendimiz görürüz biz. Üç gece var ki böyle geçiriyorsun, uykun gelmiştir senin, hadi git yat; artık hiçbirşeye ihtiyacım yok.»

— «Kapıyı iki kere kitlesem mi?»

— «Elbette! Hem, tembih et, yarın öğlenden önce kimseyi almasınlar içeri.»

XII

S ABAHIN beşinde, güneşin ışıkları perdelerin arasından sızmaya başlayınca Marguerite: «Sana yol verdiğim için afedersin ama, öyle lâzım,» dedi. «Dük her sabah gelir; geldiği vakit uyuyor derler benim için; ama, uyanıncaya kadar bekleyeceği tutar.»

Marguerite'nin dağınık saçları omuzlarında şelâleleşen güzel başını ellerimin arasına aldım, son bir defa öperken sordum:

— «Nezaman göreceğim seni?»

— «Dinle, şuradaki küçük sarı anahtarı al; bak, ocağın üstünde duruyor; şu kapıyı aç, anahtarı yerine koy, git. Gün ortasında bir mektupla emirlerimi alacaksın, biliyorsun ya, körükörünce başeğeceksin bana.»

— «Evet. Ya şimdiden birşey istesem?»

— «Ne meselâ?»

— «Şu anahtarı bana bıraksan?»

— «Bu istediğini hiç kimse için yapmadım.»

— «İyi ya, benim için yapiver. Vallahi, ben de seni başka hiç kimsenin sevmediği kadar çok seviyorum.»

— «Peki, öyle olsun, al bakalım; ama, bak, önceden haber vereyim, anahtarın işine yaraması benim keyfime kalmış...»

— «Niçin?»

— «Kapıda iç taraftan sürgü var.»

— «Hâin!»

— «Açık tutacağım.»

— «Beni acık seviyorsun demek?»

— «Nasıl oldu bilmem ama, seviyorum galiba. Hadi git şimdi; uykudan Ölüyorum.»

Birkaç saniye birbirimizin kolları arasında kaldık. Sonra ben çıkıp gittim...

Sokaklar tenhaydı. Büyük şehir henüz uyuyordu. Birkaç saat sonra insan gürültüleriyle dolacak olan bu mahallelerde tatlı bir serinlik vardı.

Bu uyuyan şehir benim sandım; zihnimde, o vakte kadar saadetlerini imrendiğim kimselerin adlarını aradım; kendimi daha bahtiyar bulmadığım tek ad gelmedi aklıma.

Namuslu bir kız tarafından sevilme, ona sevginin garip esrarını açmak, evet, muhakkak ki gıpta edilecek bir şeydi ama, dünyada en kolay şeydi. Hücuma alışık olmıyan bir gönlü fethetmek askerle korunmajnış bir açık şehre girmek gibiydi. Terbiye, vazife hissi, aile çok kuvvetli nöbetçilerdir; ama, en uyanık nöbetçi bile sevdiği adamın sesini duyan onaltı yaşında bir kıza

kanar, tabiat ilk aşk derslerini en saf görünüşlü olanlara eni ateşli şekliyle öğretir.

Genç kız iyliğe ne kadar inanırsa kendini okadar kolaylıkla bırakır; onu sevene değilse bile sevgiye bırakır kendini; emniyet etmediği için kuvvetsizdir. Bir kıza kendini sevdirmek yirmibeş yaşında her delikanlının istediği zaman ulaşacağı bir başarı demektir.

Bunun ne kadar doğru olduğunu anlamak için bilhassa nezaret altındaki, korunmuş kızların nasıl kuşatıldığına bakın! Manastırların duvarları gereği kadar yüksek değil; rahibe analarda yetecek sağlamlıkta görgü yok; vazife halini alan din bu güzel kuşları kafeslerinde zaptetmeye yetecek kadar uzun sürmüyor; öyleki, kafeslerine çiçek atmaya dahi hacet yok. Böylelikle de kendilerinden gizlenen dünyayı hemen arzuluyorlar; bu âlemin baştan çıkarıcılığına kapılıyorlar, esrarlı örtünün bir ucunu aralayan ilk eli mukaddes bir el sayıyor, parmaklıkların ardından kendilerine o âlemin sırlarını açıklayan ilk sese kulak veriyorlar.

Ama, bir yosmaya kendini sevdirmek, büsbütün başka, büsbütün güç bir şey. Onların bedenleriyle sürdükleri hayat ruhlarını yıpratıyor, hisleri gönüllerini yakıp harabediyor, sefahat ise hislerini nasırlaştırıyor. Kendilerine söylenen kelimeleri çoktan beri biliyorlar, kullanılan usulleri eskiden tanıyorlar, başkalarına ilham ettikleri aşkı bile satmış oluyorlar. O kadınlar içten gelerek değil, meslek icabı severler. Manastırda veya anasının gözü altında bulunan bir kızıoğlan kızdan daha iyi korurlar kendilerini, hesapları sayesinde; teselli

kabilinden, dinlenme, iş görmemek için bahane kabilinden vakit vakit âşık oluverirlerse rasgele birine, buna heves derler. Bir gün açlıktan Ölen birine senetsiz tavizsiz yirmi frank borç verdikleri zaman âlemi soyup soğana çevirmelerinin kefarecini ödedik sanan o tefecilerin davranışına benzer bunların aşkları da.

Sonra, günün birinde yosmaya sahiden sevmek nasibolursa, ilkin Tanrı'nın bir lûtfu gibi görünen bu aşk, sonra hemen hemen hep ceza olur. Çilesiz kefarec olmaz. Geçmişî lekeli, böyle bir şeye tamamen kabiliyetsiz sanılan bir kadın günün birinde candan, dayanılmaz, derin bir aşka tutulur da bunu kazarâ sevdiğine itiraf ederse o erkek nasıl da kadının ensesinde boza pişirir! Nasıl kadıncağıza zalim bir hakla şöyle demek kuvvetini bulur: «Para uğruna yapmadığın şeyi aşk uğruna hiç yapmazsın!»

Ozaman, böyle kadınlar sevgilerini ne yolda ispat edeceklerini bilemezler. Çocuğun biri, masal bu ya, bayırda boyuna: «İmdat, yetişin!» diye bağırmayı, işçileri tedirgin etmeyi eğlence edinmiş; sonra bir gün sahiden feryada, figana başlamış ama, öteden beri aldattığı adamlar bu feryatları yine alay sanmışlar, çocuğu da bir ayı paralamış. O talihsiz kızlar için de ciddî olarak sevdikler; zaman durum aynı. Öyle yalan söylemişlerdir ki defalarca, artık kimse onlara inanmak istemez. Çektikleri vicdan azabı arasında, sevgileri onları yer bitirir.

İşte bazı yosmaların tövbekar olması, büyük fedakârlıklara katlanması da böyledir.

Lâkin bir de kadına bu kurtarıcı sevgiyi ilham eden erkek geçmişini hecaba katmadan kadını kabul eder, kendini ona kaptırır, onun kendisini sevdiği kadar o da kadını severse bu erkekte dünya zevki diye birşey kalmaz, bütün gücünü tüketir, bu sevdadan sonra kalbi her sevgiye kapanır.

Bu düşünceler o sabah, eve dönerken aklıma gelmiş değildi. Olsa olsa başıma gelecekleri sezinlemiş olabilirdim. Marguerite'ye karşı sevgimden böyle sonuçlar çıkacağını ben ne bilirdim? Bugünse, böyle düşünüyorum. Artık bugün herşey kesin olarak bittiği için, bu fikirler, ölüp bitmiş şeylerin neticesi olarak, aklıma geliyor.

Neyse, bu münasebetin ilk gününe dönelim. Eve gelirken delice bir sevinç içindeydim. Düşünüyordum: Marguerite'yle aramda hayalimin yarattığı engeller ortadan kalkmıştı; onu elde etmiştim, azçok aklımda yer etmiştim, cebimde apartımanın anahtarı vardı, bu anahtarı kullanmak hakkına sahiptim; yaşamaktan memnun, kendimden mağrurdum; bütün bunlara müsâde ettiği için de Tanrı'ya şükrediyordum.

Bir gün, sokakta, bir genç adam, geçerken bir kadına çarpar, dönüp bakar, sonra yine yoluna gider. Bu kadını tanımaz» Kadının hoşlandığı şeyler vardır, üzüntüleri, sevgileri vardır da adamın bunlardan hiç payı yoktur. Kadın için mevcut değildir o, söz söylese, belki kadın, Marguerite'nin bana baktığı gibi, onunla alay edecektir. Haftalar, aylar, yıllar geçer. Herbiri ayrı tertiple kaderlerine yürürlerken tesadüfün zoruyla bir gün, karşı karşıya gelirler. Bu kadın o adamın metresi olur, onu

sever. Nasıl?.. Neden?.. Artık iki ayrı varlık değil, tek bir varlıktırlar. Aralarında yakınlık hâsıl olur olmaz onlara ezelden beri öyleymiş gibi gelir; daha öncesi iki sevdalının da hafızasından silinir. Garip değil mi bu?

Bana gelince, bir gün önceki yaşayışımı hatırlamıyordum O ilk gece görüştüklerimizi hatırladıkça bütün varlığımdan bir sevinç taşıyordu. Ya Marguerite aldatmakta pek ustaydı, ya da bana karşı daha ilk öpüşmede doğuveren, bazan da doğduğu çabuklukla sönen o ansız ihtiraslardan birini hissediyordu..

Düşündükçe, Marguerite'nin hissetmediği bir sevgiyi duyuyormuş görünmesine hiçbir sebep yok, diyordum. Yine diyordum ki, kadınların iki çeşit sevmesi vardır, biri öbürünü doğurur: ya tenleriyle severler, ya kalpleriyle. Çok kere bir kadın sırf teninin isteklerini tatmin etmek için bir âşık tutar, beklemediği halde ruhî aşkın sırlarını öğrenir, ondan sonra da yalnız kalbiyle yaşar. Çok kere sâf sevgiyi yalnız evlilikte arayan bir genç kız da bedenî aşkın, ruhtaki en temiz duyguların sonuçlandığı o güçlü hamlenin uyanıverdiğini görür.

★★★

Bu düşünceler arasında uykuya dalmışım. Marguerite'nin bir mektubuyla uyandım. Mektupta şunlar yazılıydı:

«İste emirlerim: Bu akşam, Vaudeville Tiyatrosunda. Üçüncü perde esnasında gel. M. G.»

Bazan başıma geldiği gibi, gerçekliğinden şüpheye düşersem daima elimin altında bulunsun diye bu mektubu bir çekmeye sakladım.

Kendisini gündüzün gidip görmemi söylemiyordu, evine gitmeye cesaret edemezdim; yine de akşamdan önce onunla karşılaşmak için öyle keskin bir istek duydum ki, bir gün önceki gibi Champs-Élysées'e gittim, geçtiğini, sonra geri döndüğünü gördüm.

Saat yedide Vaudeville Tiyatrosundaydım. Bir tiyatroya hiç bu kadar erken gitmemiştim.

Birbiri ardına bütün localar doldu: Yalnız biri boş kaldı: alt katın sahneye bitişik locası.

Üçüncü perde başlarken, loca kapısının açıldığını duydum. Gözlerim oraya dikiliydi zaten, Marguerite'yi içeri girerken gördüm. Hemen öne geldi, Ön sıralara baktı, beni gördü, gözleriyle teşekkür etti.

O akşam harikulade güzeldi. Bu şıklığın sebebi ben miydim? Kendisini güzel gördükçe daha çok mesut olacağıma inanacak kadar mı seviyordu beni? Hâlâ bilmiyorum; ama, böyle düşünüyorluyorsa, başarmıştı, çünkü o görünür görünmez başlar birbirine doğru dalgalandı, sahnedeki aktör bile bir görünmekle seyircileri heyecana verenin kim olduğunu görmek için baktı.

Ben işte bu kadının apartıman anahtarına sahiptim; üç, dört saate kadar da kendisi benim olacaktı.

Kapatmalarla artist kadınlar uğruna varınıyoğunu mahvedenleri küçümserler. Beni şaşırtan, böyle küçümseyenlerin nasıl olup da bin defa daha büyük çılgınlıklara kalkışmamalarıdır. Her gün, sevgiyi kalplerine perçinlemek için — mademki başka uygun bir tâbir yok — evet, perçinlemek için ogibi kadınların âşıklarına nasıl binbir küçük övünme imkânı sağladıklarını anlamak o hayatı, benim gibi, yaşamış olmakla mümkündür.

Onun arkasından Prudence, locada yer aldı, dibe de Kont De G... diye tanıdığım adam oturdu. Onu görünce kalbimden bir soğukluk geçti.

Bu adamı locada görmenin bende uyandırdığı tesiri Marguerite görmüş olmalı, çünkü bana yeniden gülümsedi, Kont'a sırtını çevirdi, piyesle gayet ilgileniyormuş gibi göründü. Üçüncü perdeden sonraki arada, arkasına döndü, iki kelime söyledi: Kont locadan çıktı, Marguerite geleyim, kendisini gereyim diye bana işaret etti.

İçeri girince: «Merhaba!» diye elini uzattı. Marguerite'yle Prudence ye birden: «Merhaba» dedim.

— «Otursanıza...»

— «Başkasının yerini almış olurum, Kont De G... yine gelmiyecek mi?»

— «Gelecek; bir dakika rahat konuşalım diye bana üzüm şekerlemesi almaya gönderdim. Prudence biliyor.»

Beriki: «Evet, yavrularım, ama, üzölmeyin, bir Şey söylemez,» dedi.

Marguerite yerinden kalktı. Locanın loşluğunda gelip alnımdan öptü:

— «Neniz var bu akşam?» dedi.

— «Biraz rahatsızım.»

Zeki ve ince başına uygun gelen bir havayla: «Öyleyse gidin, yatın,» dedi.

— «Nerede yatayım?»

— «Evinizde.»

— «Bilirsiniz ki, uyuyamam.»

— «Öyleyse locamda bir adam gördünüz diye gelip bize surat etmeyin.»

— «Ondan değil ki.»

— «Ondan, bilirim; ama, yanılıyorsunuz. Hem, bundan bahsetmiyelim artık. Oyundan sonra Prudence'ye gelir, ben çağırtıncaya kadar orada kalırsınız. Anladınız mı?»

— «Evet.»

Karşı gelebilir miydim ki?..

— «Beni hep seviyorsunuz, değil mi?» diye sordu.

— «Bir de soruyorsunuz?» dedim.

— «Beni düŐündünüz mü?»

— «Bütün gün.»

— «Biliyor musunuz, size ciddî ciddî âşık olmaktan korkuyorum. Prudence'ye sorun asıl.»

Tombul kadın: «Ya, bir bu eksikti!» diye cevap verdi.

— «Hadi şimdi yerinize gidin, Kont döner gelir. Sizi burada görmesin daha iyi.»

— «Neden?»

— «Hoşlanmazsınız onu görmekten de ondan.»

— «Yok, bu akşam Vaudevill'ye gelmek istediğinizi bana söylemiş olsaydınız, ben de onun gibi, size bu locayı ikram edebilirdim.»

— «Ne yazık ki o, ben istemedemden bunu ikram etti; benimle de gelmek istedi. Bilirsiniz ya, reddedemem. Yapabildiğim tek şey, beni ner'de görebileceğinizi size yazmak oldu. Çünkü ben de sizi ne kadar erken görürsem okadar memnun oluyorum, mademki bana böyle teşekkür ediyorsunuz, bu dersten faydalanacağım.»

— «Yanıldım, afedin.»

— «Pekâlâ; şimdi kuzu kuzu yerinize dönün, hele hiç kıskançlığa kalkmayın.»

Beni yeniden öptü, ben de çıktım.

Koridorda, Kont'a rastladım; dönüyordu. Yerime geçtim, oturdum. Alt tarafı, Kont'un Marguerite nin locasında bulunması viayet basit bir şeydi. Vaktiyle kızı sevmişti; ona bir loca bileti geihmisti, tiyatroya beraber gelmişlerdi, bütün bunlar pek tabî şeylerdi. Artık,

Marguerite gibi bir kızı metres edinince, onun âdet'lerini de kabul etmek lâzımdı.

Öyleyken bütün gece keyfim yerine gelmedi. Giderken pek üzüntülüydüm; hele Kont'la Marguerite'nin, Prudence'nin hep birlikte onları bekliyen arabaya bindiklerini gördükten sonra.

Ama, bir çeyrek sonra Prudence'nin evindeydim. O da henüz dönüyordu.

XIII

P RUDENCE: «Âdeta bizim kadar çabuk geldiniz,» dedi.

Makine gibi: «Evet,» diye cevap verdim. «Ner'de Marguerite?»

— «Evinde.»

— «Yalnız mı?»

— «Kont'la birlikte.»

Salonu geniş adımlarla arşınılıyordum.

— «Ey, neniz var yani?»

— «Kont, Marguerite'den çıkıp gidinceye kadar burada beklememi tuhaf bulmuyor musunuz?»

— «Hiç de akli başında bir adam gibi düşünmüyorsunuz. Anlasanıza, Marguerite Kont'u nasıl kapıdışan etsin? Kont, vaktiyle onunla epey yaşadı, ona etek etek para döktü. Hâlâ da veriyor. Marguerite yılda yüzbin franktan fazla para harcar; birsürü borcu var. Ne istese öteki adam, yani Dük gönderir ama, Marguerite her ihtiyacı için ondan para istemeye cesaret edemiyor. Yılda kendisine en az on tane biner franklık veren Kont'la bozuşmasına sebep yok ki...

«Marguerite sizi çok sever, azizim; ama, aranızdaki münasebet sizin menfaatiniz için de, onun menfaati için de ciddî olmamalı. Ailenizden gelen yedi, sekiz bin frankla bu kızın lüksünü sağlamlamazsınız nasıl olsa; bu para, arabasının bakımına bile yetiştirmez. Marguerite'yi olduğugibi kabul edin, neşeli, zeki bir kız olarak; biriki ay âşıkdaşlıkedin; ona çiçekler, localar, şekerlemeler ikram edin; ama, daha fazlasını aklınıza getirmeyin, gülünç kıskançlık kavgalarına kalkışmayın.

«Nasıl bir insanla ahbablık ettiğinizi gayet iyi bilirsiniz. Marguerite fazilet kumkuması değildir. Sizden hoşlanıyor, siz de onu seviyorsunuz, üst yanından size ne? Doğrusu ikidebir parlayıvermeniz pek garip! Paris'in en güzel kadını elinizde! Sizi süslü püslü bir apartımanda kabul ediyor, elmaslar içinde; bir metelik masraf ettirmez size isterseniz; sonra da hoşnut olmuyorsunuz! Amma da tuhaf ha! Daha ne istiyorsunuz yani?»

— «Haklısınız. Nevarki, zaptedemiyorum kendimi. Bu herifi kendine dost tutmuş olması fikri beni öldürüyor.»

— «Bir kere, bakalım dostu mu henüz? O adama ihtiyacı var, hepsi bukadar. İki gündür adama kapıyı açmıyor; Kont bu sabah yine geldi, Marguerite onun ikram ettiği locayı kabul etmeyip de ne yapacaktı? Bıraktı gelsin. Adam da onu tiyatrodan getirdi, bir dakika yukarı çıktı, mademki siz burada bekliyorsunuz, demek kalmıyacak. Bence bütün bunlar gayet tabii. Zaten Dük'e itirazınız olmamıştı, değil mi?»

— «Evet ama, o ihtiyar; hem Marguerite onun metresi değil, eminim. Sonra, insan bir münasebeti çok kere kabul eder de ikincisini etmeyiverir. Bu hoş görürlük bir hesaba dayanıyora benzer, aşk yüzünden kabul edilmiş bile olsa insanı bir aşağı seviyedekilere, böyle boyun eğişleri bir meslek haline getirip bundan faydalananlara yaklaştırır.»

— «Aman, azizim, ne geri kafalısınız! Daha kişizade, daha şık, daha zengin kimseler arasında nice insan gördüm, şu size tavsiye ettiğimi utanmadan, gönül rahatlığıyla, zahmetsizce kabul etmişlerdir... Her gün görülen şeyler ayol bunlar! Ya aynı zamanda üç, dört dost tutmazlarsa Paris'li kapatmalar gemilerini nasıl yürütürler? Nekadar büyük olursa olsun, yalnız Marguerite'nin bile masraflarını karşılayıp da erimiyecek hazine yoktur. Beşyüz bin frank gelir sağlayan bir servet, Fransa'da hatırı sayılır bir servet demektir; bak şimdi, şekerim, beşyüz bin franklık gelir yetmez. Neden mi? Böyle geliri olan bir adamın saraylar gibi döşeli-dayalı bir evi olur, atları, uşakları, av âlemleri, eşidostu olur; böylesi çok kere evlidir, çocukları vardır, hovardalık eder, kumar oynar, seyahate çıkar, ne bileyim ben! Bütün bu alışkanlıklarda insan öyle bir ölçü tutturur ki, artık iflâs etmeden, rezalet çıkarmadan bu işlerden geçemez. Hepsini becerdi diyelim, yılda beşyüz bin frank gelikle bir kadına verse verse kırk, elli bin frank verebilir, bu da az sayılmaz. Kadının masraf açığını da öteki sevgilileri tamamlar. Marguerite'nin yine rahatı yerinde hiç değilse. Allahtan, on milyonluk zengin bir ihtiyara düştü. Adamın karısı, kızı ölmüşler. Yeğenlerinden başka kimsesi yok, onlar da zaten

zengin. Karşılığında hiçbirşey beklemeden Marguerite'ye her istediğini veriyor; Marguerite ondan yılda yetmiş bin franktan fazlasını isteyemez ya! Eminim ki, fazlasını istese, zenginken, kızı seviyorken, yine de reddeder.

«Paris'in kibar muhitinde dönüp duran şu, yıllık geliri jârmî otuz bin liralık delikanlılar var ya... Hepsi, şayet Marguerite gibi bir kadının dostu olsalar verdikleri parayla kızın apartıman kirasını, hizmetçi aylıklarını ödeyemeyeceğini gayet iyi bilirler. Kadına kendisini sevdiklerini söylemezler, herşeyi görmemezlikten gelirler, canlarına yeterse çekip giderler. Şapşallık edip de herşeyi karşılamak istemek gibi bir gurura saplanırlarsa çabucak iflâsa sürüklenirler. Paris'te yüzbin franklık borç bıraktıktan sonra gider, Afrika'da canlarına kıyarlar. Kadın onlara karşı minnet mi duyar sanırsınız? Ne münasebet! Tam tersine, mevkiini feda ettiğini, onlarla yaşarken Dimyat'a pirince gidip evdeki bulgurdan olduğunu söyler.

«Ya! bütün bu tafsilâtı ayıp buluyorsunuz, değil mi? N'eyliyelim ki doğru. Hoş çocuksunuz, sizi candan severim; yirmi yıldır kapatmalar arasında yaşadım, ne olduklarını, nekadar ettiklerini bilirim, güzel bir yosmanın size karşı duyduğu hevesi ciddiye alabilirsiniz istemem.»

Prudence burada biraz durdu, sonra yine devam etti:

— «Bütün bunlar bir yana, farzedelim ki Marguerite sizi Kont'tan da, Dük'ten de vazgeçecek kadar seviyor; Dük münasebetinizi anlarsa da kıza: «Ya o, ya ben!»

dese, sizin için yapacağı fedakârlığın ne büyük olacağı su götürmez. Ya siz ona karşılık ne fedakârlık yapabilirsiniz? Kendisinden bıktığınız, ona doy'duğunuz zaman kaybettirdiğinizi karşılayacak ne yaparsınız? Hiç. Onun zenginliği de. ilerisi de kibar çevrelerdedir. Siz onu oradan uzaklaştırmış olursunuz. En güzel yıllarını uğrunuzda çürütür, unutulup gider. Ya âdi herifin biri olacak, geçmişini yüzüne vuracak, onu bırakmakla öbür sevdalılarından başka türlü davranmadığınızı söyleyeceksiniz. Kızı muhakkak bir sefaletе iteceksiniz. Ya da namuslu davranacaksınız, kızı daima yanınızda alıkoymak gerekir sanacaksınız. Siz de kaçınılmaz bir felâkete sürükleneceksiniz. Çünkü böyle bir münasebet gençlikte mazur görülse bile olgun yaşta hoş karşılanmaz. İnsanın herşeyine engel olur: ne aile kurmasına imkân verir, ne birtakım ihtiraslar beslemesine... şu, erkeğin ikinci ve sonuncu sevdalarına. İnanın bana, dostum, herşeyi değerince değerlendirin; kadınları neyseler Öyle bilin; bir kapatma kıza, hangi konuda olursa olsun, kendisini sizden alacaklı sanmak hakkını vermeyin.»

Bunlar fena halde doğruydu. Prudence'ye yoramadığım kadar akla yakındı. Verecek cevap bulamadım haklısın, demekten başka. Elini sıktım, nasihatlarından dolayı teşekkür ettim.

— «Hadi hadi,» dedi, «defedin bu kötü fikirleri de gülün, eğlenin. Yaşamak hoş şeydir, azizim, ne renk camdan bakarsanız öyle görünür. Bakın, dostunuz Gaston'a sorun. İşte sevdayı benim anladığım gibi anlayan biri! Mesele şu: bitişikte sizi bekleyen, beraber

olduğu adam bir ân önce defolup gitsin diye sabırsızlıktan ölen, gecesini size ayırmış, hele muhakkak ki sizi seven güzel bir kız var; bunu böyle bilin, yoksa tatsız bir çocuk olursunuz. Şimdi gelin benimle birlikte pencereye, bakalım Kontın gidişine; nasıl olsa meydanı bize bırakmak için yola çıkar ner'deyse.»

Prudence bir pencere açtı, yan yana dirseklerimizi parmaklığına dayadık.

O, arasıra gelip geçen kimselere bakıyordu, ben de hayal kuruyordum.

Dediklerinin hepsi beynimde uğulduyordu. Haklı olduğunu kabul etmemek elimde değildi ama, Marguerite'ye karşı duyduğum gerçek sevgi bu mantıkla zor anlaşılırdı. Anlaşılan, vakit vakit oflayıp puflamışım ki Prudence bana döndü, hastasından umudu kesmiş bir hekim gibi omuzlarını silkti.

İçimden: «Hayat kısa sürüyor, besbelli birşey bu» diyordum. «Hislerin çabukluğu yüzünden! Marguerite'yi iki gündür tanıyorum, dünden beri metresim, şimdiden zihnimi, gönlümü, hayatımı öylesine kapladı ki Kont G...'nin ziyareti benim gözümde bir felâket.»

Nihayet Kont dışarı çıktı, arabasına atladı, gözden kayboldu. Prudence pencereyi kapadı. Aynı anda Marguerite bize seslendi:

— «Çabuk gelin, sofraya hazırlanıyor, yemek yiyeceğiz,» diyordu.

Apartımanına girdiğim zaman bana koştu, boynuma sarıldı, bütün gücüyle beni kucakladı, öptü.

— «Hep öyle somurtuk muyuz?» dedi. Cevabı Prudence verdi:

— «Hayır, geçti artık. Ona bir ahlâk dersi geçtim, uslu olacağına söz verdi.»

— «Çok iyi öyleyse!»

Elimde olmadan yatağa göz attım, bozulmamıştı: Marguerite'ye gelince, şimdiden beyaz geceliğini giymişti. Sofraya oturduk.

Hoşluk, tatlılık, taşkınlık; Marguerite'de hepsi vardı. Ondandır, başka birşey beklemeye hakkım olmadığını kabul etmek için zaman zaman kendimi zorladım. Benim yerimde kim olsa keyfinden çıldırırdı; Vergilius'un çobanı gibi, bir tanrı veya tanrıçanın bana sunduğu zevklerin tadını çıkarmaktan başka yapacak nem vardı ki?

Prudence'nin düşüncelerini gerçekleştirmeye, iki ahpabımdan daha neşeli olmaya uğraşıyordum; yalnız, onlarda pek tabii olan şey bende gayret mahsulü oluyordu. Sinirli sinirli attığım kahkahalar neşeli olduğuma onları inandırıyor ama, ner'deyse gözyaşJarıma karışacaktı.

Nihayet, yemek bitti de Marguerite'yle yalnız kaldım. Âdeti olduğu gibi, gitti ateşin yakınındaki halının üstüne oturdu, hüzünlü hüzünlü, alevlere bakmaya başladı.

Düşünüyordu! Neyi? Bilmiyorum; .ona coşkun bir sevgiyle, âdeta, onun uğruna çekmeye hazırlandığım ıstırabı düşünerek dehşetle bakıyordum.

— «Ne düşünüyordum bilir misiniz?» diye sordu.

— «Hayır,» dedim.

— «Bir çıkar yol buldum.»

— «E, nedir o çıkar yol?»

— «Daha sana söyleyemem ama, vereceği neticeyi" anlatayım. Sonu şu olacak: bundan bir ay sonra serbest kalacağım, hiç birşeye mecbur olmayacağım. Yazı köyde geçirirdik.»

— «Nasıl, söyleyemez misin?»

— «Yok, ama sen de beni, benim seni sevdiğim kadar sevmelisin. Ozaman başarırız.»

— «Bu çıkar yolu tek başına mı buldun?»

— «Elbette ya...»

— «Tek başına mı gerçekleştireceksin?»

— «Sıkıntılarına tek başıma katlanacağım.» Bunu söylerken, ömrümün sonuna kadar unutmayacağım bir gülümseyişle bana bakıyordu. «Ama, kârını paylaşacağız.»

Bu «kâr» lâfı üzerine elimde olmadan kıpkırmızı kesildim; De B...' nin parasını Desgrieux'yle birlikte yiyen Manon Lescaut'u hatırladım.

Yerimden kalkıp azçok kaba bir tavırla cevap verdim:

— «Canım, Marguerite'ciğirn, yalnız benim tasarladığım, benim idare ettiğim teşebbüslerin kârını paylaşacağına söz vereceksin.»

— «Bu da ne demek oluyor?»

— «Şu demek oluyor ki, Kont De G./nin bu şanslı işte ortağın olmasından kuşkulaniyorum. Bu yüzden de ne yükünü kabul ederim, ne kârını.»

— «Çocuksunuz siz. Beni seviyorsunuz sanmıştım. Aldanmışım. Öyle olsun.»

Aynı zamanda o da kalktı, piyanosunu açtı, «Valse Davet»i çalmaya başladı. Onu her zaman durduran, tiz perdeden malûm aranağmesine gelinceye kadar...

Âdeti olduğundan mı, yoksa bana tanıştığımız günü hatırlatmak için miydi, bilmiyordum. Yalnız, bu besteyle beraber hâtıralar zihnime üşüştü, ona yaklaştım, başım ellerime aldım, öptüm.

— «Beni afettin mi?» diye sordum.

— «Pekâlâ biliyorsunuz ki afettim» dedi. «Ama, dikkat edin, daha ikinci gündeyiz, sizi birşeylerden dolayı afetmem gerekiyor.

Körü körüne başeğmeye söz vermiştiniz ama, bu sözünüzü çok fena tutuyorsunuz.»

— «Ne yapayım, Marguerite, seni çok seviyorum, en küçük düşünceni bile kıskanıyorum. Az önceki teklifin

beni sevinçten deli ederdi ama, tasarının gerçekleştirilmesinden önceki esrarlı durum yüreğimi sıkıyor.»

— «Hadi, canım, azıcık aklını basma topla.» iki elimi ellerine aldı, tatlı bir gülümsemeye yüzüme öyle baktı ki bu gülümsemeye dayanamazdım. «Beni seviyorsun, değil mi?» diye sordu. «Köyde benimle yapıyorsunuz üç, beş ay geçirmek hoşuna gider, değil mi? Ben de ikimiz yapıyorsunuzken ne bahtiyar olurdum. İş sade bahtiyar olmakta değil, sağlığım için lâzım bu. İşlerimi yoluna koymadan bu kadar uzun zaman Paris'i bırakamam. Benim gibi bir kadının işleriye daima arap saçma benzer. Neyse, herşeyi düzene koymanın çaresini buldum, yani işlerimle sana karşı sevgimi, evet, sana karşı, ne gülüyorsun? Seni sevmek deliliğini yaptım işte! Sense yüksek tavırlar takınıp bana zartzurt ediyorsun. Çocuksun, yüz kere, bin kere çocuksun! Sade seni sevdiğimi hatırla, yeter, üst tarafına aldırma. Anlaştık mi, ha?»

— «İstediğin herşeyi kabul ederim, gayet iyi bilirsin bunu.»

— «Eh, bir aya kalmaz, bir köyde oluruz, gezip dolaşır, süt içeriz. Böyle konuşmam sana garip gelir; benim, Marguerite Gautier'in; ama, olur, dostum, beni böylesine bahtiyar ediyor sanılan şu Paris hayatı, bir de bakarsın mânasını kaybeder, canımı sıkar. Ozaman, içimden ansızın daha sakin bir ömür sürmek, çocukluğumu hatırlatan bir ömür sürmek gelir, insan ne olursa olsun, ne hale gelirse gelsin, içinde biraz çocukluk bulunur. Yo, telâş etme; bir emekli albay

kızıyım, SaintDenis yatılı okulunda yetiştim demeyeceğim. Ben fakir bir köy kıızıyım. Altı yıl önce adımı yazmayı dahi beceremiyordum. Şimdi için rahatladı, değil mi? Neden acaba bir şeyden zevk alırsam ilkin seninle paylaşmak istiyorum? Herhalde beni kendin için değil, sırf benim için sevdiğini farkediyorum da ondan. Halbuki başkaları beni sırf kendileri için severler.

«Çoğu zaman köyde bulundum ama, hiç kendi isteğimle değil. Bu kolay saadet için sana güveniyorum; fena yürekli olma da bunu bana bağışla, olmaz mı? Şöyle de: «Herhalde ihtiyarlığı göreceğ kadar yaşamıyacak bu kadın, benden ilk defa bir şey istedi, o kadar kolayken yapmadım diye sonradan pişman olurum.»

Böyle sözlere ne cevap verilir? Hele ilk aşk gecesinin hatıralarıyla doluyken, ikinci geceyi beklerken?

Bir saat sonra, Marguerite'yi kollarımda tutuyordum. Bir cinayette suç ortaklığı isteseydi, razı olurdum.

★ ★ ★

Sabahın altısında çıkıp gittim.

Gitmeden «Bu akşama buluşuyor muyuz?» diye sordum.

Beni daha kuvvetli öptü ama, cevap vermedi.

Gündüzün, şöyle bir mektup aldım:

«Sevgili çocuk, azıcık rahatsızım. Doktor istirahat tavsiye etti. Bu akşam erkenden yatacağım; görüşemeyeceğiz. Ama, mükâfat olsun diye yarın öğlende bekliyeceğim. Seni seviyorum.»

İlk sözüm: «Beni aldatıyor!» oldu.

Alnımı buz gibi bir ter bastı. Çünkü bu kadını aşırı derecede sevdiğime göre, böyle bir şüpheyile aklım karışmamalıydı.

Bununla beraber, Marguerite'yle yaşayacağıma göre, hemen her gün bu gibi halleri beklemeliydim; nitekim çok kere öbür metreslerimle de bu haller başıma gelmişti ama, ozaman aldırmamıştım. Şu kadın nasıl oluyor da hayatıma böyle hükmediyordu öyleyse?

Ozaman, «Mademki anahtar elimde, daha önce yaptığım gibi, giderim» diye düşündüm. Böylelikle gerçeği çok çabuk Öğrenirdim, şayet odasında bir erkek bulursam, adamı tahkir ederdim.

Bu arada Champs-Elysées'e gittim. Dört saat kaldım orada, Marguerite görünmedi. Akşama, bütün tiyatrolara daldım, çıktım; nerelere gitmek âdetiyse. Hiçbirinde yoktu.

Saat onbirde Antin Sokağındaydım.

Marguerite'nin pencerelerinde ışık yoktu. Yine de kapıyı çaldım.

Kapıcı, nereye gidiyorum diye sordu.

— «Matmazel Gautier'e» dedim.

— «Eve gelmedi daha» dedi.

— «Çıkar, beklerim.»

— «Evinde kimse yok ki...»

Mademki anahtar bende idi, bu yasağa aldırılmayabilirdim ama, gülünç duruma düşmekten çekindim, dışarı çıktım.

Yalnız, eve dönmedim. Sokağı bırakıp gidemiyordum, gözlerimi Marguerite'nin evinden ayıramıyordum. Hep birşeyler öğrenecektiğim gibi geliyordu, ya da kuşkularım gerçekleşecek sanıyordum.

Geceyarısına doğru, gayet iyi tanıdığım bir kupa araba 9 numara yakınında durdu.

Arabadan Kont De G... indi, arabayı savdıktan sonra eve girdi.

Bir ân sandım ki, bana dedikleri gibi ona da Marguerite evde yok diyecekler, adamın ters yüzüne dışarı çıktığını göreceğim; ama, sabahın dördü olduğu halde ben bekliyordum.

Üç haftadan beri pek ziyade acı çekmiştim; o gece çektiğime göre meğer öncekiler hiçmiş!

XIV

E VE dönünce çocuk gibi ağlamaya başladım. Hiç değilse bir kere aldatılmamış, bunun acısını duymamış erkek yoktur.

O ateşin verdiği, her zaman insanın mutlaka yerine getiririm sandığı hızla, hemen bu aşkı söküp atmak kararını verdim ve beni aldatmıyacağına inandığım iki sevginin, babamla kızkardeşimin, yanına dönmek için yer ayırtmak üzere, gün doğmasını sabırsızlıkla bekledim.

Neden gittiğimi Marguerite'ye bildirmeden ayrılacak değildim elbet. Metresini gerçekten sevmiyen bir adam haber vermeden onu bırakır gider.

Aklımdan, belki yirmi mektup hazırladım.

Öteki kapatmalara benzeyen bir kızla iş görüyordum, onu lüzumundan fazla şiirleştirmiştım; insana hakarete uğradığı hissini verecek kadar basit bir hileye başvurup aldatmakla, bana mektep çocuğu muamelesi yapmıştı; aşikârdı bu. Onurum üstün geldi ozaman. Bu kadını ona bu ayrılıktan ne kadar üzüldüğümü bildirmeden, bu zevki vermeden bırakmalıydım ama, işte, gözlerimde hiddet ve ıstırap yaşları, en güzel elyazımla, özene bezene yazdıklarım:

Sevgili Marguerite'ciğim.

İnşallah dün geceki rahatsızlığın birşey değildir. Gecenin onbirinde seni yoklamış, sağlığından haber sormuştum. Bana, daha eve gelmediğini söyledilerdi. Kont De G benden daha bahtiyar çıktı. Çünkü benden hemen sonra geldiği halde sabahın saat dördünde hâlâ evdeydi.

Sana' sıkıntı içinde geçirttiğim birkaç saat için affını dilerim. İnan ki sana borçlu olduğum mesut ânları katiyen unutmayacağım.

Bugün senden haber almayı umuyorum ama, babamın yanına dönmek niyetindeyim.

Elvedâ, sevgili Marguerite'm; ne dilediğim gibi seni sevebilecek kadar zenginim, ne senin dileğine göre sevecek kadar fakirim. İkimiz de unutalım artık; sen sana hemen hemen yabancı gelen bir adı; ben, benim için âdeta imkânsız bir saadeti.

Anahtarını gönderiyorum. Benim işime yaramadı hiç; ama, dün akşamki gibi sık sık rahatsızlanırsan, sana faydası dokunabilir.»

Görüyorsunuz ya, mektubu küstahça bir alay katmadan bitirebilecek kadar kendime hâkim olamamıştım. Bu da hâlâ nekadar âşık olduğumu gösteriyordu.

Bu mektubu tekrar tekrar, on kere okudum. Marguerite'yi nasıl üzeceğini düşünmek beni biraz yatıştırdı. Onda uyandıracığı hisleri tasarlamaya çalışıyordum. Uşağım saat sekizde odama geldiği

zaman mektubu, hemen götürmesini söyledim. Joseph (uşağımın adı da, bütün öbür uşaklar gibi, Joseph'ti): «Cevap beklemek lâzım mı?» diye sordu.

— «Cevap verilecek mi?» diye soran olursa «bilmiyorum» der, beklersin.»

Bana cevap yollar ümidine kapılıyordum. Ne zayıf, ne zavallı insanlarız!

Uşağım dışarıda olduğu müddetçe bir ân tek durmadım. Kâh Marguerite'nin nasıl kendini bana verdiğini hatırlıyor, kendi kendime soruyordum: Ne hakla ona böyle küstahça bir mektup yazabilmişim? Ya beni Kont De G... ile aldatmadığını, asıl benimle onu aldattığını cevabında yazarsa ne yapardım? Bu düşünüş, nice kadına aynı zamanda birkaç erkekle düşüp kalkmak imkânını vermiştir. Kâh kızcağızın yeminlerini hatırlıyor, mektubumu hayli yumuşak buluyordum. Benimki gibi içten bir sevgiyle alay eden bir kadını solduracak ifade kuvveti ne gezerdi o mektupta! Sonra, «Keşke yazmasaydım ne iyi ederdim; o gün evine giderdim; hem böylelikle ağlatırdım da yüreğime su serpilirdi,» diyordum.

En nihayet, «acaba bana ne yazacak?» düşüncesinde karar kıldım. Söyliyeceği mazerete inanmaya çoktan hazırdım.

Joseph döndü geldi.

— «Ne haber?» diye sordum.

— «Hanımefendi yataktaydı, efendim. Daha uyuyordu ama, çingırağı çalınca mektubu verecekler;

cevabı varsa, gönderecek.»

Uyuyordu ha!

Yirmi kere, Joseph'i yollayıp mektubu geri aldırarak aklımdan geçti. Her seferinde de: «Belki vermişlerdir bile, pişman oldum sanır» diye, vazgeçtim.

Bana cevap yazması ihtimali olan saat yaklaştıkça, mektup gönderdiğime üzülüyordum.

Saat on oldu, onbir oldu, oniki oldu.

Onikide, sanki hiçbirşey olmamış gibi, randevusuna az kalsın gidiyordum. Hoş beni sıkan bu çemberin ne yanından kaçıp kurtulacağımı bilmiyordum ya!

Bir haber bekleyen insanlar evden biraz uzaklaşırlarsa dönüşlerinde bekledikleri haberi gelmiş bulurlar diye saçma bir inanç vardır. Ben de Öyle sandım. «Sabırsızlıkla beklenen haberler hep insan evde yokken gelir,» dedim.

Yemeği bahane edip sokağa çıktım.

Her zaman yaptığım gibi caddenin köşesinde Foy Gazinosunda yemek yiyecek yerde Palais-Royal'a gitmeyi tercih ettim. Çünkü yol Antin Sokağından geçiyordu. Uzaktan gördüğüm her kadını bana cevap getiren Nanine sanıyordum. Halbuki, Antin Sokağında, eline bir para sıkıştırılıp da şurayaburaya haber gönderilen bir kimseye bile tesadüf etmedim.

Palais-Royal'a geldim, Very'nin lokantasına girdim. Garson yemek getirdi, daha doğrusu, dilediği yemekleri getirdi, çünkü hiçbirini yemedim.

Elimde değildi; gözlerim duvardaki saatten ayrılmıyordu birtülü.

Marguerite'nin mektubunu bulacağımdan emin, eve döndüm.

Kapıcıya birşey gelmemiştir. Uşağımda ümidim vardı. O da, ben gideli, hiç kimseyi görmemiştir.

Marguerite'nin bana cevap vereceği varsa, çoktan vermiş olurdu.

Ozaman, mektupta kullandığım lâflardan dolayı bir üzüntüdür aldı beni. Keşke ses etmeseydim. Hiç değilse randevusuna gelmediğimi görür, Öldü mü kaldı mı diye merak eder, sebebini sorardı. Ozaman söylerdim ben de. Ozaman kendini temize çıkarmaktan başka yapacak şey bulamazdı. Benim istediğim de kendini temize çıkarmak için mazeret ileri sürmesiydi. Biliyordum: bir sebep ileri sürüp özür dilese kabul etmeye hazırdım. Hiç olmazsa onu, böyle, bir daha görmiyecek yerde, doya doya, gönül rahatlığıyla severdim.

En sonunda, besbelli kendi gelecek, dedim. Saatler geçti, gelmedi.

Anlaşılan Marguerite her kadın gibi değildi. Yoksa, benim yazdığım gibi bir mektup alıp da şu veya bu şekilde cevapsız bırakacak kadın az bulunur.

Saat beş olunca doğru Champs-Elysées'e koştum. Düşünüyordum: «Şayet rastlaşırsak, ilgisiz bir yüz takınırım; artık onu düşünmediğime hükmeder.»

Royale Sokağı köşesinde, onu arabsayıyla geçer gördüm. Karşılaşma öyle beklenmedik bir zamanda oldu ki, sapsarı kesildim. Benim düştüğüm heyecanı gördü mü bilmem; öyle altüst olmuştum ki, arabasından başka birşey farkedemedim.

Champs-Elysées'de gezinmeye devam edemedim. Tiyatro ilânlarına baktım. Çünkü onu görmek için hâlâ bir ihtimal vardı.

Palais-Royal Tiyatrosu'nda bir eserin ilk temsili oynanıyordu. Marguerite muhakkak orada bulunurdu.

Saat yedide tiyatroydaydım.

Bütün localar doldu ama, Marguerite görünmedi.

Ozaman Palais-Royal'dan ayrıldım, onun en çok gittiği tiyatroların hepsini dolaştım: Vaudeville'ye, Variete'ye, Opéra-Comique Tiyatrosu'na gittim.

Yok, yok, yok...

Ya tiyatroya aldırılmıyacak kadar mektubuma üzölmüştü, ya da benimle karşılaşmaktan, izahat vermek zorunda kalmaktan korkmuştu. Bulvarda giderken gururumun kulağıma fısıldadığı sözler işte bunlardı.

O sırada Gaston'a rastladım. Nereden geldiğimi sordu.

— «Palais-Royal'dan,» dedim.

— «Ben de Opera'dan geliyorum,» dedi. «Seni orada görürüm sandımdı.»

— «O niye?»

— «Marguerite oradaydı da.»

— «Ya... orada mıydı?»

— «Evet..»

— «Yalnız mıydı?»

— «Hayır, kadın ahbablarından biriyle.»

— «Okadar mı?»

— «Kont De G... bir dakika locaya uğradı ama, Marguerite tiyatrodan Dük'le ayrıldı. Her ân seni göreceğimi umdum. Yanımda bir yer vardı. Oyun boyunca da boş kaldı. Sen tuttun sanmıştım.»

— «Marguerite'nin her gittiği yere benim de gitmem şart mı?»

— «Şart elbet. Mademki ona âşıksın...»

— «Kim demiş!..»

— «Prudence... Dün rastladım da... Tebrik ederim, azizim. Her istiyene nasip olmıyan güzel bir metresin var. Sıkı tut, kaçırma elinden, seni bahtiyar eder.»

Gaston'un bu sade sözleri bana kuşkularımın ne gülünç şeyler olduğunu anlatmaya yetti.

Ne olurdu Gaston'a bir gün önce rastlasaydım da bu dediklerini bana ozaman söyleseydi! Bu sabah o sersemce mektubu yazmazdım bari...

Az daha Prudence'nin evine koşup onu Marguerite'ye yollayacak, kendisiyle görüşmeye geleceğimi söyletecektim. Öç almak için bana cevap vermez, beni kabul edemiyeceğini bildirir diye korktum. Antin Sokağından geçip eve döndüm.

Kapıcıya, bana mektup var mı, diye bir daha sordum.

Hiçbirşey yoktu!

Yatarken kendi kendime: «İhtimal yeni bir teşebbüs yapacak mıyım, gönderdiğim mektupta söylediklerimi geri alacak mıyım diye beklemiştir. Birşey yazmadığımı görünce herhalde yarın bana yazar» dedim.

Hele gece, yaptığıma büsbütün pişman oldum. Evde tek başımaydım. Uyuyamıyor, üzüntüden, kıskançlıktan kendimi yiyordum. Öyle ya, işleri oluruna bıraksaydım şimdi Marguerite'nin yanında olurdum. Bana söyleyeceği tatlı sözleri dinlerdim. Böyle sözleri toputupu iki kerecik işitmiştim onun ağzından ama, şimdi, yapıyalmızken, kulaklarımda çınılıyordu.

Durumu asıl kötüleştiren, kendi mantığımın da beni hatalı çıkarmasıydı. Herkes Marguerite'nin beni sevdiğini söylüyordu, değil mi ya? Önce şu, yazıbirlikte köyde geçirmek tasarısı; sonra hiç mecbur değilken metresim oluşu... Üstelik param ne ihtiyaçlarını, ne heveslerini karşılamaya yetişmezken... Demek ki bende candan bir sevgi bulacağını ummuştu. Göbeğinde yaşadığı şu menfaat uğruna sevişme derdinden onu biraz olsun kurtaracak, dinlendirecektim. Daha ikinci

günü bu ümidini yıkıyor, iki gece sunduğu sevgiyi münasebetsiz bir alayla karşılıyordum.

Yaptığım gülünç olmaktan da fazla birşeydi, düpedüz terbiyesizlikti. Ona ücret mi vermiştim ki böyle tahkir ediyordum? Sevgi sofrasında yenen yemeklerin hesabını uzatmışlar gibi ürküp daha ikinci günden kendimi çekmekle kadınların sırtından geçinen birine dönmemiş miydim? Nasıl!.. Marguerite'yi tanıyalı daha otuzaltı saat, onunla sevişmeye başlayalı yirmidört saat olmuştu da ben vehimlere kapılıyordum ha! Benimle paylaştığı saadetin tadını çıkaracağıma, onu yalnız kendime maletmek istiyordum. İleride gelirini sağlayacak olan, geçmişteki bütün münasebetlerini bir hamlede koparıp atmasını istiyordum. Ne demeye hakkım vardı? Hiç!.

Bana hastayım diye yazmıştı. Bazı kadınlardaki iğrenç açık sözlülükle, çiğ çiğ «Dostumu eve alacağım» dememişti. Mektubuna inanacak, Antin Sokağı bir yana, Paris'in bütün öteki sokaklarında dolaşacak, o gecemi eşdostla geçirip ertesi gün, istediği saatte ziyaretine gidecek yerde Othello tavrı takınmışım; onu gözetlemistim; bir daha görmezsem cezasını çektirmiş olurum sanmışım. Doğrusu, bu ayrılışa nekadar sevinse azdı; o saltanatlı haliyle beni aptal saysa lâyıktı; susması kinlenmekten bile ileri gelmiyordu muhakkak; tenezzül etmemişti, işte okadar.

Acaba Marguerite'ye kıymetli bir hediye mi gönderseydim? Belki ozaman cömertliğimden şüphesi kalmaz, ona kapatma muamelesi ettiğime göre ödeşmiş sayardım kendimi... Ama, böyle bir alışverişle onun

bana karşı sevgisini değil, benim ona karşı duyduğum sevgiyi tahkir etmiş olurum diye düşündüm. Halbuki bu sevgi taksim kabul etmezdi; öylesine saftı, temizdi; ner'de kaldı ki bir hediyeyle ödenmiş olsun. Bu sevginin bana verdiği saadet nekadar kısa sürse yine en güzel bir hediyeyle bile Ödenemezdi.

İşte bütün gece düşündüklerim, her ân Marguerite'ye söylemeğe hazır olduğum fikirler...

Şafak attığı zaman, daha gözümü kırpmamıştım, ateşim vardı; Marguerite'den başka şey düşünmem imkânsızdı.

Anladığınız gibi, kesin bir karar vermek lâzımdı. Ya kadından, ya bu kuruntulardan kurtulmalıydım. Kadın her zamanki gibi beni kabule hazırsa...

Ama, bilirsiniz ya, kesin kararlar dairna geciktirilir: evde duramayınca, Marguerite'nin evine de gidemiyeceğime göre, beni ona yaklaştıracak bir vasıta aramaya çalıştım. Şöyle, onuruma dokunrnıyacak, başarıya ulaşırsa tesadüfenmiş gibi görünecek bir vasıta...

Saat dokuzdu. Prudence'ye koştum. Sabah sabah hangi dağda kurt öldüğünü, ne aradığımı sordu.

Neden geldiğimi açıkça söylemeyi göze alamadım.

— «Babama gideceğim de, C...'ye kalkacak posta arabasında yer ayırtmak için erkenden fırladım» dedim.

— «Çok iyi ediyorsunuz,» dedi, «böyle güzel havada Paris'i bırakmakla...»

Acaba benimle alay mı ediyor gibilerden, bakıyordum. Gayet ciddiye.

Yine aynı ciddilikle: «Marguerite'yle vedâlaşacak mısınız?» diye sordu.

— «Hayır.»

— «İyi edersiniz.»

— «Öyle mi dersiniz?»

— «Elbette. Mademki münasebeti kestiniz, yeniden görüp de ne olacak?»

— «Münasebeti kestiğimizi biliyorsunuz demek?..»

— «Bana mektubunuzu gösterdi.»

— «Ne dedi?»

— «Dedi ki: «Prudence'ciğim, koruduğın genç terbiyeli bir insan değilmiş: böyle mektupları insan düşünür ama yazmaz» dedi.»

— «Bunları söylerken hali nasıldı?»

— «Gülüyordu. Sonra da: «Evimde iki gece yemek yedi de karşılığında bir ziyafet olsun çekmedi nezaketen» dedi.»

Mektubumun, kıskançlığımın Marguerite'de bıraktığı tesir işte buydu demek! Sevgimden gelen gurur yüzünden iyice burnum sürtülmüştü.

— «Dün akşamleyin ne yaptı?»

— «Opera'ya gitti.»

— «Biliyorum, ya sonra?»

— «Evde yemek yedi.»

— «Yalnız mı?»

— «Galiba Kont De G...'yle.»

Böylece, benim aradan çekilmem, Marguerite'nin alışkanlıklarında hiçbirşeyi değiştirmemiş oluyordu.

Bu kabil durumlarda bazı kimseler size: «Adam, sizi sevmiyen kadını ne diye düşüneceksiniz,» derler.

Zoraki bir gülümseyişle: «Eh, Marguerite'yi benim için üzülüyor görmekten memnunum doğrusu,» dedim.

— «Son derece haklı. Siz de ne yapmanız lazımsa onu yaptınız. Siz de onun kadar akıllıca davrandınız. Kız sizi seviyordu, sizden başkasının lâfını ağzına almıyordu. Bir delilik yapacaktı bu gidişle.»

— «Beni seviyorduyorsa ne demeye cevap vermedi?»

— «Çünkü sizi sevmekle yanlış bir iş yaptığını anladı. Sonra kadınlar, sevdiklerinin kendilerini aldatmalarına arasıra göz yumarlar ama, onurlarının yaralanmasına katiyen göz yummazlar. Ayrılığın sebebi ne olursa olsun, bir kadını dost tuttuktan iki gün sonra yüzüstü bırakmak daima onun onuruna dokunur. Marguerite'yi bilirim, ölür de size cevap vermez.»

— «Öyleyse ben ne yapayım şimdi?»

— «Hiiiç... O sizi unuttur, siz onu unutursunuz, birbirinize sitem etmenize sebep kalmaz.»

— «Ya mektup yazıp af dilesem?»

— «Sakın ha!... Yoksa, muhakkak af eder.» Az daha Prudence'nin boynuna sarılacaktım.

Bir çeyrek sonra eve dönmüş, Marguerite'ye mektup yazıyordum:

«Biri size dün yazdığı mektuba son derece pişmandır. Afetmezseniz yarın çekip gidecektir. Pişmanlıklarını saat kaçta dizlerinizin dibine sermek lâzım, bunu öğrenmek istiyor.

Sizi nezaman yalnız bulacak? Bilirsiniz çünkü, günah çıkartmalar şahitsiz olur.

Bu şiir kılıklı nesri katlayıp Joseph'le yolladım. Marguerite'nin kendine vermiş. O da, daha sonra cevap yollıyacağını söylemiş.

Yemek için şöyle bir lâhza hariç, evden dışarı adım atmadım. Akşamın saat onbiri olduğu zaman ne haber vardı, ne birşey.

Daha fazla ıstırap çekmektense, ertesi sabah yola çıkmaya karar verdim. Bu kararı verince, yatsarı da uyuyamayacağımı bildiğimden, bavullarımı hazırlamaya koyuldum.

XV

YOL hazırlığı için uşağımla beraber uğraşmaya faşlayah hemen hemen bir saat olmuştu, kapı hızlı hızlı çalındı. Joseph: «Açsam mı?» dedi.

— «Aç,» dedim.

Bir yandan da «Bu saatte kim arar beni» diye düşünüyordum. Marguerite'yi aklıma getirmeye bile cesaretim yoktu. Joseph, döndü geldi:

— «İki kadın» dedi.

O sırada Prudence'nin sesini tanıdım. Çıngır çıngır: «Biz geldik, biz...» diyordu. Yatak odamdan çıktım.

Prudence, ayakta, salondaki bazı eşyaya bakıyordu; Marguerite, kanepeye oturmuş, düşünüyordu. İçeri girince doğru ona gittim, Önünde diz çöktüm, iki elini tuttum, heyecan içinde:

— «Af et...» dedim. «Af et beni.» Alnımdan öptü:.

— «İşte üçüncü defadır ki af ediyorum...» dedi.

— «Yarın yola çıkıyordum.»

— «Benim gelişim kararını niye değiştirsin? Ben seni vazgeçirmeye gelmedim ki. Geldim, çünkü koca gün mektubuna karşılık yazmaya elim değmedi. Sana

kızdım sanmıyasın istedim. Zaten Prudence de gelmemi istemedi. Belki sizi rahatsız etmiş olurum diyordu.»

— «Beni rahatsız etmek mi? Sen mi? Marguerite? Nasıl yani ? »

Prudence cevap verdi:

— «Allah Allah! belki evinde bir kadın vardır! Herhalde iki kadının daha gelmesi hoşuna gitmezdi...»

Prudence bunları söylerken Marguerite dikkatle bana bakıyordu.

— «Prudence'ciğim, ağzından çıkanı kulağın duymuyor» dedim.

— «Apartımanın ne güzelmiş!» diye sözü değiştirdi. «Yatak odasını görebilir miyim?»

— «Evet.»

Prudence yatak odama geçti. Göreceğinden değil ya, yaptığı budalalığı tamir etmek, bizi Marguerite'yle başbaşa bırakmak için...

Ozaman: «Prudence'yi getirecek ne vardı?» dedim.

Marguerite: «Tiyatroda beraberdik,» dedi. «Sonra, buradan çıkarken de yanımda biri olsun istedim.»

— «Ben yok muydum?»

— «Varsın ama, seni rahatsız etmek istemedikten başka, bize gelince mutlaka yukarı çıkmak istiyeceğini biliyordum. Halbuki buna niyetim yoktu. Seni geri

çevirdim diye bana sitem etmek fırsatını verir miyim hiç?»

— «Beni yukarı çağırırsan ne olurdu sanki?»

— «Dehşetli göz hapsindeydim. En küçük bir şüphe bana büyük zarar verir.»

— «Tek sebep bu mu?»

— «Başka sebep olsa, söylerdim. Birbirimizden gizlimizkapaklarımız kalmadı artık.»

— «Marguerite çiğim» dedim, «maksadımı anlatmak için bin dereden su getirmek istemiyorum. Açıkça söyle, beni biraz olsun seviyor musun?»

— «Çok seviyorum.»

— «Öyleyse neden beni aldattın?»

— «Dostum, ben düşes falanca veya filânca olaydım, ikiyüz bin lira gelirim olaydı, metresin olup da sonradan bir âşık peydanlasaydım ne diye seni aldattığımı sormak hakkını kazanırdın. Ama, ben Matmazel Gautier'im, kırkbin frank borcum var, tek meteliğim yok, yılda yüzbin frank harcarım. Sualin boşuna, cevabım da nafile.»

Başımı Marguerite'nin dizlerine bıraktım:

— «Doğru, ama, seni deli gibi seviyorum.»

— «Pekâlâ, dostum, ya beni daha az sev, ya daha iyi anla. Böyle lâzım. Mektubun beni çok üzdü. Serbest olsaydım, bir kere, evvelki gün Kont'u eve almazdım. Ya da, aldım sa gelip senden af dilerdim hemen, ileride

senden başka sevdiğim olmazdı. Bir ân, altı aylığına bu saadeti tadabileceğim sandım; onu da sen istemedin. İmkânlarımı anlamağa kalktın. E, n'apalım yani, imkânlar meydandaydı. O imkânları gerçekleştirmek, yapabileceğim en büyük fedakârlıktı. Sen bunu anlayamazdın. Sana dese ydim ki yirmi bin franga ihtiyacım var; beni seviyordun, sonradan başıma kakmak bahasına da olsa, ne yapar eder, bu parayı bulurdun. Sana hiç borçlanmamak daha hoşuma, gidecekti. Bu bir incelikti. Anlamadın. Bizim gibi kadınlar, azıcık histen nasibimiz kaldıysa, kelimelere, davranışlara öbür kadınlarda görülmeyen bir enginlik veririz. Tekrar ediyorum: Marguerite Gautier'in gerekli parayı senden istemeden borçlarını Ödemek çaresini buluşu, gık demeden faydalanman gereken bir incelikti. Beni yeni tanıyıp da böyle bir vaatle karşılaşmış olsaydın pekâlâ sevinçten uçar, evvelkigün ne yaptığımı sormazdın. Bazan ruhumuzu tatmin etmek için bedenimizi harcar, o zevki satın alırız. Bu zevki kaçırsak ziyadesiyle üzülürüz.»

Dinliyor, Marguerite'ye hayran hayran bakıyordum. Bir zamanlar ayaklarını öpmek için deliye döndüğüm bu hârikulâde güzelin beni düşünmeye, beni hayatına dahil etmeye razı olduğu aklıma geldikçe, hele bana verdikleriyle yetinmediğimi düşündükçe «Acaba,» diyordum, «insandaki isteklerin sınırı var mıdır? Bencileyin tatmin edilse bile, dahasını mı ister?»

Marguerite yine konuştu:

— «Ya, böyle işte. Tesadüfün yarattığı bizim gibi kadınlarda acayip istekler, uygunsuz sevdalar kaynaşır.

Bazan bir şey, bazan başka bir şey için kendimizi veririz. Bizden hiçbirşey elde edemedi mahvolup giden adamlar vardır, Öyleleri de vardır ki bir demet çiçekle bizi elde ederler. Bizim gönlümüzün de hevesleri var. Tek eğlencesi, tek mazereti bu hevesi... Başkalarından çok daha kolaylıkla sana kendimi verdim, yemin ederim. Ama, neden? Çünkü beni kan tükürür görünce elimi tuttun; çünkü ağladın; çünkü bana gerçekten acıyan biricik insanoğlu sendin. Sana delice bir şey söyleyeyim, bir zamanlar bir küçük köpeğim vardı, öksürdüğüm vakit bana kederli kederli bakardı. Bir onu severdim.

«Köpeğim ölünce ona anamın ölümünden çok ağladım. Anam ömrünün oniki yılını beni dövmekle geçirdi. Erkekler bir damla gözyaşıyla neler elde edebileceklerini bilseydiler daha çok sevilirdiler; hem biz de onlara fazla zarar vermezdik.

«Mektubun foyanı meydana çıkardı. Senin öyle pek ince ruhlu olmadığını belli etti. Sana karşı sevgime, senin bana veremeyeceğin kadar zarar verdi. Kıskançlıktan yazdın, biliyorum ama, alaycı, densiz bir kıskançlık. Zaten içimden ölüyordum mektubun geldiği sırada. Öğleyin seni görecektim, birlikte yemek yiyecektik, seni görür görmez zihnimi kurcalayan kaygılar uçup gidecekti. Öyle düşüncelere seni tanımadan önce aldırılmazdım bile...

«Sonra, önünde açıkça düşündüklerimi söyleyebileceğim tek insan sendin. Öyle sanmıştım. Benim gibi kızlara göz koymuş olan kimseler her lâfımızdan mâna çıkarırlar, her hareketimizi, nekadar saçma olursa olsun, nalıncı keseri gibi kendilerine

yontarlar. Bu yüzden, gerçek bir dostumuz yoktur. Bencil âşıklarımız vardır, paralarını bizim için harcadıklarını söylerler ama, aslında böbürlenmek için harcarlar.

«Böyle adamlarla yaşarken onlar nasılsa öyle olmalıyız biz: şenseler biz de şen olmalıyız, gece yemek yemek isterlerse bizim de iştahımız yerinde olmalı; kendileri kadar bizim de kuşkulu olmamızı isterler. Bize yufka yüreklilik de yasaktır; cezası hakarete uğramak, itibarını kaybetmektir.

«Kendimize ait insanlar değiliz bizler. Canlı varlık bile değiliz, eşya gibiyiz. Erkeklerin gururuna gelince baş köşedeyiz, saygılarına gelince sonda. Bize dostluk gösteren kadınlar vardır ama, onların dostluğu Prudence'ninkine benzer. Bunlar, eski yosmalardır, yaşları elvermediği için artık birşey yapamazlar ama, para harcamak zevkini kaybetmemişlerdir. Ozaman bizimle dostluk, daha doğrusu, bize aracılık ederler. Dostlukları hizmetçiliğe kadar gider de, hiçbir zaman, menfaat beklememeye varamaz. Bedava nasihat bile vermezler. On tane fazla dostunuz olmuş, umurlarında bile değildir; tek onlar elbiseceklerini, bileziklerini kazansınlar, arasıra arabanızda gezip tozsunlar, tiyatroda locanıza gelsinler...

«Bir gün önce bize gelmiş çiçekler, ertesi gün onlarındır. Şallarımızı ariyet alırlar bir daha geri vermezler; ne kadar küçük olursa olsun, değerinin iki katını ödetmedikçe hiçbir işimize koşmazlar. Dük'ten benim için alsın diye rica ettiğim altıbin frangı Prudence getirdiği akşam sen de oradaydın, gözlerinle gördün: nasıl benden beşyüz frank borç aldı! Ya hiç ödemiyecek,

ya da kendi mağazasında kutularından katiyen çıkmıyacak şapkalarla ödedim sayacak...

«Bizim gibi kadınların, daha doğrusu benim, tek saadetim, bazan kederli, çoğu zaman da hasta olduğum için, hayatıma dair hesap sormıyacak üstün bir insana rastlamak... Onun bedenimden çok hislerime, ruhuma âşık olması... Dük'ü öyle bir insan sandımdı ama, o ihtiyar; ihtiyarlıksa ne koruyucu olur, ne de teselli eder. Bana sağladığı hayatı kabul edebilirim sandımdı; n'apalım! can sıkıntısından patlıyordum, dumanda boğulmaktansa yangına atılıp büsbütün yanınak daha işime geldi.

«O sırada sana rastladım. Sen gençtin, ateşliydin, hayatından memnundun. Seni gürültülü yalnızlığımda imdada çağıracağım insan saydım. Sende hoşuma giden kendin değildi; tasarladığım'insandı. Bu rolü kabul etmedin, sana lâyık değilmiş gibi reddettin, alelâde bir âşıktan farkın yok. Madem öyle, başkaları gibi bari ücretimi ver de bu bahsi kapatalım artık.»

★ ★ ★

Bu uzun itiraflar Marguerite'yi yormuştu. Kanepenin arkasına yaslandı yeniden. Hafif bir öksürük nöbetini geçiştirmek için mendilini dudaklarına, sonra gözlerine götürdü.

— «Af et, af et beni...» diye mırıldandım. «Hepsini anlamıştım ama, senden duymak istiyordum, canım Marguerite'ciğim! Unutalım bunları, tek birşey düşünelim sade: birbirimiziniz, genciz, birbirimizi seviyoruz! Marguerite, beni ne istersen yap: kölen olayım, köpeğin olayım; ama, Allah rızası için, şu yazdığım mektubu yırt; bırakma yarın gideyim; gidersem ölürüm.»

Marguerite elbisesinin göğsünden mektubumu çıkardı, bana uzattı, anlatılmaz derecede tatlı bir gülümseyişle: «Al, sana getirdiydim zaten,» dedi.

Mektubu hemen yırttım; elini verdi, gözyaşlarıyla Öptüm.

O sırada Prudence çıkageldi.

Marguerite: «Prudence,» dedi, «bu benden ne istiyor, biliyor musun?»

— «Af dileyor.»

— «Öyle.»

— «Af ediyor musun?»

— «Öyle lâzım. Başka birşey de istiyor, ama.»

— «Ne meselâ?»

— «Bizimle yemeğe gelmek istiyor.»

— «Razı oluyor musun?»

— «Sen ne dersin?»

— «İkiniz de çocuksunuz derim. Ne birinizde akıl var, ne öbürünüzde. Karnım çok acıktı, nekadar erken

kabul edersen, okadar erken karnımızı doyururuz.»

— «Öyleyse, gidelim. Benim arabaya üç kişi sığarız. Ha, Nanine yatmıştır şimdi, kapıyı siz açarsınız, alın anahtarımı, bir daha kaybetmemeye çalışın.»

Marguerite'ye boğacak kadar sarıldım.

Joseph, üstümüze geldi. Kendinden memnun bir halle, «Eşyanız hazırlandı Beyefendi» dedi.

— «Hepsi mi?»

— «Evet, efendim.»

— «İyi öyleyse, hepsini boşalt, gitmiyorum.»

XVI

ARMAND anlattıklarının burasında biraz durdu:«Size bu münasebetin ilk safhalarını birkaç ana çizgiyle anlatabilirdim,» dedi. «Ama istedim ki bu neticeye nasıl ulaştığımızı adım adım takibedesiniz. Nasıl ben Marguerite'nin her isteğini yerine getirmeyi kabul ettim, nasıl o bensiz yaşayamaz hale geldi...» Sonra hikâyeyi bıraktığı yerden gene aldı:

Beni ziyarete geldiği akşamın ertesi günü «Manon Lescaut»u gönderdim. O ândan itibaren, metresimin hayatını değiştiremediğime göre, kendi yaşayışımı değiştirdim.

Herşeyden Önce, kabul ettiğim durum üzerinde düşünecek vakit bulmamaya çalışıyordum. Bu durum, elimde olmaksızın, beni fena üzüyordu. Eskiden gayet sakin bir yaşayışım vardı. Şimdi ise hayatım gürültülü, düzensiz bir hal almıştı. Bir kapatmanın size karşı sevgisi nekadardan menfaatten uzak olursa olsun,

sanmayın ki masrafsızdır. Çiçek yollamak, loca tutmak, yemeğe davet etmek, insanın metresinden esirgemesine imkân olmıyan o kır gezintileri gibi, akla esen binbir şey vardır, dünyanın en masraflı işi de bunları karşılamaktır.

Dediğim gibi, servet sahibi değildim. Babam C... de vergi tahsildarıydı; nitekim hâlâ da öyledir. Dürüstlüğüyle tanınmıştı. O ise girmek için gerekli teminatı o şöhreti sayesinde bulabilmişti. Tahsildarlık ona yılda kırk bin frank getiriyordu. On yıldır bu işi yaptığına göre, borç aldığı teminatı ödemiş durumdaydı. Hattâ kızkardeşimin çeyizini bile bir kenara ayırmıştı.

Babam, hayatta rastlanacak en namuslu insandır. Annem ölürken altı bin frank gelir bırakmıştı. Babam işe girdiği gün bu parayı kızkardeşimle aramda pay etmişti. Yirmibir yaşına girince de, bu gelire yılda beşbin frank gibi küçük bir para daha eklemişti. Sekizbin frankla Paris'te gayet rahat yaşarmışım, dediğine göre. istersem bu parayla baroda, ya da hekimler arasında kendime iyi bir yer bile edinebilirmişim. Bunun üzerine Paris'e gelmiştim. Hukukta okudum. Avukat çıktım ama, çoğu gençler gibi ben de diplomamı cebime yerleştirip Paris'in tadım çıkarmaya koyuldum. Masraflarım pek azdı. Böyleyken, yıllık gelirmi sekiz ayda tüketiyor, yazın dört ay babamın yanına dönüyordum. Böylece, yılda oniki bin frank gelirden başka bir de hayırlı evlât oluyordum. Hasılı, metelik borcum yoktu kimseye.

İşte Marguerite'yle tanıştığım zamanlar bu durumdaydım.

Anlarsınız ya, istesem de, istemesem de, masraflarım yükseldi. Marguerite yaradılıştan keyfine düşkün bir kadındı. Hayatları binbir eğlenceden meydana geldiği için, öyleleri harcadıkları binliklere büyük bir masraf gözüyle bakmazlar. Zamanının çoğunu benimle beraber geçirmek için, meselâ, sabahtan bir tezkere yazıp, «Akşam yemeğini birlikte yiyelim» diyordu. Ama, kendi evinde değil de, lokantada. İster Paris'te olsun, ister dağdabayırda.

Gidiyor, onu alıyordum. Akşam yemeğini beraber yiyorduk. Sonra tiyatroya gidiyorduk, çok kere gece de birşeyler atıştırıyorduk. Bir de bakıyordum ki o akşam, dört beş altın harcamışım. Bu da ayda ikibin beşyüz, üçbin frank tutuyordu. Böylece, benim bir yılım üç, üçbuçuk aya iniyordu. Ozaman benim için ya borç etmek, ya da Marguerite'den ayrılmak zaruret haline geliyordu. Bense, son ihtimal bir yana, herşeyi kabul ediyordum.

Size bütün bunları tafsilâtıyla anlatıyorum ama, afedin, göreceksiniz, ilairde olup biteceklerin sebebi hep bunlardır. Anlattığım şey gayet sade, gerçek bir hikâyeye olduğundan, gelişmesini göstermek üzere en saf, en basit teferruatı bile atlamıyorum.

Dünyada hiçbir tesir bana metresimi unutturamayacaktı, anladım bunu. Ettirdiği masrafları karşılamak için bir çare bulmalıydım. Hem bu sevda Öylesine içime işlemiştiki, Marguerite'den uzak kaldığım ânlar sanki yıl oluyordu. Ya o anları herhangi bir ihtiras ateşinde yakıp kavurmalıydım, ya da o hızla yaşamalıydım ki yaşadığımın farkında olmıyayım.

Küçük sermayemin üstüne eklemek için beşonbin frank borçlanmaya başladım. Kumara da dadanmstım. Kumarhaneler kapatılalı zaten her yerde oyun oynanıyordu. Eskiden Frascati'ye girdiği zaman insan zengin çıkmak talihine erebilirdi: peşin parayla oynanıyordu. Kaybettiniz miydi, «Adam, kazanabilirdim de» deyip avunuyordunuz. Şimdiyse, para ödeme meselelerinde azçok ciddî kalan kulüpler bir yana, insan önemlice bir para kazandı mı, bunu ne yapsa elde edemeyeceğini katı surette biliyor. Neden olduğunu anlamak kolay, elbet.

Şimdi ancak paraya çok ihtiyacı olan gençler kumar oynuyor. Sürdükleri hayatın masrafını karşılıyacak kadar varlıklı olmadıklarından oynuyorlar onlar da. E, ozaman iş şöyle nihayetleniyor: kazanırlarsa, kaybetmiş olan bunların metreslerine, atlarına, arabalarına hizmet ediyor demektir; bu da hiç hoş birşey olmuyor. Borçlar ödenmek üzere senetlere bağlanıyor. Kumar masası etrafında doğan dostluklar şeref uğruna kavgalarla bitiyor; bu da her zaman şerefleri azçok lekeleyen bir şey... Şayet insan dürüst davranırsa bir ânda kendini iflâs ettirilmiş buluyor; hem de bütün kusurları ikiyüz bin frank geliri olmamaktan ibaret, gayet namuslu gençler tarafından...

Size, kumarda hile yapan gençlerden bahsetmeme hacet yok; günün birinde gereği gibi yolcu edildikleri, geç de kalsa, mahkûm oldukalrı duyulur onların.

İşte böylece, bu gürültülü, süratli, ateşli hayatın ortasına atılıverdim. Eskiden bu hayat aklıma geldikçe beni korkuturdu. Şim<Stt Marguerite'ye karşı duyduğum

sevginin kaçınılmaz bir tamamlayıcısı olmuştu. Başka ne yapabilirdim ki?

Antin Sokağına gitmediğim geceler, eğer evdeysem, zerre kadar uyumazdım. Kıskançlık beni uyanık tutar, aklımı, kanımı tutuştururdu. Halbuki kumar, kalbimi saran hummayı azçok başka yana çeviriyordu. Üstelik, kazanç düşüncesi zihnimi çeliyordu ne de olsa.

Bu, sevdiğim kadının yanına gitme saati gelinceye kadar böyleydi. Kazanayım, kaybedeyim, vakti, saati gelince mutlaka masadan kalkardım. Sevgimdeki şiddeti, kuvveti işte ozaman, böylelikle anlardım. Onları orada bırakıp saadete koşuyordum; masada kalanlarsa bundan yoksundular; acırdım hallerine...

Çoğunluk için kumar bir zarurettir; benim için bir deva idi. Marguerite'ye karşı hastalık derecesini bulan sevgiden kurtulursam, kumardan da kurtulurdum.

Bütün bu patırdı ortasında soğukkanlılığımı adamakıllı muhafaza etmiştim. Ödeyebileceğimden fazla para kaybetmiyordum. Kaybedebileceğimden fazlasını da kazanmıyordum.

Hasılı, talihim yaverdi. Borçlanmadım. Oynamasaydım kaybettiğimden üç kat fazlasını harcardım. Marguerite'nin binbir hevesi yüzünden sıkıntıya düşmemek, yine de hoşlanacağım şekilde yaşamakv buna dayanabilmek bence pek kolay iş değildi. Ona gelince, beni hep eskisi gibi, hattâ daha fazla seviyordu.

Dediğim gibi, önceleri geceyarısı gidiyor, sabahın altısında evinden ayrılıyordum. Sonraları, zaman zaman localara kabul edilir oldum. Sonra, birkaç kere benimle akşam yemeğine geldi. Bir sabah, sekize kadar evinde kaldım. Gün geldi, ancak öğleyn oradan çıktım.

Marguerite, ruhî değişmesinin yanısıra, vücutçe de değişiyordu, iyileşmesine yardım etmiştim. Kızcağız maksadımı sezince, minnettarlığını belirtmek için her yaptığıma eyvallah dedi. Doktoruma gösterdim. Yalnız dinlenmeyle, sükûnla iyileşebileceğini söyledi. Ben de yavaş yavaş o gece yemeklerine, uykusuzluklara engel oldum. Düzenli bir uyku, sağlık kaidelerine uygun bir yaşayış tertipliyebilmiştim.

Marguerite iyileştiğini kendi de gördüğü için, isteristemez bu yeni yaşayışa zamanla ayak uydurdu. Şimdiden bazı akşamları evde kalmaya başlamıştı. Ya da, hava güzelse, bir şala bürünür, yüzüne bir tül sarar, benimle çıkardı. Yürüyüş yapar, Champs-Elysées'in loş, ağaçlıklı yollarında çocuklar gibi koşardık. Böyle gezmelerden yorgun döner, hafif birşeyler yer, biraz piyano çaldıktan, ya da, ozamana kadar âdet edinmediği halde, kitap okuduktan sonra erkenden yatardı. İşittikçe bağırimi paralayan öksürükleri hemen hemen kaybolmuştu.

Altı hafta geçince. Kont diye bir mesele kalmadı. Adam kökten temizlendi. Yalnız, Dük yüzünden hâlâ Marguerite'yle münasebetimi gizlemek zorunda kalıyordum. Ben oradayken gelirse «Hanımefendi uyuyor, uyandırılmamasını tembih etti» deyip savuyorlardı.

Alışkanlık, hattâ ihtiyaç yüzünden Marguerite beni daima yanında görmek isteyince, usta bir oyuncunun ayrılma zamanını kestirişi gibi, ben de kuman bıraktım. Hesapkitap, alacakverecek temizlendikten sonra elimde bir oniki bin franktan ziyade para kaldı ki, ozamanîar bu bana bitip tükenmek bilmez bir hazine gibi görünmüştü.

Babamı, kızkardeşimi görmek için onların yanına gitmeyi âdet edindiğim zaman gelmişti ama, birinden, öbüründen sık sık mektup aldığım, geleyim diye bana yalvardıkları halde gitmiyordum.

Bütün bu ısrarlara elimden geldiği kadar cevap vermeğe çalışmışım. Hep, sıhhatimin iyi olduğunu, paraya ihtiyaç duymadığımı ileri sürüyordum. Bu iki şey yıllık ziyaretimi geciktirdiğim için babamın duyduğu üzüntüyü giderir sanıyordum.

★★★

Bunlarla uğraştığım sırada, güneşli bir sabah, Marguerite, uyanınca, yatağından sıçradı, boynuma sarılarak onu günübirliğine kıra götürmemi istedi.

Prudence'ye haber saldık. Üçümüz yola çıktık. Marguerite Nanine'ye tembih etti: Şayet Dük gelir de sorarsa, bu güzel günden faydalanmak için Bayan Duvernoy'la kıra gittiğini söyleyecekti.

Bn. Prudence Duvernoy'un birlikte bulunması sade Dük'ü yatıştırmak için zaruri değildi. Prudence böyle kır gezintileri için biçilmiş kaftandı. Tükenmez neşesi, sonsuz iştahı sayesinde yanındakilere sıkılacak zaman bırakmazdı. Yumurta, kiraz, süt, tavşan söğüşü, hulâsa Paris civarının gelenek halindeki yemeklerini bulup buluşturmakta eşsizdi.

İş nereye gideceğimizi kararlaştırmaktaydı. Prudence bunda da bizi sıkıntıdan kurtardı:

— «Sahici bir köye mi gitmek istiyorsunuz?» diye sordu.

— «Elbette ya.»

— «Eh öyleyse, Bougival'a gidelim, Point-du-Jour'da, Madam Arnould'un lokantasına»

Birbuçuk saat sonra Madam Arnould'un lokantasındaydık.

Bu hanı belki siz de bilirsiniz. Hafta içinde oteldir, pazarları da meyhane. Adeta bir birinci kat yüksekliğinde olan bahçeden enfes bir manzara görülür. Solda Marly su bentleri ufku kapar; sağda manzara dalga dalga tepeler halinde uzar gider. Irmak, o köşede, hemen hiç akıyor denecek kadar durgundur, hareli beyaz, geniş bir kurdele gibi döner, kıvrılır, Gabillons ovasıyla Croissy adacığı arasınadalar; yüksek kavakların ürpertisi, söğütlerin mırıltısı bu adaya dünya yaradılalı beri sanki ninni söyler.

Tâ nihayette, geniş bir güneş ışığı demetiyle aydınlanmış kırmızı damlı, küçük beyaz evler, mesafe

yüzünden ticarî ve katı özelliklerini kaybetmiş fabrikalar bu kır manzarasını hayranlık uyandıracak yolda tamamlarlar.

En sonda, sisler içinde Paris görünür!

Prudence'nin bize dediği gibi, burası sahici bir köydü. Gerçekten de, tam manasıyla bir kır yemeği yedik.

Saadetimi oraya borçluyum da ondan böyle söylüyor değilim. Bougival, çirkin adına rağmen, akla gelebilecek en güzel yerlerden biri. Ben çok seyahat ettim, çok şey gördüm ama, bu küçük köy kadar, kendisini koruyan bir tepeye keyifli keyifli yaslanmış bir yer daha görmedim.

Madam Arnould bize kayıkla gezinti yaptırmayı teklif etti. Marguerite ile Prudence hemen kabul ettiler.

Kırlarla sevda arasında bir eşlik düşünülmüştür. Doğrudur bu. Sevdığımız kadını mavi gök, yeşil çimen, çiçekler, kokular, meltem, kurlardaki, ormandaki pırıltılı yalnızlık kadar güzel hiçbir şey çerçeveleyemez.

Bir kadını nekadar kuvvetle severseniz sevin, ona nekadar güvenirseniz güvenin, geçmişi size geleceğini ne şekilde sağlarsa sağlasın daima biraz kıskanırsınız. Aşık olduysanız, bütün bütün beraber yaşamak istediğiniz varlığı dünyadan ayırmak ihtiyacını duymuşsunuzdur; sahiden sevdinizse. İnsana öyle gelir ki, kadın etrafına istediği kadar ilgisiz görünsün, erkeklerle, eşyalarla temas ettikçe, bütünlüğünü, kokusunu kaybeder.

Ben bunu herkesten ziyade hissediyordum. Benim sevgim öyle her gün görülegelen sevgilerden değildi. İhtimal alelade bir insana âşık olsaydım benim sevgim de öyle olurdu ama, ben Marguerite Gautier'i seviyordum. Bu şu demektir: Paris'te, her adımda dirsek dirseğe geldiğim lâalettayin bir erkek belki bu kadının eskiden sevdalısıydı, ya da, yarın bu payeyi elde edebilirdi. Halbuki köyde, hiç görmediğimiz insanlar arasındaydık. Bize aldırdıkları yoktu. Baharla süslü bir tabiat ortasında, şehrin gürültüsünden uzak bir yerde, sevgimi gözlerden saklayabilir, utanmadan, korkmadan sevebilirdim.

Yosma burada yavaş yavaş siliniyordu. Yanımda, sevdiğim, genç, güzel, beni de seven, Marguerite adında bir kadın vardı: geçmiş, gelecek, cümlesi rüya görünüyordu. Güneş, el değmemiş bir nişanlıyı nasıl aydınlatırsa, metresimi de öyle aydınlatıyordu.

Lamartine'nin mısralarını hatırlatmakta, Scudo'nun nağmelerini söyletmekte acelesi var görünen bu hoş yerlerde, beraber dolaştık. Marguerite beyazlar giymişti. Koluma^yaslanıyordu. Bir gün Önce, akşamüstü, yıldızlar uyanırken bana söylediklerini tekrarlı3'ordu. Uzaklarda, âlem yine o âlemdi ama, gençlik ve sevda tablomuzun gülümser ifadesini gölge düşürerek lekeliyemiyordu.

Adaya yanaşmış, çimenler üzerine boylu boyunca serilmiştik. Günün kızgın güneşi, yeşil yapraklar arasında beni böyle hayallere davet ediyordu. Düşüncelerim, öteden beri bağlandığı münasebetlerden kurtulmuş, her rastladığı ümide sarılıyordu.

Şunu da ilâve edin: Bulduğum yerden, karşı kıyıda, iki katlı zarif bir ev görölüyordu. Yarım çember biçiminde parmaklıkla çevrilmişti. Parmaklığın ardında her yanı kadife gibi aynı renkte, yemyeşil bir çayırılık eve kadar uzanıyordu. Evin gerisinde esrar dolu loş köşelerinde gizlenmek mümkün olan bir koruluk vardı ki, sabahlan bir gün öncesinin izlerini herhalde silerdi.

Birinci kata kadar tırmanan sarmaşık çiçekleri evin sokak kapısıyla sahanlığını gözden saklıyordu. Ev boştu.

Hayallerime okadar uygundu ki, eve baka baka âdeta benim olduğuna kendimi inandırdım. Marguerite'yle ikimizi orada görüyordum; gündüzleri yamaca yükselen koruda, akşamları yeşil çimenlere oturmuşuz, diyelim... «Acaba Tanrı'nın bu dünyada yarattığı insanlar arasında bizim kadar mesut olan var mı?» diye kendi kendime soruyordum.

Bakışımı, hattâ, ihtimal, düşüncelerimi takibeden Marguerite: «Ne güzel ev!» dedi.

Prudence de: «Nerde?» diye sordu.

Marguerite: «Şuradaki ev...» diye, eliyle o evi işaret etti. Prudence: «Sahi, çok hoş,» dedi, «hoşunuza gidiyor demek ? »

— «Hem çok!»

— «İyi ya, söyleyin Dük'e, kirayla tutsun; muhakkak tutar. İsterseniz ben yapayım bu işi, ha?»

Marguerite bana baktı. Bu meselede ne düşündüğümü anlamak istiyordu.

Prudence'nin son sözleri bütün hayallerimi tuzla buz etmiş, beni ansızın gerçekle burun buruna getirmişti. Birtürlü kendimi toparlıyamamıştım daha. Ne dediğimi bilmeden: «Evet, fevkalâde bir fikir,» dedim.

Marguerite elimi sıktı:

— «Tamam, işi ben hallederim. Hadi hemen gidelim, kiralık mı değil mi, bakalım.»

Sözlerimi kendine göre mânâlandırmıştı. Ev boştu, kirası iki bin liraydı.

Marguerite: «Burada yaşamak ister miydin?» diye sordu.

— «Ben buraya gelebilir miyim ki?» dedim.

— «Sen gelemiyecek olsan ben ne diye gelip kendimi buraya gömecekmişim? »

— «Öyleyse, Marguerite, bırak evi ben kiralayım,» dedim.

— «Deli misin sen!» dedi. «Hem lüzumsuz, hem tehlikeli. Gayet iyi bilirsin ki, benim yalnız bir kişiyle düşüp kalkmaya hakkım var. Hadi, koca bebek, işi kendi haline bırak, ağzını açma.»

Prudence de: «Madem iş kararlaştı,» dedi, «iki gün bile boş kalsam, buraya size gelirim.»

Evden çıktık, yeni karar üzerinde konuşa konuşa Paris yolunu tuttuk. Yol boyunca Marguerite'yi hep

kollarımda tuttum. Arabadan inerken, metresimin bulduğu hal Şeklini daha elveriŐli karŐılayordum.

XVII

ERTESİ gün Marguerite erkenden beni yolcu etti. DeMd diğine göre Dük çok erken gelecekmiş. O gider gitmez, her akşamki buluşmayı bildirmek üzere bana birkaç satır yazacaktı.

Gerçekten de o gün şu tezkereyi aldım:

«Dük'le Bougival'a gidiyorum; Prudence'de beni bekle. Akşama görüşürüz, sekizde.»

Söylediği saatte dönmüştü. Beni Prudence Duvernoy'un evinde gelip buldu. İçeri girerken: «işler yolunda, herşeyi hallettim,» dedi.

Prudence sordu:

— «Ev kiralandı mı?»

— «Elbette. Dük hemen razı oldu.»

Dük'ü tanıımıyordum ama, bu yaptığım işle onu aldatmış olmaktan utanıyordum.

Marguerite devam etti:

— «Ama, hepsi bukadar değil!»

— «Başka ne var ki?»

— «Armand'ın oturacağı yerle de uğraştım.» Prudence gülerek: «O dediğin yer de evde mi?» diye sordu.

— «Yo, Point-du-Jour'da. Dük'le orada öğle yemeği yedik. O, manzarayı seyrederken ben de Madam Arnould'a —Madam Arnould'du değil mi adı?— işte ona sordum, şöyle rahat bir dairesi var mı diye. Salonuyla, yatak odasıyla tam istediğim gibi bir dairesi varmış. Bence lâzım olan da böyle bir yerdi. Ayda altmış franga. En meraklı kimseyi bile razı edecek gibi döşeli-dayalı. Tuttum. İyi ettim mi?»

Marguerite'nin boynuna sarıldım. O devam etti:

— «Ne hoş olacak böyle! Küçük kapının anahtarı sende durur. Dük'e parmaklığın anahtarını teklif ettim, almadı; gündüz geleceğine göre... Lâf aramızda, beni bir zaman Paris'ten uzak tutacak böyle bir hevese bitti, bitti artık. Ailesi de, ne de olsa, sesini kısar.

«Bir ara, Paris'i okadar sevdiğim halde, neden bu dağ başına kendimi gömdüğümü sordu. Hastayım, dinlenmek için, dedim. Yutmadı. Bu zavallı ihtiyar da hep işkillidir. Canım, Armand'ım, biz de ayağımızı tetik alırız, olur biter, oradayken: Çünkü muhakkak biriyle beni göz altında tutacak. İş yalnız evi kiralamakta değil hem; borçlarımı da ödemesi lâzım. Öyle de borcum var ki, aksi gibi! Nasıl, işine geliyor mu bütün bunlar?»

Bu biçim yaşayışın bende zaman zaman uyandırdığı kuruntuları bastırmaya çalışarak cevap verdim:

— «Evet.»

— «Evin her köşesini gözden geçildik. Harikulâde yaşayacağız orada. Dük herşeyle uğraşiyor...» Deli kız, bunları söylerken bana sarıldı: «Ah, şekerim, herhalde talihsiz değilsin. Yatağını hazırlayan adam bir milyoner!»

Prudence sordu:

— «Nezaman yerleşiyorsunuz yani?»

— «En kısa zamanda.»

— «Arabayla atlarınızı da götürün.»

— «Bütün bütün taşınacağım. Ben yokken bu apartımana sen bakarsın.»

★ ★ ★

Sekiz gün sonra Marguerite, kır evine yerleşmişti; ben de Point-du-Jour a. Ozaman size anlatması çok güç bir hayat başladı.

Marguerite, Bougival'a yerleştiğinin ilk zamanlarında önceki alışkanlıklarından hemen kurtulamadı. Ev sürekli bir şenlik içinde idi: Bütün kadın arkadaşları onu ziyarete geliyorlardı. Bütün bir ay, tek gün olmadı ki Marguerite'nin sofrasında yedi, sekiz kişi bulunması... Bir yandan da Prudence ne kadar tanıdığı varsa getiriyordu. Sanki ev kendininmiş gibi, ne var ne yoksa onlara ikram ediyordu.

Bütün bunlar, tahmin ettiğiniz gibi, Dük'ün parasıyla oluyordu. Arasıra Prudence bana gelir, sözde Marguerite istiyormuş gibi, bin frank alırdı. Biliyorsunuz ya, kumarda biraz kazancım olmuştu. Marguerite onun vasıtasıyla para istedikçe, hemen veriyordum. Bende bulunan paradan fazlasını ister korkusuyla Paris'ten, vaktiyle aldığım ve aynen iade ettiğim kadar borç para getirttim.

Aylık gelirim saymazsak, bir oniki bin franklık servetim vardı daha.

Marguerite'nin eşinidostunu yanında görmekten duyduğu zevk onların yol açtığı masraflardan, hele arada benden para istetmekten doğan üzüntüyle azıcık eksiliyordu. Marguerite dinlensin diye bu evi tutan Dük, kendisini görmelerinden hoşlanmadığı şenlikli bir kalabalıkla karşılaşırım diye, birdaha görünmedi. Bunun da sebebi vardı. Bir gün, Marguerite'yle baş başa bir akşam yemeği yerim diye ansızın çıkagelmişti. Akşam yemeği için sofraya oturmaya niyetlendiği saate kadar daha öğle yemeğinden kalkmamış onbeş kişilik bir güruhün tam üstüne düşmüştü. Hiçbirşeyden habersiz, yemek salonunun kapısını açiverince, gelişi herkesin kahkahalarıyla karşılanmıştı. Sofradaki orospuların hayâsız kahkahaları karşısında hemen tersyüzüne geri dönmek zorunda kalmıştı.

Marguerite sofradan kalkmıştı, bitişik odada Dük'ü bulmuş, elinden geldiği kadar bu tatsız olayı unutturmaya çalışmıştı. Ama, ihtiyarın fena halde onuruna dokunmuştu bu iş. Kinlenmişti. Kızcağıza sert sert, kendi evinde bile ona saygı göstermiyen bir

kadının çılgınca masraflarını karşılamaktan bıkip usandığını söylemiş, o kızgınlıkla çıkıp gitmişti.

O günden beri Dük'ün lâfını eden olmadı. Marguerite davetlilerine yol vermiş, alışkanlıklarını değiştirmişti ama, nafile. Dük'ten ses sada çıkmamıştı. Bundan ben kârlı çıktım: hayallerim gerçekleşti, sevgilim tamamiyle benim oldu. Marguerite artık benden geçemiyordu. Sonunu düşünmeden münasebetimizi aleniyete döküyordu. Ben de onun evinden çıkmaz olmuştum. Hizmetçiler bana Beyefendi diyorlar, resmen efendileri gözüyle bakıyorlardı.

Prudence bu yeni yaşayış şekli için Marguerite'ye hayli nasihat ediyordu. Ama, Marguerite beni sevdiğini, bensiz yaşayamayacağını, ne olursa olsun beni hep yanında bulundurmak saadetinden vazgeçmiyeceğini söyleyerek bunlara cevap veriyor, canı istemiyen gelmesin diyordu.

Bir gün Prudence çok mühim söyilyeceklerim var diye geldi Marguerite'ye, ikisi bir odaya kapandılar. Onları kapıdan dinledim.

Bir zaman sonra Prudence yine geldi.

O içeri girdiği zaman ben bahçenin nihayetindeydim; beni görmedi. Marguerite'nin ona doğru koşmasından, aralarında, daha önce yakaladığım şekilde bir konuşma geçtiğini anladım, onun gibi bunu da dinlemek istedim.

İki kadın bir küçük odaya kapandılar. Dinlemeye koyuldum.

Marguerite sordu:

— «Ne haber?»

— «İyi haber. Dük'ü gördüm.»

— «Ne dedi?»

— «O ilk vakadan dolayı seni seve seve hoş görürmüş ama, Armand Duval'la açıktan açığa birlikte yaşadığını duymuş, iste bunu afedemezmiş. Marguerite bu gençten ayrılсын, eskiden olduğu gibi her istediğini vereyim; yoksa, hiçbirşey beklemesin benden, dedi.»

— «Sen ne cevap verdin?»

— «Bu kararını sana bildireceğimi söyledim. Onu haklı göstermeye çalışacağıma da söz verdim. Düşünsene yavrucuğum! Kaçırıldığın durumu, Armand'ın sana bunu katıyen sağlayamayacağını bir düşünsene!.. Bütün kalbiyle seni seviyor ama, her ihtiyacını görecektir para ner'de onda? Günün birinde nasıl olsa yakını bırakacak. Vakit varken, Dük de her istediğini yapmaya hazırken, ayrıl, daha iyi. Armand'la konuşayım mı, ister misin?»

Marguerite düşünür görünüyordu, çünkü cevap vermedi. Cevabını beklerken yüreğine çarpıntılar geldi.

Nihayet: «Hayır,» dedi, « Armand'dan ayrılmam. Onunla gizli gizli buluşmak da istemem. Delilik belki ama, seviyorum onu!

N'apalım! Hem şimdi benimle hiç engelsiz sevişmeye alıştı, günde bir saaj bile benden ayrılmak zorunda kalsa üzülür. Zaten günlerim okadar sayılı ki,

yeni bir üzüntülü hayata katlanamam, görmesi bile beni ihtiyarlatan bir yaşlı adamın keyfine hizmet edemem. Parası onun olsun, geçtim, istemem!»

— «Nasıl edeceksin peki?»

— «Onu da bilmem.»

Prudence buna karşılık bir şey söyleyecekti. Odaya giriverdim, koşup Marguerite'nin ayaklarına atıldım. Ellerini böyle sevilmenin verdiği sevinçten dökülen gözyaşlarıyla yıkadım. İki kolunu boynuma dolayarak mırıldandı:

— «A, elbette seni seviyorum, Armand'cığım! Hiç böyle seveceğim aklıma gelmezdi. Mesut olacağız, sessizsadasız yaşayacağız. Şimdi beni utandıran o hayata ebediyen vedâ edeceğim. Geçmişimden dolayı beni hiç ayıplamıyacaksın, değil mi?»

Gözyaşlarmdan sesim tıkanmıştı. Marguerite'yi sıkı sıkı bağrıma basmaktan başka cevap vermedim.

Prudence'ye döndü. Heyecanlı heyecanlı: «Haydi git, bu sahneyi Dük'e anlat,» dedi. «Kendisine ihtiyacımız yok, öyle söyle.»

O günden sonra bir daha Dük'ün lâfını eden olmadı. Marguerite artık eskiden tanıdığım yosma değildi. Ona rastladığım zamanki hayatını hatırlatacak herşeyden elinden geldiği kadar kaçmıyordu. Bana karşı sevgisini, gösterdiği düşkünlüğü hiçbir kadın, hiçbir kızkardeş kocasına veya kardeşine gösteremezdi. Bu hastalıklı mahlûk, her tesiri kabule, her duyguyu benimsemeye hazırdı. Alışkanlıklarıyla olduğu gibi, eski kadın

arkadaşlarıyla da, eskiden kullandığı kelimelerle de ilgisini kesmişti

Ufarak, biçimli bir kayak satın almıştım. Onunla dolaşmaya çıktığımızı görenler bu beyazlar giymiş, hasır şapkası geniş kenarlı, suyun serinliğinden korunmak için kolunda basit bir ipekli atkı bulunan kadının imkânı yok dört ay önce rezaletleriyle, süsüsultanatıyla dillere destan olan aynı Marguerite Gautier olduğuna inanmazlardı.

Yazık! saadeti tatmakta acele etmiştik, uzun sürmiyeceğini keşfetmişiz gibi...

İki ay vardı ki, Paris' e gitmemiştik. Prudence'yle size daha önce bahsettiğim, hani Marguerite'nin dokunaklı hikâyesini sonradan bana veren Julie Duprat'tan başka da kimsecikler ziyaretimize gelmemiştii.

Bütün günlerimi sevgilimin dizi dibinde geçiriyordum. Bahçeye bakan pencereleri açardık. Yaz mevsiminin, gölgeliklerde açan çiçekler üstüne keyifle yüklendiğini seyreder, yan yana, ozamana kadar ne Marguerite'nin, ne benim gerçekliğine ihtimal vermediğimiz bu hayatı derin derin içimize sindirirdik.

Bu kadın, çocuklar gibi, en ehemmiyetsiz şeye şaşır kalıyordu. Gün olur, on yaşında kızlar gibi, bir kelebek, ya da kızboceğı peşinde bahçede koşardı. Vaktiyle bütün bir aileyi sevinç içinde geçindirecek miktarda parayı desteyle harcayan bu yosma, bazan çimenlere oturur, kendi adında, alelâde bir «marguerite» çiçeğini tam bir saat incelerdi.

İşte «Manon Lescuat» u o sıralarda sık sık okudu. Kaç kere kitaba düşündüklerini yazarken yakaladım. Her seferinde de, «Kadın severse Manon un yaptığıı yapmaz,» dedi.

Dük, iki üç kere mektup yazdı. Marguerite yazıyı tanıdı, okumadan, mektupları bana verdi.

Adamın, bu mektupları bazan gözlerimi yaşartırdı.

Marguerite'ye kesesini kapamakla onu geri alırım sanmıştı. Dük bu çarenin para etmediğini görünce dayanamamış, mektup yazarak, ne şart altında olursa okun yine eskisi gibi görmeye gelmek istemişti.

Bu yanıp yakılan mektupları, içindekilerden Marguerite'ye bahsetmeden okur, sonra yırtardım. Zavallı adam her ne kadar bende acıma hissi uyandırıyor da, yine Marguerite'nin onu görmesini tavsiye etmedim: Dük'ün gelmesine müsâde edersem evin masraflarını ona yüklemek istiyorum sanır diye korkuyordum. Hele, onu sevmekle sürüklendiğim yolu düşündükçe, sorumluluktan kaçınıyorum sanır diye yüreğim titriyordu.

"En nihayet, cevap gelmediğini görünce, Dük de yazmaktan vazgeçti. Biz de ilerisini hiç hesaba katmadan yaşamaya devam ettik.

XVIII

YENİ yaşayışımıza dair size tafsilât vermek hayli güç olacak. Bize göre bunlar gayet hoş, çocukça şeyler ama, birine anlatılınca hiçbirşey ifade etmez, Bir kadını sevmek ne demektir bilirsiniz; günler nasıl tez geçer, insan nasıl sevda dolu bir tembellik içinde kendini ertesi güne bırakır, bilirsiniz. Sevdiğimiz kadın bir yana, her yaratık, tamamiyle lüzumsuz, nafile görünür. Birbirine güveni olan iki kişinin şiddetli aşkından nasıl bir herşeyiunutuş doğar, sizce meçhul değildir. İnsan, gönlünü daha Önce başka kadınlara dağıtmış olduğuna esef eder, elinde sığıdığı elden başkasını okşamak kabil olduğunu aklına bile getirmez. Zihnini durmadan oyalayan düşünceden başka hiçbirşeyle meşgul olmak, ne hatırlamak, ne çalışmak istemez. Sevdiğinde her gün bir yeni güzellik, o vakte kadar bilmediği bir şehvet keşfeder.

Sanki insanın varlığı, sürekli bir zevki tekrar yerine getirmek için yaratılmıştır. Ruh artık sırf aşkın kutsal ateşini söndürmemekle görevlidir.

Çok kere, gece olunca, eve bakan küçük koruya gider otururduk. Orada, ikimiz, ertesi sabaha kadar birbirimizin kollarına düşeceğimiz saati düşünerek aksamın şen nağmelerini dinlerdik. Başka sefer, güneşin bile içeri girmesine imkân vermeden, bütün gün

odamıza kapanırdık. Perdeler sımsıkı kapanmış olur, dış âlem bizim için, bir ân olduğu halde durakalırdı. Kapımızı, yalnız Nanine açabilirdi; o da, yemek getirmek için. Kahkahalarla, çılgınlıklarla duradinlene, hiç kalkmadan yemek yerdik. Bunun arkasından pek kısa bir uyku faslı gelirdi. Pek kısa, çünkü aşk içinde eriyerek, nefes almak için bile suyun yüzüne çıkmıyan inatçı dalgıçlara benziyorduk.

Bu sırada Marguerite'nin zaman zaman kara düşüncelere dalıp gittiğini, hattâ bazan ağladığını gördüm. Birdenbire böyle neden kederlendiğini sordum. Şöyle cevap verdi:

— «Bizim sevgimiz alelâde bir sevgi değil, Armand'cığım. Sen beni, hiç kimsenin olmamışım gibi seviyorsun. Ya sonra bu sevginden pişmanlık duyar, eski hayatımı ayıplar, yüzüme vurur, beni içinden çekip aldığıın hayata yeniden fırlatır atarsan? Bundan korkuyorum işte. Düşün, böyle bir yeni hayatın tadını tattıktan sonra, başka türlü ömür sürmek beni öldürür. Söyle, beni hiç bırakmıyacaksın, değil mi? Ama, hiç!»

— «Yemin ederim!»

Bu söz üzerine, yeminim candan mı değil mi gibilerden gözlerimin içine baktı. Sonra kollarıma atıldı; başını göğsüme saklayıp dedi ki:

— «Bilmezsin, seni nekadardan seviyorum! Ondan böyle korkuyorum!»

Bir akşam, pencerenin parmaklığına dirseklerimizi dayamıştık. Buluttan yatağını zorlukla bırakan ayı

seyrediyor, gürültüyle dalları sarsan rüzgârı dinliyorduk. El ele tutuşmuştuk. Bir çeyrektir tek kelime söylememiştik.

Marguerite: «İşte kış geldi... Gidelim istiyor musun?» dedi.

— «Nereye?»

— «İtalya'ya.»

— «Sıkılıyor musun yoksa?»

— «Kıştan korkuyorum, hele Paris'e dönmekten büsbütün korkuyorum.»

— «Ne var korkacak?»

— «Çok şey var.»

Bana korkularının neden ilerigeldiğini söylemeden, yine devam etti:

— «Buradan gitmek ister misin? Nem varsa satarım. Gider, orada yaşarız. Eski hayatımdan hiçbir iz kalmaz, kimse kim olduğumu bilmez. İster misin?»

— «Canın isterse gidelim, Marguerite,» dedim. «Seyahate çıkalım. Ama, dönüşte bulup da memnun olacağın şeyleri satmaya sebep ne? Büyük bir fedakârlığı kabul edecek kadar zengin değilsem de beş, altı aylık bir seyahati göze alacak kadar param var, bundan sen zerre kadar bile memnun olacaksan...»

Pencereden ayrıldı, gitti, boş bir kanepenin üzerine oturdu:

— «Aslına bakarsan, hayır,» dedi. «Oralarda ne diye para harcamalı? Sana burada bile tuzluya oturuyorum zaten.»

— «Bana kabahat mi buluyorsun bunun için, Marguerite? Aşkolsun!» dedim.

— «Kusura bakma, şekerim,» dedi. «Şu fırtınalar hep sinirlerimi oynatır; anlatmak istediğimi söyleyemem birtürlü.»

Sonra, beni öptü, derin düşüncelere daldı.

Kaç kere böyle sahneler oldu. Sebebini anlayamıyordumsa bile, Marguerite'nin geleceğimizden adamakıllı tasalandığını biliyordum. Kendisini sevdiğimden kuşkulanamazdı, çünkü her gün sevgim artıyordu. Bununla beraber, onu sık sık sıhhi bir sebebi olmadığı zaman katiyen izah etmediği kederlere kapılmış görüyordum.

Pek biteviye yaşayıştan sıkıldı korkusuyla Paris'e dönmemizi teklif ettim. Her seferinde bu teklifi reddetti. Köyde olduğu kadar hiçbir yerde mesut olamayacağını söyleyordu.

★ ★ ★

Prudence pek seyrek geliyordu. Buna karşılık sık sık mektup yazıyordu. Her defa Marguerite'yi derin düşüncelere boğduğunu gördüğüm haîde bu mektupları

bir kere bile okumak istememiştim. Ne yazdığını kestiremiyordum.

Bir gün Marguerite odasından çıkmadı, içeri girdim; mektup yazıyordu:

— «Kime yazıyorsun?» diye sordum.

— «Prudence'ye. Ne yazdığımı okuyayım mı? İster misin?»

Kuşkulanıyorum sanmasına yol açabilecek Şeylerden dehşetli çekiniyordum. Ne yazdığını bilmeye ihtiyacım olmadığını söyledim, ama, bu mektubu okusaydım, eminim, kederlerinin gerçek sebebini ğrenirdim.

Ertesi gün, hava pek fevkalâdeydi. Marguerite kayıkla gezmeye gitmeyi, Croissy adasını görmeyi teklif etti. Çok keyifli görünüyordu. Döndüğümüzde saat beşti.

Nanine, girdiğimizi görünce: «Bayan Duvernoy geldi,» dedi.

Marguerite: «Gitti mi?» diye sordu.

— «Evet, sizin arabayla gitti. Haberliyimişsiniz, yle dedi.» Marguerite kuvvetle: «ok iyi,» dedi. «Haydi bize yemek hazırla.»

İki gün sonra Prudence Duvernoy'dan bir mektup geldi. Onbeş gün kadar, Marguerite'de o esrarlı hüzünden eser kalmadı. Boyuna da o halleri için benden özür dileyordu.

Bununla beraber, araba geri gelmedi. Bir gün sordum:

— «Prudence neden arabayı geri yollamıyor, allahasen?»

— «Atlardan biri hastaymış. Arabayı da tamire çekmişler. Biz buradayken olursa bu işler, daha iyi elbet. Nasılsa ihtiyacımız yok arabaya filân, Paris'e dönünceye kadar.»

Birkaç gün sonra Prudence bizi görmeye geldi. Marguerite'nin bana dediklerini o da tasdik etti.

İki kadın, bahçede, yalnız başlarına dolaştılar. Ben yanlarına gidince, konuşma konusunu değiştiriyorlardı.

O akşam, giderken, Prudence soğuktan şikâyet etti. Marguerite'den bir Keşmir şalı istedi, âriyet olarak.

Bir ay böyle geçti. Bu bir ay içinde Marguerite ozamana kadar görmediğim derecede neşeliydi, âşikti.

Araba hâlâ gelmemişti. Keşmir şalı da geri gönderilmemişti. Bütün bunlar, elimde olmadan, meraklandırıyordu beni. Marguerite, Prudence'nin mektuplarını hangi çekmede saklar, bildiğim için, o, bahçenin nihayetindeyken, bir ara koştum çekmeceye, açmaya çalıştım. Boşuna. Kitliydi.

Ozaman, her vakit mücevherlerini, elmaslarını koyduğu çekmeleri kurcaladım. Bunlar kolayca açıldı ama, mahfazalar içindekilerle birlikte ortadan kaybolmuştu!

Kalbime delici bir korku saplandı.

Bu kayıpların içyüzünü soracak olsam, Marguerite muhakkak gizlerdi.

— «Benim şeker Marguerite'ciğim,» dedim, «senden izin istiyorum, Paris'e gideceğim. Evden ner'de olduğumu bilmiyorlar. Herhalde babamdan bir alay mektup da gelmiştir, kimbilir nekadardır üzülür, cevap yazmam lâzım.»

— «Git yavrum,» dedi. «Ama, erken dön.» Yola çıktım.

Paris'e gelince, dosdoğru Prudence'ye koştum. Damdan düşer gibi: «Haydi, çabuk cevap verin bana açıkça, Marguerite'nin atları nerde?» dedim.

— «Satıldı.»

— «Ya şal?»

— «Satıldı.»

— «Elmaslar?»

— «Rehinde.»

— «Kim sattı, kimrehine koydu?»

— «Ben.»

— «Niye daha önce bana söylemediniz?»

— «Çünkü Marguerite engel oldu.»

— «Niye benden para istemediniz?»

— «Çünkü o istemiyordu.»

— «Bu paralar nereye gitti?»

— «Masraflara.»

— «Daha borcu çok mu?»

— «Aşağıyukarı otuz bin frank kadar var. Ya, dostum, size söylememiş miydim ben? inanmak istemedinizdi bana. Pekâlâ, şimdi inandınız işte. Şimdiye kadar mobilyacının hesabını Dük görürdü. Bu sefer mobilyacı Dük'ün evine gittiği zaman kapıdışı edilmiş. Ertesi gün Dük adama, artık Matmazel Gautier için hiçbir şey yapmamasını yazmış. Bunun üzerine adam para istedi. Mahsuben sizden aldığım birkaç bin frangı verdik. Sonra bazı hayır sahipleri mobilyacıya, alacaklı olduğu kadını'Dük'ün bıraktığını duyurmuşlar, meteliksiz bir gençle yaşıyor demişler. Öteki alacaklılara da haber yetiştirilmiş, onlar da para isteyip hacze kalkıştılar. Marguerite herşeyini satmak istedi ama, daha vakti değildi. Zaten ben de olmaz, dedim. Ama, parayı vermek lâzımdı. Sizden de isteyemeyeceğine göre atlarını, şallarını sattı, mücevherlerini rehine koydu. Alanların verdiği makbuzları, Emniyet Sandığının senedini görmek ister misiniz?»

Prudence bir çekmeyi açtı, bütün bu evrakı gösterdi:

— «Görüyorsunuz ya,» dedi. Kadının, dediğinden emin, kararlı bir hali vardı. «Haklıymışım! Ya... sevişmek, köylere gidip hayal dolu kır hayatı yaşamak yetişir sandınız! Değil mi? Hayır dostum, hayır... İnsanın tasarladığı mükemmel hayatın yanında bir de gündelik hayat var. En dürüst yaşayış şekli bile gülünç bağlarla bu toprağa bağlıdır. Gülünç ama, çelik bağlarla. Kolay kolay kopmaz. Şayet Marguerite sizi yirmi kere

aldatmadıysa, bulunmaz bir kadındır da ondan. Ona öğüt vermişsem yanlış mı yapmışım? Zavallı kızın herşeyini kaybetmesi bana fena halde dokunuyordu. İstemedi. Dünyayı karşılık verseler aldatmıyacağını, sizi sevdiğini söyledi. Çok hoş bunlar, çok şiirli şeyler ama, alacaklıların karnını doyurmaz. Size söylüyorum, otuzbin frangi olmadıkça bugün Marguerite işin içinden çıkamaz...»

— «Peki, ona bu parayı vereceğim.»

— «Borç mu bulacaksınız?»

— «Allah Allah, elbette yahu!»

— «Oh, ne iyi edersiniz ya!.. Babanızla bozuşmak, gelir kaynağınızı kurutmakla otuzbin frank tedarik edilmez, hele böyle ha deyince... İnanın bana, azizim, kadınları ben sizden iyi bilirim; bu deliliği yapmayın, günün birinde pişman olursunuz. Aklınızı kullanın. Size Marguerite'den ayrılın demem; ama, yaz başında nasıl onunla yaşıyordusanız yine öyle yaşayın. Bırakın sıkıntılardan kurtulma çaresini kendi bulsun. Dük yavaş yavaş ona yanaşır gene. Kont N... daha dün bana söylüyordu: Marguerite isterse bütün borçlarını Ödemeye hazırmış. İkiyüz;bin frank geliri var. Ayda dört beş bin frank verecek. Bu, kız için yine bir şey demekth\ Yalnız sizinle yaşaması icabederse ergeç ondan ayrılmanız gerekecek. Bunun için, iflâs edinceye kadar beklemeniz şart değil. Kont N. budalanın biri olduğuna göre, hiçbirşey sizi Marguerite'yle yaşamaktan alıkoyamaz. İlkın ağlayıp sızlayacak, sonra alışacak, bir gün de yaptığınıza karşılık size teşekkür edecek.

Farzedin ki Marguerite evlendi; aldatın kocasını, işte bukadar.

«Size tekmil bunları daha önce söyîediydim; yalnız, o zamanlar sözlerim bir tavsiyeden ibaretti. Bugünse böyle yapmanız zaruri.»

Prudence'nin nekadar da hakkı vardı! Bana gösterdiği kâğıtları yerine koyup çekmeyi kaparken sözlerine devam etti:

— «İşte mesele bundan ibaret. Kapatma kadınlar günü gelip kendilerini bir seven çıkacağını önceden sezerler ama, kendilerinin âşık olacağını hiç hesaba katmazlar. Yoksa, bir kenara beş on kuruş koyarlar, otuzuna geldikleri zaman kendilerine beş para harcayamıyan bir âşık edinmek gibi fazla pahalı bir işin masrafını rahat rahat karşılardı... Şimdiki aklım ozaman olsaydı!

«Ha, sakın Marguerite'ye tek kelime söylemeyin. Alın onu, getirin Paris'e. Dört, beş ay onunla yalnız başınıza yaşadınız, çok iyi ettiniz; göz yumun, sizden istenen sade bu, şimdi. Onbeş güne kalmaz Kont N... ile yeniden ahbaplığı kurar. Bu kış para biriktirir, gelecek yaz yeniden başlarsınız. Bu iş böyle söker, azizim!»

Tiksinerek reddedeceğim bu nasihatlerden Prudence amma da memnundu...

Sade sevgimden, haysiyetimden değil, vardığı sonuca Marguerite'nin katiyen yanaşmayacağına emin olduğumdan, dediğini yapamazdım. Marguerite böyle bir taksime razı olmaktansa ölmeyi tercih ederdi.

Prudence'ye: «Şaka elverir,» dedim, «Marguerite'ye tam olarak kaç para lâzım?»

— «Söyledim ya... Otuzbin frank kadar...»

— «Bu para ne zaman lâzım?»

— «İki aya kadar.»

— «İki aya kalmadan para eline geçecek.»
Prudence omuz silkti.

— «Hem size vereceğim,» diye devam ettim.
«Yemin edin bana ki, benim verdiğimi Marguerite'ye söylemiyeceksiniz...»

— «İçiniz rahat olsun.»

— «Eğer satmak, rehine koymak için başka şeyler gönderirse bana haber verin...»

— «O bakımdan tehlike yok artık. Hiçbirşeyi kalmadı.» Babamdan mektup var mı diye önce eve uğradım. Dört mektup vardı.

XIX

ILK üç mektupta, babam benden haber alamadığı için telâş ediyor, sebebini soruyordu. Sonuncu mektubundan, hayatımdaki değişikliği öğrenmiş olduğunu anladım. Yakında geleceğini haber veriyordu.

Babama karşı her zaman büyük bir saygı, candan bir sevgi besledim. Cevabımda, küçük bir seyahat yüzünden mektup yazamadığımı söyledim. Karşılatabilmek için geleceği günü önceden bildirmesini rica ettim.

Uşağıma köydeki adresimi verdim. C... kasabasının damgasıyla gelecek ilk mektubu bana yollamasını tembih ettim, sonra doğru Bougival'a gittim.

Marguerite beni bahçe kapısında bekliyordu. Bakışlarında endişe vardı. Boynuma sıçradı, sormaktan kendini alamadı:

— «Prudence'yi gördün mü?»

— «Yo...»

— «Paris'te çok kaldın ya?»

— «Babamın mektupları vardı. Cevap yazmak icabetti.» Birkaç dakika sonra Nanine soluk soluğa

geldi. Marguerite yerinden kalktı, gitti onunla fısılfısıll birşeyler konuştu.

Nanine çıktığı zaman Marguerite geldi yanıma oturdu, elimi eline alarak: «Neden beni aldattın? Prudence'ye gitmişsin işte!» dedi.

— «Kim söyledi sana?»

— «Nanine.»

— «Kimden duymuş?»

— «Senin peşinden gitmişti.»

— «Peşime düşmesini sen mi söyledin?»

— «Evet. Dört aydır yanımdan ayrılmadığın halde böyle Paris'e gitmen için esaslı bir sebep olmalı diye düşündüm. Başına birşey gelmesinden korkuyordum. Yahut da bir kadına gitmen mümkündü.»

— «Çocuk!»

— «Şimdi içim rahatladı. Ne yaptığını biliyorum. Ama, sana neler söylediler, daha bilmiyorum.»

Marguerite'ye babamdan gelen mektupları gösterdim.

— «Sana sorduğum o değil: neden Prudence'nin evine gittin? Bunu bilmek istiyorum.»

— «Görmeye.»

— «Yalan söylüyorsun, dostum.»

— «Peki. Gittim, ona atın sıhhatini sordum; senin şalına, mücevherlerine daha ne kadar ihtiyacı var, öğrenmek istedim.»

Marguerite kızardı ama, cevap vermedi. Ben devam ettim:

— «Atları, şalları, elmasları ne yaptığını öğrendim.»

— «Yani darılıyor musun bana bunun için?»

— «İhtiyacın oldukça benden istemediğin için darılıyorum.»

— «Bizimki gibi bir münasebette şayet kadının azbuçuk haysiyeti varsa, kendisi için mümkün olan her fedakârlığı kabul etmelidir ama, sevdiğinden para isteyip sevgisini ticaret malı haline getirmemelidir. Beni seviyorsun, eminim buna. Yalnız, benim gibi kızlara karşı beslenen sevginin insanın kalbine nasıl incecik pamuk ipliğiyle bağlı olduğunu bilmiyorsun. Kimbilir, belki bir sıkıntı ânında sevgimizin şeytanca bir hesaba dayandığına hükmedeceğin tutar! Prudence boş boğazın biridir. O atlara ne ihtiyacım vardı sanki? Satmakla tutumluluk ettim; onlarsız da olurum, hem masraf da etmem. Yeterki sen beni sev, istediğim sade bu. Sen beni atsız da seversin, şalsız da, elmassız da.»

Bunları öyle tabiî bir halle söylüyordu ki dinlerken gözlerim yaşardı.

— «Ama, canım, Marguerite'ciğim,» dedim, ellerini aşkla, şevkle sıktım, «bir gün bu fedakârlığı ne yapıp edip öğreneceğimi biliyordun. Öğrendiğim gün buna dayanamayacağımı da...»

— «O neden?»

— «Çünkü, yavrucuğum, bana karşı sevginin seni tek bir mücevherden bile mahrum etmesini aklın almaz. Ben de istemem sıkıntılı bir ânında «Başka biriyle yaşasaydım bunlar olmazdı» diyebilmeni; benimle yaşamış olmaktan bir ân için de olsa pişmanlık getirmeni istemem. Birkaç güne kadar atların, elmasların, mücevherlerin cana geri gelecek. Yaşamak için hava nekadar lâzımsa onlar da sana okadar lâzım. İhtimal gülünç şey ama, seni süs şatafat içindeyken sade oluşundan çok seviyorum.»

— «Demek artık beni sevmiyorsun?»

— «Deli!»

— «Beni sevseydin, seni benim istediğim gibi sevmeme müsâde ederdin. Tersine, beni süssaltanat düşkününü bir kız saymakta devam ediyorsun. Bütün masrafları karşılamak zorunda sayıyorsun kendini. Sevgimin delilini utanıyor, kabul etmiyorsun. Farkında değilsin ama, demek bir gün benden ayrılmayı düşünüyorsun ki, yiğitliğe leke sürdürmek istemiyorsun. Haklısın, dostum; ama, ben daha iyi şeyler ummuştum.»

Marguerite kalkmaya davrandı. Tuttum:

— «Bahtiyar olmanı istiyorum, bunun için de bana sitem edemezsin ya... Mesele bu!» dedim.

— «Ayrılacağız!» Bağırdım:

— «Neden, Marguerite? Bizi kim ayırabilir ki?»

— «Sen! Durumuna karşı anlayışlı davranmama müsâde etmediğin için, sen! Benim durumumu da olduğu halde bırakmak gibi bir gurura kapılan sen! Yaşadığım saltanatlı hayatı sürdürmemi istemekle aramızdaki manevî mesafenin olduğu gibi kalmasını isteyen sen! Sevgimin menfaatten uzak olduğu, senin gelirinle yaşamayı kabul edecek kadar menfaatten uzak olduğunu anlarnayıp da ille kendini mahvedinceye kadar uğraşmak isteyen, gülünç bir peşindüşüncenin esiri olan sefi! Senin sevgini atlarla, elmaslarla mı ölçerim sanıyorsun? Ben saadeti, birini sevmediği müddetçe insanı tatmin eden, ama sevince pek mânasızlaşan gururda, azamette mi bulurum sanıyorsun? Borçlarımı ödiyeceksin, gelirini tüketeceksin, sözde beni idare edeceksin! Bu nekadar sürer? İki, üç ay. Ozaman sana teklif ettiğim yaşayış tarzını seçmek için geç kalmış olursun. Çünkü ozaman herşeyi benden kabul etmek zorunda kalırsın. Şerefli bir adam asıl bunu yapamaz, işte. Halbuki şimdi sekiz, on bin frank gelirin var, gül gibi geçinip gideriz. Lüzumsuz şeylerimi satarım, yalnız bu sattıklarım ile yılda iki bin liram olur. Cici, minnacık bir apartıman tutar, ikimiz birlikte otururuz. Yalnız köye gelir, böyle bir evde değil, iki kişiye yetecek bir evde kalırız. Sen bağımsızsın, ben serbestim, genciz; vallahi, Armand, eskiden zoraki sürdürdüğüm hayata beni yeniden atma...»

Cevap veremiyordum. Sevgi ve minnet hissi gözlerimden sel gibi taşıyordu. Marguerite'nin kollarına atıldım.

— «Herşeyi senden habersiz yoluna koymak isterdim,» dedi. «Borçlarımı ödemeyi, yeni apartımanımı hazırlamayı filân... Ekim ayında Paris'e dönmüş olurduk. Herşey orada açıklanırdı. Ama, mademki Prudence olup biteni anlattı, sonradan kabul edecek yerde peşin razı olmam lâzım. Bunu yapacak kadar seviyor musun beni?»

Fedakârlığın böylesine dayanılmaz.. Ateşli ateşli, Marguerite'nin ellerini öpüyordum.

— «Her istediğini yapacağım» dedim. Onun karar verdiği şeylerde anlaştık.

Ozaman delice bir sevince kapıldı. Oynuyor, şarkı söylüyor, yeni apartımanı için bayram ediyordu. Şimdiden yeri, mahallesi hakkında fikrimi sormaya kalkıyordu.

Bizi birbirimize son defa, kesin olarak yaklaştırmış görünen bu karardan dolayı göğsü kabarıyordu, görüyordum.

Bu hususta ben de ondan geri kalmak istemedim. Bir ânda hayatım için kararımı vermiştim. Varımıyoğumu hesapladım, anamdan kalan geliri Marguerite'ye bıraktım. Ondan kabul ettiğim fedakârlığa göre devede kulaktı.

Bana da, babamın aydan aya yolladığı beş bin frank kalıyordu. Ne olursa olsun, bu gelir bütün yıl beni idare ederdi.

Kararımı Marguerite'ye söylemedim. Bu bağışı reddedeceğini sanıyordum.

Bu gelir, ömrümde görmediğim bir evin ipotek edilmiş olmasıyla sağlanıyordu. Bütün bildiğim, eski aile dostu olan, babamın noterinin, her üç ayda bir, âdi bir makbuz karşılığında bana yediyüz elli frank verdiğiydi.

Marguerite'yle Paris'e, apartıman bakmaya geldiğimiz gün bu notere gittim. Gelirimi ne yoldan başkasına devredebilirim diye sordum.

Babacan adam beni iflâs etmiş sandı, kararımın neden ilerigeldiğini sordu. Bağışı niçin yapacağımı ergeç kendisine söylemem gerektiğinden hakikati hemen söylemek daha işime geldi.

Adam dost ve noter sıfatıyla yapabileceği itirazlardan hiçbirini ileri sürmedi, herşeyi en iyi şekilde yoluna koyacağına söz verdi.

Babama hiçbirşey sızdırmamasını rica ederek, Marguerite'nin yanına koştum. Kız, Prudence'nin ahlâk derslerini dinlemektense Julie Duprat'lara inmeyi tercih etmişti.

Apartıman aramaya koyulduk. Marguerite baktıklarımızı çok pahalı buluyordu. Ben de pek sade buluyordum. Bununla beraber, biri üzerinde anlaştık. Paris'in en sakin mahallelerinden birinde, küçük bir evde karar kıldık.

Evin gerisinde güzel bir bahçe uzanıyordu. Bahçenin sonu da bizi komşulardan ayıracak kadar yüksek, manzarayı ikapamıyacak kadar alçak bir duvarla bitiyordu.

Umduğumuzdan iyiydi.

Ben eski eve koşup, çıkacağıımı bildirirken, Margueritede bir iş adamına gitti. Dediğine göre onun istiyeyeceği şeyi bu adam daha önce bir kadın ahpabı için de yapmıştı.

Provence Sokağında geldi beni buldu: mest olmuştu artık. Bu adam ona bütün mobilyalarına karşılık teknil borçlarını ödemeyi, üste de yirmi bin frank vermeyi kabul etmişti.

Bu namuslu adamın mezatta satışının yükseldiği fiyatla müşterisinin sırtından otuz bin franktan fazla kâr ettiğini sonradan gördünüz.

Şenşatır, Bougival'a yollandık. Birbirimize gelecek günlere ait tasarılarımızı anlatmaya devam ettik. Sevgimiz, tasasızlıklarımız sayesinde, geleceği tozpembe görüyorduk.

★★★

Sekiz gün sonraydı, öğle yemeğine oturmuştuk. Nanine geldi, uşağımın beni görmek istediğini haber verdi. İçeri aldırdım.

— «Efendim,» dedi, «babanız Paris'e geldi. Evde sizi bekliyor, hemen dönmenizi rica ediyor.»

Bu haber dünyanın en basit haberiydi. Bununla beraber, duyunca, Marguerite'yle şöyle bir bakiştık. Bu olayda bir felâket seziniyorduk.

Benim de hissettiğim bu hali daha o anlatmadan, elimi uzattım:

— «Korkma,» dedim.

Marguerite beni öperken: «Kabil olduğu kadar çabuk gel, seni pencerede bekliyeceğim» diye fısıldadı.

Joseph'i babama yolladım, «Şimdi geliyor dersin» dedim. Gerçekten de, iki saat sonra, Provence Sokağındaydım.

XX

B ABAM, sabahlık hırkasıyla benim salonda oturmuş, yazı yazıyordu. Daha salona girdiğim sırada gözlerini kaldırışından, bana bakışından çok ciddi şeylerin konuşulacağını anladım ama, sanki yüzünden hiç birşey okumamışım gibi sokuldum, sarıldım:

— «Nezaman geldiniz, babacığım?»

— «Dün, akşamüstü.»

— «Her vakitki gibi benim eve indiniz, öyle mi?»

«Evet.»

— «Sizi karşılamak için burada bulunamadığıma pek üzüldüm.»

Bu sözler üzerine babamın soğuk yüzünden, tahmin ettiğim ahlâk dersi hemen başlayacak sandım ama, hiç cevap vermedi. Yazdığı mektubu zarfladı, postaya atsın diye Joseph'e verdi.

Yalnız kaldığımız zaman babam yerinden kalktı, ocağa yaslandı, dedi ki:

— «Ciddî şeylerimiz var konuşacak, Armand'ciğim.»

— «Dinliyorum, baba.»

— «Açık sözlü olacaksın, değil mi?»

— «Zaten Öyleyimdir.»

— «Marguerite Gautier adında bir kadınla yaşadığın doğru mu?»

— «Evet.»

— «O kadının nenin nesi olduğunu biliyor musun?»

— «Bir kapatma kız.»

— «Onun yüzünden mi bu yıl bizi görmeye gelmedin; beni, kızkardeşini unuttun?»

— «Evet, baba, itiraf ediyorum.»

— «Bu kadını çok mu seviyorsun?»

— «Görüyorsunuz işte, babacığım. Kutsal vazifemi bana unutturduğuna göre... Bu unutuştan dolayı şimdi af diliyorum sizden.»

Babam, anlaşılan bu kadar kesin cevaplar beklemiyordu. Bir dakika, düşünür gibi durdu. Sonra sözüne devam etti:

— «Bu hayatın böyle sürüp gidemeyeceğini sen de anlamışsındır elbet!»

— «Böyle sürüp gidemeyeceğinden korktuğum oldu ama, baba, henüz bu fikirde değilim.»

Babam biraz daha kuru bir sesle konuştu:

— «Bunu şimdiye kadar anlamalıydın. Çünkü tahammül edemem ben buna!»

— «Size borçlu olduğum saygıya, ailenin öteden beri süregelen şerefine leke getirmiyecek olduktan sonra yaşadığım şekilde yaşayabilirim diye düşünmüştüm. Korkularımı hafifleten de bu oldu zaten.»

İhtiraslar hislere karşı insanı kuvvetli yapıyor. Marguerite'yi elde tutmak için herşeyle, babamla bile çarpışmaya hazırdım.

— «Öyleyse, şunu bil ki, başka türlü yaşamak zamanı geldi!»

— «Ya... neden ama, babacığım?»

— «Ailene karşı beslediğini sandığım saygıyı zed ereyecek şeyler yapmak üzeresin çünkü.»

— «Bu sözlere bir mâna veremiyorum.»

— «İzah edeyim. Bir metres tutarsın, çok iyi; hovarda bir adam kapatmasının masraflarını nasıl görürse sen de onun masraflarını görürsün, bu da âlâ; ama, onun uğruna en kutsal şeyleri unutursan, yaşayışının kepazeliğine ait dedikodular tâ bizim taşra kasabasına kadar gelir, sana da verdiğim şerefli adıma gölge düşürürse, işte bu olmaz, olamaz!»

— «Müsâde edin de anlatayım, babacığım. Benim için size bunları yetiştirenler yanlış haber vermişler. Ben Marguerite Gautier'in sevdalısıyım. Onunla birlikte yaşıyorum. Dünyanın en basit şeyi bu. Sizden aldığım adı ona vermedim, yani onunla evlenmedim. İmkânlarım nekadarına elveriyorsa onun için okadar masraf ediyorum. Borca girmedim, sizin bana söylediğiniz şeyleribir babaya söyletecek hiçbirşeye yol açmadım.»

— «Bir babanın oğlunu kötü yoldan uzaklaştırmak hakkı daima vardır. Daha kötülük etmedin ama, edeceksin.»

— «Babacığım...»

— «Efendi, hayat nedir, senden iyi bilirim! Temiz duygular yalnız tamamiyle temiz kalmış kadınlarda bulunur. Her Manon bir Des Grieux elde edebilir. Zaman dav görenek de çoktan değişti. Kendini ıslah etmiyecek olduktan sonra dünyanın eskimesinden ne çıkar. O kadından ayrılacaksın!»

— «Size itaatsizlik etmekle çok üzülüyorum, babacığım,, ama, imkân yok.»

— «Seni ayrılmak zorunda bırakacağım.»

— «Ne yazık ki, baba, artık yosmaların sürgün edildiği bir SainteMarguerite adası yok; olsa da, oraya göndertirseniz de yine Marguerite'nin peşinden giderim. Ne yapalım! Belki hatâ ediyorum ama, bu kadının yanında yaşamadıkça bahtiyar olamam.»

— «Hadi, hadi Armand! gözlerini aç, baban seni her zaman sevdi, unutma bunu, her zaman senin saadetin için çalıştı. Herkes le düşmüş kalkmış bir kızla karı koca gibi yaşamak şerefli birşey midir? »

— «Ne çıkar, baba? Artık kimseyle düşüp kalkacak değil ki! Bu kız beni seviyorsa üst tarafının ne ehemmiyeti var? Benim ona sevgimle onun bana sevgisi onu ıslah etmişse ötesinin ne ehemmiyeti olabilir? Tövbekâr olduysa, geri yanı mühim değil ki.»

— «Ya... şerefli bir adamın vazifesi orospuları yola getirmek midir sanıyorsun efendi? Tanrı hayata bu âdi maksadı mı hedef göstermiştir? İnsan kalbi bundan başka hertürlü heyecana kapalı mı kalmalı sanıyorsun? Hayat denen bu hârikalı işten çıkarılacak sonuç ne olmalı yani? Kırkına vardığın zaman bugün işlediklerin hakkında ne düşüneceksin acaba? Gülecek halin kalırsa, şayet bu sevgi geçmişinde daha derin izler bırakmadıysa gülersin, alay edersin bu aşkla! Şayet baban aynı kafada olaydı, başında kavak yelleri esseydi de her önüne gelene kapılsaydı, şeref, doğruluk gibi sarsılmaz duyguları olmasaydı sen ne olurdu şu saatte? Düşün, Armand, düşün de bir daha böyle saçmasapan şeyler söyleme. Dediğim gibi, bu kadını bırakacaksın, baban bunu senden yalvararak istiyor!»

Cevap vermedim. Babam devam etti:

— «Armand, aziz annenin adına inan bana. Vazgeç bu hayattan. Bak nasıl çabucacık unutursun. Zaten bu sürdüğün hayata gerçekleşmesi imkânsız bir düşünüşle bağlanmışsın. Daha yirmidört yaşındasın. Geleceği düşün. Bu kadını her zaman sevmek elinden gelmez, o da seni her zaman sevemez. İkiniz de sevginizi gözünüzde büyütüyorsunuz. Birbirinizin yoluna set çekiyorsunuz. Bir adım daha atarsan girdiğin yolu bırakmazsın artık. Gençliğinde işlediğin hatânın azabını ömür boyu çekersin. Gel, kızkardeşinin yanında biriki ay geçir. Dinlenmek, temiz aile sevgisi seni bu hummâdan çabuk kurtarır, evet bu bir hummâdan başka birşey değil!..

«Bu müddet içinde metresin de tesellisini bulur. Başka bir dost edinir. Kimin uğrunda babanla az kalsın bozuşacağını, onun sevgisini kaybedeceğini görünce gelip seni bulduğum için iyi yaptığımı söyler, bana şükredersin ozaman. Köye geleceksin, değil mi, Armand?»

Babamın bütün kadınlar hakkında fikirleri doğruydu, hissediyordum bunu; yalnız, Marguerite üzerinde haklı olmadığına inanıyordum. Bununla beraber, son sözlerini öyle tatlı bir tavırla, öyle yalvarırcasına söylemişti ki, cevap vermeye cesaretim kalmamıştı. Heyecanla sordu:

— «Ne diyorsun?»

— «Ne diyeyim, babacığım, size hiçbirşey için söz veremem. Benden istedikleriniz, gücümün üstünde şeyler.» Sinirlenir gibi olduğunu görerek devam ettim: «İnanın, baba, bu bağın sonuçlarını gözünüzde büyütüyorsunuz. Marguerite sandığınız kadınlardan değil. Bu sevda beni kötü yola sürüklemekten çok uzak. Tersine, bende en temiz duyguları yaratacak kabiliyette. Gerçek sevgi daima insanı ıslah eder, hangi kadından gelirse gelsin. Marguerite'yi tanısaydınız kendimi hiç tehlikeye sokmadığımı anlardınız. En asil ruhlu kadınlar kadar asildir o. Başka kadınlarda nekadardır günah varsa onda okadar feragat var.»

— «Demek varını-yoğunu ses etmeden kabullenmesine sebep bu? Çünkü annenden kalan, ona devrettiğin altmış bin frank — dediğimi iyi aklında tut— biricik servetinizdir.»

İhtimal babam bu sözleri ve korkutmayı son koz olarak saklamıştı. Ama ben ricalarına aldırmadıktan başka, korkutması karşısında daha dayanıklı çıktım.

— «Bu parayı ona bırakacağımı kim söyledi size?» dedim.

— «Noterim. Namuslu bir adam, bana bildirmeden böyle bir mukavele yapar mıydı? işte ben de, varınıyoğunu bir orospu uğruna feda etmiyesin diye, Paris'e geldim. Annen ölürken, sana şerefle yaşayacak kadar birşey bıraktı ama, metreslerine yediresin diye bırakmadı.»

— «Yemin ederim, babacığım, Marguerite'nin bundan haberi bile yok.»

— «Öyleyse ne diye yapıyorsun bunu?»

— «Günkü Marguerite, o hor gördüğünüz, tahkir ettiğiniz, ayrılmamı istediğiniz kadın, benimle yaşamak için, elindeavucunda ne varsa feda etti!»

— «Sen de o fedakârlıkları kabul ettin ha? Sen ne biçim erkeksin, efendi? Bir Marguerite'nin senin uğruna harcadıklarını kabul edecek kadar alçaldın mı? Yeter, yeter artık! Bu kadını bırakacaksın! Az önce sana yalvarıyordum, şimdi emrediyorum; ailemde böyle pis işler istemem! Bavullarını hazırla, arkamdan gelmeye hazırlan.»

— «Afedin beni, babacığım,» dedim, «gelemediğim.»

— «Niçin?»

— «Çünkü, artık emre itaat etmiyecek yaşa geldim.» Bu cevap üzerine babam sarardı.

— «Peki, efendi,» dedi, «ben de yapacağımı bilirim.» Çıngırağı çaldı. Joseph görüldü.

— «Bavullarımı Paris Oteli'ne taşıt!»

Babam bunu söylerken, odasına geçti, giyindi. Geri döndüğü zaman ona doğru yürüdüm:

— «Marguerite'yi üzecek birşey yapmayacağınıza söz veriyorsunuz değil mi, baba?»

Babam durdu Küçümseyerek bana baktı:

— «Sen galiba delisin!» dedi sadece.

Daha sonra, kapıyı çarparak çıktı. Ben de indim, bir arabaya atladım, Bougival'a gittim. Marguerite beni pencerede bekliyordu.

XXI

BOYNUMA sıçrayarak: «Hele gelebildin!» diye bağırdı. «Ne o? Yüzün sapsarı!» Ozaman, babamla aramda geçenleri anlattım.

— «Aman yarabbi!..» dedi. «İçime doğmuştu zaten, Joseph gelip de babanın geldiğini haber verdiği zaman felâket haberi almışım gibi ürpermiştim. Zavallı yavrum! bütün bu üzüntüleri çekmene ben sebep oldum. Babanla bozuşmaktansa beni bırakman belki daha hayırlı olur. Ben ona birşey yapmadım ki... Gayet sade yaşıyoruz, daha da sade yaşıyacağız. Sana bir kadın lâzım, pekâlâ biliyor bunu. İyi ki metresin benim! Seni seviyorum, durumun ne kadar elveriyorsa o kadarını istiyorum. İlerisi için tasarılarımızı söyledin mi ona?»

— «Söyledim. Asıl bunlara kızdı ya... Anlattığım şeyleri sevgimizin sürekli olacağına işaret saydı çünkü.»

— «Ne yapsak acaba?»

— Birlikte olacağız, canım Marguerite'çiğim, fırtınayı beraber atlatacağız!»

— «Atlıyacak mı bakalım?»

— «Atlaması lâzım.»

— «Ama, baban okadarla kalmaz ki..»

— «Ne yapar sence?»

— «Ne bileyim ben! Oğluna baş eğdirmek için bir baba ne yapabilirse yapar işte. Geçmiş hayatımı başına kakar, ihtimal beni bırakasın diye başımdan geçmemiş yeni maceralarla beni şereflendirir...»

— «Çok iyi bilirsin ki ben seni seviyorum.»

— «Öyle ama, ergeç babanın sözünü dinlemen gerek, onu da biliyorum. Sonunda belki boyun eğersin.»

— «Hayır, Marguerite, asıl ben onu razı edeceğim. Onu bu kadar kızdıran, dostlarından bazılarının dedikodu etmesi; iyi adamdır, doğrucudur, ilk fikrine döner. Hem, ehemmiyeti de yok bunun ya...»

— Böyle söyleme, Armand; herkes ailenle bozuşmana ben sebep oldum bilsin, istemem. Bugün geçsin, yarın Paris'e dön. Sen nasıl düşünüyorsan baban da kendi yönünden düşünmüş olur, belki daha iyi anlarsınız. Onun inançlarını zorlama, isteklerini bir dereceye kadar kabul etmiş görün, bana okadar aldırılmıyormuşsun gibi yap. Görürsün nasıl her işi olduğu yerde bırakır. Ümit et, şekerim, hele şundan bilhassa emin ol, ne olursa olsun, Marguerite'n senin kalacak...»

— «Yemin eder misin?»

— «Yemine ne hacet!»

İnsanın sevdiği birinin sesiyle bir fikre inandırılması ne tatlı şey! Marguerite'yle bütün gün, sanki bir ân önce gerçekleştirmek gerektiğini anlamışız gibi, ileriye ait

düşündüklerimizi tekrar tekrar konuştuk. Her dakika bir hâdise bekledik; ama, çok şükür, başımıza yeni birşeyler gelmeden gün bitti.

Ertesi gün onda yola çıktım, onikiye doğru otele geldim.

Babam daha önce dışarı çıkmıştı. Belki benim eve gitmiştir diye oraya gittim. Kimse gelmemişti. Bizim notere gittim, orada da kimse yoktu!

Yeniden otele döndüm. Saat altıya kadar bekledim. Bay Duval dönmedi. Ben de Bougival yolunu tuttum.

Marguerite'yi bir gün önceki gibi beni bekler bulmadım. Mevsim icabı, yakılan ateş Önünde oturuyordu. İyice düşünceye dalmıştı.

Koltuğun yanına kadar sokulduğum halde gelişimi ne işitti, ne bana döndü. Alnından öptüğüm zaman, bu öpüş onu irkiltmiş gibi ürpererek kendine geldi.

— «Beni korkuttun,» dedi «Babanı gördün mü?»

— «Görmedim. Bu ne demek oluyor, anlamıyorum. Otelinde yoktu, benim evde de yoktu, bulurum idye aradığım hiçbir yer”de yoktu.»

— «Haydi, yarın gene yola düşersin!»

— «Yok, o beni arasın daha iyi. Ne yapmam lazımsa yaptım sanırım.»

— «Hayır, canım, yetişmez bukadarı; bilhassa yarın babanın yanına dönmen icabeder.

— «Neden başka gün değil de yarın?»

Bu sualım üzerine Marguerite bana hafiften kızardı gibi geldi:

— «Çünkü,» dedi, «çünkü senin üstüne düşmen ona daha iyi görünür, bizi daha çabuk af eder.»

Bütün gün Marguerite gayet düşünceli, dalgın, mahzun göründü. Dediklerime cevap alabilmek için her sözü iki kere söylemek zorunda kalıyordum. Zihnini kurcalayan düşünceleri iki gündür olup bitenlerin ona geleceğe dair korkular vermesine yoruyordu.

Bütün gece teminat vermeye çalıştım. Ertesi sabah bir türlü mâna veremediğim ısrarlı bir endişeyle beni yola koydu.

Babam, bir gün önceki gibi, yine yoktu ama, dışarı çıkarken bana şu mektubu bırakmıştı:

«Bugün de görmeye gelersen, beni saat dörde kadar bekle; şayet saat dörtte dönmezsem yarın bana akşam yemeğine gel; seninle konuşmam lâzım.»

Dediği saate kadar bekledim. Görünmedi. Ben de, kalktım.

Bir gün önce, Marguerite'yi kederli bulmuştum, bugünse hummâlî, hareketli buldum. İçeri girdiğimi

görünce boynuma sarıldı, kollarımın arasında uzun uzun ağladı.

Bu anî üzüntüsü pek aşırı olduğundan beni telâşlandırmıştır Sebebini sordum. İnanırcı hiçbir şey söyleyemedi. Bütün kadınlar gerçeği söylemek istemedikleri zaman neler ileri sürerlerse o da öyle yaptı.

Biraz yatışınca yolculuğumun sonuçlarını anlattım; işlerin düzelmeye yöneldiğini söyleyerek babamın mektubunu gösterdim.

Mektubu görünce, düşüncelerimi dinleyince gözyaşları iki kat arttı. Öyleki, bir sinir buhranına yakalanmasından korktuğum için Nanine'yi çağırdım, tek kelime söylemiyen, ama her ân ellerimi tutup tekrar tekrar Öpen kızcağızı yatağına yatırdık.

Ben yokken hanımı acaba bir mektup mu aldı, ya da biri onu görmeğe mi geldi diye Nanine'yi sorguya çektim. Bu halin sebebi böyle birşey olabilirdi.

Nanine, «Ne kimse geldi, ne de birşey getiren oldu» diye cevap verdi.

Herhalde, dünden beri, Marguerite'nin bana söylemediği üzücü şeyler geçmiş olsa gerekti.

O akşam biraz daha sakin göründü. Beni yatağının dibine oturttu, yeniden ne kadar sevdiğine dair uzunboylu teminat verdi. Elinde olmadan gözleri dolduğu için zorla bana gülümsedi.

Üzüntüsünün gerçek sebebini söyletmek için her çareye başvurdum. Size daha önce de söylediğim, sudan sebepler ileri sürmekte ayak diredi.

Sonunda da kollarımın arasında uyudu. Uykusu, vücudü dinlendirecek yerde büsbütün kesen uykulardandı. Arasına bir çığlık atıyor, yanında olduğumu anlayınca yatışıyor, her zaman onu seveceğime ant ettiriyordu.

Sabahlara kadar süren bu üzüntü nöbetlerine birtürlü akıl erdiremiyordum. Sabaha karşı, Marguerite tamamiyle bitkin düştü. İki gecedir uyumamıştı.

Bu dinlenme de uzun sürmedi. Onbire doğru uyandı, beni kalkmış görünce bir çığlık koparıp etrafına bakındı:

— «Ne o? Hemen gitmiyorsun ya?» Ellerini tuttum:

— «Yo, gitmiyorum,» dedim. «Ama, uyuyasın diye rahat bıraktım seni. Daha çok erken.»

— «Paris'e saat kaçta gidiyorsun?»

— «Dörtte.»

— «Okadar erken mi? O vakte kadar benimle oturacaksın, değil mi?»

— «Elbette. Her zaman Öyle yapmam mı?»

— «Ne iyi!»

Dalgın bir halle yeniden sordu:

— «Öğlen yemeğini yiyelim mi?»

— «İstersen yeriz.»

— «Sonra gidene kadar beni bol bol öper, seversin, ha?»

— «Evet. Hem elimden geldiği kadar erkeri döneceğim.» Gözleri büyümüş, bana bakıyordu:

— «Dönüp gelecek misin?»

— «Elbette!»

— «Öyle ya, bu akşam geleceksin, ben de herzamanki gibi seni bekliyeceğim. Beni sevip okşıyacaksın, tanışalı beri nasıl bahtiyarsak yine öyle olacağız...»

Bütün bu sözleri kendisine ıstırap veren bir düşünceyi gizlemek ister gibi tutuk bir tavırla söylemişti. Her ân, buhran geçirecek diye içim titriyordu.

— «Dinle,» dedim, «sen hastasın. Seni bu halde bırakamam. Babama yazacağım, beni beklemesin...»

Ansızın, bağırırcasına: «Hayır, olmaz, sakın ha!..» dedi. «Sonra baban benden bilir, onu görmene engel oldum sanır. Yo, muhakkak gitmelisin! Hem, ben hasta değilim, çok iyiyim, merak etme! Korkulu bir rüya gördüm de, fena uyandım...»

O andan itibaren, Marguerite daha Şen görünmeye çalıştı. Ağlamadı da.

Gitmem icabeden saat gelince, onu öptüm., tirene kadar benimle gelmek istiyor mu diye sordum: yürüyüş onu avutur, oyalar, açık hava iyi gelir diye umuyordum. Hele kabil olduğu kadar uzun müddet yanında kalmaya ehemmiyet veriyordum.

Kabul etti, bir manto giydi, yalnız dönmemek için Nanine'yi de alıp, benimle geldi.

Yirmi kere cayacak oldum gitmekten. Lâkin, abuk dönmek ümidi, babamı yeniden tedirgin etmek korkusu aklımı eldi. Yola koyulduk.

Ayrılırken: «Akşama görüşürüz,» dedim. Cevap vermedi.

Bir kere daha benim böyle bir lfıma cevap vermemişti, hatırlarsınız, hani Kont G... geceyi onunla geçirmişti. Ama, bu olay okadar uzaktı ki artık, aklımdan silinmiŐ gibi geliyordu bana. Korkacak birşey varsa, herhalde Marguerite'nin beni aldatması değildi.

Paris'e gelince Prudence'ye koştum. Canlılığı, neşesi Marguerite'yi avutur diye, Bougival'a gitmesini rica edecektim.

Kendimi bildirmeden içeri girdim. Prudence tuvaletini yapıyordu. Kuşkulu bir halle: «O! Marguerite de sizinle beraber mi?» dedi.

— «Hayır.»

— «Nasıl?»

— «Üzüntülü.»

— «Gelmiyecek mi?»

— «Gelmesi mi lâzımdı?»

Prudence Duvernoy kızardı, az-çok sıkıntı içinde cevap verdi:

— «Yani, siz Paris'e geldiğinize göre o da gelip sizi bulacak mı, demek istedim.»

— «Hayır.»

Prudence'ye baktım. Gözlerini yere indirdi. Yüzünde, belki evinde fazla kalırım korkusunu okudum.

— «Hattâ, Bayan Prudence, sizden ricaya gelmiştim; şayet işiniz yoksa bu akşam Marguerite'yi görmeye gidesiniz, arkadaşlık edesiniz, bu gece orada kalasınız diye... Onu hiç bugünkü gibi görmemişim, hastalanacak diye korkuyorum.»

Prudence: «Akşam yemeğini şehirde yiyeceğim. Marguerite'yi bu akşam göremem. Ama yarın giderim,» dedi.

İzin aldım. O da hemen hemen Marguerite kadar içinden dolu görünüyordu bana.

Babama gittim, ilkin beni uzun uzun inceledi. Sonra elini uzattı.

— «Beni iki kere ziyaretine memnun oldum. Armand,» dedi; «umuyorum ki, ben nasıl kendi hesabıma meseleyi düşündümse, sen de düşünmüşsündür.»

— «Sormama izin var mı, babacığım, düşüncelerinizin sonucu ne oldu?»

— «Şu oldu, yavrum: bana söyledikleri epey büyütülmüş şeylermiş. Sana karşı daha yumuşak davranmaya karar verdim.»

Sevinçle haykırdım:

— «Ne diyorsunuz, babacığım!»

— «Canım, evlâdım, her gencin bir metresi olur elbet. Öğrendiklerime göre, bir başka kadın olmasındansa bunun Marguerite Gautier olması senin için daha iyi, diyorum.»

— «Canım babacığım, beni ne kadar bahtiyar ettiniz!» Birkaç dakika böyle konuştuk, sonra sofraya oturduk. Yemek boyunca babam çok iyi davrandı.

Bu mesut değişikliği Marguerite'ye anlatmak için Bougival'a dönmekte acele ediyordum. Her dakika gözüm duvardaki saatteydi.

Babam: «Saate bakıyorsun! Beni bırakıp gitmek için sabırsızlanıyorsun.. Ah, siz gençler, ah! şüpheli muhabbetlere candan sevgileri daima tercih edersiniz!» dedi.

— «Böyle demeyin, babacığım... Eminim, Marguerite beni seviyor.»

Babam cevap vermedi. Halinden sözlerime inandımı, inanmadımı belli değildi.

Yemekten sonraki vaktimizi beraber geçirelim, ben ertesi gün gideyim diye çok ısrar etti ama, Marguerite'yi üzüntülü bıraktığımı söyledim, ertesi gün yine geleceğime söz vererek, erkenden gidip kızı bulmama müsâde etmesini istedim.

Hava güzeldi. Babam istasyona kadar benimle gelmek istedi. Ömrümde hiç bu kadar bahtiyar olmamıştım.

Ben yola çıkarken, son bir defa o gece kalayım diye üsteledi, reddettim.

Bana: «Demek onu çok seviyorsun?» diye sordu.

— «Deli gibi seviyorum hem...»

Bir düşünceyi zihninden uzaklaştırmak ister gibi elini alnında gezdirdi:

— «Git öyleyse...» dedi.

Sonra bana birşeyler demek içinmiş gibi ağzını açtı ama, sadece elimi sıkmakla kaldı:

— «Yarın görüşürüz!» diye bağırarak ansızın benden ayrıldı.

XXII

SANKİ tiren hiç yürümüyormuş gibi geliyordu bana. Gecenin onbirinde Bougival'daydım, Evin hiçbir pençesi aydınlık değildi. Çıngırağı boş yere çaldım durdum; cevap veren olmadı.

Böyle bir şey ilk defa başıma geliyordu. Nihayet bahçıvan görüldü. İçeri girdim.

Nanine, elinde ışık, geldi. Marguerite'nin yatak odasına varmıştım:

— «Bayan ner'de?» diye sordum.

— «Paris'e gittiler, efendim.»

— «Paris'e mi?»

— «Evet, efendim.»

— «Ne zaman?»

— «Siz gittikten bir saat sonra.»

— «Size benim için birşey söylemedi mi?»

— «Hayır, hiçbirşey söylemedi.»

Nanine beni yalnız bıraktı. Düşünüyordum:

«Besbelli korkmuş olacak. Babamı göreceğim demiştim ona ya, bunu bir gün serbest kalmak için bahane etmemden korkmuş oimalı. Belki Prudence önemli bir iş için yazıp çağırmıştır onu.»

Ama, ben Prudence'yi görmüştüm. Marguerite'ye ne diye yazsındı? Bunu imâ edecek hiçbir şey söylememişti bana...

Birdenbire, o gün Prudence'nin bana sorduğu aklıma geldi: «Bugün gelmiyecek mi?» Marguerite hasta dediğim zaman sormuştu bunu. Bu, bir buluşmayı ağzından kaçırmış zannettirecek sözünden sonra yüzüne baktığım zaman nasıl kızardığı da aklıma geliverdi. Bu hatırlayış, Marguerite'nin bütün gün dinmeyen gözyaşlarıyla birleşiyordu. Babamın iyi karşılayışı bana bu yaşlan biraz unutturmuştu.

O ândan sonra, o gün olup biten herşey ilk kuşkuyla öyle sağlam birleşti ki, herşey, babamın iyilikseverliği bile, bu şüpheyi perçinliyordu.

Marguerite Paris'e gitmeye beni âdeta zorlamıştı. Yanında kalmayı teklif ettiğim zaman hemen sakinleşivermişti. Bir tuzağa mı düşmüştüm? Marguerite beni aldatıyor muydu? Ben dönünceye kadar geri gelmiş olacağını hesaplamıştı da tesadüfen mi Paris'te alıkonulmuştu? Nanine'ye neden birşey söylememişti? Bana neden iki satır yazı bırakmamıştı? O gözyaşları, bu kayboluş, bu esrar ne demekti?

Bomboş odanın ortasında, ürke ürke düşündüğüm şeyler bunlardı işte. Gözlerimi duvardaki saate dikmiştim. Onikiyi gösteriyor, sanki dönmesini

ummamam lâzımgeldiğini, vaktin çok geciktiğini söylüyordu.

Halbuki aldığımız kararlardan, yapılan, kabul edilen fedakârlıktan, sonra beni aldatmasını akıl alır mıydı? Ne münasebet! ilk kuruntuları aklımdan çıkarmaya çalışıyordum.

«Kızcağız mobilyaları için bir alıcı bulmuştur herhalde. Kesişmek için Paris'e gitmiş olmalı. Bana önceden söylemek istemedi. Gelecekteki saadetimiz için zarurî olan bu satışı kabul etsem bile üzüleceğimi biliyordu. Söylerse onurumu kırar diye korkmuştur. Herşey bittikten sonra ortaya çıkmayı sever. Prudence muhakkak bu iş için onu bekledi. Bunun için karşımda bocaladığını belli etti. Marguerite de alışverişi bugün bitiremeyince gitti onda kaldı. Ya da, şimdilik gelir ihtimal. Üzüleceğimi bilir çünkü, beni üzüntüde bırakmak istemez.

«Öyleyse bu gözyaşları niye? Besbelli beni okadar sevdiği halde, kızcağız alıştığı süstensaltanattan kolay ayrılamadı. Bugüne kadar hep gösterişli, süslü yaşamış, bundan bahtiyarlık duymuştu...»

Üzüntülerini Marguerite'ye isteye isteye bağışlıyordum. Bu esrarlı kayboluşun sebebini keşfettiğimi her yerini öpücüklere boğarak söylemek için sabırsızlık içinde onu bekliyordum.

Bu sırada, gece ilerliyordu, Marguerite gelmiyordu.

Üzüntü yavaş yavaş çemberini daraltıyor, başımı, kalbimi sıktıkça sıkıyordu. Belki başına bir şey gelmişti!

Belki acı verecek bir kaza haberi getirecekti bir kara haberci! Belki hep bu korkular, kararsızlıklar içinde sabahı edecektim!

Yokluğu böyle dehşete düşürürken Marguerite'nin beni ötede aldattığı fikri bir daha aklıma gelmedi. Onu benden ayrı tutabilmek için iradesinin dışında bir sebep lâzımdı. Düşündükçe bu sebebin felâketli birşey olduğuna karar veriyordum. Ah bu insan gururu! kaç kılıkta kendini belli eder!

Saat biri vurdu. Kendi kendime «Bir saat daha beklerim» dedim, «şayet Marguerite gelmezse Paris'e giderim.»

Beklerken bir kitap aradım, çünkü düşüncelere dalmaya cesaret edemiyordum.

«Manon Lescaut» masa üstünde, açık duruyordu. Bana sayfaları yer yer gözyaşlarıyla ıslanmış gibi geldi. Yapraklarını karıştırdıktan sonra, kuşkularımın perdelediği harfleri boş ve manasız gelen kitabı kapadım.

Saatler çok yavaş ilerliyordu. Hava kapalıydı. Bir sonbahar yağmuru camları kamçılıyordu. Boş yatak gözüme gitgide bir mezar gibi görünmeye başladı. Korkuyordum.

Kapıyı açtım. Dinliyordum, ağaçların arasında rüzgârın uğultusundan başka ses duymuyordum. Yoldan birtek araba geçmiyordu. Kilise saati kederli kederli buçuğu vurdu.

Şimdi biri gelecek diye korkar olmuştum. Böyle pusarık bir havada, bu saatte beni ancak bir felâket gelir bulur sanıyordum.

Saat ikiyi çaldı. Biraz daha bekledim. Sessizliği yalnız saatin biteviye, ölçülü tıkırdısı bozuyordu.

Nihayet, içindeki en küçük şey bile çevresindekilere kalbin endişeli yalnızlığını giydirir görünen bu odadan çıktım.

Bitişik odada Nanine'yi iş işlerken uyumuş buldum. Kapının gürültüsüne uyandı, bana hanımının dönüp dönmediğini sordu.

— «Hayır, ama, dönerse, daha fazla merakımı yenemediğimi, Paris'e gittiğimi söylersin.»

— «Bu vakit mi?»

— «Evet.»

— «E, asıl gideceksiniz ya? Araba bulamazsınız ki...»

— «Yürüyerek giderim.»

— «Yağmur yağıyor.»

— «Ne çıkar!»

— «Hanım döner; dönmezse, gündüz vakit çok neden kaldığımı öğrenmeye... Yolda öldürürler sizi.»

— «Korkacak birşey yok, Nanine'ciğim. Yarın görüşürüz.» Saf kız, gitti paltomu getirdi, omuzlarıma attı. Gidip Arnould Anayı uyandırmak istedi, mümkünse

arabayı istiyeycekti; ben kabul etmedim, bu faydasız teŖebbüsle boşuna vakit kaybedeceğimi düşünüyordum. Ozamana kadar yolun yarısını alırdım. Sonra, zaten hava almaya ihtiyacım vardı. Vücut yorgunluğu sinir gerginliğini geçirirdi.

Antin Sokağındaki apartımanın anahtarını aldım; Nanine'ye allahısmarladık dedikten sonra, yola çıktım. Parmaklığa kadar benimle geldi.

İlkin bir koğu kopardım ama, toprak yeni ıslanmıŖtı, daha beter yoruluyordum. O hızla bir yarım saat gittikten sonra durmak zorunda kaldım. Kanter içindeydim. Biraz nefes aldım, yeniden yola koyuldum.

Gece okadar karanlıktı ki, her ân yol kenarındaki ağaçlardan birine toslamaktan korkuyordum. Ağaçlar, ansızın burnumun dibinde beliriyor, üstüme yürüyen hayaletlere benziyordu.

Biriki yük arabasına rastladım, hemen geride bıraktım onları.

Bir açık araba dörtnala Bougival tarafına gidiyordu. Hizama geldiği sırada Marguerite içindedir ümidine kapıldım.

— «Marguerite, Marguerite!» diye bağırarak durdum.

Hiç kimse cevap vermedi, araba da yoluna gitti. UzaklaŖışını seyrettim, sonra yine yola düŖtüm.

Etoile Kapısı'na iki saatte vardım. Kaç kereler geçtiğim ağaçlı yolu koşarak inmeye başladım. Paris'i görmek gücümü artırmıştı.

O gece oralardan hiçkimse geçmiyordu. Ölü bir şehirde gezintiye çıkmıştım sanki.

Şafak sökmeye başlıyordu. Antin Sokağına vardığımda, büyük şehir, tamamiyle uyanmıştı ama hafiften kıpırdama başlamıştı.

Sain-tRoch Kilisesindeki çan sabahın beşini çaldı. O ânda Marguerite'nin evine giriyordum.

Kapıcıya adımı söyledim, benden nice yirmi franklık para almış, sabahın beşinde Matmazel Gautier'in evine gelmeye hakkım olduğunu öğrenmişti. Engele uğramadan geçtim.

Marguerite evde mi, değil mi diye ona da sorsam olurdu ama, «yok» diyebilirdi. İki dakika daha kuşkuda kalmayı tercih ediyordum; kuşkudayken umuyordum çünkü.

Bir gürültü, bir hareket yakalamağa çalışarak kapıya kulak verdim. Hiç sessada yoktu. Kırların sessizliği sanki burada devam ediyordu.

Kapıyı açtım, girdim.

Perdeler sımsıkı kapalıydı. Yemek salonunun iki perdesini çekip açtım, yatak odasına doğruldum, kapıyı ittim.

Perdelerin kordonuna atıldım, sert bir hareketle çekiverdim. Perdeler açıldı, içeri hafif bir ışık süzüldü.

Yatağa koştum. Yatak boştu!

Oda kapılarını birbiri ardına açtım, bütün odaları dolaştım. Kimseler yoktu.

Deli olmak işten değil!

Tuvalet odasına geçtim, penceresini açtım, birkaç kere Prudence'ye seslendim. Onun penceresi de kapalı kaldı.

O zaman, kapıcıya indim. Matmazel Guatier'in gündüz evine gelip gelmediğini sordum.

— «Evet, geldi,» dedi, «Bayan Prudence Duvernoy da vardı.»

— «Benim için hiçbirşey söylemedi mi?»

— «Hiçbirşey söylemedi.»

— «Sonra ne yaptılar, biliyor musunuz?»

— «Arabaya bindiler.»

— «Ne biçim arabaya?»

— «Hususî bir kupa araba.» Bütün bunlar ne demek oluyordu?

Komşunun kapısını çaldım. Kapıcı, açtıktan sonra arkamdan seslendi:

— «Nereye, bayım?»

— «Bayan Prudence Duvernoy'un katına.»

— «Daha gelmedi.»

— «İyi biliyor musunuz?»

— «Evet, efendim. İşte bakın, dün kendisine bir mektup geldi, tabii daha veremedim.»

Kapıcı bana bir mektup gösterdi, üstüne makine gibi bir göz attım. Marguerite'nin yazısını tanıdım. Mektubu aldım. Adres şöyleydi:

«Bayan Duvernoy, Bay Armand Duval'a verilmek üzere.» Kapıcıya adresi gösterdim:

— «Bu mektup bana,» dedim.

Adam: «Bay Duval siz misiniz?» diye sordu.

— «Evet.»

— «Ha, tanıdım sizi. Bayan Prudence Duvernoy'a çok gelirdiniz.»

Sokağa çıkar çıkmaz mektuptaki mühür mumunu söktüm. Tepeme yıldırım düşse, beni, okuduğum şu mektup kadar korkutamazdı:

Sen bu satırları okuduğun saatte, Armand, ben çoktan bir başka adamın olacağım. Aramızda herşey bitti, yani.

Yine babanın yanına dön, dostum, bizim sefaletlerimizin farkında bile olmıyan o temiz kızkardeşinin yanına dön. O namuslu genç kızın yanında, Marguerite Gautier adlı heder olmuş kızın sana çektirdiği ıstırapları çabucak unutursun. Bu kızı kısa bir zaman için sevdim sanmıştın, o da inşallah fazla uzun sürmiyecek olan hayatının biricik mesut devresini senin yanında geçirmişti, okadar.»

Son kelimeyi okuduğum zaman ıldırđım sandım. Bir ân, sahiden sokağın taşları üzerine düşüyorum gibi geldi bana. Şakaklarım atıyor, gözlerimi bir bulut perdeliyordu.

Nihayet, biraz kendime gelince, başkalarının felâketimle aksamaksızın devam eden hayatına şaşarak, etrafıma bakındım.

Marguerite'nin bana indirdiği darbeye tek başıma katlanabilecek kadar dayanıklı değildim. Ozaman, babamın da benimle aynı şehirde olduğu aklıma geldi, iki dakika onun yanına gidebilirdim; sebebi ne olursa olsun acıma o da katılırdı.

Paris Oteli'ne kadar deli gibi, hırsız gibi koştum. Babamın dairesinin anahtarını kapısının üstünde buldum, içeri girdim.

Kitap okuyordu. Beni görünce hemen hiç şaşmadı; âdeta beni bekliyordu diyesim geliyor.

Tek kelime söylemeden kollarına atıldım, Marguerite'nin mektubunu verdim, yatağının önüne yuvarlanarak sıcak gözyaşlarıyla ağlamaya başladım.

XXIII

GÜNLÜK hayatta herşey tabiî akışını bulunca doğan günün, benim gözümde daha önceki günlerle aynı olacağına birtürlü inanamadım. Bazı anlar vardı, hatırlamadığım bir sebepten, geceyi Marguerite'den uzakta geçirmişim farzediyordum. Sanki Bougival'a bir dönersem onu, yine eskiden olduğu gibi, telâş içinde bulacakmışım da beni böyle ondan uzakta kim alıkoyuyor diye soracak sanıyordum.

Bir varlık bu çeşit bir aşkla kaynaştı mıydı, bu alışkanlık hayatın teknil öbür zembereklerini zedeleden kırılmaz gibi gelir insana.

Rüya görmediğime kendimi inandırmak için sık sık Marguerite'nin mektubunu okumak zorunda kalıyordum.

Vücudüm, geçirdiğim manevî sarsıntıdan, hareketsiz kalmıştı. Üzüntü, geceki yürüyüş, sabah ki havadis beni bitirmişti. Babam, kendisiyle köye gitmek hususunda benden katı söz almak için, büyük mecalsizliğimden faydalandı.

Ne isterse söz verdim. Bir tartışmaya girmem imkânsızdı. Olup bitenlerden sonra, yaşayabilmek için gerçek bir sevgiye ihtiyacım vardı.

Ne mutlu bana ki, babam böyle bir ıstırabı teselli etmeye razı oldu!

Bütün hatırladığım, o gün, saat beşe doğru, kendisiyle birlikte beni de posta arabasına bindirdiği idi. Bana hiçbirşey söylemeden bavullarımı hazırlattı, kendisinininkilerle birlikte arabanın arkasına bağlattı, beni aldı götürdü.

Şehir gözden kaybolduktan, yolun tenhaliği kalbimdeki boşluğu hatırlattıktan sonra ne yaptığımı bilmedim. Ozaman gözyaşlarını boşandı.

Babam, kendisi bile söylese, bana lâkırdı kâr etmiyeceğini gayet iyi anlamıştı. Tek kelime söylemeden bıraktı ağlıyayım. Yanımda bir dostum olduğunu hatırlatmak için arasına elimi sıkıyordu, okadar.

Geceleyin az uyudum. Rüyamda Marguerite'yi görüyordum.

Neden arabada olduğumu anlamadan, sıçrayarak uyandım. Sonra gerçeği kavradım, başım göğsüme düştü.

Babama birşey söylemeye cesaretim yoktu. Hep: «Bu kadın sevgi nedir bilmez, derken, görüyorsun ya, haklıymışım» diyeceğinden korkuyordum.

Ama, elindeki kozları kötüye kullanmadı, yola çıkmama sebep olan olaylara hiç dokunmadan, havadansudan konuşarak C.'ye geldik.

Kızkardeşime sarılırken, Marguerite'nin mektubunda onunla ilgili sözler aklıma geldi. Nekadar iyi olursa

olsun, kızkardeşimin bana metresime karşı sevgimi unutturamayacağını hemen anladım.

Av mevsimi açılmıştı. Babam, benim için bu bir oyalanma olur diye düşündü. Komşularla, dostlarla av gezileri düzenledi. Ne heyecan, ne nefret duyarak, bir çeşit hissizlik içinde ava katıldım. Zaten yola çikalı beri bu hal bende vardı.

Sürek avı yapardık. Beni gözcü koyarlardı. Tüfeğimi boşaltır, yanıma dayardım. Dalardım düşüncelere... Bulutların geçişine bakardım. Hayal kurardım. Arasına; avcılardan birinin, on adım ötemde bir tavşanı göstererek, bana seslendiği olurdu»

Bu teferruatın hiçbiri babamın gözünden kaçmıyordu. Dış görünüşteki sakinliğime aldanmıyordu. Nekadar yenilmiş olsa, kalbimin bir gün müthiş, hattâ tehlikeli bir tepki göstereceğini anlıyor, beni avutur görünmekten kaçınarak, eğlendirmek için elinden geleni yapıyordu.

Kızkardeşim, bütün bu olup bitenlerden habersizdi elbet. Bir türlü, benim, eskiden okadar neşeliyken, şimdi böyle kederli, dalgın oluşuma mâna veremiyordu.

Bazan, böyle kederli bir ânımda, babamın tasalı bakışlarıyla karşılaştırdım. Ona elimi uzatır, elimde olmadan kendisine verdiğim üzüntüden dolayı alttan alta özür diiercesine elini sıkardım.

Bir ay bu yolda geçti ama, işte ancak okadar dayanabildim.

Marguerite'nin hâtırası her ân peşimden geliyordu. Bu kadını çok fazla sevmiştim, hâlâ da çok seviyordum, ansızın beni yüz üstü bırakamazdı. Ya onu sevmem, ya ondan nefret etmem gerekiyordu. Hele, ona karşı ne hissedersenem edeyim, kendisini mutlaka, derhal görmem lâzımdı.

Bir kere bu fikir zihnime düştü ya, uzun müddet uyuşuk kalmış bir vücutte yeniden görülen iradenin bütün şiddetiyle yerleşti.

İleride değil, bir ay sonra da değil, sekiz gün sonra bile değil; Marguerite bana hemen, bu fikir aklıma geldiğinin ertesi günü lâzımdı. Babama işlerim için Paris'e gideceğimi, ama, hemen döneceğimi söyledim.

Yola çıkmamın sebebini şüphesiz keşfetti. Çünkü kalayım diye çok üsteledi ama, baktı ki, bulunduğum sinir gerginliği içinde, isteğim yerine gelmezse bu benim için fena olacak; beni öptü, gözleri yaşararak Paris'ten çabuk dönmemi rica etti.

★ ★ ★

Paris'e varmadan uyumadım. Oraya gelince, ne yapacaktım, bilmiyordum; herşeyden önce Marguerite'yle meşgul olmam icabediyordu.

Benim eve gittim, üstümü değiştim. Hava güzeldi, tam da zamandı, Champs- Elysées'e doğrudum.

Yarım saat kadar sonra, birden Marguerite'nin arabasını gördüm. Concorde Meydanı tarafından saparak bu yana doğru geliyordu.

Atları yeniden satın almıştı; çünkü araba eskiden neyse yine oydu. Yalnız, kendisi arabada değildi.

Arabada bulunmadığını henüz farketmiştim; etrafa göz gezdirince Marguerite'nin yaya geldiğini gördüm. Daha önce hiç görmediğim bir kadın ahpabıyla beraberdi.

Yanımdan geçerken sarardı, dudakları sinirli bir gülümsemeye gerildi. Bana gelince, şiddetli bir yürek çarpıntısı göğsümü dövüyordu; güçbelâ yüzüme soğuk bir ifade verebildim, eski sevgilimi soğukça selâmladım. O da hemen arabasına varmış, arkadaşıyla biniyordu.

Marguerite'yi bilirdim. Ummadığı bir ânda karşılaşmamız onu heyecanlandırmış olmalıydı. Elbette gittiğimi duymuş, ayrılışımızdan sonra gidişim onu ferahlatmıştı. Geri döndüğümü görünce, burun buruna gelmek, hele böyle sapsarı oluşum, ona bir maksatla döndüğümü anlatmıştı. Neler olacağını düşünüyordu herhalde.

Onu çok üzgün bulsaydım, oç almaya kalkacağıma, yardımına koşar, belki onu afederdim. Herhalde kötülük etmek aklıma gelmezdi. Ama, onu bahtiyar bulmuştum. Hiç değilse, görünüşte öyleydi. Benim sağlıyamadığım lüküs hayatı ona başka biri sağlamıştı. Ayrılışımız ondan

ileri gelmişti, en aşağılık menfaat hesaplarına dayanıyordu. Sevgim gibi onurum da yaralanmıştı. Çektiklerimi ödemeliydi.

Bu kadının yaptığı şeylere karşı ilgisiz kalamıyordum. Halbuki ona en dokunacak olan şey, ilgisizliğimdi. Sade onun gözüne değil, başkalarının gözüne de öyle görünmeliydim.

Gülümser bir surat takınmaya çalıştım, Prudence'nin evine gittim.

★ ★ ★

Hizmetçisi geldiğimi haber verdi, kadın beni birkaç dakika salonda bekletti.

Nihayet göründü. Beni yatak odasına bitişik odaya aldı. Otururken salon kapısının açıldığını duydum. Döşemede hafif bir ayak sesi gıcırdadı, sonra dairenin kapısı sertçe kapandı.

Prudence'ye; «Rahatsız mı ettim?» diye sordum.

— «Yok, canım. Marguerite vardı. Sizin geldiğinizi duyunca sivişti. Çıkan oydu.»

— «Şimdi onu ürkütüyor muyum?»

— «Yo... Ama, görüşmekten hoşlanmazsınız sanıyor.» Heyecandan boğuluyordum. Rahat bir nefes almaya gayret ettim:

— «Neden yani?» diye sordum. «Kızcağız arabasına, eşyasına, elmaslarına yeniden kavuşmak için beni sepetledi. İyi de etti» Bunun için ona kızgın değilim. Zaten kendisine rastlamıştım bugün..»

Umursamaz görünüyordum. Prudence bana bakıyor, kendi kendine, «okadar âşık bildiğim adam bu mu?» diyordu muhakkak.

— «Nerde rastladınız?» diye osrdu.

— «Champs-Elysées'de. Çok güzel biç başka kadın vardı yanında. Kimdi o kadın acaba?»

— «Nasıl bir şeydi?»

— «Sarışın, ince, İngiliz gibi giyinmiş, mavi gözlü, çok şık bir kadın...»

— «Ha, Olympe olacak! Sahi, çok hoş kızdır.»

— «Kiminle yaşıyor?»

— «Hiç kimseyle, herkesle.»

— «Ner'de oturuyor?»

— «Tronchet Sokağında, numarada. Ne o? yoksa onunla âşıkdaslığa mı niyetlisiniz?»

— «Ne olacağı bilinmez,.»

— «Ya Marguerite?»

— «Onu hiç düşünmüyorum desem, yalan söylemiş olurum. Ben o çeşit erkeklerdenim ki benimle münasebeti kesmenin şekli mühimdir. Marguerite beni okadar yakışksız şekilde sepetledi ki, ona öylesine âşık

olmakla aptal durumuna düştüm. Çünkü sahiden çok seviyordum.»

Bunları ne halde söylediğimi tahmin edersiniz: alnımdan ter boşanıyordu.

Prudence: «Haydi, haydi!» dedi. «O sizi çok seviyordu, hâlâ da seviyor. Delil mi istiyorsunuz? Bugün size rastladıktan sonra hemen buraya koşması, bana anlatması. Geldiği zaman tirtir titriyordu, hanideyse fenalaşacaktı.»

— «Peki, ne dedi?»

— «Dedi ki: «Muhakkak sizi görmeye gelir,» dedi. Onu af edersiniz diye rica etmemi istedi...»

— «Afettim, öyle söyleyin. İyi bir kızdır ama, ne de olsa yine bana yaptığını beklemeliydim ondan. Böyle davranışından dolayı hattâ minnettarım. Çünkü bugün soruyorum kendi kendime: o benim birlikte yaşamak hülyamla, halimiz nice olurdu? Delilikmiş meğer!»

— «Pek sevinecek sizin de onun yaptığını zarurî görmenize... Sizden ayrılmasının tam zamanıydı, azizim. Eşyasını satmayı teklif ettiydi ya bir iş adamına? O namussuz gitmiş alacaklıları bulmuş, herbirine nekadar borcu olduğunu sormuş, berikiler korkmuşlar paramızı alamazsak diye; iki güne kadar satılacaktı herşeyi...»

— «şimdi borçlar ödendi mi?»

— «Hemen hemen.»

— «Kim para yatırdı?»

— «Kont N... Ya! dostum! Sırf böyle şeyler için yaratılmış adamlar vardır. Hulâsa, Kont yirmibin frank verdi ama o da tahammülünün sonuna, gelmişti. Marguerite'nin ona tutkun olmadığını biliyordu, yine de kıza karşı kibar davranmasına engel olmadı bu. Gördünüz, yeniden at aldı arabasına; mücevherlerini rehinden kurtardı, Dük'ten çok para verdi ona. Marguerite huzur içinde yaşamak isterse bu adam uzun zaman ona bakar.»

— «Ne yapıyor? Paris'e mi yerleşti?»

— «Siz gittikten sonra bir daha Bougival'a dönmek istemedi. Ben gittim, eşyasını topladım. Hattâ size ait olan şeyleri de... Hepsi sarılıp sarmalanmış, hazır, aldırmanızı bekliyor. Herşey... Yalnız, adınızın ilk harfleri bulunan bir para cüzdanı hâriç. Onu Marguerite almak istedi. Evinde. İstiyorsanız, gidip isterim.»

— «Saklasın,» diye kekeledim.

Okadar mesut olduğum o köyü hatırladıkça, Marguerite'nin bana ait, beni ona hatırlatacak birşey alıkoyduğunu düşündükçe gözlerime yaş doluyordu.

O ânda içeri girmiş olsaydı, öç alma tasarılarım uçar giderdi, ayaklarına kapanırdım.

Prudence devam etti:

— «Hâsılı, onu şimdiye kadar hiç böyle görmedim. Hemen hiç uyku uyumuyor, balodan baloya koşuyor, geceleri yemek yiyor, hattâ sarhoş oluyor. Son defa, bir gece yemeğinden sonra sekiz gün yataktan çıkmadı. Hekim kalkmasına izin verdiği zaman da yeniden aynı

şekilde yaşamaya başladı, hayatı pahasına. Gidip görecek misiniz? »

— «Neye yarar ki? Ben sizi görmeye geldim, sizi; çünkü bana karşı daima iyi davranmıştınız. Marguerite'yi tanımadan önce sizi tanıyordum. Onun dostu olmam bile sizin sayenizde. Olmamamı da size borçlu değil miyim?»

— «A! vallahi öyle! Sizden ayrılması için elimden geleni esirgemedim. Sanırım, sonradan kızmazsınız bana bunun için.»

— «İki kat şükrederim» diyerek ayağa kalktım.

Çünkü her dediğimi sahi sanan bu kadından tiksiniyordum.

— «Gidiyor musunuz?» diye sordu.

— «Evet,» dedim. Öğreneceğimi öğrenmiştim.

— «Nezaman görüşürüz?» dedi.

— «Yakında.» dedim. «Allahısmarladık.»

— «Gülegüle.»

Beni kapıya kadar geçirdi, gözlerimde öfkeden gözyaşları, yüreğimde öç alma isteği, eve döndüm.

★ ★ ★

Demek ki Marguerite de, ötekiler gibi, orospunun biriydi. Demek ki bana karşı duyduğu o şiddetli aşk onun eski hayatını yeniden elde etmek, bir araba sahibi olmak, içki, safahet âlemleri yapmak isteğine karşı gelememişti...

İşte, uykularım kaçtıkça kendi kendime verdiğim hükümler bunlardı. Göründüğüm kadar soğukkanlılıkla düşünüydim Marguerite'nin sürdüğü bu yeni, gürültülü hayatta, onun hesabına, sürekli bir düşünceden, musallat bir hâtıradan kurtulmak ümidini görürdüm.

Ne yazık ki kötü bir hırsın tesirindeydim. O nârin kızcağızı hırpalamak imkânlarından başka birşey aramıyordum.

Ya! o sefil hırslarından biri yaralanırsa, insan, işte böyle küçük, böyle âdi bir mahlûk olur!

O, Marguerite'yle beraber gördüğüm Olympe, onun ahpabı değilse bile, Paris'e döndü döneli beraber dolaştığı bir kadındı herhalde. Bir balo verecekmiş. Marguerite'nin de orada olacağını umduğum için, kendimi davet ettirmenin yolunu aradım, en sonunda buldum da.

Beni harap ederi heyecanlarla yüklü halde baloya geldiğim zaman, eğlenti iyice kızışmıştı. Herkes dansediyor, hattâ bağırıyordu. Kadril oynayanlar arasında Marguerite'yle Kont N...' yi gördüm. Adam, kadınla bir arada görünmekten fazlasıyla böbürleniyordu. Sanki herkese: «Bu kadın benimdir!» der gibiydi.

Gittim, sırtımı ocağa dayayarak ayakta durdum. Tam Marguerite'nin karşısındaydım, dansedişine bakıyordum. Beni görür görmez bozuldu. Göz göze geldik. Gözlerimle, elimle, dalgın bir halde selâmladım.

Balodan sonra benimle değil de şu zengin budalayla çıkıp gideceğini düşündükçe, evine döndükleri zaman olup bitecekleri aynen gerçekteki gibi tasarladıkça kan beynime çıkıyor, onların sevgilerini berbat etmek arzusuna kapılıyordum.

Karşılıklı danstan sonra evsahibi hanımı gidip selâmladım. Nefis omuzları, pırıl pırıl gerdanı davetlilerin gözleri önüne cömertçe serilmişti.

Bu kadın çok güzeldi, hele biçim bakımından Marguerite'den daha güzeldi. Bunu, ben kendisiyle konuşurken Marguerite'nin ona bakış tarzından da anladım. Bu kadını dost tutan erkek de Kont N... kadar gururlanabilirdi. Marguerite'nin bana ilham ettiği ihtirasa eş bir duygu aşılıyacak kadar güzeldi.

O sıralarda bu kadın kimseyi dost tutmuyordu. Dostu olmak herhalde güç olmalıydı. Bütün iş, gözlerini çekecek kadar altın göstermekteydi.

Karar vermiştim. Bu kadın benim olacaktı.

Olympe'yle dansederken istekli erkek rolüme başladım.

Yarım saat sonra, Marguerite ölü gibi sararmış, kürkünü alıyor, baloyu bırakıp gidiyordu.

XXIV

B U bile bir şeydi ama, kâfi değildi. Bu kadın üzerindeki saltanatımı anlıyor, bundan alçakça faydalanıyordum. Şimdi ölmüş olduğunu düşündükçe, kendi kendime «Tanrı işlediğim günâhı ebediyen afetmez» diyorum.

Epey gürültülü geçen gece yemeğinden sonra kumara oturuldu. Ben Olympe'nin yanına oturdum. Paramı öyle cesaretle kullandım ki buna dikkat etmekten kendini alamadı. Bir ânda yüzelli, iki yüz lira kazandım. Bunları önüme diziyordum, o da gözleri parlayarak bu paralara bakıyordu.

Oyuna katiyen metelik vermiyen, yalnız onunla meşgul olan bir ben vardım. Bütün gece kazandım, oynamak için ona para veren de yine ben oldum. Önündeki paraları, ihtimal evindeki mevcudunu tamamiyle kaybetmişti.

Sabahın beşinde herkes dağıldı. Uçyüz lira kârdaydım. Bütün oyuncular aşağıdaydı. Kimseye belli etmeden bir ben geri kalmıştım. Çünkü o baylardan hiçbirinin arkadaşı değildim.

Merdivende Olympe'nin kendisi ışık tutuyordu. Ben de Ötekiler gibi inecaktım. Ona doğru dönüp yürüdüm:

— «Sizinle görüşmem lâzım,» dedim.

— «Yarın,» dedi.

— «Hayır, şimdi.»

— «Bana ne diyeceğiniz olur?»

— «Görürsünüz.» Ters geri döndüm.

— «Oyunda kaybettiniz,» dedim.

— «Evet.»

— «Evinizde ne kadar para varsa hepsini, değil mi?» Duraladı.

— «Açık söyleyin.»

— «Evet, doğru.»

— «Ben üçyüz altın kazandım. İşte paralar. Kalmama izin verirsiniz...»

Aynı zamanda altınları masanın üstüne fırlattım.

— «Bu teklif niye?» diye sordu.

— «Çünkü sizi seviyorum.»

— «Hayır. Çünkü Marguerite'ye tutkunsunuz. Benim sevdalım görünüp ondan oç almak istiyorsunuz. Benim gibi bir kadın kolay yutmaz bunu, azizim. Yazık ki, bana teklif ettiğiniz rolü kabul edemeyecek kadar genç ve güzelim.»

— «Red mi ediyorsunuz?»

— «Evet.»

— «Beni hiçbir karşılık beklemeden mi sevmeyi tercih edersiniz? Düşünün: Size bu üçyüz altını, aynı

teklifle, ama araya başkasını koyarak gönderebilirdim, siz de kabul ederdim. Sizinle yüz yüze konuşmayı tercih ettim. Neden böyle hareket ettiğimi araştırmadan teklifimi kabul edin. «Güzelim» diyorsunuz. Öyleyse size âşık olmama neden şaşırıyorsunuz?»

Marguerite de Olympe gibi bir kapatmaydı. Bununla beraber, onu ilk gördüğümde imkânı yok, bu kadına söylediklerimi söylemeye cesaret edemezdim. Marguerite'de sevdiğim şey, onda keşfettiğim, bu kadında bulunmayan içgüdüleri. Nitekim şu pazarlığı yaparken, bütün güzelliğine rağmen, bu kadından elde ettiğim netice hoşuma gitmiyordu.

Sonunda kabul etti, elbette. Ertesi gün, öğle üzeri, evinden sevdalısı olarak çıkıyordum. Ama, bıraktığım altı bin frangın hatırı için kendisini, söylemek zorunda saydığı aşk sözlerinden, okşamalardan hiçbir hâtıra almadan yatağından ayrılmıştım. Bir de, bu kadın uğruna mahvolanlar vardı.

O günden başlayarak, Marguerite'ye her ân işkence çektirdim. Olympe'yle selâmı, sabahı kestiler. Neden olduğunu kolayca anlarsınız. Yeni metresime bir araba, birçok mücevher hediye ettim, kumar oynadım; hâsılı, Olympe gibi bir kadına sevdalanan bir erkeğin

yapabileceği hertürlü deliliği yaptım. Yeni tutkunluğuma ait dedikodular çabucak yayıldı.

Prudence bile kendini kaptırdı, sonunda Marguerite'yi tamamiyle unuttuğuma hükmetti. Marguerite ise, ister hareketimin gerçek sebebini keşfetmiş olsun, ister ötekiler gibi aldansın, her gün kendisinde açtığım yaralara büyük bir asaletle mukabele ediyordu. İstirap çeker görünüyordu. Çünkü nerede rastlasam, her gün biraz daha sararmış, daha hüzünlü buluyordum onu.

Ona karşı sevgim, kin sanılacak dereceye yükselmişti. Bu yüzden, acı çekmesi bana zevk verir olmuştu. Kaç kereler, alçakçasına zulüm yaptığım anlarda Marguerite yüzüme öyle yalvaran bakışlarla baktı ki, takındığım rol yüzümü kızarttı. Hanideyse ondan af dileyecektim.

Ama, bu pişmanlıklar şimşek gibi geçiyordu. Onurun her şeklini bir yana atan Olympe, Marguerite'ye işkence ettikçe benden her istediğini çekebileceğini anladığından, beni boyuna ona karşı kışkırtıyordu. Erkekten yüz bulan bir kadının ısrarlı alçaklığıyla ona, her gördükçe, hakaret ediyordu.

Sonunda Marguerite bize rastlamak korkusundan ne baloya gider oldu, ne tiyatroya. Ozaman, doğrudan doğruya yapılan tecavüzlerin yerini imzasız mektuplar aldı. Marguerite hakkında metresime yazdırmadığım, benim anlatmadığım utanmazlık kalmadı.

Bu hale gelebilmek için deli olmak lâzımdı herhalde. Kötü şarapla çığrından çıkmış, akli işe karışmadığı

halde eli cinayet işliyebilecek bir adama dönmüştüm.

Bütün bunlar beni de üzüntüden bitiriyordu. Benim bütün saldırılarımı Marguerite'nin karşılaştığındaki küçümsemeyen sükûnet, hor görmeyen asillik onu gözümde büyüttükçe büyütüyor, beni büsbütün kamçılıyordu.

Bir akşam, Olympe bilmem nereye gitmiş, orada Marguerite'ye rastlayıp hakaret etmiş; ama, bu sefer öteki de acımadan budala karıyı meydandan kaçırtmıştı. Olympe ateş püskürerek dönmüştü. Marguerite'yi de evine baygın götürmüşler di.

Döndüğünde Olympe olup bitenleri bana anlatmış, «Marguerite beni yalnız yakaladığı ya, senin metresin oldum diye benden hıncını almak istedi» demişti. Yine Olympe'ye göre, sevdiğim kadına, yanında olsam da olmasam da, saygı göstermesini yazmamışım ona!

Kabul ettiğimi söylemeye hacet görmem. Acı, utanç verici,, zalim ne bulduysam hepsini bu hicivli mektuba doldurdum; hemen o gün adresine yolladım.

Bu sefer, darbe, zavallının sessizsadasız katlanamayacağı kadar ağır gelmişti.

Bir cevap geleceğine ihtimal veriyordum; bu sebeple bütün gün evden çıkmamaya karar verdim.

Saat ikiye doğru kapı çalındı. Baktım, Prudence içeri girdi.

Bu gelişini neye yormak lâzım diye sormak istiyerek, ilgisiz bir tavır takınmaya çalıştım. Ama, o gün,

Prudence Duvernoy hiç de güleç değildi; bayağı heyecanlı bir sesle, bana döndüğümden beri, yani aşağıyukarı üç haftadan beri, Marguerite'ye eziyet etmek fırsatını bir ân bile kaçırmadığımı söyledi. Nihayet hastalanmış, dünkü kavga, sonra bu sabahki mektubum onu yatağa düşürmüştü.

Kısacası, Marguerite, bana sitem falan etmeden, ricacı gönderiyor, ona yaptıklarına dayanacak ne maddî, ne manevî takati kalmadığını söyletiyordu.

Prudence'ye: «Beni evinden kapı dışarı edebilir, hakkıdır,» dedim, «ama, benim metresim diye, sevdiğim kadma hakaret etsin... Buna katiyen müsbet edemem.»

Prudence: «Dostum,» dedi, «kalbsiz, akılsız bir kaltağın tesirinde kalıyorsun. Ona sevdalanmışsın, doğru; ama, kendini koruyamayacak bir kadını hırpalamak için sebep değildir ki bu..»

— «Öyleyse Marguerite de bana Kont N...'sini göndersin, ödeşelim.»

— «Öyle yapmayıacağını gayet iyi bilirsin. İyisi mi, sevgili Armand'cığım, kadıncağızı rahat bırak. Kendisini görsen ona karşı böyle hareket etmekten utanırsan. Bitmiş, boyuna öksürüyor, fazla yaşamaz artık.»

Prudence, elini uzattı, ilâve etti:

— «Gel, gör. Ziyaretin onu bahtiyar eder.»

— «Kont N... e rastlamak istemem.»

— «Kont N... hiç gelmez onun evine. Adama aldırıldığı yok.

— «Marguerite beni görmeye ehemmiyet veriyorsa adresimi biliyor, gelsin. Ben, onun evine adımımı atmam dünyada!»

— «Hoş karşılar mısın onu?»

— «Elbette.»

— «Peki, eminim gelir.»

— «Gelsin.»

— «Bugün sokağa çıkıyor musun?»

— «Hayır, akşam da hep evdeyim.»

— «Söylerim kendisine.»

Prudence gitti.

O gece gelmeyeceğimi Olympe'ye yazmadım bile. Tasa etmiyordum. Haftada bir geceyi beraber ya geçiriyorduk, ya geçirmiyorduk. Bilmem hangi bulvar tiyatrosundan bir aktörle kendini avutuyordu galiba.

★★★

Akşam yemeği için dışarı çıktım, çabucak döndüm. Her odada ateş yaktırdım, Joseph'e de izin verdim.

Bir saat bekleyiş içinde duyduğum değişik hisleri anlatmak kabil değil. Saat dokuzda doğru kapının çalındığı duyunca öyle bir heyecana kapıldım ki,

açmaya giderken düşmemek için duvara dayanarak zorunda kaldım.

Bereket, ara oda yarı aydınlıktı, yüzümün karmakarışık olmuş çizgileri anca' farkedilebilirdi.

Marguerite içeri girdi.

Baştan başa siyahlar giymiş, yüzüne tül örtmüştü. Tülün altından yüzünü güç seçtim.

Salona geçti, tülünü kaldırdı. Yüzü mermer gibi soluktu.

— «İşte geldim, Armand,» dedi. «Beni görmek istemişsin, geldim.»

Başını iki eli arasına bırakırken gözyaşları boşandı.

Ona yaklaştım, bozuk bir sesle: «Ne oluyorsun?» dedim.

Cevap vermeden elimi sıktı. Yüzü hâlâ gözyaşlarıyla yıkanıyordu. Birkaç dakika sonra kendine hâkim oldu:

— «Bana çok çektirdin, Armand,» dedi. «Ben sana hiçbirşey yapmadım ki!»

Acı acı güldüm:

— «Hiçbirşey yapmadın mı?»

— «Hâdiseler zorladı; başka birşey yapmadım.»

Marguerite'yi görünce ne hissettiğimi bilmem hayatınızda duydunuz mu, bundan sonra da duyar mısınız...

Evime son gelişinde, şimdi oturduğu yere oturmuştu. Yalnız, o devirden beri, bir başkasının olmuştu. Dudaklarına benimkinden başka öpüşler dokunmuştu. Yine de elimde olmadan, dudaklarım uzanıyordu, anlıyordum ki bu kadını şimdiye kadar hiç bu derece sevmemiştim.

Bu arada, konuşmayı onun götürmek istediği konuda tutmak benim için güçtü. Bu güçlüğü anladı ki hemen devam etti:

— «Canını sıkacağım, Armand. Senden istiyecek iki şeyim var: biri, dün Olympe'ye söylediklerimden dolayı beni afetmen; öbürü de, ihtimal bana yapmaya hazır olduğun işkenceyi bağışlaman, îstiyerek, istemiyerek, Paris'e dönüşünden beri bana öyle eziyet ettin ki, bu sabaha kadar katlandığım heyecanların dörttebirine katlanabilecek durumda değilim artık.

«Bana acıyacaksın, değil mi? Benim gibi hasta, üzüntülü bir kadından öç almaktan çok daha asil şeyler vardır, hisli bir erkek için; bunu anlayacaksın, değil mi? Bak, al elimi, nasıl ateşim var! Dost olmanı değil, ilgisiz kalmanı istemek için hasta yatağımdan kalktım, geldim.»

Elini tuttum. Sahiden de yanıyordu. Kadıncağız kadife mantosunun altında tirtir titremekteydi.

Oturduğu koltuğu ocak başına sürdüm.

— «Beni hiç mi ıstırap çekmedi sanıyorsun?» dedim. «Köyde, o gece, seni bekledikten sonra Paris'e gelmiştim. Beni deli eden mektubunu bulduğum zaman

İstirap çekmedim mi sanki? Seni okadar sevdiğim halde beni nasıl aldatabildin, Marguerite?»

— «Bunun lâfını etmiyelim, Armand. Buraya bundan bahsetmeye gelmedim ben. Seni düşman görmek istemiyorum, işte bu kadar. Bir kere daha elini sıkmak istedim. Genç, hoş, dediklerine göre pek sevdiğin bir metresin var. Onunla bahtiyar ol, beni unut.»

— «Sen bahtiyarsın elbet, değil mi?»

— «Hayatından, memnun bir kadın yüzü var mı bende, Armand? Çektiğim acıyı alaya alma, bu acıların ne kadar derin olduğunu, kimin sebep olduğunu bilirken...»

— «Hiç acı çekmemek elindeydi; dediğin gibi bahtiyar değilsen...»

— «Yok, şekerim, olaylar benden baskın çıktı. Demek istediğin gibi, içimden gelen yosmalık duygusuna değil, ciddî bir zarurete, bir gün öğreneceğin sebeplere boyun eğdim. O sebepleri Öğrenince beni af edeceksin.»

— «Neden bu sebepleri bana bugün söylemiyorsun?»

— «Söylemek aramızda imkânsızlaşmış bir yakınlaşmayı sağlamaz da ondan. İhtimal seni uzaklaşmaman gereken kimselerden de uzaklaştırır.»

— «Kim bu kimseler?»

— «Söyleyemem.»

— «Şu halde, yalan söylüyorsun!» Marguerite kalktı, kapıya doğru yürüdü.

Opéra-Comique Tiyatrosundaki kahkahalarla gülen deli kızla bu solgun, gözleri yaşlı kadını içimden karşılaştırdıkça, o dilsiz, ama, çok şey anlatan ıstıraba kayıtsız kalamıyor, heyecanlanıyordum.

Kapının önüne geçtim:

— «Gidemezsin!» dedim.

—«Niçin gidemiyecekmişim? »

— «Çünkü, bana ettiklerine rağmen seni yine seviyorum, seni burada alıkoymak istiyorum.»

— «Yarın koğmak için, değil mi? Yo, kabili yok olmaz! Bizim yollarımız, kaderlerimiz ayrılmış bir kere. Birleştirmeye çalışmıyahm. Yoksa, beni hor görürsün. Şimdi ise sadece nefret etmek gelir elinden.»

Bu kadına dokununca bütün sevgimin, isteğimin canlandığını hissettim:

— «Hayır, Marguerite!» diye bağırdım. «Hayır... Herşeyi unuturum, nasıl söz vermişsek yine öyle bahtiyar oluruz.»

Marguerite inanmıya inanmıya baş salladı; dedi ki:

— «Senin kulun, kölen, köpeğin değil miyim? Ne istersen yap beni, al, seninim...»

Mantosunu, şapkasını çıkardı, kanepenin üstüne attı. Ansızın esvabının önünü çözmeye başladı: çünkü

hastalığı icabı kanı başına sıçırıyor, onu boğacak gibi oluyordu.

Kuru, sert bir öksürük geldi ardından.

— «Arabacıma haber yolla, arabayı götürsün,» dedi. Kendim inip adamı savdım.

Döndüğümde Marguerite ocağın karşısına uzanmıştı, soğuktan dişleri birbirine çarpıyordu. Kollarıma aldım, okşaya okşaya ısıtmaya çalıştım. Bana hiçbir şey demiyor, sade gülümsüyordu.

Ah ne acaip bir gece geçirdiydik! Beni öptükçe sanki bütün canı bu öpüşlere katılıyordu. Onu öyle seviyordum ki, sevişme sırasında, bir daha hiç kimseye malolmasm diye, ner'deyse öldürecektim.

Böyle candan, bedenden gelen sevgiye insan bir ay anca'dayanır, cenazesi çıkar.

★ ★ ★

Gün ağardığı zaman ikimiz de uyanıktık.

Marguerite kâğıt gibi beyazlaşmıştı. Tek kelime söylemiyordu. Vakit vakit gözlerinden iri damlalar dökülüyor, yanaklarında elmaslar gibi pırıldıyor duruyordu. Bitkin kolları arasına bana sarılmak için açılıyor, sonra, takati yetmediğinden, yatağa düşüyordu.

Bir ân, Bougival'dan ayrılalı beri olup bitenleri unutabilirmişim gibi geldi bana, Marguerite'ye sordum:

— «İster misin hemen yola çıkalım, Paris'ten gidelim?» Âdeta dehşete kapıldı:

— «Hayır, olmaz!» dedi. «Çok bedbaht oluruz. Seni mesut edemem. Ama, bu can bu tende kaldıkça en küçük isteğini bile yerine getirmek isterim, kölen olurum. Günün, gecenin hangi saatinde beni canın çekerse, gel, senin olurum; ama, ilerini bana bağlama, hem beni çok üzürsün, hem kendin çok üzülürsün. Daha bir zaman güzelliğim sürer, faydalan bundan; ama, başka şey bekleme benden,»

Gittiği zaman, beni içinde bıraktığı yalnızlıktan ürktüm. Gideli iki saat olduğu halde ben hep, içinden çıktığı yatağın üzerinde oturuyordum. Başının biçimi bozulmamış olan yastiğe bakıyor, duyduğum sevgiyle kıskançlık arasında halimin ne olacağını kendi kendime sorup duruyordum.

Saat beşte, ne yapacağımı bilemeden, Antin Sokağına gittim.

Kapıyı Nanine açtı.

Üzgün bir halde: «Hanım sizi göremiyecek» dedi.

— «Neden?»

— «Çünkü Kont N... içeride. Kimseyi almıyayım dedi.»

— «Doğru,» diye kekeledim, «unutmuşum.»

Sarhoş gibi eve döndüm. Tasarladığım çirkin şeyi yapmama yetecek bir kıskançlık deliliği içinde bilir misiniz ne yaptım? Bu kadın benimle oynuyor, dedim kendi kendime. Kont'la baş başa bozulması imkânsız sohbeti sırasında, akşam bana söylediklerini aynen ona da söyler görüyordum. Beşyüz franklık bir para alıp şu satırlarla ona yolladım:

Bu sahalı öyle çabuk gittin ki, ücretini vermeyi unuttum. Benimle geçirdiğin gecenin bedelini yolluyorum.

Sonra, bu mektup gidince, yaptığım alçaklıkla içimi kemiren huzursuzluktan kurtulmak için sokağa çıktım.

Olympe'ye gittim. Elbise puruva ediyordu. Yalnız kaldığımız zaman beni eğlendirmek için açıksaçık şarkılar söyledi.

Ne utanmaz yosma örneğiymiş yani! Ne kalbi vardı, ne zekâsı, zerre kadar... İhtimal benim Marguerite için düşündüğüm hayalleri başka bir adam bunun için kurmuştur.

Benden para istedi, verdim. Azat olduğum zaman da, doğru eve döndüm.

Marguerite cevap vermemişti. Erteli güne kadar sinirden nasıl kudurduğumu anlatmakta fayda yok.

Altı buçukta adamın biri, bir zarf içinde mektubumla parayı geri getirdi. Başka tek kelime yoktu.

Gelen adama: «Bunu size kim verdi?» diye sordum.

— «Hizmetçisiyle sandıklarını toplamış, Boulogne'ye giden bir hanım verdi. Araba avludan hareket etmeden getirmememi tembih etti.»

Marguerite'nin evine koştum.

Kapıcı: «Hanım bugün İngiltere'ye gitti, saat altıda,» dedi.

Artık hiçbirşey beni Paris'te alıkoymuyordu, ne aşk, ne nefret. Bütün bu sarsıntılar bitirmişti beni. Arkadaşlarımdan biri Doğu'ya seyahat edecekti. Babama ben de onunla beraber gitmek istediğimi söyledim. Babam yol masrafı, tavsiye mektupları verdi. Sekiz on gün sonra Marsilya'dan vapura bindim.

Arasıra Marguerite'nin evinde gördüğüm bir sefaret ataşesi vardı, bir gün ondan kızcağızın hastalığını İskenderiye'de öğrendim.

O zaman, cevabını daha önce gördüğünüz bir mektup yazdım. Karşılığını Toulon'da aldım.

Hemen geri dönmüştüm. Üst tarafını biliyorsunuz.

Şimdi anlattıklarımı tamamlamak için şart olan kâğıtları, hani Julie Duprat veriydi, onları okumak kalıyor size.

XXV

I KİDEBİR gözyaşlarıyla kesilen bu uzun hikâyeyi anlatmaktan Armand yorulmuştu. İki elini alnına kapadı. Düşünmek, ya da uyumak istiyordu. Marguerite'nin elinden çıkan kâğıtları bana vermişti.

Birkaç dakika sonra çabuk çabuk nefes alışığı Armand'ın uyuduğunu anlattı. Uykusu en hafif gürültüyle uçup gidiverecek gibiydi.

İşte okuduklarım. Tek hecesini atlamadan, değiştirmeden buraya alıyorum:

Bugün Aralık ayının onbeşi. Üç, dört günden beri pek hastayım. Bu sabah yatağa girdim. Hava kapalı, ben kederliyim. Yanımda kimsecikler yok. Seni düşünüyorum, Armand. Ya sen şu satırları yazdığım sırada acaba nerelerdesin? Bana dediklerine göre Paris'ten uzakta, çak uzaklardaymışsın. Belki de Marguerite'ni unuttun bile. Hele hele... Hayatımın biricik neşeli ânlarını sana borçluyum; bahtiyar ol.

Neden böyle davrandım? Sana açıklamak isteđini yenedim. Bir mektup yazmıřtıım. Ama, benim gibi bir dűřűk kadının yazdıklarına dođru gűzűyle bakmak olur mu? Međer ki űlűmle kutsallařsın, mektup olacak yerde itiraf olsun.

Bugűn, hastayım; bu hastalıktan kurtulamaz, űlűrűm belki; űnkű hep genç űleceđim iime dođardı. Annem gűgűs hastalıđından űldű. řimdiye kadar sűrdűđűm hayat bu illetin hűkműnű yűrűtmesine yaradı sadece; anamdan kalan tek miras da buydıa zaten; dűnűnce, gitmeden űnce okadar sevdiđin kızı arayıp sorarsın belki diye, neden bűyle davrandıđımı sana açıklamadan űlmek istemiyorum.

O mektupta şunları yazmıştıım. Beni temize çıkaracağı için, işte yine yazıyorum:

Hatırlarsın; Armand, babanın geldiği haberi bizi nasıl Bougival'da kıstırmıştı! O gelişin bende, elimde olmadan, uyandırdığı bűyűk korkuyu hatırlarsın. Seninle onun arasında geçenlerin, sonra, akşamına bana anlattıklarının uyandırdığı korkuyu...

Ertesi gűn sen Paris'teyken, orada babanı beklerken bana bir adam geldi, Bay Duval'dan bir mektup getirdi.

Buraya iliřtirdiđim o mektupta, baban ertesı gűn mutlaka bir bahane uydurup seni evden uzaklařtırmamı, kendisini kabul etmemi pek ciddű bir dille rica ediyordu. Benimle konuřacakları varmıř, bu teřebbűsűnden sana sızıntı vermememi de ayrıca istiyordu.

Bilirsin, ne ısrarlarla, ertesi gün yine Paris e gitmeni tavsiye etmişim!

Baban geldiği zaman sen gideli bir saat olmuştu. Ciddî yür zünün bendeki tesirinden dolayı özür dilerim senden. Baban eskikafahydı. Sanıyordu ki bütün yosmalar kalpsiz, akılsız mahlûklardır; parayla satın alman makinedirler; demirden yapılmış bütün makineler gibi bir el kendilerine birşey uzatırsa dövmeye, kendisini yaşatan, hareket ettirenleri acımadan, fark gözetmeden paralamaya hazırdırlar.

Baban beni kendisiyle görüşmeye razı edecek gibi bir mektup yazmıştı bana ama, kendisi yazdıkları kadar ince değildi. Pek yüksekte konuştu, ısrarlı göründü, hattâ korkuttu daha ağzını açar açmaz. Ona, kendi evimde olduğumu, oğluna karşı candan bir sevgi duyuyorsam bu yüzden hayatıma dair ona hesap vermek zorunda olmadığımı hatırlatmak durumunda bıraktı beni.

Biraz sakinleşti. Bununla beraber, oğlunun benim yüzümden mahvolmasına daha fazla göz yummayacağını söyledi. Ona göre, güzeldim ama, nekadar güzel olsam bundan faydalanarak bir gencin geleceğini, ettiğim masraflarla tehlikeye düşürmemeliydim»

Bu konuda verecek tek cevap vardı, değil mi? O da, senin olduğumdan beri, sana sadık kalmam için. bana edebileceğinden fazla masraf ettirmediğimi delillerle göstermek... Emniyet Sandığının, rehine koyamadığım şeyleri benden satın alanların makbuzlarını gösterdim.

Sana yük olmadan beraber yaşayabilmek, borçlarımı ödemek için eşyayı nasıl sattığımı anlattım. Saadetimizi, bana sağladığın bahtiyar, sakın yaşayışın bendeki hayırlı tesirlerini bir bir sayıp döktüm. Sonunda anlattıklarımın doğruluğuna inandı, geldiği zamanki kabalığınan dolayı özür dileyerek elimi sıktı.

Sonra dedi ki:

— «Öyleyse, bayan, artık korkutmalarla filân değil, ricayla, yalvararak, şimdiye kadar yaptıklarınızdan daha büyük bir fedakârlık etmenizi istiyeyeğim, oğlum için...»

Bu başlangıç üzerine titredim.

Baban bana yaşlaştı, ellerimi tuttu, sevgiyle konuştu:

— «Size söyleyeceklerimi fenaya çekmeyin hanım kızım. Anlayın ki bazan hayatın insan kalbine zulüm tesiri yapan zaruretleri vardır. Bunlara katlanmak lâzımdır. İyisiniz, ruhunuzda, hiç de lââyık olmadıkları halde sizi küçümseyen başka kadınlarda görülmemiş bir şefkat var. Düşünün ki, serbest yaşamanın yanında aile hayatı, sevdanın yanında biralay vazife var. Erkekte ihtiras fırtınaları geçer, o yaşın arkasından Öyle bir yaş gelir ki, insan saygı görmek için şöyle oturaklı bir mevki sahibi olmalıdır. Oğlum zengin değil. Böyleyken, annesinden kalan mirası size devretmeye hazırlanıyor. Sizin yapmak üzere olduğunuz fedakârlığı kabul ederse bunu o bağışa karşılık yapacak. Bu da sizin için tam bir talihsizlik olacak. Ama, oğlum sizin fedakârlığınızı kabul edemez. Çünkü herkes, sizi tanımayanlar, bu razı oluşa

şerefsizlik mânası verirler. Taşındığımız ada böyle bir şey reva görülmemelidir.

«Armand sizi seviyormuş, siz onu seviyormuşsunuz; bu iki taraflı sevda onun için saadetmiş, sizin sağlığınız için bir kalkınma çeresiymiş; kimse buna bakmaz. Herkes bir tek şeyi görür: «Armand Duval bir kapatma kıza —söylemek zorunda kaldığım sözleri afedin— vurulmuş, kız da nesi var, nesi yoksa onun uğruna satmış, savmış» derler. Sonra pişmanlık, üzüntü günleri gelir çatar... Emin olun, sizin için de, başkaları için de. Artık kıramıyacağınız bir zinciri taşırsınız boyuna. Ozaman ne yaparsınız? Gençliğiniz geçmiş olur, oğlumun geleceği yıkılmış olur; ya ben, babası? İki çocuğumdan beklediğim mükâfatı yalnız birinden görürüm.

«Gençsiniz, güzelsiniz, hayat sizi avutur; asaletiniz var, yaptığınız iyi hareketin hâtirâsıyla geçmişinizdeki şeylerin çoğunu elae edersiniz. On aydır, sizi tanıyalı beri, Armand beni unuttu. Dört kere mektup yazdım ona, bir defa bile cevap vermek aklına gelmedi. Ölsem haberi olmıyacaktı.

«Şimdiye kadar sürdüğünüz hayattan farklı şekilde yaşamak konusunda kararınız ne olursa olsun, sizi sevdiği halde, Armand fıkarcılığı yüzünden sizi mahkûm edeceği yaşayışa katiyen razı olmaz. O vakit ne yapacağını Allah bilir! Kumar oynadı, öğrendim; sizden habersiz yaptı, onu da biliyorum; ama bir sarhoşluk ânında yıllardan beri, ihtiyarlık günlerimi sakın geçirmek için, kızımın çeyizi, Armand'ın kendisi için dışımdan, tırnağımdan artırdığım paranın bir kısmını

kaybedebilirdi! Mademki ihtimal dahilindeydi, yine de olabilir.

«Ha, sonra, onun uğruna bırakacağınız hayat, bakalım, günün birinde gözünüzde tütmiyecek mi? Onu seviyorsunuz, âmenna; ama, başka birini sevmiyeceğinizden emin misiniz? Yaşı ilerledikçe, aşk hayallerinin yerini ihtiraslar alırsa, siz de bu yolda onun derdine derman olamazsanız, sevdalınızın hayatını kösteklemiş olmaktan üzülmiyecek misiniz?

«Bütün bunları düşünün, bayan. Armand'ı seviyorsunuz. Bunu isbat etmenin tek yolu var, o yolla gösterin sevginizi: sevdanızı onun geleceğine feda edin. Henüz bir felâket yok ortada; ama gelebilir, belki tahmin ettiklerimden daha büyüğü olur. Armand vaktiyle sizi sevmiş bir kimseyi kıskanır, meselâ, adamı kışkırtabilir, döğüşebilir onunla, hattâ ölür belki bu yüzden. Karşınıza çıkıp sizden oğlunun hayatına dair hesap soracak baba önünde duyacağınız acıyı düşünün bir kere!

«Hâsılı, yavrum, herşeyi bilin. Çünkü herşeyi söylemedim size; niye Paris'e geldim, onu da bilin. Bir kızım var, söyledim az önce; genç, güzel, melek gibi saf. Birini seviyor yani, o da seviyor, o da sevgisini hayatında tek hülya haline getirdi. Bunları hep yazdım Armand'a; ama, sizinle meşgul olduğu için cevap vermedi. Şimdi, kızım evlenecek. Sevdiği adamla evleniyor; benîm şilemdeki herşeyin şerefimize uygun olmasını bekliyen şerefli bir aileye giriyor. Damadım olacak adamın ailesi Armand Paris'te nasıl yaşıyor, öğrenmiş; şayet Armand bu hayata devam ederse verdikleri sözü geri alacaklarını bildirdiler. Size hiçbirşey

yapmamış bir çocuğun bel bağladığı geleceği ellerinizin arasında.

«Bu geleceği kırmaya hakkınız var mı? Kıracak kadar kendinizi kuvvetli buluyor musunuz? Sevginizin, pişmanlığınızın hatırı için, kızımın saadetini bana bağışlayın.»

Çok kere benim de düşündüğüm bu sözler karşısında, sevgilim, sessizce ağlıyordum. Bu düşünceler, babanın ağzında daha da ciddî bir gerçeklik kazanıyordu. Yirmi keke dilinin ucuna gelip de babanın bana söylemeye cesaret edemediği şeyleri kendi kendime söylüyordum: işin sonu, ben bir kapatma kızıdan başka neydim ki? Aramızdaki bağlılığa ne sebep gösterirsem göstereyim, eündesonunda bunu bir hesaba dayayacaklardı; geçmişteki hayatım, böyle bir geleceği hayal etmeye bile hak vermiyordu bana; adımın çıkmış olması, alışkanlıklarım böyle bir sorumluluk kabul etmemi sağlama bağılamıyordu. Hem, seni seviyordum, Armand. Babanın benimle babaca konuşması, bende uyandırdığı temiz duygular, bu dürüst ihtiyarın saygısını kazanmış olmam, sonradan senin saygını kazanacağıma da inanışım; bütün bunlar yüreğimde asil düşünceler uyandırıyor, beni kendi gözümde yükseltiyor, ozamana kadar bilmediğim gururumu dile getiriyordu.

Bana oğlunun geleceği için yalvaran bu ihtiyarın, günün birinde, kızına dualarında esrarlı bir dost gibi beni de hayırla anmasını tembih edeceği aklıma geldikçe değişiyor, kendimle iftihar ediyorum.

O andaki coşkunluğum, belki de bu duygulardaki gerçek payını mubalâgalandıyordu; ama, sevgilim, hissettiğim şeyler bunlardı. Bu yeni hisler, seninle saadet içinde geçirdiğim günlerin hâtırası dile geldikçe, o hâtıraları susturuyordu.

Gözyaşlarımı silerek babana: «Peki, bayım,» dedim, «oğlunuzu sevdiğime inanıyor musunuz?»

— «Evet»

— «Ya bu sevginin menfaatsiz olduğuna?»

— «Evet.»

— «Bu sevgiyi hayatımın ümidi, hülyası, kefareti yaptığıma ? »

— «Cânü gönülden inanıyorum.»

— «Peki öyleyse, efendim, beni bir kere kızınızı öper gibi öpün. Yemin ediyorum işte, bu öpüş, ömrümün günahattan uzak tek Öpüşü, beni sevgime karşı kuvvetlendirecek. Sekiz güne kalmadan oğlunuz yanınıza dönecek; belki önce biraz üzülecek ama, tamamiyle kurtulmuş, iyileşmiş olarak dönecek.»

Baban beni alнімdan öptü:

— «Sîz asil ruhlu bir kızsınız,» dedi. «Öyle bir iş yapıyorsunuz ki Allah sevabınıza yazar. Ama, korkarım oğlumu yola getiremezsiniz.»

— «Yo, tasalanmayın, efendim, benden nefret bile edecek.» İkimizin arasında, hiçbirimizin aşamıyacağı bir engel lâzımdı.

Prudence'ye bir mektup yazıp Kont N nin tekliflerini kabul ettiğimi, o gece yemeğini onunla ve kendisiyle birlikte yiyeceğimi bildirdim.

Mektubu, içindekilerden bahsetmeden, kapattım. Paris'e gidince adresine bırakmasını babandan rica ettim.

Yine de: «İçinde ne yazılı?» diye sordu.

— «Oğlunuzun saadeti yazılı,» diye cevap verdim. Baban beni son bir kere daha Öptü. Alnımda, gözlerinden dökülen iki damla minnet yaşı hissettim. Sanki bu damlalar, geçmişteki günahlarımı bağışlıyordu. Hem de kendimi bir başka adama teslim etmeye hazırlanırken. Bu yeni hataya düşmekle satın aldığım şeyi düşündükçe gururdan ışık saçıyordum.

Herşey gayet düzgün gitti, Armand. Sen bana, «Babam rastlanacak en namuslu adamdır» demiştin.

Bay Duval arabaya bindi, gitti.

Ne de olsa kadındım. Seni tekrar görünce, gözyaşlarımı tutamadım. Ama, yumuşamadım da.

İyi yaptım mı? İhtimal öldükten sonra içinden çıkabileceğim yatağa girince, şu anda, kendi kendime sorduğum şey bu.

Kaçınılmaz ayrılışımız yaklaştıkça neler hissettiğimi gördüm. Artık baban orada değildi. Bana destek olamazdı. Bir ân geldi ki. az daha herşeyi sana anlatacaktım... hele benden nefret edeceğin, beni hor göreceğin korkusuna düştüğüm zaman...

Bir Şey daha var, inanmazsın belki, bana kuvvet versin diye Tanrı'ya yalvarıyordum. Fedakârlılığımı kabul ettiğinin delili, bana yalvardığını bu kuvveti vermesi oldu.

O geceki yemekte de yardıma ihtiyacım vardı. Ne yaptığımın farkında olmamak istiyordum. Cesaretim kalmaz diye korkuyordum.

Kim derdi ki ben, Marguerite Gauthier, sırf yeni bir dost edinmek fikriyle bu derece acı çekeyim?

Unutmak için içtim, ertesi sabah uyandığım zaman, Kont'un yatağındaydım.

İŞte, bütün çıplaklığıyla gerçek bu, sevgilim. Hükm sen ver, beni afet, nasıl ben, o günden beri, bana ettiğin kötülüğü afettimse.

★ ★ ★

O uğursuz geceden sonra olanları sen de benim kadar biliyorsun; bilmediğin Şey, Şüphe bile etmek aklma gelmiyen Şey, ayrılıŐımıza ne kadar zldğm...

Babanın seni alıp götürdüğünü öğrenmiştim. Uzun zaman benden uzakta yaŐıyacađma pek inanmıyordum. Sana Champs Elysees'de rastladığım gün heyecana kapıldım ama, ŐaŐmadım.

O zaman, her seferinde yeni bir hakaretle karşılaştığım günler başladı. Bu hakaretlere âdeta seviniyordum. Bunlar beni sevdiğine alâmet olduktan başka, düşünüyordum ki, bana nekadark işkence edersen, gerçeği öğrendiğin gün gözünde okadar büyüyeceğim.

Bu, halinden memnun ve neşeli kurbanı şaşma, Armand, bana karşı duyduğun sevgi yüreğimi asil heyecanlara açmıştı.

Böyleyken, bütün kuvvetimi hemen toparUyamamıştım. Sana yaptırdığım fedakârlıklarla Paris'e gelişin arasında oldukça uzun bir zaman geçmişti. Bu zaman içinde, yeniden atıldığım hayatta kendimi unuttum, deli olmamak için maddî çarelere başvurdum. Prudence sana söyledi, değil mi, nasıl her baloya gittiğimi, her şenliğe, her içki ve sefahet âlemine katıldığımı?

Aşırı gayret ederek kendimi çabuk öldürmeyi umuyordum. Bu umduğum, çok kalmaz, gerçekleşir, sanırım. Sıhhatim gitgide bozuldu elbet. Prudence'yi senden af dilemek için gönderdiğim gün bedence de, ruhça da tamamiyle bitmiş durumdaydım.

Sana gösterdiğim son sevgi delilini nasıl mükâfatlandırdın, bunu hatırlatmıyacağım, Armand. Nasıl, kendisinden bir gecelik sevişme dilediğin kadın sesine dayanamayıp ölecek haldeyken budala gibi bir ân geçmişle yeniden sağlam bir ağ kuracağını sanmıştı da onu, Paris'ten kovmuşsun! Bunu yapmaya hakkın

vardı, Armand; benimle bir gece geçirenler, her zaman böyle yüksek ücret vermezlerdi!

Ozaman herşeyden vazgeçtim! Kont N. . . nin gözünde Olympe benim yerimi aldı. Bana söylediklerine göre, gidişimin sebebini adama da o anlatmış... Kont G. Londra'daydı. Benim gibi kızlarla sevişmeyi, vakit geçirmek için bir oyalanma sayan, elde ettikleri kadınlara kin beslemiyen, onlarla dost kalan, kıskançlık nedir bilmiyen insanlardandı. Kısacası, kesesinin her yanını, kalbinin de sadece bir köşesini bize açan bir kimseydi. İlk aklıma gelen o oldu. Gittim, buldum. Beni fevkalâde karşıladı. Ama, orada kibar bir kadınla âşıkdaşlık ediyordu. Benimle ortalıkta görünürse işi bozular diye korkuyordu. Beni dostlarına tanıttı. Şerefime bir gece yemeği verdiler. Dönüşte içlerinden biri beni yerime götürdü.

Ne yapaydım, şekerim? Kendimi mi Öldüreydim? Bahtiyar geçmesi gereken hayatına nafile vicdan azapları yüklemek olurdu bu. Hem sonra, Ölmeye bu kadar yaklaşmışken kendini öldürmek neye yarardı ki?

Düşüncesiz bir şey halinden ruhsuz bir vücut haline geçtim» Bir müddet, makine gibi yaşadım. Paris'e döndüm, senin ne olduğunu sordum. Öğrendim ki uzun bir seyahate çıkmışsın. Hiçbir şey bana bu haber kadar kuvvet veremezdi Hayatım seni tanımazdan iki yıl öncekine benzedi. Dük'ü yeniden elde etmeye yeltendim ama, bu adamı fena yaralamıştım, İhtiyarlar sabırlı değildir herhalde; çünkü ebediyen yaşamıyacaklarım anlamışlardır. Hastalık gün günden yakama sarılıyor,

her yanımı kaplıyordu. Gayet solgundum, üzüntülüydüm, çok daha zayıflamıştım. Aşk satın alan erkekler, almadan Önce, malı yoklarlar. Paris'te daha sıhhatli, benden etlibutlu kadınlar vardı. Beni biraz unuttular. İşte düne kâdarki geçmişim. Şimdi iyice hastayım. Para istemek için Dük'e mektup yazdım, çünkü hiç param yok. Alacaklılar yine geldiler, insafsız bir kudurganlıkla hesap pusulalarını burnuma dayadılar. Dük cevap verecek mi acaba? Niye Paris'te değilsin, Armand? Yine beni görmeye gelirdin, ziyaretin beni teselli ederdi.

XXVI

20 Aralık

BERBAT bir hava. Kar yağıyor. Evde yapıyalmızım. Üç gündür ateşim öyle yüksek ki sana tek kelime yazamadım. Yeni hiçbirşey yok, sevgilim. Her gün, inanmıya, inanmıya, belk senden bir mektup gelir diyorum, gelmiyor; şüphesiz hiç gelmiyecek de. Afetmemek gücü yalnız erkeklere vergi. Dük bana cevap vermedi.

Prudence Emniyet Sandığına gidip gelmelere yine başladı.

Boyuna kan tükürüyorum. Ah, görsen halime pek üzülürsün. Sen sıcak bir gök altındasın, benim gibi dondurucu bir kış göğsüne çökmüş değil; ne mutlu sana! Bugün biraz kalkmışım. Pencereimin perdeleri ardından, artık bütün ilgimi kestiğim o Paris hayatına baktım. Bazı tanıdık yüzler, sokaktan aceleyle, şen, tasasız, geçip gittiler. İçlerinden bir kişi bile pencerelerime gözlerini kaldırıp bakmadı. Bununla beraber bazı gençler gelip ziyaretlerini kaydettirdiler. Vaktiyle bir kere daha hastalanmışım da sen, daha beni tanımadığın halde, her sabah gelip sıhhatimi sormuştun. İşte yine hastayım. Altı ay beraber yaşadık. Bir kadın kalbi nekadar sever, nekadar sevgi verebilirse seni o derece sevmiştim. Şimdiyse sen uzaklardasın; bana

lanet okuyorsun. Senden tek bir teselli sözü gelmiyor. Bu bırakılışa sebep yalnız tesadüftür, kaderdir, eminim. Paris'te olsaydın hasta yatağımın başucundan ayrılmazdın, biliyorum.

25 Aralık

Hekim her gün yazı yazmamı yasak etti. Gerçekten, hâtıralarım ateşimi yükseltiyor. Ama dün, bana iyi gelen bir mektup aldım. Hem mektuptaki duygular, hem sağladığı maddî yardım beni iyileştirdi. .Bugün sana yazabilirim o mektubu da artık. Bu mektup babandan geliyordu, şunlar yazılıydı içinde:

Hanımefendi,

Hasta olduğunuzu şimdi öğrendim. Paris'te olsaydım kendim gelir, yoklardım; oğlum yanımda olsaydı hemen yollardım. Ama, C... den ayrılamam. Armand da buradan altı, yedi yüz fersah uzakta. Şu halde^müsâde edin de, hanımefendi, size bu hastalıktan ne kadar üzüldüğümü yazıyla bildireyim. Sağlığınıza kavuşmanızı cânü-gönülden dilediğime inanın.

İyi ahbaplarımdan biri, Bay H., ziyaretinize gelecek, lütfen kabul edin. Yerine getirmesini sabırsızlık içinde beklediğim bir iş havale ettim ona.

En iyi dileklerimi kabul buyrun, rica ederim, hanımefendi.

İşte aldığım mektup bu. Baban çok asil ruhlu, onu çok sev, canımın içi. Çünkü dünyada sevmeye onun kadar lââyık az adam vardır. Onun adıyla imzalı kâğıt

bana sayın hekimimizin bütün reçetelerinden daha şifalı geldi.

Bu sabah Bay H... geldi. Babanın kendisine yüklediği nâzik işten çok sıkılmış görünüyordu. Baban tarafından bana bin ekü getirmişti. Önce, geri çevireyim, dedim; sonra, Bay H.. dedi ki, şayet geri çevirirseymişim Bay Duval fena alınmış. Çünkü hem bu parayı vermesini, hem neye ihtiyacım varsa görmesini söylemiş kendisine. Babandan geldiğine göre sadaka sayılmasına imkân olmıyan bu yardımı kabul ettim. Sen döndüğün zaman ölmüş olursam kendisi için yazdığımı babana göster. O teselli dolu mektubu göndermek lütfunda bulunduğu kızcağızın bu satırları yazarken nasıl minnetîe gözyaşı döktüğünü, onun için Tanrıya dua ettiğini söyle.

4 Ocak

Son birkaç günüm adamakıllı ıstırap içinde geçti. İnsan vücudünün böylesine azap çekebileceğini bilmezdim doğrusu. Ah, geçmişteki hayatım! Bugün o hayatı iki kat ödüyorum.

Her gece başımda beklediler. Artık nefes alamıyorum. Zavallı bedenimden ne kaldıysa öksürükler, buhranlar arasında bölünüp gitti.

Yemek salonum eşindostun getirdiği çeşitli hediyeler, şekerlemelerle dolup taşıyordu. O insanlar arasında, sonradan belki metresi olurum diye umanlar, vardı elbet. Hastalığın beni ne hale getirdiğini görselerdi korkularından arkalarına bakmadan kaçarlardı.

Bana getirilenlerle Prudence bayram ediyor. Hava soğuk, don yapıyor. Hekim, hava düzelirse, birkaç güne kadar buradan çıkabileceğimi söyledi.

8 Ocak

Dün arabamla sokağa çıktım. Hava pek hoştu. Champs-Élysées'de insanlar kaynaşıyordu. İlkbahar gülümsemeye başlamış gibiydi ilk defa. Etrafımda herşey bayram havasındaydı. Bir güneş ışığı demetinde dünkü kadar teselli, tatlılık, neşe bulacağımı katiyen ummazdım.

Daima şen, daima keyfine düşkün nekadar tanıdığım varsa hepsine rastladım. O maniler ki derya içredir deryayı bilmezler; bunlar da içinde oldukları saadetin farkında bile değillerdi. Kont N.. nin hediyesi şık bir araba içinde Olympe geçti. Bakışlarıyla beni tahkire yeltendi. Bütün bu hoş böbürlenmelerden nekadar uzak olduğumdan haberi yok. Öteden beri tanıdığım mert bir delikanlı kendisiyle gece yemeğe gelip gelmiyeceğimi sordu. Dediğine göre benimle tanışmayı pek istiyen bir dostu varmış.

Acı acı gülümsedim. Ateşten yanan elimi kendisine uzattım. Ömrümde böylesine hayret içinde kalmış bir insan yüzü görmemiştim. Saat dörtte döndüm. Az çok iştahla akşam yemeğimi yedim. Bu gezinti bana iyi geldi.

Ah bir iyileşsem!

Bir gün Önce odalarının loşluğunda ruhları yapayalnızken bir ân önce ölmek isteyenlere

başkalarının saadeti, hayat sahneleri nasıl da yaşamayı özletiyor!

10 Ocak

Bu, sağlığa kavuşmak ümidi sadece hayalmiş! İşte yeniden yatağımdayım, vücudüm beni yakıp kavuran yakılarla kaplı. Haydi, vaktiyle karşılığında yüksek ücretler ödenen bu vücudü peşkeş çek bakalım da, bugün sana ne vereceklerini gör!

Hayatımızda kefaretin gerektirdiği bütün çilelere, kaderimizin bütün ıstıraplarına aşına olmamıza Tanrı'nın müsâde etmesi için insan ya doğmadan önce çok büyük günah işlemiş olmalı, ya da olduktan sonra esaslı bir saadeti tatmalı.

12 Ocak

Hep ıstırap içindeyim.

Dün Kont N... bana para gönderdi. Kabul etmedim. Bu adamdan hiçbirşey istemiyorum. Yanımda bulunmayışının sebebi odur.

Ah! Bougival'daki güzel günlerimiz! Neredesiniz? Bu yatak odasından sağ çıkarsam, sırf, beraber oturduğumuz evi tavaf etmek için çıkarım. Ama, buradan ölü çıkacağım.

Bakalım yarın sana birşeyler yazabilecek miyim, kimbilir!

25 Ocak

Tam onbir gece oldu, uyku nedir bilmiyorum. Her ân, ölüverecekmişim gibi geliyor. Hekim elime kalem almamı yasak etti ama, başımda bekleyen Julie Duprai sana şu satırları da yazmama müeade ediyor. Ben Ölmeden önce gelemiyeceksin demek? Artık ebediyen ayrılıyorz, öyle mi? Bana öyle geliyor ki sen gelsen iyileşirim. Ama, iyileşeceğim de n'olacak?

28 Ocak

Bu sabah büyük bir gürültüyle uyandım. Odamda uyuyan Julie yemek salonuna koştı. Birtakım erkek sesleri duydum, Julie nafiye yere çekişiyordu. Ağlayarak geri döndü.

Haciz koymaya gelmişlerdi. Bıraksın dedim, hakçası neyse onu yapsınlar. Haciz memuru başında şapkasıyla yatak odama girdi. Çekmeleri açtı, gördüğü herşeyi kaydetti. Nasılsa kanunun cömertliğiyle elinde kalan yatak içinde Ölen hasta bir kadın bulunduğunu farketmemiş göründü.

Gider ayak, dokuz günden önce itiraz edebilirmişim, öyle dedi. Ama, bir de bekçi dikti. Ben ne olacağım, yarabbi? Bu sahne beni bütün bütüne hasta etti. Prudence babanın ahbaplarından para almak istedi, engel oldum.

Mektubunu bu sabah aldım. Cidden ihtiyacım vardı. Cevabım vaktinde eline geçecek mi acaba? Beni yine göreceksin? İşte, altı haftadır çektiklerimi unutacak kadar beni bahtiyar eden bir gün. Sana cevap yazarken duyduğum derin kedere rağmen hep iyileşecekmişim gibi geliyor bana.

Adam, insan her zaman felâket içinde olmaz ya!

Düşünüyorum da, belki ölmem, diyorum; belki gelirsin, belki beni yine seversin, geçen yılki hayatımıza yeniden başlarız...

Ne deliyim ben! Gönlümün bu sersemce hülyasını sana yazmak için .kalemi zor tutuyorum, ayol!

Ne olduysa oldu, seni daima sevdim, Armand. Bu sevginin hâtırası hâzır ve nâzır olmasa, seni yanımda göreceğime dair belirsiz bir ümit beslemesem çoktaaaan ölmüş gitmiştim şimdi..»

4 Şubat

Kont G. dönüp yine bana geldi. Beraber yaşadığı kadın onu aldatmış. Adam kara yaşlara batmış; kadını çok seviyor çünkü. Zavallı çocuğun işleri de bozulmuş iyiden iyiye. Ama, bu hali bile haciz memurunun istediği parayı vermesine, bekçiyi defetmesine engel olmadı.

Ona senden bahsettim. Sana benden bahsetmeye söz verdL O sıralarda, bir zamanlar onun metresi olduğumu nasıl unutuyordum, o da bunu unutturmaya nasıl çalışıyordu! iyi yürekli adam!

Dük beni yoklamaya dün adam gönderdi, bu sabah de kendi geldi. Bu ihtiyarı yaşatan ne, bilmiyorum. Yanımda üç saat kaldı, bana yirmi kelime söylemedi. Beni o kadar renksiz görünce iki iri damla yaş gözlerimden yuvarlandı. Şüphesiz kızının ölüsünün hâtırası ağlatıyordu onu. Öldüğünü iki defadır görüyordu anlaşılın. Sırtı kamburlaşmış, başı yere eğilmiş, dudağı

sarkmış, bakışı sönmüş. Bitkin vücudüne yaşı, ıstırabı iki baştan baskı yapıyor»

Bana sitem etmedi. Hattâ, hastalığın bendeki yıkıcılığına içten içe seviniyor bile denilebilirdi. Genç olduğum halde ben hastalıkla yere serilmişken o, ayakta kalmaktan gurur duyuyordu.

Havalar kötü gidiyor yine. Kimse görmeye gelmiyor beni. Julie, becerebildiği kadar yanımda kalıp, bana bakıyor. Prudence, eskisi kadar para veremediğimden, kendini çekmek için işleri bahane ediyor.

Şimdi, doktorlar ne derse desin, (birkaç doktorum var, bu da tehlikenin arttığını gösterir zaten), ölüme yakınım ya; babanın teklifini kabul etmiş olduğuma hanideyse pişman olacağım. Senin geleceğinin yalnız bir yılığına malolacağını bilseydim, bu yılı seninle birlikte geçirmek isteğime karşı koyamazdım. Hiç değilse bir dost eli tutarak ölürdüm. Bu yılı birlikte yaşamış olsaydık, muhakkak, bu kadar erken ölmezdim.

Allahın emri yerini bulsun!

5 Şubat

Aman gel, yetiş, Armand! Çok acı çekiyorum, öleceğim, yarabbi! Dün okadar kederliydim ki akşamı evden başka yerde geçirmek istedim. Bir gece Önceki gibi akşam da, zaman bitertükenir gibi görünmüyordu. Sabahleyin Dük gelmişti. Bana öyle geldi ki, ölümün unuttuğu bu ihtiyarı görmek beni daha çabuk öldürecek.

Beni yakan şiddetli ateşe rağmen, kendimi giyindirdim, Vaudeville Tiyatrosu'na götürttüm. Julie

yüzüme allık sürdü. Yoksa, canlıcenazeye benziyecektim. Seninle ilk defa görüştüğümüz locaya gittim. Aşağıda, o gün oturduğun yerden gözlerimi ayırmadım. Dün orada aktörlerin bütün maskaralıklarına avaz avaz gülen kaba herifin biri oturuyordu.

Beni eve yarı ölü getirdiler. Bütün gece öksürdüm, kan tükürdüm. Bugün hiç konuşamıyorum. Kollarımı ancak kıpırdatabiliyorum. Yarabbi! Yarabbi! Ölüyorum. Biliyordum bunu. Ama, şimdi çektiğim acıdan daha fazlasını nasıl çekeceğimi aklım almıyor, ve eğer...

Bu kelimelerden sonra Marguerite'nin yazmağa çalıştığı bazı harfler okunamaz haldeydi. Üst yanına Julie Duprat devam etmişti.

XXVII

18 Şubat

Bay Armand;

Marguerite, tiyatroya gitmek istediği günden sonra besbeter hastalanmıştı. Sesi tamamiyle kısıldı. Sonra elinikolunu kullanamaz oldu. Zavallı dostumuzun çektiği acıyı anlatmak kabil değildir. Bu çeşit heyecanlara alışık değilim, korkularımın ardı arkası kesilmiyor.

Yanımızda olmanızı nekadar isterdim! Hemen daima hezeyan, sayıklama halindeydi ama, ister sayıklasın, ister akli başında olsun, bir kelime söylemek takatini bulunca hep sizin adınızı söylerdi.

Hekim, fazla yaşamıyacağını söyledi bana. Hastalığı ağırlaştırınca ihtiyar Dük bir daha görünmedi.

Doktor da tiyatronun ona iyi gelmiyeceğini söyledi.

Bayan Prudence Duvernoy iyi hareket etmiyor, hemen tamamiyle Marguerite'nin kesesinden geçinirken bu kadın, ona güvenip işlerinde fazla açıldığı halde pek birşey ümit edemiyeceğini anlayınca büsbütün ayağını kesti, kızı görmeye bile gelmedi. Herkes bıraktı kızı. Bay G... borçlarından korktu, Londra'ya dönmek zorunda kaldı. Giderayak bize biraz para yolladı; elinden geleni

yaptı; ama, yine de haciz kondu; alacaklılar satışa başlamak için Marguerite'nin Ölümünü bekliyorlar.

Bu hacizlere engel olabilmek için son meteliğime kadar harcamak istedim. Haciz memuru dedi ki, nafile olur, dedi. Başka alacaklar için de hüküm varmış zaten. Mademki ölecek, bari ne kurtarırsa kendisini hiç sevmemiş olan, ne zamandır görmediği ailesine bıraksın. Kızcağızın nasıl bir yaldızlı sefalet içinde öldüğünü imkânı yok akıl edemezsiniz. Dün hiç paramız kalmamıştı. Tabaklar, Keşmir şalları, herşey rehindeydi. Kalanlar ya satılmıştı, ya haciz altındaydı. Marguerite henüz etrafında dönenlerin farkında. Vücudu de, aklı da, gönlü de acı çekiyor. Görebilseniz, sevdiğinizin olduğuna ihtimal bile vermiyeceğiniz, tanımayacağınız o soluk, o çökmüş yanaklarından aşağı ip gibi gözyaşları süzülüyor. Kendi yazmayacak hale geldiği zaman size ben yazayım diye bana söz verdiğini için, gözlerinin önünde yazıyorum bunları. Gözlerini bana çeviriyor ama, beni görmüyor. Yaklaşan ölüm, şimdiden bakışını perdelemiş. İşte gülümsedi. Bütün düşüncesi, bütün ruhu sizde, eminim.

Kapı her açıldıkça gözleri parlıyor, hep içeri siz gireceksiniz sanıyor. Sonra, gelenin siz olmadığını görünce yüzü gene o üzüntülü halini alıyor, soğuk bir terle yıkanıyor, elmacık kemikleri pembeleşiyor.

19 Şubat

Zavallı Armand! Ne hazin bir gün, bugün... Bu sabah Marguerite az daha boğuluyordu. Hekim kan aldı da sesi azıcık açıldı. Doktor bir rahip istetmesini tavsiye

etti. Razi olduğunu söyledi. Doktor, Saint-Roch'a, rahip çağırmaya, kendi gitti.

O sırada Marguerite beni yatağının yanına çağırdı, dolabım açmamı rica etti. Bana tentenelerle kaplı uzun bir gömlek, bir de başlık işaret etti. «Günah çıkarttıktan sonra bana bunları giydirirsin» dedi: Ölen bir kimsenin göze hoş görünmek istemesiymiş bu!

Sonra, ağlaya ağlaya beni öptü, ilâve etti:

— «Konuşabiliyorum ama, boğuluyorum çok konuşursam, boğuluyorum.. Biraz hava!»

Gözlerimden yaşlar boşandı, pencereyi açtım, birkaç dakika sonra rahip içeri girdi.

Karşılıdım. Kimin evinde olduğunu anlayınca fena karşılanacak sanmıştı. Ona: «Çekinmeyin, rahip efendi, girin!» dedim.

Hastanın odasında az kaldı, çıkarken bana: «Günahkâr gibi yaşamış, ama, dinibütün ölecek!» dedi.

Birkaç dakika sonra, yanında koroda ilâhi okuyan bir çocuk, çocuğun kucağında bir haç, yine geldi. Tanrının ölenin yanına geldiğini haber vermek için, âdet olduğu gibi, çingirak sallayan bir zangoç, önlerinde yürüyordu.

Bir zamanlar tuhaf sözlerle çınçın öten, şimdi kutsal bir mihraptan başka bir şey olmıyan bu yatak odasına üçü birden girdiler.

Diz çökmüştüm. Bu sahnenin tesiri bende nekadar sürecekti, bilmiyordum ama, o ânda' anladım ki başka hiçbir insanlık eseri bana bu kadar tesir edemezdi.

Rahip ölen kadının ayaklarına, ellerine, alnına okunmuş sular serpti. Kısa bir dua okudu. Marguerite Cennet'e gitmeye hazırlandı. Tanrı hayatında çektiği çileyi, ölümündeki temizliği gördüğüne göte, gidecekti de.

Bütün bunlar olurken o hiçbirşey söylememiş, bir hareket yapmamıştı. Nefes almak için harcadığı gayreti görmeseydim, belki çoktan öldü sanırdım.

20 Şubat

Herşey bitti.

Marguerite bugece iki sularında can çekişmeye başladı. Attığı ıçığıklara göre hüküm verilecek olsa, hiçbir kurban böylesine eziyet çekmemiştir denir. Tanrı'ya yükselen canını yakmamak içinmiş gibi, iki üç kere dimdik yatağından fırladı.

İki üç kere de, adınızı söyledi. Sonra sustu, bitkin, yatağına düşmüştü. Gözlerinden sessiz yaşlar aktı. Öldü.

Ozaman ona yaklaştım, seslendim. Cevap vermeyince gözlerini kapadım, alnından öptüm.

Sevgili Marguerite'ciğim, bu öpücük seni Tanrı'ya ulaştırırsın diye, ermişlerden bir kadın olmak isterdim.

Sonra, dilediği şekilde onu giydirdim, Saint-Roch'a gidip bir rahip aradım. Ruhuna iki mum diktim, kilisede bir saat dua ettim.

Ondan kalan parayı fakirlere dağıttım.

Dinin icaplarını pek bilmem ama, düşünüyorum da Ulu Tanrı gözyaşlarını gerçek, duamın candan, sadakamın içten olduğunu anlar, genç ve güzelken ölen, benden başka gözlerini kapıyacak, onu götürüp gömecek kimsesi olmıyan kızcağıza acır diyorum.

22 Şubat

Bugün cenaze töreni yapıldı. Marguerite'nin dostu olan pek çok kadın kiliseye geldi. Bazıları cânü gönülden ağlıyordu. Cenaze Montmartre yolunu tuttuğu zaman ardında yalnız iki erkek bulunuyordu: Londra'dan apartopar gelen Kont G... ile iki uşağın yardımıyla yürüyebilen Dük...

Bütün bu tafsilâtı size onun evinde yazıyorum. Gözyaşları arasında. Önümde bir lâmba, kederli kederli yanıyor. Bir de akşam yemeği. Elimi bile sürmedim, tahmin edeceğiniz gibi. Ama, Nanine yedirdi. Çünkü yirmidört saatten beri ağzıma lokma koy'mamıştım.

Bu kederli hâtıralar hayatımda uzun zaman yer edemiyecek.. Çünkü hayatım bana ait değil. Nasıl Marguerite'nin hayatı da kendine ait değilse... Bu sebepten, bütün bu tafsilâtı, olup bittikleri yerde size anlatıyorum... şayet dönüşünüzle bu olanlar arasında uzun bir zaman geçer de bütün kederli gerçekliği içinde size anlatamazsam korkusundan.

XXVIII

ELYAZILARINI okuyup bitirdiğim zaman Armand: «Okudunuz mu?» dedi.

— «Okudum» dedim. «Bütün okuduklarım doğruysa, dostum, kimbilir ne acılar çektiniz!»

— «Babam bir mektup yazarak bunların doğru olduğunu tasdik etti.»

Biraz daha, nihayete eren acı kaderden bahsettik, sonra biraz dinlenmek için eve döndüm.

Armand hep gene kederliydi ama, bu hikâyeyi anlatmakla biraz avundu, teselli buldu. Çabuk iyileşti. Prudence'ye, Julie Duprat'a ziyarete birlikte gittik.

Prudence iflâs etmişti. Buna da Marguerite'yi sebep gösteriyordu. Hastalığı esnasında ona hayli ödünç para bulmuş, bu paraları tedarik edebilmek için de senet vermiş; ama, Marguerite'den makbuz almamışmış. Alsaymış, Marguerite borcunu ödemededen ölüverince alacaklı sıfatıyla meydana çıkabilirmiş...

İşlerini idare edemeyişini mazur göstermek için her yerde anlattığı bu masal sayesinde inanmadığı halde inanır görünmeyi tercih eden Armand'dan bin frank

kopardı. Çünkü metresine yakın olan herşeye Armand'ın saygısı vardı.

Sonra Julie Duprat'a gittik. Bize şahit olduğu acı hâdiseleri dostunun hâtırasına içten gelen gözyaşları dökerek anlattı.

Nihayet, nisan güneşinin ilk ışıklarıyla yeni yeni çiçek açan Marguerite'nin mezarına gittik.

Armand'a yapacak son bir vazife kalıyordu: babasını gidip görmek. Ben de geleyim istedi.

C. ye vardık. Bay Duval'ı aynen oğlunun tasvir ettiği gibi buldum. Güçlü-kuvvetli, namuslu, iyi niyetli bir adam.

Armand'ı sevinçten gözleri yaşararak karşıladı. Dostça elimi sıktı. Çabucak anladım ki tahsildarda babalık hissi bütün öbür duygulara üstün geliyordu.

Kızının adı Blanche'ydi. Açık renk gözleri ruhunun saflığını gösterircesine şeffaftı. Temiz ve rahat dudakları, sanki yalnız inandığı şeyleri söylemek için yaratılmıştı. Masum kız, kendi haberi olmadığı halde bir kadının, sırf onun adına leke gelmesin diye uğrunda saadetini feda ettiğinden habersiz, kardeşinin dönüşüne gülüyordu.

Onlara nekahat devresinde bir gönülle gelmiş delikanlıyla meşgul olarak bir müddet bu bahtiyar aile arasında kaldım.

Paris'e geldim, bu hikâyeyi, bana anlatıldığı gibi yazdım. Beğenilecek tek meziyeti gerçek olmasıdır.

Bu hikâyeden, Marguerite gibi yosmaların, hepsi onun yaptığını yapacak kabiliyettedir gibi bir sonuç çıkarmıyorum, ne münasebet. Yalnız onlardan biriyle tanışmıştım. Sağlığında ciddi bir aşkı tatmıştı, ıstırap çekmiş ve ölmüştü. Okuyucuya, Öğrendiğimi anlattım sadece. Bir vazifeydi bu.

Ben kötülüğün havvarisi değilim. Asil felâketin yakarışını nerede duyarsam onu yankılandıracağım.

Marguerite'nin macerası bir istisnâdır, tekrar ediyorum; ama, umumî bir hal olsaydı zaten yazmaya değmezdi.

**Güven Basım ve Yayınevî — Vasıf Ülkü —
İstanbul, 1950**